

Kortlægning af viden om kvalitet i sagsbehandlingen på børne- og ungeområdet

Et litteraturstudie af danske publikationer

Tea Torbenfeldt Bengtsson og Rikke Fuglsang Olsen

*Kortlægning af viden om kvalitet i sagsbehandlingen på børne- og
ungeområdet – Et litteraturstudie af danske publikationer*

© VIVE og forfatterne, 2021

e-ISBN: 978-87-7119-907-9

Forsidefoto: Lars Degnbol/VIVE

Projekt: 301813

Finansiering: Socialstyrelsen

VIVE – Viden til Velfærd

Det Nationale Forsknings- og Analysecenter for Velfærd

Herluf Trolles Gade 11, 1052 København K

www.vive.dk

VIVEs publikationer kan frit citeres med tydelig kildeangivelse.

Forord

Denne rapport kortlægger relevant dansk litteratur om kvalitet i sagsbehandlingen på børne- og ungeområdet og udspringer af Socialstyrelsens arbejde med faglige pejlemærker for kvalitet i sagsbehandlingen. Hensigten med rapporten er at præsentere centrale, vidensbaserede, danske, empiriske resultater omhandlende kvalitet i sagsbehandlingen.

Foruden at være et input til Socialstyrelsens udviklingsarbejde på området er det tillige hensigten, at kortlægningen skal være et vidensbidrag for alle, der arbejder med sagsbehandling på børne- og ungeområdet, og for andre interesserede i området.

Rapporten gennemgår relevante publikationer, som identificeret via en bred litteratursøgestrategi. I forbindelse med arbejdet med rapporten har Socialstyrelsen givet værdifulde kommentarer til VIVEs arbejde. Som en del af VIVEs generelle kvalitetssikring af vidensproduktionen har to eksterne fagfæller haft rapporten i review og har bidraget med grundige og indsigtsfulde kommentarer til det endelige udkast. I denne proces blev der også peget på yderligere potentielt relevante studier, men det har desværre ikke været muligt inden for projektets rammer at genåbne litteraturscreeningen og inkludere disse i kortlægningen.

Undersøgelsen er gennemført af professor (MSO) Tea Torbenfeldt Bengtsson, forsker Rikke Fuglsagn Olsen, bibliotekar Sara Linnebjerg og student Frida Dalgaard i perioden oktober 2020 til januar 2021.

Projektet er igangsat og finansieret af Socialstyrelsen.

Kræn Blume Jensen

Forsknings- og analysechef for VIVE Social
2021

Indhold

1	Sammenfatning og konklusion	5
1.1	Kvalitet i sagsbehandlingen	5
1.2	Kvalitet i den faglige udredning.....	8
1.3	Kvalitet i valget af indsats	10
1.4	Kvalitet i opfølgning.....	11
1.5	Kvalitet i inddragelsen af børn og forældre.....	12
1.6	Kvalitet i organisation og ledelse	14
1.7	Regler, love og økonomiske rammers betydning for kvalitet.....	17
1.8	Udviklingen på området og videnskuller.....	18
2	Indledning og metode	21
2.1	Baggrund	21
2.2	Operationalisering af kvalitet	24
2.3	Beskrivelse af litteratursøgningerne	27
2.4	Udvælgelse og inddragelse af relevant litteratur	29
2.5	Resultaterne af litteratursøgningerne	31
2.6	Læsevejledning.....	38
3	Kvalitet i sagsforløbet.....	39
3.1	Sagsforløbets processer.....	39
3.2	Faglig udredning	47
3.3	Valg af indsats	62
3.4	Opfølgning	76
4	Kvalitet i tværgående processer.....	80
4.1	Inddragelse af børn, unge og forældre	80
4.2	Ledelse og organisering	98
4.3	Tværfagligt samarbejde	114
4.4	Lovgivning og beslutningsprocesser.....	125
4.5	Økonomi.....	133
4.6	Viden og evidens	139
	Litteratur.....	145
Bilag 1	Søgedokumentation for den strategiske litteratursøgning.....	155

1 Sammenfatning og konklusion

Denne videnskortlægning udspringer af Socialstyrelsens arbejde med at udvikle og sikre kvaliteten i den kommunale sagsbehandling på børne- og ungeområdet. Kortlægningen skal informere Socialstyrelsens arbejde med faglige pejlemærker for kvalitet i sagsbehandlingen, men udgør også samtidig i sig selv et vidensbidrag til det socialfaglige felt omhandlende sagsbehandling på børne- og ungeområdet. Udgangspunktet for kortlægningens søgninger af litteratur er socialstyrelsens igangværende arbejde med fire pejlemærker for kvalitet i sagsbehandlingen – "faglig udredning", "valg af indsats" og "opfølgning", og "inddragelse", samt et femte element omhandlende "styring og faglig ledelse". Selve rapporten er derfor delvist struktureret ud fra disse pejlemærker, dog har alle publikationer ikke meningsfuldt kunne samles under de fire pejlemærker, hvorfor der også indgår andre tematikker omhandlende kvalitet, hvilket afspejler sig i rapportens struktur.

I denne sammenfatning og konklusion præsenteres vores syntese af de kortlagte publikationer i forhold til rapportens forskningsspørgsmål:

Hvad kendetegner kvalitet i sagsbehandlingen, hvor er kvalitet styrket, og hvor er kvalitet udfordret?

Desuden præsenteres rapportens konklusion her i sammenfatningen. Selve rapporten er struktureret omkring to hovedkapitler, et med fokus på "Kvalitet i sagsforløbet" og et med fokus på "Kvalitet i tværgående processer", og anlægger en procesorienteret vinkel på sagsbehandlingen, hvor vi særligt belyser bestemte processuelle punkter i sagsbehandlingen. Derved fremhæves også publikationernes procesorienterede elementer og forståelser af sagsbehandlingen, mens mere relationelle og organisatoriske elementer af sagsbehandlingen nedtones i gennemgangen.

I de to hovedkapitler kortlægges empirisk viden om kvalitet i sagsbehandlingen på børne- og ungeområdet, som er udgivet i danske publikationer siden 2010. I rapporten gennemgås 106 publikationer, som omhandler forskellige aspekter af kvalitet i sagsbehandlingen, både i dele af selve sagsforløbet og i de tværgående processer. Publikationerne er blevet udvalgt på baggrund af to litteratursøgninger, henholdsvis en systematisk litteratursøgning og en litteratursøgning baseret på fagfælle anbefalinger. Disse to litteratursøgninger resulterede i 2.286 publikationer, der blev screenet for relevans og som resultat heraf reduceret til 522 publikationer. Disse publikationer er blevet gennemgået og kategoriseret med udgangspunkt i en række inklusions- og eksklusionskriterier, hvilket endeligt har resulteret i 106 publikationer, som indgår i rapporten, og som kortlægningen dermed bygger på. Der viste sig i søgningerne at være en betydelig del publikationer, baseret på dansk empiri, hvorfor publikationer baseret på udenlandsk empiri er udgået efter de første screeninger.

1.1 Kvalitet i sagsbehandlingen

Rapportens forståelse af kvalitet er knyttet til, at sagsbehandlingen skal bidrage til at forbedre børn og unges trivsel og udvikling. Hermed er det formålsparagraffen til kapitel 11 i serviceloven om særlig støtte til børn og unge, som er udgangspunktet for at vurdere, om der er tale om kvalitet. Det vil sige, om sagsbehandlingen har ydet støtte til børn og unge, der har et særligt behov herfor, og dermed sikret, at disse børn og unge kan opnå de samme muligheder for

personlig udvikling, sundhed og et selvstændigt voksenliv som deres jævnaldrende. Ofte består sagsbehandlingen af længerevarende processer, hvor der ad flere omgange træffes en lang række mindre og større beslutninger, som har indvirkning på barnets eller den unges situation. Det er derfor afgørende, at den socialfaglige sagsbehandling har så høj kvalitet som muligt, og at arbejdet baseres på høj faglighed og viden.

Kvalitet i sagsbehandlingen på børne- og ungeområdet skal således sikre, at formålet med lovgivningen indfries, således at den aktivt bidrager til øget trivsel og udvikling blandt børn og unge. Der fremgår af loven en række konkrete opmærksomhedspunkter, som skal være i fokus for de indsatser, som iværksættes, bl.a. kontinuitet i opvæksten, nære og stabile relationer til voksne, herunder familie og det øvrige private netværk, understøttelse af skolegang og mulighed for at gennemføre en uddannelse. Det i lovgivningen overordnet beskrevne primære formål med at sikre god kvalitet i sagsbehandlingen må imidlertid komplimenteres af socialfaglighed og mere praksisnær viden om, hvad der skaber kvalitet i selve sagsbehandlingens processer, og hvilke gode egenskaber ved sagsbehandlingen, som kvalitet er afhængig af.

De kortlagte publikationer skriver sig primært ind i en sådan praksisnær forståelse af, hvad kvalitet er og oftest med et bredere fokus på, hvad kvalitet i sagsbehandlingen består i og er afhængig af. Samtidig har en betydelig andel af publikationerne fokus på, hvilke udfordringer der er med at sikre kvaliteten i sagsbehandlingen, hvilket hænger sammen med, at en del af publikationerne har til opdrag at kortlægge eksisterende forhold og herunder særligt udpege problemer og potentielle områder for forbedringer. Samtidig er store dele af den kortlagte litteratur inden for fagområderne socialt arbejde og sociologi, hvilket er kritiske fagtraditioner, der som oftest har blik for udfordringer og ulighed. Selvom vi i denne kortlægning har fokus på de empiriske fund, så afspejler de i et vist omfang også den teoretiske og fagdisciplinære kontekst, som de bidrager til.

Samlet set peger den gennemgåede litteratur på, at kvaliteten i sagsbehandlingen er afhængig af en række faktorer, som er bestemmende for kvaliteten. Det betyder imidlertid ikke, at der er enkelte faktorer, som alene kan udpeges i forhold til at styrke kvaliteten i sagsbehandlingen, idet der er oftest er tale om, at kvaliteten er betinget af et samspil mellem forskellige faktorer. Det er således komplekst, hvilke faktorer der gør sig gældende hvornår og hvordan og dermed får indflydelse på kvaliteten af den sagsbehandling, som møder børn, unge og familier på børne- og ungeområdet. I vores syntese af publikationerne finder vi en række overordnede faktorer eller nærmere tematikker, som er afgørende for sagsforløbet, disse er:

- Helhedsorienteret sagsbehandling, der medtænker hele barnets, den unges og familiens situation og hverdagsliv
- Forebyggelse af komplekse sager via en særligt tilrettelagt og tidlig indsats med langsigtet planlægning
- Tidlig og grundig udredning af barnets, den unges eller familiens udfordringer og ressourcer, eventuelt via inddragelse af specialiserede og tværfaglige kompetencer
- Tidlig og løbende inddragelse af barnet eller den unge og familien, så de får motivation for at indgå i sagsbehandlingen og indsatsen
- Tid, ressourcer og kompetencer til at arbejde løbende med inddragelse af børn, unge, familier og professionelle samarbejdspartnere
- Inddragelse af barnets perspektiv i alle dele af sagsbehandlingen, så sagsbehandlernes forståelse af barnet nuanceres
- Faglig kontinuitet i sagsbehandlingen, så viden, relationer og sparring ikke går tabt, herunder fastholdelse af medarbejdere

- Sikring af socialfaglig systematik og dokumentation, der er meningsfuldt integreret i sagsbehandlingsprocessen
- Velfunderet teoretisk og konceptuel viden blandt sagsbehandlere om forskellige former for psykologisk og sociologisk fagterminologi samt omfattende juridisk viden om regler og lovgivning og anvendelsen heraf i praksis
- Socialfaglige metoder og digitale løsninger kan bidrage positivt, men implementeringen af og viden om metodernes implikationer er vigtig.

Foruden disse overordnede tematikker, som er tegner til at skabe kvalitet i sagsbehandlingen, så er der en række mere specifikke faktorer, som også bidrager til kvalitet, og som vi gennemgår i afsnit 1.2-1.8.

Ikke overraskende er det også i de kortlagte publikationer veldokumenteret, at en del af de udfordringer for sagsbehandlingen på børne- og ungeområdet, som den tidligere forskning har kortlagt, fortsat er til stede. Der er således dokumenteret fortsatte udfordringer med den juridiske kvalitet af sagsbehandlingen, med vilkårlighed i sagsbehandlingen, manglende kvalifikationer og ikke mindst manglende inddragelse af børn, unge og familier. Kortlægningen af litteraturen viser, at der på en række områder er sat initiativer, indsatser og udredninger i værk for at imødekomme udfordringerne, men at disse primært er rettet mod delelementer af sagsbehandlingen og sjældent retter sig mod de mere overordnede og tværgående organisatoriske, økonomiske, juridiske og strukturelle udfordringer på området.

På samme måde viser kortlægningen også, at det er kendetegnende for feltet, at den foreliggende viden er forholdsvis fragmenteret – på trods af de relativt mange publikationer. Der er således ikke en fælles vidensopbygning, hvor der i særlig høj grad trækkes på og bygges ovenpå tidligere viden, på tværs af publikationer og fagfelter. Publikationerne kommer fra miljøer, som er fragmenteret fra hinanden, sektorforskning, professionshøjskoler, universiteter og styrelser, og som generelt er kendetegnet ved forskellige finansieringskilder og få egne midler til fri forskning. Der er ofte tale om projekterelaterede finansieringskilder og forskelligartede formål med den viden, som produceres, hvilket er medbestemmende for, hvad der bliver forsket i og hvordan. Undersøgelsesfeltet er således karakteriseret ved få forskningspublikationer og forholdsvis mange empiriske kortlægninger og evalueringer.

En betydelig del af publikationerne bygger på og inddrager erfaringer fra praksis og inddrager særligt sagsbehandlerenes perspektiver og i mindre omfang perspektiver fra børn, unge og forældre. Publikationer omhandlende inddragelse af børn har oftest deres perspektiv og "stemme" med, men publikationer, som omhandler andre tematikker, inddrager kun sjældent børnenes perspektiv. Vi har ikke fundet publikationer, som specifikt omhandler inddragelsen af børn og forældres netværk i sagsbehandlingen. Det private netværk beskrives i enkelte publikationer som en vigtig del af indsatsen.

I en væsentlig andel af publikationerne angiver sagsbehandlerne, børn, unge og forældre, at der er centrale udfordringer, som vanskeliggør det overordnede mål om, at sagsbehandlingen skal understøtte børn og unges udvikling i en positiv retning. Særligt publikationer omhandlende inddragelse peger på, at både børn, unge, forældre og sagsbehandlere ønsker øget inddragelse, men også, at den reelle inddragelse oftest er begrænset. I kommunerne oplever man generelt at være presset af, at flere børn og unge end tidligere har brug for hjælp, og der efterspørges understøttelse for at kunne imødekomme udfordringerne, herunder virkningsfulde indsatser. Desuden viser flere publikationer, at der er en række udfordringer i forhold til tværfagligt samarbejde og koordinering på tværs af socialområdet, almensektoren og psykiatrien,

men også den interne organisering i kommunerne skaber barrierer for, at kvaliteten af sagsbehandlingen kan styrkes og udvikles. Flere publikationer understøtter, at der er tale om et sammensat socialfagligt felt præget af komplekse juridiske beslutningsprocesser omhandlende multiple sociale problematikker. Det fremhæves i flere publikationer, at sikring og forbedring af kvaliteten i sagsbehandlingen kalder på et helhedsperspektiv på sagsbehandlingen og indarbejdelse af de mange forskelligartede faktorer (processuelle, faglige, relationelle, organisatoriske, økonomiske og juridiske), som indvirker på kvaliteten af sagsbehandlingen.

1.2 Kvalitet i den faglige udredning

Den faglige udredning er central for at sikre kvaliteten i sagsbehandlingen, da kommunen via udredningen skal afdække barnet, den unges og/eller familiens problemer og ressourcer, og hvis det vurderes, at et barn eller en ung trænger til særlig støtte, skal kommunen udarbejde en børnefaglig undersøgelse (§ 50 børnefaglig undersøgelse). Vi har alene identificeret en publikation omhandlende den faglige udredning mere generelt. Enkelte andre publikationer omhandler underretninger, mens størstedelen omhandler socialfaglige værktøjer til brug i udredningen. Dette peger på, at der generelt med den øgede introduktion af socialfaglige værktøjer er kommet større fagligt fokus på den faglige udredning, og at den faglige udredning i højere grad er præget af systematik. De faktorer, der i publikationerne udpeges som vigtige for kvalitet i den faglige udredning, er:

- Systematisk håndtering af underretninger, eksempelvis i en specialiseret visitationsenhed, som bidrager til hurtig og effektiv behandling af underretninger
- Visitationen af underretninger kræver erfaring, handlekraft og overblik hos sagsbehandleren
- Den ansvarlige sagsbehandler for den faglige udredning skal besidde kernekompetencerne: solidt fagligt fundament, erfaring med præcise vurderinger og konstruktiv dialog med forældre, børn og samarbejdspartnere samt adgang til løbende sparring med kollegaer og ledelse
- I den faglige udredning skal der være skærpet opmærksomhed på og viden om, at nogle oplysninger er særligt vigtige for at udrede barnets behov, eksempelvis viden om psykisk sygdom
- Tid er en central faktor, som der skal tages højde for i den faglige udredning både i forhold til at vurdere, om der skal handles akut, og i forhold til at få indhentet de nødvendige oplysninger
- "Det dobbelte blik" på barnet, som både tager hensyn til sårbarhed, samtidig med at ressourcer anerkendes, skal medtænkes i alle faser af den faglige udredning, helt fra den tidlige opsporing til selve undersøgelsen, til samarbejde med barnet, forældre og netværk samt i faglige refleksionsteams
- Det er vigtigt, at der er løbende involvering af og information til forældre, unge og børn i hele undersøgelsesforløbet, og at der er faglig refleksion i den børnefaglige undersøgelse med fokus på inddragelse
- Standarder og faste manualer kan ikke alene sikre inddragelse, og der skal fokus på den børnefaglige undersøgelses læringspotentiale for familierne
- Ved indstillinger til særligt indgribende tvangsindsatser er det særligt vigtigt, at indstillingen baseres på helhedsorienterede børnefaglige vurderinger, der tydeligt redegør for behandlingsbehov og vurderer eventuelle risici ved at vælge en tvangsbaseret indsats.

Der synes således at være sket en udvikling i arbejdet med den faglige udredning, hvor der er kommet mere fokus på systematik og rettidighed samt øget fokus på både ressourcer og udfordringer hos børn, unge og forældre. Samtidig peger flere på, at der fortsat er en række udfordringer omkring den børnefaglige undersøgelse, herunder manglende inddragelse af familierne, og en fortsat manglende systematik og dokumentation i den børnefaglige undersøgelse samt i informationen til familierne.

1.2.1 Anvendelsen af socialfaglige værktøjer

Anvendelsen af forskellige socialfaglige værktøjer i den faglige udredning har vundet betydelig indpas i mange kommuner, og vi har derfor også kortlagt en række publikationer, som omhandler brugen af forskellige socialfaglige værktøjer. Integrated Children's System (ICS) og Signs of Safety (SoS) er de værktøjer, som oftest belyses i de kortlagte publikationer. Både sagsbehandlere og kommuner oplever i flere situationer, at værktøjerne har højnet kvaliteten af sagsbehandlingen. Der er dog i praksis store forskelle i anvendelsen af socialfaglige værktøjer på tværs af kommunerne. Der er derfor ikke entydige konklusioner på tværs af publikationerne på, hvordan de socialfaglige værktøjer bidrager til kvaliteten af sagsbehandlingen, ligesom der også er forskelle mellem de forskellige værktøjer. I de kortlagte publikationer fremhæves følgende faktorer som positive for kvaliteten af de faglige udredninger:

- Socialfaglige værktøjer kan muliggøre et fælles ståsted, som kan give en ramme og et fælles sprog for håndteringen af faglige udredninger
- De socialfaglige værktøj kan bidrage til en systematisk proces omkring udredningen og sikre systematisk afdækning af barnet eller den unges behov
- Socialfaglige værktøjer kan bidrage positivt til håndteringen af komplekse sager
- De socialfaglige værktøjer fungerer bedst, når de leder til fælles faglige refleksionsprocesser baseret på fundene fra de socialfaglige værktøjer
- Det er vigtigt, at sagsbehandlerne har en bevidsthed omkring brugen af metoderne og deres videnskæssige og teoretiske grundlag
- Forskellige socialfaglige redskab har forskellige formål og styrker, hvilket aktivt skal indgå i deres anvendelse.

På den ene side imødekommer udbredelsen og anvendelsen af flere socialfaglige værktøjer tidligere rejst kritik af manglende systematik i de faglige udredninger. Det fremhæves i flere publikationer, at de socialfaglige værktøjer giver de faglige udredninger ensartethed og styrker, at sagsbehandlerne aktivt forholder sig til fastlagte elementer i udredningsarbejdet. På den anden side, så fremhæver alle de kortlagte publikationer også faglig bekymring blandt sagsbehandlerne for, at værktøjerne tilsidesætter det faglige og nuancerede skøn. Flere publikationer peger på, at valget af socialfaglige værktøjer, som både ICS og SoS, ikke er neutrale, men har direkte betydning for det praktiske sociale arbejde og dermed, hvordan det enkelte barn, den enkelte unge eller families problemer konstrueres og for den hjælp og støtte, som de tildeles. Disse afledte konsekvenser indgår kun i begrænset omfang i sagsbehandlere og lederes refleksioner over deres praksis. Nogle sagsbehandlere oplever, at både ICS og SoS er for omfattende, og at de underbygger en kassetænkning, som tilsidesætter det socialfaglige skøn, samt at værktøjerne kan være hindrende for vidensdeling og faglig udvikling. Det fremhæves i flere publikationer, at selve det at anvende et socialfagligt værktøj ikke automatisk er en garanti for en systematisk proces og et fælles sprog, men forudsætter grundig implementering med udgangspunkt i praksis. Hvis værktøjer eller andre socialfaglige metoder implementeres for

rigidt, risikerer sagsbehandlerne at blive fremmedgjort og afkoblet fra formålet med arbejdet, som er at sikre børn og unge den bedst mulige hjælp og støtte.

1.3 Kvalitet i valget af indsats

Kvalitet i sagsbehandlingen er afgørende for valget af den rigtige indsats på det rigtige tidspunkt, således at indsatsen virker og opleves som en hjælp. Valget af den rigtige indsats og kvalitet i sagsbehandlingen i den forbindelse forudsætter en handleplan, som tydeligt angiver barnets, den unges og familiens behov samt afdækker familiens private netværk. Handleplanen danner således grundlag for, at der kan ske et velinformeret valg af den rigtige indsats. De faktorer, der i publikationerne udpeges som vigtige for kvalitet i forbindelse med arbejdet med handleplanerne, er:

- Handleplanen fungerer som et aktivt arbejdsredskab til at følge barnet eller den unges udvikling og til at vurdere, om indsatser skal fortsætte eller ændres, samt sikre kontinuitet ved sagsbehandlerskift
- Handleplanen bygger på systematisk dokumentation og sikrer koordinering af indsatser
- Handleplanen fungerer som et fælles og opdateret redskab, som kan bruges af sagsbehandler og andre professionelle, men ideelt også af børn, unge og forældre
- Handleplanens status skal være tydelig for alle parter, herunder hvilke dele der kan forhandles og hvornår og af hvem (eksempelvis anbringelsesstedet)
- Børn, unge og forældre inddrages i udarbejdelsen af handleplanen
- Der er tid og økonomi (ressourcer) til den/de indsatser, som handleplanen peger mod eller anbefaler bliver iværksat.

De gennemgåede publikationer peger således på, at kvaliteten i handleplansudarbejdelsen og den efterfølgende brug højnes, når de ovenstående punkter efterleves. Hvis der derimod ikke er systematik i dokumentationen i handleplanen, manglende koordinering med samarbejdspartnere og manglende inddragelse, kan det føre til, at handleplanen ikke fungerer og ikke kan anvendes optimalt. I forlængelse heraf peger flere publikationer på, at kvaliteten af handleplanerne og brugen af handleplanerne varierer en del mellem kommunerne. Handleplansarbejdet er derfor fortsat et væsentligt opmærksomhedspunkt i sagsbehandlingen. Det er vigtigt for kvaliteten i indsatsvalget, at handleplanen fungerer som en fælles plan og redskab til at følge barnets udvikling, og herunder til at vurdere både valg af indsats, og om indsatsen skal fortsætte eller ændres, samt være med til at skabe kontinuitet i sagen ved skift af sagsbehandler.

Ud over vigtigheden af handleplaner er der også en række andre faktorer, som publikationerne i kortlægningen fremhæver som vigtige for, at der er kvalitet i valget af indsats:

- Indsatsen skal løbende koordineres med familien, barnets eller den unges behov
- Sagsbehandler er opmærksom på, at der ofte er forhindringer for, at indsatsen iværksættes eller virker efter hensigten, herunder konfliktfyldte relationer og bureaukratiske barrierer
- For at indsatser skal lykkes, skal sagsbehandlerne have en faglig sensitivitet i forhold til, hvornår og hvordan hjælp opleves som en hjælp af børn, unge og familier
- Sagsbehandler har viden om, at børn, unge og familiers levede liv er komplekst, men i selve sagsbehandlingen skal kompleksiteten omsættes til konkrete problemer, som forventes løst via de tilstedeværende indsatser

- Der skal være klarhed omkring, hvilke risikofaktorer og problemforståelser der lægges vægt på ved valg eller fravalg af anbringelse som indsats
- I visitationsprocessen skal der være stor opmærksomhed på matchet af barnet eller den unge og anbringelsesstedet, så skift og sammenbrud undgås
- Det er vigtigt, at der løbende følges op på, om børn og unge, som er anbragt, kan have behov for indsatser ud over selve anbringelsen.

Kortlægningen viser således, at det er komplekst at vælge den rigtige indsats, og at det kræver indgående viden om barnet, den unge og familien samt deres netværk, men også om, hvilke indsatser som er tilgængelige. Publikationerne peger på, at der er flere forhold, som kan udfordre valget af den rigtige indsats, herunder de økonomiske rammer i kommunerne og den organisatoriske tilrettelæggelse af beslutningstagningen. Det er således i dag sjældent den enkelte sagsbehandler, som træffer den endelige beslutning om valget af indsats. Disse aspekter af valget af indsats uddybes i afsnittet om ledelse og organisering (afsnit 1.6).

1.4 Kvalitet i opfølgning

På trods af at der i praksis og i Socialstyrelsens arbejde med kvalitet i sagsbehandlingen er megen fokus på vigtigheden af løbende opfølgning, har vi i vores kortlægning alene fundet to publikationer, som mere eksplicit omhandler opfølgning, mens de få andre publikationer, som berører opfølgning, har et andet primærfokus. Det er således en selvstændig pointe, at der i de kortlagte publikationer er yderst begrænset viden om, hvad der skaber kvalitet i det opfølgende arbejde i sagsbehandlingen af børn og unge-sager. De forhold, som der peges på, er vigtige i forhold til kvalitet i inddragelsen, er:

- Det er vigtigt, at det er afklaret, hvad hovedformålet med opfølgningen er og på hvilket niveau, opfølgningen skal anvendes (den enkelte børnesag eller generering af generel viden om progression)
- Inddragelse af børn, unge, forældre, netværk og professionelle (eksempelvis anbringelsessted) er vigtig for succesfuld opfølgning
- Professionelles brug af progressionsredskaber som fx SoS (Sign of Safety) eller Børnelinealen kan understøtte opfølgningen
- Det er vigtigt, at sagsbehandler er opmærksom på progressionsredskabernes forskellige fokusområder og styrker
- Velfungerende it-understøttelse af de anvendte progressionsmålingsredskaber og integration med øvrige anvendte it-systemer er vigtig for, at redskaberne kan anvendes i praksis.

Der er i publikationerne mere bredt indikationer på, at opfølgningen har fået større prioritet i sagsbehandlingen og anses for vigtig, men at den løbende opfølgning kan være tidskrævende. Ligesom det fremgår i gennemgangen af viden om de socialfaglige værktøjer, så er det også i forhold til at sikre kvaliteten i opfølgningsarbejdet et særligt opmærksomhedspunkt at understøtte sagsbehandlerens arbejde med balancen mellem anvendelse af målinger med progressionsmålingsredskaber og at anvende en mere generel socialfaglig vurdering af børns og unges progression. Der mangler generelt viden om inddragelsen af børn, unge og forældre samt deres netværk i opfølgningen, ligesom der mangler viden om inddragelse af familiernes per-

sonlige og professionelle netværk i opfølgningen. Enkelte publikationer med fokus på tværfaglighed belyser, hvordan familiernes professionelle netværk oplever manglende koordinering af indsatser og manglende inddragelse i opfølgningen.

1.5 Kvalitet i inddragelsen af børn og forældre

Inddragelse fremgår i en betydelig del af de kortlagte publikationer som helt central for, at der er kvalitet i sagsbehandlingen. Inddragelsen af børn, unge og forældre er afgørende for, at sagsbehandlingen kan sikre, at børn og unge modtager den rigtige hjælp. For at en indsats kan have den ønskede virkning, er det afgørende, at barnet, den unge og forældrene i videst muligt omfang forstår, accepterer og understøtter den valgte proces og indsats. I publikationerne er der identificeret en række faktorer og forhold, som aktivt bidrager til kvaliteten af inddragelsen af børn, unge og deres forældre. Samtidig peger de fleste publikationer også på, at der fortsat er store udfordringer med den reelle inddragelse.

1.5.1 Inddragelse af børn og unge

Publikationerne om inddragelse af børn og unge fremhæver først og fremmest, at det kræver stor faglig indsigt at sikre, at inddragelsen bliver en integreret del af sagsbehandlingen. Inddragelse af børn og unge kobles ofte sammen med selve børnesamtalen som en afgrænset begivenhed, men flere publikationer påpeger, at inddragelse er en løbende proces, som skal medtænkes i hele sagsbehandlingen. På baggrund af publikationerne om inddragelse af børn og unge kan der peges på, at der er kvalitet i forhold til inddragelse i sagsforløbet, når:

- Sagsbehandleren sikrer børns og unges handlemuligheder for inddragelse, så inddragelse bliver håndterbar og forståelig ud fra barnets og den unges modenhed
- Sagsbehandlerne udformer og sikrer tydelige rammer for møder, så børn og unge i højere grad får indflydelse på mødets udformning og dermed bedre kan komme til orde
- Der afsættes tilstrækkelig tid til afholdelse af børnesamtaler, så der oparbejdes tillid via tæt kontakt med barnet eller den unge
- Der er særsomt fokus på og hjælp til at sikre inddragelsen af de børn og unge, som har betydelige udfordringer
- Der er et særligt fokus på og hjælp til inddragelsen af mindre børn, herunder anvendelsen af alternative inddragelsesformer
- Der er fokus på succesfuld videregivelse af juridiske informationer og orientering på relevante tidspunkter, så denne forstås af barnet eller den unge
- Sagsbehandleren mestrer balancegangen mellem forskellige hensyn i lovgivningen i forbindelse med inddragelse, herunder eksplicite vurderinger af, hvornår børnesamtalen kan undlades, og hvordan inddragelse sikres i stedet
- Der er særligt fokus på risikoen for, at barnet eller den unge fratages muligheden for at blive hørt og inddraget og hvorfor
- Sagsbehandleren er nærværende, interesseret og forstående over for barnet eller den unge
- Børnesamtalen bliver brugt aktivt i sagsbehandlingen og til at give sagsbehandler mulighed for at nuancere og revurdere opfattelser og forforståelse af barnet eller den unge
- Sagsbehandlerne har en god forståelse af, hvilke strategier børn og unge anlægger for at håndtere eller forandre deres vanskelige livssituation.

Generelt peger publikationerne på, at børn og unge i høj grad ønsker at blive inddraget mere i deres egen sag, end de har oplevet i deres pågældende sagsforløb. En række publikationer peger på, at inddragelsespraksisserne generelt opleves som problematiske og vanskelige at håndtere. Børn og unge oplever sig derfor primært symbolsk inddraget eller ikke inddraget, hvis inddragelsen alene bliver et symbol på, at administrative procedurer er overholdt. Eksempelvis, at det kan noteres i sagsakterne, at der er afholdt børnesamtale.

Flere publikationer fremhæver, at forældrene fortsat ofte er det primære talerør for deres børn, hvilket fører til, at børn og unge ikke selv inddrages tilstrækkeligt. Endvidere betyder det fortsatte fokus på forældrene, at børn og unge har en svag stemme, hvilket afspejler sig i arbejdet med helhedssyn. Børn og unge risikerer dermed at blive gjort til objekter i sagerne frem for hovedpersoner.

I publikationerne efterlyses der generelt, at børn og unge får en tættere relation til sagsbehandleren og færre sagsbehandlerskift. En vigtig og lovende tilgang i forhold til inddragelse og styrkelse af relationen mellem sagsbehandleren og barnet eller den unge er brugen af digitale medier, som sms eller onlinemøder, da det kan bidrage positivt til udvikling af dialoger og relationer mellem anbragte børn og unge og deres sagsbehandler og dermed til at øge kvaliteten af beslutningsprocesserne. I forlængelse heraf peger flere publikationer på, at der er et behov for, at der kommer stigende fokus på og udvikles metoder til at sikre børns og unges inddragelse og deltagelse. Særligt fremhæves det, at i sager om tvang skal der overordnet sættes fokus på, hvordan børn og unge bedre inddrages i beslutningsprocessen i børne- og ungeudvalget.

1.5.2 Inddragelse af forældre

Ligesom det fremhæves som helt centralt for kvalitet, at børn og unge aktivt inddrages i sagsbehandlingen, så fremhæver mange publikationer også vigtigheden af, at forældre inddrages. Der peges på et generelt behov for at styrke forældresamarbejdet og forebygge konflikt, hvis kvaliteten af sagsbehandlingen skal sikres. Forældrene vil generelt gerne inddrages, og de kortlagte publikationer peger på en række faktorer, som medvirker til vellykket sagsbehandling baseret på succesfuld inddragelse:

- Gensidig anerkendelse mellem forældrene og sagsbehandlerne
- Der er ofte mange følelser involveret i kommunikationen mellem forældre og sagsbehandlere, som det er vigtigt bliver håndteret professionelt af sagsbehandlerne, således at forældrene ikke stigmatiseres
- Sagsbehandlers anerkendelse af relationens asymmetri, således at klager og utilfredshed adresseres
- Sagsbehandler er opsøgende med oplysninger om rettigheder og muligheder
- Tydelig og empatisk kommunikation og klarhed er central for, at forældre føler sig forstået, hørt og hjulpet
- Forebyggelse via dialog og tæt opfølgning, særligt hvis forældre oplever samarbejdet som en krænkelse, når de har en klage- eller tvangssag
- Opmærksomhed på, at relationen til sagsbehandler er særligt afgørende for inddragelsen af forældre med komplekse problemer, som ofte har begrænsede ressourcer.

Selvom forældrene ofte inddrages mere end børn og unge i sagsbehandlingen, så oplever de ikke at have konkret indflydelse på sagsbehandlerens problemforståelse og indsatsforslag. Der

efterlyses derfor inddragelsesformer, som i højere grad giver anledning til dialog om problemforståelse og løsningsmodeller. Sagsbehandlere skal således løbende i sagsbehandlingen være opmærksomme på deres kategorisering af forældrene, eksempelvis som ressourcestærke eller ressource svage, særligt fordi stereotype kategoriseringer kan føre til, at børnenes og de unges behov overses. Det gælder også i forhold til køn, hvor det trods forbedringer fortsat tyder på, at der i sagsbehandlingen er særligt fokus på morens ressourcer og udfordringer og i mindre grad farens. Kategoriseringer af forældre og problemer kan ikke undgås, men det er vigtigt, at disse kategoriseringer sker reflektivt og kritisk. Det anbefales i flere publikationer, at sagsbehandlere i samarbejdsrelationerne aktivt arbejder med at anerkende forældrene og deres kærlighed til deres børn. Betydningen af at inddrage familiernes private netværk er stort set fraværende i de kortlagte publikationer, men enkelte peger på, at inddragelsen af det private netværk er vigtig, da det ofte udgør en ressource.

1.6 Kvalitet i organisation og ledelse

Flere af publikationerne viser, at velfungerende organisering og ledelse af sagsbehandlingen er afgørende for kvaliteten af selve sagsbehandlingen. Samtidig viser publikationerne, at organisering og ledelse er komplekse størrelser, som er afhængige af en lang række faktorer ud over selve sagsbehandlingen som praksis. Kortlægningen har fundet en hel del publikationer, der afdækker forskellige aspekter af organisation og ledelse, der bidrager til kvalitet i sagsbehandlingen, herunder tæt faglig sparring med faglig kompetent ledelse og smidige organisatoriske rammer, som fremmer tværprofessionelt samarbejde.

1.6.1 Ledelse

Publikationerne om faglig ledelse peger på, at det kræver professionalisme og betydelig faglig indsigt at navigere i den kompleksitet, som der er på børne- og ungeområdet, hvilket skaber behov for dygtig og hensigtsmæssig ledelse. Følgende faktorer tegner til at være vigtige i forhold til at sikre en faglig dygtig ledelse med fokus på kvalitet:

- Ledelsen skal stimulere de faglige diskussioner og den fælles faglige refleksion
- Ledelsen skal finde en balancegang mellem det unikke ved hver sag og opretholdelse af organisationens rutiner og skematikker samt inddrage generel viden
- Balancegangen mellem socialfaglige metoder og improvisation kræver udvikling af ledelseskompetencer, som aktivt skaber forbindelser mellem praksisfællesskabet, social læring og improvisation
- Ledelsen skal anerkende, at der indgår mange forskellige former for viden i den socialfaglige ledelsesopgave, som er tæt knyttet til den socialfaglige opgaveløsning og udviklingen af kvalitet i arbejdet
- Det er afgørende, at der er faglig og ledelsesmæssig støtte til sagsbehandlere i implementeringen og anvendelsen af (nye) lovregler for at øge sikkerhed i brugen og tolkningen af lovreglerne
- Anvendelsen af viden i praksis kræver, at den faglige leder har kendskab til og kan anvende forskningsakademiske kompetencer
- Faglige vidensdeling sker på meget forskellige måder i kommunerne, hvilket udfordrer både de formelle og uformelle tilgange til faglige drøftelser

- Der bør være et klart ledelsesmæssigt fokus på anvendelsen af redskaber, systematik og opfølgning på indsatser, herunder progressionsredskaber, som tilvejebringer ledelsesinformation, der også kan videregives til direktion og det politiske niveau.

Det anbefales i publikationerne, at der er fokus at udvikle de faglige ledelseskompetencer, som også kan understøtte den faglige sparring og udvikling hos sagsbehandlerne. Det kan være udfordrende at navigere i den kompleksitet, som er på det socialfaglige område, og det er vigtigt, at der er en stabil og kompetent ledelse af sagsbehandlingen, som aktivt kan underbygge kvaliteten.

1.6.2 Følelser og supervision

Der er relativt få af de kortlagte publikationer, som overordnet omhandler sagsbehandlerne arbejdsvilkår. De publikationer, som gør, fokuserer primært på to temaer: følelser i det sociale arbejde og supervision. Begge tematikker er vigtige at have ledelsesmæssigt fokus på, da publikationerne viser, at håndteringen af følelser er et grundvilkår for det sociale arbejde, som kan få betydning for selve kvaliteten af sagsbehandlingen, hvis de ikke adresseres. Supervision kan være med til at sikre, at følelser håndteres professionelt ved at skabe støtte og inspiration både for den enkelte sagsbehandler, men også styrke praksisfællesskabet på arbejdspladsen. Der peges på følgende faktorer omkring de følelsesmæssige arbejdsvilkår, som kan bidrage til at sikre kvalitet i sagsbehandlingen:

- Anerkendelse – også ledelsesmæssigt – af at italesættelse af følelser har en reel funktion i det socialfaglige arbejde og ikke foregår løsrevet fra det professionelle arbejde
- Anvendelse af følelsesarbejdet, så det bidrager til læring og motiverer faglig udveksling og afstemning af, hvilken plads følelsesmæssige indtryk – fagligt og personligt – har i forskellige fora, eksempelvis sparring med kollegaer og ledelse, gruppemøder og supervision
- Gruppebaserede supervisions med ekstern supervisor er den type af supervision, som tegner til at understøtter refleksion og læring blandt sagsbehandlerne
- Fokus på, at supervision eksplicit skal skabe støtte og inspiration for den enkelte sagsbehandler og gruppen
- Afprøvning af nye former for supervision skal aktivt understøttes af ledelsen.

En række af de publikationer, som primært omhandler andre aspekter af sagsbehandlingen, påpeger desuden vigtigheden af et godt psykisk og fysisk arbejdsmiljø for at forebygge stor udskiftning i sagsbehandlerne. En godt arbejdsmiljø blandt sagsbehandlerne kan således være med til at forebygge stress, udbrændthed og sagsbehandlerskift.

1.6.3 Helhedsorienteret organisering

Helhedssynet anses for at være centralt for det sociale arbejde, men der er ikke nødvendigvis faglig enighed om, hvad et helhedssyn eller helhedsorientering konkret indebærer. Flere publikationer peger derfor på, at det er væsentligt at italesætte, hvad en helhedsorientering konkret indebærer. I flere af de kortlagte publikationer fremhæves en helhedsorienteret organisering af både sagsbehandling og i indsatsen som gennemgående at have lovende perspektiver. En helhedsbaseret organisering af sagsbehandlingen, hvor sagsbehandleren opbygger et tættere kendskab til barnet og familien, tegner til at kunne reducere antallet af børnefaglige undersøgelser og lede til et fald i skolefravær blandt børn og unge. Der er således observeret en positiv

udvikling for børnene, men også en positiv udvikling for de voksne, som i større grad oplever, at der bliver lyttet til dem som familie. Der peges på, at følgende faktorer er vigtige for, at en helhedsorienteret organisering højner kvaliteten af sagsbehandlingen:

- Familien og barnet er i kontakt med få professionelle, som opbygger tætte bånd til familien
- Hjælp og støtte er mere tilgængelig og meningsfuld og med udgangspunkt i værdighed for familierne
- En organisatorisk opdeling i socialforvaltningerne mellem det psykosociale område og handicapområdet kan medføre faglige kulturforskelle, som negativt kan påvirke mulighederne for at arbejde ud fra et helhedssyn
- En væsentlig barriere for helhedssyn er (gentagne) sagsbehandlerskift.

En række publikationer beskriver implementeringen af Herning-/Sverigesmodellen, som har til formål at gøre sagsbehandlingen helhedsorienteret og direkte koblet til både forebyggelse og indsatser. Erfaringerne beskrives overordnet som positive og som en styrkelse af kvaliteten i selve sagsbehandlingen med bedre kontakt mellem sagsbehandler og familier. I selve implementeringen har der vist sig nogle faktorer, som kan udfordre den ønskede kvalitetsforbedring, og man skal derfor være særligt opmærksom på:

- At den "siloopdelte" driftsorganisation nedbrydes
- At der investeres i, at sagsbehandlerne har mere tid til at arbejde med familierne
- At der indsættes god ledelse med respekt for alle fagligheder
- At der gives plads til alle fagligheder, og at forskellige fagligheder deler fælles mål
- At der skabes et fælles fagligt mål på tværs af fagligheder.

1.6.4 Tværfagligt samarbejde

Det tværfaglige samarbejde er ofte en integreret del af det helhedsorienterede arbejde, men er også et særskilt tema for flere publikationer, som viser, at det tværfaglige samarbejde er centralt for at underbygge kvaliteten i sagsbehandlingen. Der peges på, at det tværfaglige samarbejde er afgørende for at skabe den nødvendige helhedsorienterede viden om børn, unge og familier, fordi børn og unge lever deres liv på tværs af institutionelt adskilte sammenhænge. Imidlertid viser publikationerne, at helhedstænkningen i det tværprofessionelle samarbejde i flere henseender bliver udfordret. Sagsbehandlerne, der ofte besidder den største myndighed i det tværprofessionelle samarbejde, beskrives oftest som værende langt væk fra børnenes og de unges hverdagsliv og har derfor ikke nødvendigvis indsigt i børne- og ungeliv i stadig forandring. Derfor er det vigtigt, at den viden, forskellige professionelle voksne med hver deres ansvarsområder, opgaver og faglige baggrunde har, bringes i spil i sagsbehandlingen. For at skabe kvalitet i det tværfaglige samarbejde, og dermed sagsbehandlingen, fremhæves det som vigtigt, at:

- Forskellig professionelles viden kobles, så det undgås, at en ensidig viden fører til indsatser, der begrænser barnets eller den unges muligheder for at skabe sammenhæng i sit liv
- Viden om barnets hverdagsliv og barnets perspektiv bibeholdes i det tværfaglige samarbejde, journalføringen og beslutningsprocesserne, da denne viden er væsentlig for at kunne hjælpe

- Koordineringen i det tværfaglige samarbejde muliggør, at de forskellige parter omkring barnet og den unge kan inddrage hinandens viden i samarbejdet med barnet, den unge og forældrene
- Tidligt og tæt samarbejde skabes og forskellige professionelle inddrages for at sikre en koordineret og tværfaglig indsats for barnet eller den unge

Det fremhæves i publikationerne, at der fortsat er behov for øget fokus på og udvikling af rammerne for det tværfaglige samarbejde. Der peges dog også på, at der ved omfattende tværfagligt samarbejde er risiko for, at ansvaret for at handle bliver for diffus med fare for langsommelighed, ansvarsopløsning og videnstab. Eksempelvis oplever både sagsbehandlere og andre professionelle, at øgede krav om tidsfrister og målopfyldelse kan være en udfordring for samarbejdet.

1.7 Regler, love og økonomiske rammers betydning for kvalitet

Både regler, love og økonomi er rammesættende for sagsbehandlingens handlingsrum. Inden for det handlingsrum er der dog netop mulighed for at handle, så kvaliteten i sagsbehandlingen forbedres, og på baggrund af kortlægningen kan der således peges på flere faktorer inden for handlingsrummet, der kan bidrage til kvalitet. Flere af publikationerne forholder sig dog også til selve rammerne, og hvorvidt de er hensigtsmæssige i forhold til mulighederne for, at sagsbehandlerne kan sagsbehandle med høj kvalitet.

1.7.1 Regler og lovgivning

En række publikationer peger på, at der er stor kompleksitet i de regler og love, der regulerer området, hvilket medfører, at det ofte er svært at efterleve dem i praksis. Der udpeges særligt områder, som der skal opmærksomhed på for at forbedre den juridiske kvalitet i sagsbehandlingen:

- Når ny lovgivning vedtages, er det afgørende, at der udarbejdes retningslinjer og præcedens, der er relevant i det praktiske sociale arbejde
- Når ny lovgivning vedtages, er det afgørende, at det overvejes, hvordan forskellige regler på tværs af sektorer og niveauer kan passe sammen og således understøtte den konkrete beslutningstagning
- Rettighedsperspektivet bør have en mere fremtrædende plads og sætte fokus på sammenhængen mellem de juridiske regler og de organisatoriske vilkår, herunder lokale og økonomiske vilkår
- Der er behov for at nuancere forståelsen af, hvordan retsgrundlaget gives mening i praksis ved at undersøge, hvilke retlige krav der stilles, og hvilke faktorer der lægges vægt på i praksis, og interaktionen mellem disse to elementer.

Det påpeges, at i flere henseender handles der i praksis i strid med regler og rettigheder, fordi der i høj grad anvendes lokale tommefingerregler, der er lettere at handle ud fra. Dette giver anledning til at overveje, om reglerne kan udformes på en mere hensigtsmæssig måde, så de bliver nemmere at forstå og dermed bedre kan efterleves af sagsbehandlerne og kommunerne.

1.7.2 Økonomi

Der er blandt de kortlagte publikationer kun få, som eksplicit omhandler økonomi og økonomistyring. En stor del af publikationerne behandler eller inddrager dog det økonomiske perspektiv, da det økonomiske råderum er afgørende for, hvilke vilkår sagsbehandlingen finder sted under, eksempelvis hvor mange sager den enkelte sagsbehandler er ansvarlig for og kommunens generelle økonomi og økonomiske prioriteringer. Det er et grundvilkår i sagsbehandlingen at skulle balancere de økonomiske omkostninger og hensynet til barnet eller den unge. På den ene side skal sagsbehandlerne som kommunale medarbejdere sikre, at de økonomiske rammer overholdes, og på den anden side skal de sikre, at alle udsatte børn og unge får den hjælp, de har ret til. Der peges på en række faktorer, som understøtter, at den socialfaglige afbalancering af økonomi og børns rettigheder balanceres bedst muligt i den socialfaglige praksis:

- Opmærksomhed på, at omkostninger ikke er eller må være en absolut grænse for, hvad der socialfagligt kan lade sig gøre
- Anerkendelse af, at opgaven med at bevilge foranstaltninger er et fagligt arbejde, der også kræver kompetencer til at tage hensyn til økonomiske processer, så økonomi og faglighed ikke ses som adskilt i den daglige praksis
- At omkostningernes roller tilpasses afhængigt af, hvad der er på spil i konkrete beslutninger i forhold til det enkelte barn eller unges situation og behov
- Den økonomiske og faglige styring på det specialiserede børne- og ungeområde styrkes bl.a. ved, at kommunerne har en tydelig faglig strategi på området, en håndfast rammestyring og budgetforudsætninger om antal og gennemsnitsudgifter.

På trods af at flere publikationer berører, hvordan de økonomiske hensyn har betydning i beslutningsprocesserne, og således indirekte kan være en meget afgørende faktor for, om der kan sikres kvalitet i sagsbehandlingen, så er dette aspekt fortsat videnskæssigt underbelyst og indgår derfor heller ikke i særligt omfang i vores kortlægning. Denne mangel på viden om sammenhængen mellem de økonomiske rammer og muligheden for at sikre kvalitet i sagsbehandlingen er således et selvstændigt resultat af denne kortlægning.

1.8 Udviklingen på området og videnshuller

Enkelte af de kortlagte publikationer beskæftiger sig med vidensudviklingen på området for udsatte børn og unge. De viser, at området er transformeret fra primært at omhandle evidensbaserede metoder til et bredere fokus på og øget krav til en vidensbaseret praksis. Udviklingen indebærer, at sagsbehandlerne i stigende grad skal synliggøre, at de agerer professionelt ved at udvise bevidsthed om og skabe transparens omkring vidensgrundlaget for praksis. De skal evne at udtrykke de ræsonnementer, der ligger til grund for deres beslutninger, og både ræsonnementer, beslutninger og handlinger skal dokumenteres. Denne udvikling med fokus på vidensanvendelse og øget systematik skulle gerne have styrket kvaliteten af sagsbehandlingen på børne- og ungeområdet.

Vores kortlægning af litteraturen peger også på, at der er kommet både øget vidensanvendelse og mere systematik i sagsbehandlingen end tidligere. Ligesom der tegner til at være mere bevidsthed om inddragelsen af børn, unge og forældre i sagsbehandlingen. Samtidig er der i dag et stigende ønske om at anvende helhedsorienterede tilgange og metoder, og helhedssynet synes at være en velfunderet del af den socialfaglige praksis i mange kommuner. Der er således sket betydelige ændringer i selve sagsbehandlingen de seneste 10 år, og en forsigtig

vurdering på baggrund af vores kortlægning er, at disse også overordnet set har bidraget til bedre kvalitet i sagsbehandlingen. Vidensgrundlaget er imidlertid fragmenteret, og det er derfor ikke muligt på baggrund af de inkluderede publikationer entydigt at sige, om udviklingen også har ført til bedre støtte til de børn og unge, der har et særligt behov herfor.

Publikationernes kritiske tilsnit peger på, at ændringerne ikke har løst alle udfordringerne med kvalitet på området. Der ses således en tendens til, at implementeringen af nye organisationsformer, socialfaglige værktøjer og ensretning af praksis ikke alene har bidraget positivt, men også har medført en række nye udfordringer. For selvom "den privat praktiserende" sagsbehandler synes at være afskaffet, og der ikke længere træffes egenrådige beslutninger i sagerne, så har mere kollektiv beslutningstagning ikke automatisk medført øget socialfaglig refleksion eller konsekvent efterlevelse af love og regler. Introduktionen af socialfaglige værktøjer med udgangspunkt i forskningsbaseret viden udpeger bestemte tilgange til og mål for sagsbehandlingen, hvilket til dels har gjort op med vilkårligheden, som tidligere er blevet fremhævet ved den socialfaglige praksis. I stedet har de socialfaglige værktøjer introduceret en ensretning, som ikke alle sagsbehandlere oplever som fordrende for kollektive faglige drøftelser og skønsudøvelse.

Nogle af de kortlagte publikationer viser, hvordan der i selve sagsbehandlingen trækkes på flere forskellige vidensformer. Der er generelt på området en magtfuld diskurs om, at teori og forskning er vigtig og nødvendig, men samtidig er der også en diskurs, som trækker på erfaringsbaserede vidensformer, og som vægter den praktiske erfaring højt. De to diskurser ser i de kortlagte publikationer ud til at sameksistere i praksis og styrke den refleksive kvalitet i salgsarbejdet. Samtidig peger en række publikationer på, at nogle af de fund af problematisk praksis, som tidligere forskning har påpeget, fortsat gør sig gældende. Herunder, at det fortsat er forældrenes, primært morens, problemer, som er i fokus i sagsbehandlingen, og at børnenes behov primært defineres herudfra. Samt at der er en kønnet opfattelse af forældreskab med stærkt fokus på moren, mens farens rolle bliver sekundær i sagsbehandlingen. Endelig viser kortlægningen, at der stadig er omfattende problemer med den reelle inddragelse af børn, unge og forældre, hvilket afspejler sig i manglende forståelse for beslutninger og manglende motivation til at indgå i sagsbehandlingsprocessen og eventuelle indsatser. Der er således et videnshul i forhold til, hvilke metoder og tilgange som kan medvirke til at sikre en reel inddragelse af både børn, unge, forældre og deres netværk i sagsbehandlingen.

Den løbende og hyppige udskiftning af medarbejdere, som flere publikationer påviser, skaber udfordringer på alle niveauer af sagsbehandlingen, og et særligt behov for ledelsesmæssig fokus på sikring af grundlæggende viden i sagerne og gode overleveringer, så videnstab i sagerne reduceres. Herudover kan udskiftningerne udfordre den organisatoriske kompetenceopbygning og specialisering. Der mangler dog konkrete studier, som præcist afdækker betydningen af sagsbehandlerudskiftninger på alle niveauer, herunder betydningen for børn, unge og familiers inddragelse i sagsprocessen. Der er således et betydeligt videnshul, som omhandler betydningen af hyppig medarbejderudskiftning samt betydningen af sagsbehandlerens arbejdsvilkår og arbejdsmiljø.

Et andet videnshul, som afdækkes af kortlægningen, er manglende viden om vigtige delelementer i sagsbehandlingen, herunder særligt viden om den faglige udredning og opfølgning i sagsbehandlingen. Desuden mangler der viden om, hvordan udredning og opfølgning finder sted i praksis, og hvordan disse elementer opleves af børn, unge og forældre. Der er ligeledes begrænset viden om, hvordan både familiernes private netværk og det professionelle netværk (fx anbringelsesstedet) inddrages i både den børnefaglige udredning og opfølgningen. I forbindelse med dette videnshul omkring delelementerne i sagsbehandlingen tegner der sig også et

billede af, at der er begrænset viden om, hvordan den digitale udvikling indvirker på sagsbehandlingen, og ikke mindst inddragelsen af børn og unge.

Kortlægningen peger endvidere på et tredje videnshul omkring de overordnede rammevilkår, som gør sig gældende for sagsbehandlernes praksis. Den enkelte sagsbehandler har ikke direkte indflydelse på disse rammevilkår, som eksempelvis love, regler, økonomi, men flere af de kortlagte publikationer viser, at de er af stor betydning for sagsbehandlernes handlerum og sagsbehandlingskvaliteten. Dermed er det vigtigt i større omfang at få forskningsmæssigt belyst, hvordan rammevilkårene spiller ind på den socialfaglige praksis, og hvilken betydning de mere præcist har for kvaliteten af sagsbehandlingen.

Et fjerde videnshul, som kortlægningen peger på, er behovet for en tydeliggørelse af teoretiske tilgange i det sociale arbejde. Det er tydeligt, at størstedelen af den kortlagte viden bygger på kvalitative dataindsamlinger og i mindre omfang kvantitative dataindsamlinger. Det betyder, at der er forholdsvis meget viden om processer, erfaringer og oplevelser, men mindre viden om generelle mønstre og overordnede tendenser. De kortlagte publikationer viser, at det socialfaglige vidensfelt omkring sagsbehandling på børne- og ungeområdet trækker på forskellige faglige og teoretiske traditioner, men at integrationen af disse forskellige traditioner sjældent er tydelig. Det vil derfor styrke fagligheden, hvis denne triangulering af fagligheder og traditioner ekspliciteres som helt centrale for vidensoparbejdningen inden for socialt arbejde. Særligt psykologiske og sociologiske teorier står stærkt, men områdets vidensoparbejdning kunne yderligere styrkes ved i højere grad også at integrere andre fagligheder, eksempelvis økonomi, statskundskab og jura.

Udfyldningen af disse videnshuller kunne løfte området særligt, hvis det sker via en styrkelse af forskningsmiljøerne inden for socialt arbejde og i tæt samarbejde med praksis. I nogle af de kortlagte publikationer peges der på et generelt behov for, at sagsbehandlerne bliver bedre til at forstå og dermed anvende den forskningsbaserede viden korrekt. I forlængelse heraf anbefales det, at mere af den foreliggende forskningsbaserede viden i socialt arbejde bliver formidlet, så den er nemmere at tilgå og omsætte til praksis. Samtidig viser vores kortlægning, at der mangler viden om, hvilken kompetenceudvikling (indhold, omfang og niveau) der konkret vil styrke sagsbehandlernes viden og dermed indvirke positivt på sagsbehandlingen. Set i lyset af denne kortlægning tegner der sig imidlertid også et behov for, at den eksisterende viden mere aktivt inddrages i fremtidig forskning, udredninger, udviklingsprojekter og evalueringer, således at disse vidensprodukter aktivt forholder sig til den eksisterende viden. Hermed vil der være grundlag for at oparbejde et mindre fragmenteret vidensfelt, der ville kunne bidrage til praksis med mere sammenhængende og velfunderede løsningsforslag.

2 Indledning og metode

Litteraturoversigten er en kortlægning af den eksisterende viden om kvalitet i kommunernes sagsbehandling på børne- og ungeområdet. Via kortlægningen af danske undersøgelser udgivet fra 2010 til og med 2020 giver litteraturoversigten en opdateret status på viden om, hvilken kvalitet der er i sagsbehandlingen. Forskningsspørgsmålet, som vi i denne rapport besvarer via den kortlagte litteratur, er:

Hvad kendetegner kvalitet i sagsbehandlingen, hvor er kvalitet styrket, og hvor er kvalitet udfordret?

Formålet er at præsentere, hvad der findes af relevant viden inden for kortlægningens afgrænsninger. Afgrænsningerne gennemgås i detaljer nedenfor, men det er vigtigt allerede her at understrege, at der ikke er foretaget en afgrænset metodisk kvalitetsbedømmelse, som man finder i mere systematiske reviews, eksempelvis i Campbell-oversigter. Det skyldes, at kortlægningen ikke skal måle effekten af sagsbehandlingen, men har et bredere, beskrivende sigte. Samtidig så er emnet ikke belyst forskningsmæssigt med randomiserede, kontrollede designs eller andre effekt-designs, men derimod primært med eksplorative og kvalitative undersøgelser. Man ville derfor udelukke langt størstedelen af de danske undersøgelser, der belyser kvalitet i sagsbehandling, hvis man anlagde en metodologisk snæver afgrænsning. Et hovedformål med kortlægningen har endvidere været at afdække vidensbidrag om danske forhold, og grundet det store antal af danske undersøgelser i vores søgeresultat er vi endt med udelukkende at inkludere danske studier i oversigten. I alle beskrivelserne af de inkluderede undersøgelser er der fokus på kvalitet i sagsbehandlingen, og hvordan øget kvalitet kan bidrage til at forbedre børn og unges trivsel. Vi fremhæver primært undersøgelsesernes empiriske bidrag, mens mere teoretiske bidrag er udeladt, da de ikke i samme grad er baseret på praksis eller er handlingsanvisende i forhold til praksis.

2.1 Baggrund

Det sociale myndighedsarbejde med børn og unge har til opgave, jf. serviceloven, at beslutte, hvilke støttetiltag der skal iværksættes for at hjælpe børn og unge med særlige behov bedst muligt (Serviceloven, 28/08/2020). Ofte består sagsbehandlingen af længerevarende processer, hvor der ad flere omgange træffes en lang række mindre og større beslutninger, som har indvirkning på barnets eller den unges situation. Det er derfor afgørende, at den socialfaglige sagsbehandling har så høj kvalitet som muligt, og at arbejdet baseres på høj faglighed og viden.

Det sociale myndighedsarbejde med børn og unge har de seneste 15 år fået større opmærksomhed. Dels på baggrund af tragiske sager, som løbende er kommet frem i medierne, hvor børn er blevet omsorgssvigtet, uden at de kommunale myndigheder har grebet ind i tide. Og dels på baggrund af stigende dokumentation i forskningslitteraturen af, at socialrådgivernes praksis og faglighed var haltende og problematisk (Egelund, 1997; Egelund & Hestbæk, 2003; Egelund & Thomsen, 2002). Flere rapporter, herunder *"Kulegravning af sager om overgreb mod børn og unge"* (Ankestyrelsen, 2012), *"Rapport fra ekspertpanel om overgreb mod børn"* (Social- og integrationsministeriet, 2012), problematiserede den kommunale sagsbehandling og viste langvarige sagsforløb, symptombehandling, manglende inddragelse af børnene og manglende overblik. Samtidig underbyggede rapporterne forskningens tidligere fund om, at praksis på myndighedsområdet var kritisabelt, eksempelvis mange skift i sagsbehandlere,

manglende samarbejde mellem myndigheder, manglende opfølgning ved underretninger, manglende iværksættelse af faglige undersøgelser, manglende iværksættelse af foranstaltninger og manglende systematik og dokumentation i sagsbehandlingen. Desuden blev det fundet, at møder og beslutninger i myndighedsarbejdet ofte er tidspressede og ustrukturerede, eksempelvis at dagsordenen bliver sammensat tilfældigt, at der ikke bliver husket fra møde til møde, og at der er mere fokus på at handle end på at afklare børn og unges behov for hjælp (Ebsen, Hansen & Justesen, 2004).

Disse fund pegede på, at selvom det er en kerneopgave for det sociale myndighedsarbejde med børn og unge at vurdere, om et barn vil tage skade som følge af sine opvækstbetingelser, så blev denne opgave ikke løftet tilfredsstillende. At vurdere om et barns eller en ungs opvækstvilkår er så ringe, at det er ødelæggende for barnet eller den unge på længere sigt, har til alle tider været yderst vanskeligt. Egelund og Hestbæk (Egelund & Hestbæk, 2003, s. 276) skriver således om socialrådgiveres vidensgrundlag for den faglige vurdering af barnet eller den unge:

Et barns aktuelle situation og udvikling er så sammensat, at det i sig selv gør bedømmelsen vanskelig. Dertil kommer, at den nødvendige faglige viden, som skal til for med nogenlunde præcision at kunne diagnosticere et barn og forudsige om dets udvikling, er mangelfuld eller ikke-eksisterende. Dette betyder, at forvaltningerne dagligt skal vurdere børn på et mangelfuldt vidensmæssigt grundlag og må kompensere for dette ved at inddrage andre vidensformer end forskningsbaseret viden. Disse vidensformer kan fx være praksiserfaringer, kulturelle forestillinger, moralske opfattelser eller intuition.

Det er ikke alene den manglende inddragelse af forskningsbaseret viden, som problematiseres i begyndelsen af det nye årtusinde. Skytte (2002) skriver eksempelvis i sin afhandling om "den privatpraktiserende socialarbejder", som kendetegnes ved, at sagsbehandleren alene træffer beslutninger i de sager, som hun/han er tildelt, og ser sagerne som "sine egne sager". Der tegner sig således et billede af tilfældighed og manglende vidensfundering af det sociale myndighedsarbejde samt manglende inddragelse af børns stemme, deltagelse og inddragelse i sagsbehandlingen i det sociale arbejde (Egelund, 1997).

Den manglende kvalitet på området afspejlede sig i den efterfølgende lovgivning på området, hvor der med Anbringelsesreformen i 2006 blev stillet mere specifikke krav til sagsbehandlingsindhold, da den børnefaglige undersøgelse blev et krav i alle foranstaltningssager (Ebsen, 2017). Med Barnets reform i 2011 trådte der også nye ændringer i kraft med øget fokus på kontinuitet, voksenkontakt, børns rettigheder og tidlig indsats. 'Overgrebspakken' fra 2013 og 'Forebyggelsespakken' fra 2014 betød et øget fokus på behandlingen af underretninger, mulighederne for videregivelse af oplysninger og en tydeliggørelse af kommunernes muligheder for at sætte ind tidligt, også uden børnefaglig undersøgelse (Ebsen, 2017). Lovene og reglerne fra de seneste årtier har en række gennemgående elementer, så som tidlig indsats med øget tværfagligt samarbejde, øget udveksling af informationer, stærkere fokus på underretning fra borgere og professionelle. Der er desuden fokus på dokumentation og beskrivelse af de informationer, som skal indgå i beslutninger, for at de er korrekte. De mange lovændringer har dog også givet en vis ustabilitet, da en række procesregler og kriterier for indgreb løbende er blevet ændret. Endvidere påpeger Ebsen (2017, s. 49), at det er "et selvstændigt træk ved udviklingen, at der er tale om stedse flere regler fra stedse flere instanser fulgt af en øget kontrol fra instanser som Socialtilsyn, Ankestyrelse, Folketingets Ombudsmands Børnekontor, Socialstyrelsens Task Force, lokale re-

visionsenheder, konsulentundersøgelser o.l.”. Denne udvikling stiller nye krav til det sociale myndighedsarbejde med børn og unge for at sikre sig, at nye regler gennemføres og overholdes. Som Ebsen (2017) skriver, så indebærer disse løbende ændringer ”komplekse afvejn timer af, om medarbejdere har de rigtige kompetencer, om de lokale tilbud er de rigtige, og hvordan indsatsen kan håndteres inden for de lokale økonomiske rammer”.

En vigtig brik i udviklingen har desuden været betydningen af ”Evidensbølgen”, som startede i slutningen af 1990’erne, og som har ændret den professionelle tilgang på børne- og ungeområdet. I sin analyse af udviklingen viser Møller (2019), hvordan viden ændrede sig i forskellige faser via forskellige løsninger. Diagnosen i slutningen af 1990’erne var, at der var behov for et opgør med ”den privatpraktiserende socialrådgiver” og den medfølgende vilkårlighed, som forskningen havde påvist. Evidensbaserede programmer blev introduceret som løsningen, og skulle derfor ideelt udbredes til alle landets kommuner via certificering og kontrolleret implementering. Socialrådgiverne og andre professionelle på børne- og ungeområdet skulle levere de evidensbaserede programmer i overensstemmelse med programmernes manualer.

Området vedrørende udsatte børn og unge blev desuden i februar 2003 udpeget som et såkaldt ”forretningsområde” med henblik på at gennemføre en øget digitalisering i regi af det fælles statslige og kommunale projekt, ’Projekt Digital Forvaltning’ (Fahnøe, 2015). Den Digitale Taskforce under Finansministeriet forestod arbejdet med at udvikle arbejdsprocesser og løsninger med fokus på at sikre en bedre sagsbehandling og styring på området bl.a. ved at udnytte mulighederne ved digitalisering. Det beskrives, at området vedrørende udsatte børn og unge blev udpeget som et relevant område at øge digitaliseringen på, fordi udgifterne til forebyggelse og anbringelse voksede med 35 % i perioden 1995–2002, uden at der var overblik over årsagerne hertil og om, hvorvidt indsatserne hjalp. Der var derfor behov for at udvikle værktøjer (specifikt it-systemet ”Digitalisering – udsatte børn og unge”, DUBU), der kunne dokumentere effekter i forhold til foranstaltningernes indhold og effekterne af dem. Forskningens kritik af sagsbehandlingen på området og sagsbehandlernes manglende viden fremførtes desuden som en påstand om, at sagsbehandlingsens manglende kvalitet er årsag til problemerne på området (Fahnøe, 2015).

I forhold til den antaget markante udgiftsstigning på anbringelsesområdet skal det anføres, at ROCKWOOL Fondens analyser af udgifterne til anbringelser og forebyggende foranstaltninger i perioden 1996-2011 (Andersen & Fallesen, 2013) sidenhen har vist, at selvom der har været variationer i udgiftsniveauet over tid, har det samlede niveau, opgjort i faste priser, været relativt konstant. Ændringer i finansieringsmodellen for området har imidlertid betydet, at kommunerne rigtig nok har oplevet stigende udgifter til anbringelser, fordi de efter kommunalreformen har skullet afholde stort set alle udgifter pr. anbringelse. Denne udgiftsstigning skal dog ses i lyset af både den øgede statsrefusion inden for området, i årene efter kommunalreformen, samt det øgede skattegrundlag, som reformen medfører. Der er således ikke tale om, at udgiftsstigningen førte til en øget belastning af kommunekassen. ROCKWOOL Fonden anfører, at det således er vanskeligt at finde en anden kilde end den ændrede finansieringsmodel til kommunernes oplevelse af stigende udgifter – antallet og andelen af anbringelser har været konstante i perioden, ligesom at der faktisk har været et lille fald i brugen af de dyre anbringelsesformer (Andersen & Fallesen, 2013). Dette fald modsvares dog til en vis grad af en lille stigning i omkostningerne pr. anbringelse. Det konkluderes derfor, at udviklingen i brugen af og omkostningerne til støtte til udsatte børn og unge dog på ingen måde var alarmerende.

De nye systematiske tilgange blev dog hilst velkommen af mange, men blev i særlig grad problematiseret af socialrådgiverne, som oplevede, at deres faglighed blev tilsidesat (Møller,

2019). Særligt kritikken af de evidensbaserede programmer tog løbende til, og langsomt kom der mere fleksibilitet ind i programmerne, som i højere grad blev tilpasset lokale vilkår og behov. Udviklingen blev dog ikke rullet tilbage, men er i stedet overgået til et bredere fokus på vidensbaseret praksis. De evidensbaserede logikker er således blevet afkoblet enkelte programmer og er i stedet blevet overordnede professionelle principper, fx tidsbegrænsede foranstaltninger, klare formål med foranstaltninger, systematiske og målrettede tilgange, dokumentation, opfølgning og målbare resultater. Det forventes således i stigende grad, at socialrådgiverne er eksplicitte omkring, hvilken viden som underbygger deres valg og tilgange, uagtet om de arbejder med evidensbaserede metoder (Møller, 2019).

Med overgangen til vidensbaseret praksis er der også sket et skift i fokus, således at der nu er fokus på "vidensbaseret" frem for "evidens", og at der i stedet for programmer bl.a. i Socialstyrelsens arbejde tales om "dokumenterede metoder". Der er generelt enighed om, at indsatsen i dag skal rettes mod at opgradere undersøgelser og evalueringer både lokalt og centralt for herigennem at opbygge en stærkere vidensbasering. Dette afspejles også i Socialstyrelsens arbejde omkring Lovende Praksis, hvor de netop på hjemmesiden skriver, "*Hver dag udføres der socialfagligt arbejde, som ikke er evidensbaseret, men som alligevel er til gavn for borgerne*" (Socialstyrelsen, 2020). På den baggrund er der udviklet en typologi for lovende praksis bestående af 11 elementer, som er baseret både på forskning og input fra en lang række interessenter og ledere på det sociale område (Jensen et al., 2016). Denne tilgang markerer et skift i tilgangen, hvor man fra Socialstyrelsens side i højere grad påtager sig et fagligt ansvar og bidrager til udviklingen af praksisbaseret viden (Møller, 2019).

Der bliver således løbende fra Socialstyrelsen iværksat en række initiativer både lokalt i kommunerne og fra centralt hold for at styrke kvaliteten i sagsbehandlingen. Et af de centrale initiativer i forhold til kvalitet i sagsbehandlingen er implementeringen af den socialfaglige metode Integrated Children's System (ICS), der er udviklet til at understøtte sagsbehandlernes faglige arbejde med børn og unge, der har behov for særlig støtte, og deres familier. Visionen med ICS har netop været igennem evidensbaserede og systematiske metoder at styrke kvaliteten af sagsbehandlingen og sikre, at barnets behov står centralt gennem hele sagsforløbet (Socialstyrelsen, 2018b). En tilpasset model af ICS er desuden en del af it-systemet 'Digitalisering – udsatte børn og unge' (DUBU), som i 2019 var implementeret i 75 kommuner (Kombit, 2019).

I håndbogen *Kvalitet i sagsbehandlingen – en håndbog i anvendelse af ICS og udredningsværktøjet* skriver Socialstyrelsen, "*et vigtigt skridt på vejen er at have tydelige pejlemærker for, hvad der forstås ved kvalitet i sagsbehandlingen*" (Socialstyrelsen, 2018b, s. 10). Der er af Socialstyrelsen identificeret fire pejlemærker: 1) Inddragelse, 2) Faglig udredning, 3) Valg af indsats og 4) Opfølgning, som tilsammen skal skabe et bredt billede af, hvad der er kvalitet i sagsbehandlingen. Samtidig er tanken, at pejlemærkerne skal fungere som sigtpejler for, hvilken retning arbejdet i den sociale indsats med udsatte børn og unge skal tage (Socialstyrelsen, 2018b). Pejlemærkerne viser således Socialstyrelsens vision for en ønsket evidensbaseret praksis i kommunerne, der vil sikre øget kvalitet.

2.2 Operationalisering af kvalitet

Kvalitet er ikke et entydigt begreb, som på forhånd kan frakobles den sammenhæng, som det anvendes i. I indeværende sammenhæng er kvalitet knyttet til, at sagsbehandlingen skal bi-

drage til at forbedre børn og unges trivsel og udvikling. Hermed lægger vi os op ad formålsparagraffen til kapitel 11 i serviceloven om særlig støtte til børn og unge (Serviceloven, 28/08/2020), her fremgår det:

§ 46. Formålet med at yde støtte til børn og unge, der har et særligt behov herfor, er at sikre, at disse børn og unge kan opnå de samme muligheder for personlig udvikling, sundhed og et selvstændigt voksenliv som deres jævnaldrende. Støtten skal ydes med henblik på at sikre barnets eller den unges bedste.

At øge kvaliteten i sagsbehandlingen på børne- og ungeområdet skal sikre, at formålet med lovgivningen indfris. Kvalitet i sagsbehandlingen har således altid som mål, at den skal medvirke til, at de børn og unge, der har brug for særlig støtte, får denne støtte, at støtten gavner og dermed forbedrer deres trivsel og udvikling.

Det vil sige, at når vi i denne rapport taler om kvalitet, så er målet øget trivsel og udvikling for børn og unge, og hvordan selve sagsbehandlingen kan forbedres, således at den har en kvalitet, der aktivt bidrager til dette. Denne definition af kvalitet retter sig primært mod formålet med at sikre god kvalitet i sagsbehandlingen og må derfor suppleres med forståelser af, hvad der i praksis skaber kvalitet i selve sagsbehandlingen, og hvilke egenskaber ved selve sagsbehandlingen, som kvalitet er afhængig af. Selve sagsbehandlingspraksis er imidlertid kompleks og kan ikke alene forstås lineært, men må tage højde for den kompleksitet, sagsbehandlingen i sig selv udgør, samt den kompleksitet, som den forsøger at håndtere, eksempelvis at iværksatte indsatser kun er en af mange ting, som sker i en families liv (Ebsen, 2018).

Der fremgår af loven en række konkrete opmærksomhedspunkter, som skal være i fokus for de indsatser, som iværksættes, bl.a. kontinuitet i opvæksten, nære og stabile relationer til voksne, herunder familie og det øvrige netværk, understøttelse af skolegang og mulighed for at gennemføre en uddannelse (Serviceloven, 28/08/2020). Der er således en lang række punkter og forhold, som skal indgå i sagsbehandlingen, når kommunen iværksætter en børnefaglig undersøgelse, laver en handleplan og iværksætter en sammenhæng i indsatsen over for det enkelte barn eller den unge og dennes familie (Ankestyrelsen, 2018b). Disse forhold er alle bestemmende for, hvordan kvaliteten i sagsbehandlingen operationaliseres. Der er imidlertid ikke fastsat mere specifikke kriterier for, hvornår og hvilke former for hjælp (foranstaltninger) der er mest egnede. Denne vurdering er af socialfaglig karakter baseret på saglige hensyn, som både kan være af faglig og økonomisk karakter (jf. § 1, stk. 3 i serviceloven).

Der er i lovgivningen en række processuelle krav til sagsbehandlingen, herunder bl.a. krav om børnefaglig undersøgelse, børnesamtale, handleplan og partshøring (Svendsen, 2017a). Reglerne er mange og omfattende og kræver løbende konkrete fortolkninger og skøn af de kommunale beslutningstagere (herunder sagsbehandlerne) (Svendsen, 2017a; Svendsen & Nielsen, 2017). Idet reglerne er præget af mange forskelligartede og overordnede mål og intentioner, må deres anvendelse i praksis også forstås i lyset af disse forhold, og det kan således være vanskeligt på forhånd at fastlægge snævre retningslinjer for sagsbehandlingskvaliteten.

Kvalitetsforståelsen udspringer således af lovgivningens formål og af, hvordan dette formål er afspejlet i sagsbehandlingen, men er i praksis indlejret i sagsbehandlingspraksis og børn, unge og familiers erfaringer. For at afdække viden om, hvordan og om sagsbehandlingen lever op til at sikre udvikling og trivsel hos børn og unge, så er det derfor nødvendigt at se på selve sagsbehandlingen som en praksis, der er forankret i det socialfaglige vidensområde. Inden for det socialfaglige vidensområde er kvalitet dog ikke et entydigt begreb, og forskellige videns-traditioner, tilgange og studier vægter forskellige forhold, kriterier og indikatorer (Carlstedt &

Jacobsson, 2017). Hvad der betegnes som kvalitet, er formet af en række historiske og politiske strømninger, der på forskellig vis gør sig gældende i bestemte tidslige og historiske kontekster (Dahler-Larsen, 2008). Hertil kommer, at den kommunale sagsbehandling har en række indbyrdes forskelligheder (fx organisatoriske og kulturelle) og dermed kan have forskellige lokale forståelser af, hvad der kendetegner kvalitet. Ligesom forskellige nationale organiseringer også påvirker kvalitetsforståelser på tværs af børneområdet i Danmark, Norge og Sverige (Hultman, Forkby & Höjer, 2018).

Det har derfor været nødvendigt i denne kortlægning at anlægge en afgrænset forståelse af kvalitet, som overordnet knytter sig til lovgivningens formål om at sikre børn og unges trivsel og udvikling, og som omfatter, at sikringen af kvalitet kan være afhængig af både organisatoriske, lovgivningsmæssige, processuelle, faglige og oplevede egenskaber. Samlet set er børneområdet karakteriseret ved kompleks organisering og styring, samtidig med at reguleringen er spredt over forskellige lovgivninger (Ebsen, 2020). Kvalitetsegenskaber kan derfor i nogle sammenhænge blive standardiseret, således at de bliver til målbare enheder, som den enkelte kommune bedømmes på baggrund af. Her viser Ankestyrelsens (2018b) udgivelse 'Afdækning af forståelse af kvalitet i sagsbehandlingen på udsatte børn- og ungeområdet', at kommunerne *"ønsker at blive vurderet på kvaliteten og indholdet af det arbejde, de udfører. Flere sagsbehandlere og ledere beskriver, at de ikke oplever det som et udtryk for kvalitet i sig selv, at der eksempelvis er gennemført børnesamtaler i alle sager. Det afgørende er, at formen og indholdet af samtalen i tilstrækkelig grad har fået afdækket barnets eller den unges egen opfattelse af situationen"* (Ankestyrelsen, 2018b, s. 9). Herved flyttes forståelsen af kvalitet fra en primært administrativ definition til en erfaringsbaseret og oplevet definition af, hvad kvalitet er for det enkelte barn eller familie.

Samtidig, så beskriver Ankestyrelsens udgivelse også et behov for, at kvalitet i sagsbehandlingen kan måles af kommunerne og identificerer tre typer af mål for sagsbehandlingen – resultatmål, procesmål og indholdsmål. Overordnet vurderes det, at ambitionen er at skabe progression for det enkelte barn eller den enkelte unge, og at konkrete mål og opfølgning skal bidrage til at sikre bedre kvalitet (Ankestyrelsen, 2018b). At imødekomme de forskellige mål kræver viden (data) på flere forskellige niveauer og kræver også, at lovgivningen og de kvalitetsforståelser, den indeholder, medtænkes.

Denne forståelse af kvalitet i sagsbehandlingen kobles således til både den socialfaglige praksis, den individuelle progression for børnene, og lovgivningens formål, hvilket gør, at der på tværs af studier er tale om en forholdsvis og bred og dynamisk forståelse af kvalitet (Dahler-Larsen, 2008). Samtidig er der i de fleste studier af kvalitet i sagsbehandlingen afgrænsninger, som gør, at nogle egenskaber medtages og vægtes, mens andre udgår eller nedtones. Det kan eksempelvis være handleanvisninger, som nedtoner strukturelle faktorerens betydning (så som ressourcetilførelse og politiske prioriteringer) eller teoretiske diskussioner uden indblik i den socialfaglige praksis (så som sagsgange og lovmedholdelighed).

Det er derfor ikke overraskende, at kvalitetsbegrebet i langt de fleste udgivelser og vidensbidrag er rummeligt og til tider også flertydigt, hvilket gør det svært definerbart og dermed vanskeligt at operationalisere entydigt i en litteraturoversigt som vores. Forståelsen af kvalitet i denne kortlægning er derfor baseret på, at kvalitet handler om, at sagsbehandlingen vurderes at have positive effekt for børnenes trivsel og udvikling. Studiernes individuelle definitioner af, hvilke egenskaber kvalitet er afhængig af, skal således i denne sammenhæng vurderes ud fra kriterier om, i hvilket omfang sagsbehandlingen er til gavn for børnene. Endvidere er kortlægningen ikke på forhånd afgrænset til at se på kvalitet i specifikke dele af sagsbehandlingen

(eksempelvis sagsforløb, systematiske metoder, organisering, kultur, inddragelse), da en sådan afgrænsning ville afskære os muligheden for at afdække andre og eventuelt modstridende forståelser af, hvilke egenskaber, som i praksis udgør god kvalitet.

Vores operationalisering skal derfor først og fremmest ses i sammenhæng med vores metodiske valg i forhold til de egenskaber ved sagsbehandlingen, som vi har inkluderet i vores søgestrategi, og som vi derfor indledningsvist bestemmer, at kvalitet er afhængig af (se Tabel 2.1). Søgestrategien er baseret på rapportforfatternes eksisterende forskningsbaserede viden om, hvilke egenskaber der understøtter kvalitet i sagsbehandlingen. En væsentlig inspirationskilde har desuden været udgivelsen "Kvalitet i sagsbehandlingen – en håndbog i anvendelse af ICS og udredningsværktøjet", som er Socialstyrelsens konkrete vidensfunderede bud på at fastsætte egenskaber for kvalitet i sagsbehandlingen via den socialfaglige metode Integrated Children's System (ICS) og et udredningsværktøj udarbejdet til at støtte sagsbehandlingens arbejde. I udgivelsen præsenteres fire faglige pejlemærker: Inddragelse, Faglig udredning, Valg af indsats og Opfølgning, som vurderes at være centrale for arbejdet med at sikre kvalitet i sagsbehandlingen (Socialstyrelsen, 2018b). Søgeguiden blev i første omgang struktureret efter disse fire pejlemærker og konkrete søgeord inden for hver af pejlemærkerne.

Ud over de pejlemærker, som indgår i ICS, så peger forskningen i sagsbehandling desuden på en række øvrige tematikker, der har betydning for kvaliteten, bl.a. karakteristika ved målgruppen, anvendelse af socialfaglige metoder, og sagsbehandlingen som bestående juridiske, relationelle og organisatoriske processer (se bl.a. Ebsen, 2020; Moesby-Jensen, 2019b; Svendsen, 2017b). Søgestrategien er ikke udtømmende i forhold til alle potentielt relevante kvalitets-tematikker, da den i så fald ikke ville kunne omsættes i faktiske søgninger (se Bilag 1). De enkelte tematikker i søgestrategien er operationaliseret med konkrete søgeord (se Tabel 2.1).

2.3 Beskrivelse af litteratursøgningerne

Kortlægningens søgestrategi er tostrengt, da vi både har foretaget en systematisk søgning og en supplerende søgning af bl.a. grå litteratur. Systematiske søgninger via udvalgte og relevante litteraturl databaser fanger som regel langt størstedelen af den relevante litteratur. Imidlertid ved vi også erfaringsmæssigt, at systematiske søgninger kan overse enkelte relevante studier bl.a. grundet, at antallet af databaser ikke er udtømmende, men også fordi der kan ligge relevant såkaldt "grå litteratur", der ikke publiceres kommercielt via de sædvanlige forlag, og som ofte ikke er tilgængelig via bibliografiske databaser. Det kan fx være rapporter, ph.d.-afhandlinger, myndighedsmateriale m.m. Derfor har vi suppleret den systematiske søgning med en fagfælle søgning blandt en række af de faglige kapaciteter på området for at sikre, at vores samlede søgestrategi indfanger mest muligt relevant litteratur. I det følgende beskriver vi først den systematiske søgning og dernæst fagfælle søgningen.

2.3.1 Systematisk litteratursøgning

Da kvalitet i sagsbehandlingen, som ovenfor beskrevet, ikke i forskningslitteraturen er defineret entydigt og derfor heller ikke klart kan afgrænses med nogle meget klare søgekriterier, er søgestrategien designet med henblik på bredt at lokalisere studier af kvalitet i sagsbehandlingen. Det vil sige, at vi ønsker at indfange de studier, der dækker de mange forskellige tematikker på forskellige organisatoriske niveauer. Litteratursøgningen til dette projekt er speciel ved at skulle omfatte dette brede felt af studier omhandlende kvalitet i sagsbehandlingen. Søgeteknik er udfordringen, at kvalitet ikke udgør en entydig og afgrænsende faglig term og derfor

ikke kan benyttes som isoleret søgeterm. Den systematiske søgning er derimod bygget op af et hierarki af søgefacter, karakteristika og søgeord som vist i Tabel 2.1.

Tabel 2.1 Overbliksskema i forhold til søgestrategien til kortlægning af kvalitet i sagsbehandling

Søgefaset og karakteristika		Søgeord
Børne- og ungeområdet + handicap (børn)	Målgruppen	Barn, børn Ung, unge
	Karakteristika ved målgruppen	Sociale problemer Omsorgssvigt Forældrekompetence Handicap Funktionsnedsættelse Udsat/udsathed Risiko Overgreb Misbrug Psykisk mistrivsel Sårbar(hed)
Sagsbehandling	Processen	Underretning Faglige udredning Handleplan(er) Socialfaglig praksis Sagsgennemgang Beslutningstagning Faglig sparring Supervision Lovgivning (lovmedholdelighed) Handleplansmål Afslutning af sag (lukke en sag)
	Metoder	Metoder til sagsbehandling (ICS og SoS) Retningslinjer for sagsbehandling Systematik
	Valg af indsats	Afgørelser (myndighed og børne- og ungeudvalg (tvang)) Valg af indsats Indsatstrappe Anbringelse Forebyggende foranstaltning
	Opfølgning	Trivsel Progression Målbarhed Justering af indsatser/foranstaltninger
Inddragelse	Målgruppe for inddragelse	Inddragelse af børn Inddragelse af forældre Inddragelse af netværk (privat) Inddragelse af professionelle (fx skole, anbringelsessted)
	Metode	Børnesamtale Netværksmøder Familierrådslagning Dialogmøder

Søgefaset og karakteristika		Søgeord
Organisering	Styring	Ledelse Ledelsesinformation/orientering Ressourcer Værdier Kultur Organisering af sagsgange Tværfagligt samarbejde Koordinering Tilsyn
	Udviklingsarbejde	Omlægning af sagsgange (Sverigesmodellen/Herningmodellen/Tæt på familien) Kvalitetssikring Kompetenceudvikling

Det vil sige, at kvalitet i sagsbehandlingen på børne- og ungeområdet betydningsmæssigt side-stilles med de overordnede søgefasetter: børne- og ungeområdet + handicap (børn), sagsbehandling, inddragelse og organisering. For stadig at sikre en præcis søgning er karakteristika ved de enkelte søgefasetter blevet specificeret gennem anvendelse af søgetermer, der beskriver disse karakteristika. For eksempel er valg af indsats under sagsbehandlings søgefasetten operationaliseret ikke kun via søgetermen "valg af indsats", men også søgetermerne, afgørelser (myndighed og børne- og ungeudvalg (tvang)), indsatsstrappe, anbringelse og forebyggende foranstaltning. Søgestrategien er designet således, at en publikation vil blive inddraget i den første liste af studier, som potentielt er relevant for undersøgelsen, hvis den indeholder søgetermer fra de fire temaer/søgefasetter i Tabel 2.1. Alle databasesøgninger er endvidere begrænset til årene 2010-2020 begge år inklusive. En detaljeret søgedokumentation for hver database fremgår af Bilag 1.

2.3.2 Fagfælle litteratursøgning

Fagfælle litteratursøgningen er gennemført ved via mail at kontakte 24 forskere på børne- og ungeområdet fra forskellige danske forskningsmiljøer, herunder Aalborg Universitet, Aarhus Universitet, Københavns Universitet, Københavns Professionshøjskole, VIA University College og VIVE. Heraf svarede 9 tilbage med henvisninger til konkret litteratur. Et forskningsmiljø svarede samlet tilbage med en samlet opgørelse over flere forskere, mens andre inkluderede mere brede henvisninger som eksempelvis Ankestyrelsens publikationer eller publikationer af en række forskere, uden at disse publikationer på forhånd var specificeret. Vi har efterfølgende identificeret alle publikationerne og efter en første screening lagt dem, der umiddelbart kunne være relevante, ind i vores Refworks database. Fagfælle litteratursøgning har som forventet resulteret i, at vi har kunnet medtage publikationer, som ikke var fanget i den systematiske litteratursøgning, men også, at vi har fået helt nye publikationer med, som endnu ikke indgår i databaserne. Publikationer, som undervejs har vist sig potentielt relevante, eksempelvis via henvisninger, er løbende blevet inkluderet i den kvalitative søgning. Publikationerne fra fagfælle søgningen er blevet screenet ud fra de samme kriterier, som publikationerne fra den systematiske litteratursøgning (se nedenfor).

2.4 Udvalgelse og inddragelse af relevant litteratur

Kriterierne for, om en given publikation er relevant at inddrage i oversigten, er følgende:

- Publikationer, der omfatter myndighedssagsbehandling på børne- og ungeområdet, inkluderes. Publikationer om børn med handicap og tværprofessionelt samarbejde medtages, men ikke publikationer om sagsbehandling på andre områder. Derfor medtages ikke studier om international adoption, godkendelse af plejefamilier, det generelle tilsyn og skilsmisseområdet.
- Publikationer, der medtages, er primært medtaget fra fagområdet socialt arbejde og tilstødende fagområder, eksempelvis sociologi, politologi, psykologi og jura.
- Publikationer udgivet mellem 2010 og 2020 (begge år inklusive) inkluderes. De nyeste publikationer er prioriteret i beskrivelserne.
- Publikationer, der medtages, indeholder selvstændig indsamlet empiri. Det betyder, at publikationer, som er introducerende, teoretiske, historiske og juridiske, ikke er medtaget, hvis de bygger på analyser af sekundære kilder.
- Alene publikationer, der bygger på systematik og forskningsmæssig kvalitet medtages. Dermed inkluderes rapporter, evalueringer, udredninger og empiriske analyser. Følgende publikationer ekskluderes: håndbøger, pjecer, simple evalueringer og udredninger, inspirationsmateriale, pilotstudier, udviklingsprojekter, bacheloropgaver og specialer.
- Ph.d.-afhandlinger og fagfællebedømte (peer reviewede) artikler er prioriteret i gennemgangen.
- Publikationer, som inkluderes, hviler på både kvantitative og kvalitative metoder, men opfylder visse kvalitetskrav for at blive medtaget. Eksempelvis må der være et rimeligt datagrundlag og en rimelig redegørelse for det metodiske grundlag for publikationens resultater.
- Publikationerne, som inddrages, er sorteret på baggrund af deres kvalitet, således at fagfællebedømte publikationer (ph.d.-afhandlinger og videnskabelige artikler) er prioriteret i beskrivelserne.
- Inkluderet publikationer, som er baseret på dansk viden og afdækker danske forhold.
- Der er kun inkluderet primærstudier. Det vil sige, at forskningsoversigter og reviews, der sammenfatter eksisterende forskning og undersøgelser, ikke indgår.

Publikationer indgår som selvstændige vidensbidrag. Det vil sige, at publikationer baseret på det samme projekt eller studie indgår som selvstændige "hits", og deres fund er skrevet op enkeltvis med baggrund i publikationen og ikke samlet med udgangspunkt i studiet. Hvis der er tale om sammenfald mellem tematikker og resultater i publikationerne fra det samme projekt, fx både et dansk antologikapitel og en international artikel, så sammenskrives disse i gennemgangen. For at fastholde litteratursøgningernes systematik indgår publikationerne imidlertid fortsat som selvstændige "hits".

Publikationerne, som indgår i kortlægningen, har meget forskellig karakter. Der indgår således både videnskabelige publikationer, der er udarbejdet som bidrag til bestemte forskningsfelter, og deskriptive og simple analyser, som primært giver et overblik. Det vil løbende fremgå, hvilken type publikation der er tale om, ligesom det i et vist omfang vil indgå, hvilken videnskabs-tradition og teori, som de videnskabelige bidrag skriver sig ind i. I de sammenfattende opsamlinger/analyser vil det imidlertid primært være de empiriske resultater, som vi trækker på. Derfor vil mere grundvidenskabelige diskussioner omkring videnstraditioner ikke indgå. Selvom sådanne forudsætninger for vidensproduktionen er vigtige, så vil kompleksiteten i analyserne blive for stor, og fokus for gennemgangen blive et andet. Formålet her er altså primært på tværs af de identificerede publikationer at skabe en syntese af de empiriske fund.

I afrapporteringen af de enkelte publikationer har vi lagt vægt på at beskrive: problemstillingen, som undersøges, den/de metodiske tilgange og det empiriske grundlag, i begrænset omfang baggrund og teori, mens hovedvægten er lagt på resultater og konklusioner. Det overordnede fokus er på kvalitet i sagsbehandlingen, hvorfor andre hovedresultater, som ikke omhandler kvalitet, i nogle tilfælde er udeladt. Der er tale om, at publikationerne er gengivet i korte referater, og det er derfor begrænset, hvor mange detaljer fra de enkelte publikationer, vi har kunnet medtage – fokus har igen været på de fund, som omhandler kvalitet i sagsbehandlingen. I rapporten anvender vi primært publikationernes egne termer, og sagsbehandlere omtales derfor både som myndighedssagsbehandlere, socialrådgivere, socialfaglige medarbejdere osv. Medmindre andet er angivet i teksten, så er der i alle tilfælde tale om kommunalt ansatte sagsbehandlere med myndighedsansvar.

Afrapporteringen er organiseret i to hoveddele: en omhandlende sagsforløbet og dets delelementer og en omhandlende tværgående processer i sagsforløbet. Denne organisering er primært valgt, da den afspejler de empiriske fund, som er i fokus i denne gennemgang, og i mindre grad tager højde for tematiske diskussioner eksempelvis betydningen af helhedssyn og indsatser. De tematiske diskussioner er dog ikke udeladt, men indpasset i rapportens to hoveddele.

2.5 Resultaterne af litteratursøgningerne

Den systematiske søgning resulterede i 2.012 unikke (dvs. rensset for dubletter) publikationer. Efter første screening med læsning af titler og abstracts i forhold til de ovenfor beskrevne inklusionskriterier blev 522 publikationer inkluderet som potentielle publikationer, som yderligere skulle vurderes i anden screening. I anden screening anvendtes samme kriterier, men nu blev de fulde undersøgelser lagt til grund for vores vurdering om inklusion eller eksklusion. I løbet af denne anden fase viste det sig relativt hurtigt, at der var mange potentielt relevante danske publikationer, og derfor anlagde vi det yderligere kriterium i anden screening, at kun danske studier blev inkluderet.

Fagfællelitteratursøgningen resulterede i 274 unikke (dvs. rensset for dubletter) publikationer. Ved dubletter mellem den systematiske søgning og fagfællesøgningen er publikationerne blevet slettet i fagfællelitteratursøgningen og bibeholdt i den systematiske søgning for at bibeholde systematikken i denne søgning. Efter screening med læsning af titler og abstracts i forhold til de beskrevne inklusionskriterier blev unikke 121 danske publikationer inkluderet som potentielle publikationer, som yderligere skulle vurderes i anden screening.

Fra den systematiske og den kvalitative screening endte vi med 246 publikationer, som blev gennemlæst og vurderet ud fra vores inklusions- og eksklusionskriterier. Dette resulterede i 36 relevante publikationer fra den systematiske litteratursøgning og 70 relevante publikationer fra fagfællelitteratursøgningen, hvilket betyder, at søgningerne resulterede i 106 relevante publikationer, som indgår i kortlægningen.

I Tabel 2.1 ses en samlet oversigt over alle de inkluderede publikationer, hvor de fremgår efter den overordnede tematik, som de er indplaceret under i gennemgangen af dem i rapportens kapitler. Denne organisering skulle gerne hjælpe til, at rapporten kan fungere som et opslagsværk, hvor læseren hurtigst muligt kan finde frem til gennemgangen af en konkret publikation.

Tabel 2.2 Tematisk oversigt over alle inkluderede publikationer

Forfatter	Titel	Årstal	Type	Metode
<i>Det samlede sagsforløb</i>				
Ankestyrelsen	Børnesagsbarometret.	2020	Rapport	Kvantitativ
Iversen, K., Thau, M. & Kloppenborg, H.S.	Kommunernes perspektiver på centrale udfordringer på børne- og ungeområdet. Kortlægning af området for udsatte børn og unge samt børn og unge med handicap	2019	Rapport	Kvantitativ
Fahnøe, K.	Konstruktionen af it-systemet "Digitalisering – Udsatte Børn og Unge" som løsningen på problemer i den socialfaglige sagsbehandling	2015	Dansk artikel	Kvalitativ
Bjerre, L.S.	Fortællinger om og konstruktioner af børn i socialt myndighedsarbejde En kulturpsykologisk undersøgelse af, hvordan børn bliver til i socialfaglig praksis, og hvordan socialrådgivere navigerer i børnesager	2017	Ph.d.-afhandling	Kvalitativ
Moesby-Jensen, C.K. & Moesby-Jensen, T.	"Vilkår og praksis i det socialfaglige myndighedsarbejde omkring børn med autismespektrumforstyrrelser eller ADHD"	2019	Antologikapitel	Kvalitativ
Ankestyrelsen	Afdækning af forståelse af kvalitet i sagsbehandling på udsatte børn- og ungeområdet	2018	Rapport	Kvalitativ
Rasmussen, P.S., Hestbæk, A.-D. & Røgeskov, M.	Svære anbringelsessager. Erfaringer fra VISO-rådgivningsforløb	2020	Rapport	Kvalitativ
<i>Faglig udredning</i>				
Warming, H., Fjordside, S. & Lavaud, M.	Det dobbelte blik. Se styrkerne i det særlige hos børn og unge i udsatte positioner	2017	Bog	Kvalitativ
Ankestyrelsen	Kommunernes gode erfaringer om underretninger om børn og unge	2013	Rapport	Mixed
Gjedde, C.A., Villumsen, A.M., Klitbjerg-Nielsen, C. & Søbjerg, L.M.	Projekt Beslutningsstøtte ved underretninger: et kort over det kvalitative landskab med vurdering af underretninger	2017	Rapport	Kvalitativ
Oldrup, H.; Korzen, S.; Lindstrøm, M. & Christoffersen, M.	Vold mod børn og unge: Hovedrapport	2011	Rapport	Mixed
Kildedal, K., Uggerhøj, L., Nordstoga, S. & Sagatun, S.	Å bli undersøkt: norske og danske foreldres erfaringer med barnevernsundersøkelsen	2011	Bog	Kvalitativ
Sørensen, K.M.	Metoder til den børnefaglige undersøgelse. I et komparativt perspektiv	2016	Ph.d.-afhandling	Mixed
Sørensen, K.M.	A comparative study of the usage of different risk assessment models in Danish municipalities	2018	International artikel	Kvantitativ
Sørensen, K.M.	The impact of political guidelines on participation of children and families' network in the risk assessment process"	2019	International artikel	Mixed
Sørensen, K.M.	Skemaernes betydning	2016	Dansk artikel	Kvalitativ
Christensen, M. & Madsen, M.A.	Metodelygten: når standardiseret ledelsesinformation forandrer socialarbejderens handle- og refleksionsrum	2018	Dansk artikel	Kvalitativ
Moesby-Jensen, C.K. & Nielsen, H.S.	Praksiserfaringer med to socialfaglige metoder	2013	Antologikapitel	Kvalitativ
Laugesen, L.L. & Thiele, S.	Skalering af bekymringer i komplekse sager	2017	Antologikapitel	Kvalitativ
Deloitte	Evaluering af ICS – Integrated Children's System	2014	Rapport	Mixed

Forfatter	Titel	Årstal	Type	Metode
<i>Valg af indsats</i>				
Høvids, D.	Forhandlinger af handleplanens status i arbejdet med unge i udsatte positioner	2016	Dansk artikel	Kvalitativ
Lausten, M., Frederiksen, S. & Olsen, R.F.	Tidligere anbragte unge – 18 år og på vej mod voksenlivet	2020	Rapport	Kvantitativ
Ankestyrelsen	Kommunernes brug af handleplaner til anbragte børn og unge	2019	Rapport	Mixed
Bengtsson, T.T. & Andersen, D.	Rettidighed og synkronisering af indsatser i komplekse ungesager	2019	Antologikapitel	Kvalitativ
Andersen, D. & Bengtsson, T.T.	Timely care: Rhythms of bureaucracy and everyday life in cases involving youths with complex needs	2019	International artikel	Kvalitativ
Bengtsson, T.T.	At hjælpe socialt udsatte børn	2020	Antologikapitel	Kvalitativ
Skårhøj, A., Højen-Sørensen, A., Karmsteen, K., Oldrup, H. & Pejtersen, J.H.	Anbragte unges overgang til voksenlivet: Evaluering af fire efterværnsinitiativer under efterværns pakken	2016	Rapport	Mixed
Ejrnæs, M. & Gørtz, M.	Hvilke risikofaktorer er afgørende for beslutningen om anbringelse?	2017	Antologikapitel	Kvantitativ
Henriksen, A.E. & Refsgård, R.C.B.	Sidste udvej. Om at anbringe og blive anbragt på sikret institution	2020	Bog	Kvalitativ
Ankestyrelsen	Kontinuitet i anbringelser	2018	Rapport	Mixed
Baviskar, S., Christoffersen, M., Karmsteen, K., Brauner, J., Hansen, H., Leth-Espensen, M. & Christensen, A.	Kontinuitet i anbringelser: Evaluering af lovændringer under Barnets reform. Delrapport 1	2016	Rapport	Mixed
Karmsten, K., Frederiksen, S., Mørch, F.H. & Hestbæk, A.-D.	Kontinuitet i anbringelser: Delrapport II: Når forældre og forvaltning mødes	2018	Rapport	Mixed
Mehlbye, J., Berger, N.P., Hjelmar, U. & Rieper, O.	Forældre- og ungeinddragende tiltag til forebyggelse af ungdomskriminalitet	2016	Rapport	Kvalitativ
Jensen, J.B., Brix, J. & Studstrup, J.	Trivsel i hverdagslivet: En forskningsinformeret kortlægning af K-møder i Favrskov Kommune	2019	Rapport	Kvalitativ
Sørensen, T.H.	Når forældre og netværk skaber sikkerhed for barnet. En evaluering af "sikkerhedsplaner" i arbejdet med udsatte børn og familier i Københavns Kommune	2013	Rapport	Kvalitativ
Ottosen, M.H., Lausten, M., Frederiksen, S. & Andersen, D.	Anbragte børn og unges trivsel 2014	2015	Rapport	Mixed
Lausten, M. & Jørgensen, T.	Anbragte børn og unges trivsel 2016	2016	Rapport	Kvantitativ
Bressendorff, S. & Klyvø, L.	Det gode match: erfaringer fra et projekt om inddragelse af børn og forældre i matchet til en plejefamilie	2018	Rapport	Kvalitativ
<i>Opfølgning</i>				
Mehlbye, J.L.W., Bolvig, I. & Kloppenborg, H.S.	Børn og unge anbragt i familiepleje: Anbringelsesgrundlag, støtte under anbringelsen og børnenes trivsel	2018	Rapport	Mixed
Lindeberg, N.H., Bjørnholt, B., Kloppenborg, H.S. & Strandby, M.W.	Progressionsmålinger på det specialiserede børn og unge-område: Kommunernes anvendelse af progressionsmålinger i sagsbehandlingen og i den kommunale styring	2018	Rapport	Mixed

Forfatter	Titel	Årstal	Type	Metode
<i>Inddragelse af børn, unge og forældre</i>				
Jensen, B.S.	Inddragelse af udsatte børn og unge i socialt arbejde – reel inddragelse eller symbolsk retorik?	2014	Ph.d.-afhandling	Kvalitativ
Kloppenborg, H.S., Ladekjær, E. & Pedersen, H.S.	Evaluering af projekt bedre børneinddragelse	2018	Rapport	Mixed
Antczak, H.B., Mackrill, T., Lange, M.P. & Ebsen, F.	Communicating the law in statutory youth protection settings	2018	International artikel	Kvalitativ
Rask, L.	Børnesamtalen: Inddragelse af barnets perspektiver – dilemmaer i myndighedssagsbehandlerens arbejde	2011	Bog	Kvalitativ
Mackrill, T. & Steensbæk, S.	What can the use of Feedback Informed Treatment teach us about involving children, young people and caregivers in statutory casework?	2020	International artikel	Kvalitativ
Kloppenborg, H.S. & Lausten, M.	Udsatte unges inddragelse i kommunernes sagsbehandling	2020	Rapport	Kvantitativ
Ballegaard, S.A., Andersen, L.B., Olsen, L., Danholt, P. & Lauritsen, P.	Digital kommunikation mellem anbragte børn og unge og deres sagsbehandler: Evaluering af udviklings- og forskningsprojektet Teledialog	2018	Rapport	Kvalitativ
Ankestyrelsen	Samarbejdet mellem kommuner og forældre til børn med handicap	2020	Rapport	Mixed
Bengtsson, T.T. & Karmsteen, K.	Recognition of Parental Love: Birth Parents' Experiences with Cooperation when Having a Child Placed in Family Foster Care in Denmark	2020	International artikel	Kvalitativ
Moesby-Jensen, C.K. & Moesby-Jensen, T.	Om kategorisering og symbolsk magtudøvelse i det sociale arbejde: Myten om de ressourcestærke forældre til børn med neuro-psykiatriske diagnoser	2016	Dansk artikel	Kvalitativ
Moesby-Jensen, C.K.	Myten om de ressourcestærke forældre	2014	Dansk artikel	Kvalitativ
Moesby-Jensen, C.K. & Moesby-Jensen, T.	Forældre til børn med autismespektrumforstyrrelser eller ADHD og deres oplevelser af samarbejdet med myndighedsrådgivere	2019	Antologikapitel	Mixed
Jørgensen, S.	Exploring emotional aspects of care and control in social work with children and families—a single case analysis of conversation	2019	International artikel	Kvalitativ
Loehr, G.M. & Bengtsson, T.T.	Samarbejde og afmagt	2017	Antologikapitel	Kvalitativ
Rasmussen, P.S., Olsen, L. & Heinemeier, A.B.	Udfordringer i samarbejdet omkring børn og unge med handicap. En forundersøgelse baseret på 29 VISO-rådgivningsforløb	2019	Rapport	Kvalitativ
Ejrnæs, M. & Christoffersen, B.J.	Skal et barn med handicap inddrages, når forældrene oplever behov for døgnaflastning?	2017	Dansk artikel	Mixed
<i>Ledelse og organisering</i>				
Socialstyrelsen	Faglig ledelse og ledelsesinformation på området børn og unge med særlige behov. Resumé: Hovedresultater fra kortlægningen	2015	Rapport	Mixed
Socialstyrelsen, Deloitte, KL konsulentvirksomhed	Faglig ledelse og ledelsesinformation på området børn og unge med særlige behov. Delrapport 1: Kortlægning af viden	2014	Rapport	Kvalitativ
Socialstyrelsen, Deloitte, KL konsulentvirksomhed	Faglig ledelse og ledelsesinformation på området børn og unge med særlige behov. Delrapport 2: Landsdækkende kortlægning	2014	Rapport	Kvantitativ
Socialstyrelsen, Deloitte, KL konsulentvirksomhed	Faglig ledelse og ledelsesinformation på området børn og unge med særlige behov. Delrapport 3: Dybdekortlægning af praksis og behov	2014	Rapport	Kvalitativ

Forfatter	Titel	Årstal	Type	Metode
Michelsen, R.R.	Faglig ledelse i socialt arbejde – et praksisperspektiv	2013	Antologi-kapitel	Kvalitativ
Moesby-Jensen, CK.	Socialfaglig ledelse og social læring på arbejdspladsen	2013	Antologi-kapitel	Kvalitativ
Nissen, M.A.	Lederen som udforsker af socialfagligt myndighedsarbejde – Vidensformer og kompetence	2013	Antologi-kapitel	Kvalitativ
Sørensen, K.M.	Vidensdeling med henblik på faglig udvikling	2016	Dansk artikel	Kvalitativt
Moesby-Jensen, C.K. & Nielsen, H.S.	Emotional labor in social workers' practice	2015	International artikel	Kvalitativt
Moesby-Jensen, C.K. & Nielsen, H.S.	Følelser og magt i socialt arbejde med udsatte unge	2013	Antologi-kapitel	Kvalitativ
Antczak, H.B., Mackrill, T., Steensbæk, S. & Ebsen, F.	What works in video-based youth statutory caseworker supervision – caseworker and supervisor perspectives	2019	International artikel	Kvalitativ
Magnussen, J.	Supervision in Denmark – an empirical account of experiences and practices	2018	International artikel	Mixed
Mathiasen, S.H.	Samarbejde på tværs: et eksempel fra praksis	2017	Dansk artikel	Kvalitativ
Møller, S.Ø., Schmidt, F., Kloppenborg, H.S. & Pedersen, H.S.	Sverigesmodellen i praksis: erfaringer fra Herlev Kommune efter to år	2015	Rapport	Kvalitativ
Socialstyrelsen	Evaluering af Partnerskab om omlægning af indsatsen for udsatte børn og unge	2018	Rapport	Mixed
Iversen, K., Strandby, M.W., Schmidt, A. & Kloppenborg, H.S.	Kommunernes omlægning til en tidligere forebyggende indsats på børn og unge-området: Erfaringsopsamling	2020	Rapport	Mixed
Matthiessen, A., Zeeberg, B. & Haack, M.N.	Specialisering – et tveægget sværd?: En undersøgelse af organisering i børne- og ungeafdelinger set fra et sagsbehandler- og et familieperspektiv	2017	Rapport	Kvalitativ
Hjelmar, U. & Christiansen, A.M.	Helhedsorienteret indsats for udsatte familier – En analyse med udgangspunkt i erfaringer fra Furesø Kommune	2017	Rapport	Kvantitativ
Oxford Research	Evaluering af 'Sammen om Familien' en helhedsorienteret indsats for familier i Rødovre Kommune	2018	Rapport	Kvalitativ
Villumsen, A.M.	Familiernes stemme om helhedsorienteret socialt arbejde	2018	Antologi-kapitel	kvalitativ
Haack, M.N., Matthiessen, A. & Zeeberg, B.	Det bøjelige helhedssyn – Når organiseringen former det sociale arbejde	2018	Antologi-kapitel	Kvalitativ
<i>Tværfagligt samarbejde</i>				
Larsen, M.R.	Konflikt og konsensus i tværfagligt samarbejde omkring børn	2012	Dansk artikel	Kvalitativt
Larsen, M.R.	Hverdagslivets anekdotiske betydning: Når børnelivet falder ud af helhedstænkningen	2012	Dansk artikel	Kvalitativt
Schwartz, I., Hansen, A.B. & Stokholm, G.	Tværfagligt samarbejde om børneliv i vanskeligheder	2015	Dansk artikel	Kvalitativt
Moesby-Jensen, C.K. & Moesby-Jensen, T.	Lydhedsetik og bureaukratisk grusomhed: Refleksioner over det tværfaglige samarbejde mellem myndighedssocialrådgivere og PPR-ansatte	2017	Antologi-kapitel	Kvalitativ
Possing, D.H.	Jeg har bare brug for sådan en rød knap, man trykker på, og så bliver alt godt	2016	Dansk artikel	Kvalitativ
Nielsen, H.S.	Skolesocialrådgiverordningen: Tidlig indsats i forhold til børn, der vækker bekymring	2017	Antologi-kapitel	Kvalitativ

Forfatter	Titel	Årstal	Type	Metode
Søbjerg, L.M.	The Establishment of Barnahus in Denmark: Dilemmas for Child Welfare Caseworkers	2017	Antologikapitel	Kvalitativ
Ankestyrelsen	Kommunernes brug af de danske børnehuse 2017	2017	Rapport	Kvalitativ
Mehlbye, J., Berger, N.P. & Larsen, B.Ø.	SSP-samarbejdet i det kriminalitetsforebyggende arbejde	2019	Rapport	Mixed
Juhl, M., Friis, S., Lind, M.S., de Lichtenstein, V. & Rod, M.H.	Bedre sundhedspleje til udsatte familier i barnets første 1.000 dage – hvordan kan arbejdet styrkes?	2018	Rapport	Kvantitativ
Stegeager, N., Kildedal, K., Laursen, E. & Verwohlt, B.	En særlig indsats: Socialt udsatte børn og unge på Lolland-Falster	2015	Rapport	Mixed
<i>Lovgivning og beslutningsprocesser</i>				
Svendsen, I.L.	"Der er faresignaler her ..." Om ret og heuristik i det almindelige kommunale tilsyn med børn og unge	2015	Ph.d.-afhandling	Kvalitativt
Svendsen, I.L.	Managing complex child law – social workers' decision making under Danish legal regulation	2016	International artikel	Kvalitativt
Svendsen, I.L., Ebsen, F.C., Jørgensen, S.S. & Thomsen, L.P.	Børns rettigheder: krav og udfordringer i kommunal praksis	2020	Antologikapitel	Kvalitativ
Svendsen, I.L. & Nielsen, S.	Anbringelsesgrundlag: i et praktikerperspektiv	2017	Antologikapitel	Kvalitativ
MindLab; Ministeriet for Børn, Ligestilling, Integration og Sociale Forhold	Realisering af kvalitet i sagsbehandlingen	2015	Rapport	Kvalitativ
Bengtsson, T.T.	Tid som faktor i komplekse børne- og ungesager	2017	Antologikapitel	Kvalitativ
Ankestyrelsen	Anbringelser uden samtykke – Kommunernes praksis og perspektiver på stigningen	2019	Rapport	Kvalitativ
Ankestyrelsen	Anbringelser uden samtykke af børn og unge med funktionsnedsættelse	2020	Rapport	Kvalitativ
Ankestyrelsen	Adoption uden samtykke. Kommunernes brug af og kendskab til reglerne og mulighederne for råd og vejledning	2018	Rapport	Mixed
<i>Økonomi</i>				
Schrøder, I.	Hybridising accounting and caring: a symmetrical study of how costs and needs are connected in Danish child protection work	2018	Ph.d.-afhandling	Kvalitativ
Schrøder, I.	Making professional decisions accountable	2019	International artikel	Kvalitativ
Schrøder, I.	Modes of timing and spacing professional decisions: On the relationship between costing and caring in child protection work	2019	International artikel	Kvalitativ
Schrøder, I. & Hansen, S.J.	Økonomi og rettigheder	2020	Antologikapitel	Kvalitativ
Schrøder, I.	Økonomiske rammer i beslutninger om udsatte børn og unge	2019	Antologikapitel	Kvalitativ
Schrøder, I.	Når budgettet skrider: en sporing af økonomiske hensyn i myndighedssagsbehandleres beslutningsprocesser	2019	Dansk artikel	Kvalitativ
Nørgaard, E., Kollin, M.S., Panduro, B., Kloppeborg, H.S. & Hansen, M.B.	Inspiration til økonomisk og faglig styring på det specialiserede børn og unge-område	2018	Rapport	Kvalitativt

Forfatter	Titel	Årstal	Type	Metode
<i>Evidens og viden</i>				
Møller, A.M.	Organizing Knowledge and Decision-making in Street Level Professional Practice: A Practice-based Study of Danish Child Protection Services	2018	Ph.d.-afhandling	Kvalitativ
Møller, A.M.	Explicit professionalism. A cross-level study of institutional change in the wake of evidence-based practice	2019	International artikel	Kvalitativ
Ejrnæs, M., Michelsen, R.R., Jakobsen, I.S., Lyngholm, L.T.M. & Monrad, M.	Professionelles praktikers risikovurderinger og de faktiske risici	2020	Dansk artikel	Kvantitativ

Som det fremgår af ovenstående tabel, så har publikationerne forskellig karakter, og der optræder både internationale videnskabelige artikler og rapporter af forskellig karakter. Der indgår 6 ph.d.-afhandlinger, 14 internationale artikler, 15 danske artikler, 4 bøger og 22 antologikapitler. Resten af publikationerne er rapporter (evalueringer, kortlægninger, udredninger og udviklingsprojekter). Alle publikationerne inddrager empiri, og her anvender hovedvægten af publikationerne kvalitative metoder, mens en mindre andel af publikationerne anvender kvantitative metoder, og få publikationer er mixed og anvender både kvalitative og kvantitative metoder.

Der tegner sig hermed et billede af det danske videns- og forskningsfelt omkring sagsbehandling, som særligt er præget af vidensafdækkende publikationer i form af rapporter og i mindre grad af videnskabeligt funderede bidrag i artikler og afhandlinger. Dominansen af kvalitative bidrag betyder desuden, at der i særlig grad er fokus på det relationelle, oplevelser og processer, og mindre fokus på overordnede tendenser, statistiske sammenhænge, og deciderede effektstudier er helt fraværende. Tematisk fordeler publikationerne sig med en hovedvægt på særligt faglig udredning, valg af indsats, inddragelse samt ledelse og organisering, mens der er mindre fokus på tematikker som underretning, opfølgning, økonomi, arbejdsvilkår og mere generelt viden og evidens i socialt arbejde. Publikationerne har primært fokus på børnesager og børn, mens unge og ungesager kun behandles i begrænset omfang. Disse skævheder mellem forskellige tematikker afspejler sig naturligvis i vores referater og gennemgangen af publikationerne, men viser sig også i sammenfatningen og konklusionen, som vi jo alene kan basere på den viden, som er tilgængelig.

Kortlægningen bidrager hermed også til at vise nogle af de huller eller mangler, som der er i den eksisterende danske viden om sagsbehandling på børne- og ungeområdet. Antallet af relevante publikationer (106) peger jo på, at der findes relevant empirisk funderet dansk viden om sagsbehandling på børne- og ungeområdet. Imidlertid er anvendelsen af denne viden på tværs af publikationer begrænset. Der tegner sig således ikke på tværs af publikationerne en fælles "samtale" om, hvad kvalitet i sagsbehandlingen er, da der kun i begrænset omfang refereres til og bygges videre på den eksisterende viden på området. Kortlægningen tegner i denne henseende et billede af et undersøgelsesfelt med parallelle vidensspor, der (desværre) i mindre grad forenes. Der er forfattere og miljøer, som trækker på og henviser til hinanden og også inddrager international viden, særligt ph.d.-afhandlingerne og artikelbidragene, men generelt set er der i publikationerne en begrænset inddragelse af øvrig viden. Samtidig er der begrænset teoretisk forankring af de empiriske designs og fund, hvilket også betyder, at teoriudviklingen på området er stort set fraværende i de kortlagte publikationer. For mindre evalueringer, empiriske overblik og afrapporteringer er referencerne til eksisterende relevant dansk

viden på området ofte meget begrænset eller fraværende. Det betyder, at den samlede vurdering på baggrund af kortlægningen er, at der ikke er et egentlig videnskabeligt stærkt forankret dansk socialfagligt vidensområde omkring sagsbehandling på børne- og ungdomsområdet.

2.6 Læsevejledning

Rapporten er struktureret omkring to hovedkapitler, hvor de publikationer, som er inkluderet via litteraturstudiets kriterier, gennemgås i referatform med fokus på, hvad publikationerne viser om kvalitet i sagsbehandlingen. Det første kapitel "Kvalitet i sagsforløbet" (kapitel 3) starter med en præsentation af publikationer, som omhandler "Det samlede sagsforløb" (afsnit 3.1), og gennemgår derefter tematikker, som knytter sig til specifikke dele af sagsforløbet: "Faglig udredning" (afsnit 3.2), "Valg af indsats" (afsnit 3.3) og "Opfølgning" (afsnit 3.4). Hvert afsnit indledes med en tabel, som giver et overblik over de publikationer, som primært omhandler afsnittets tematik og er organiseret i den rækkefølge, som de gennemgås i afsnittet. Relevante fund fra andre publikationer, der også berører tematikken, men primært gennemgås i andre afsnit, bliver også præsenteret i afsnittet, men indgår ikke i den indledende tabel. Det er forskelligt, hvor mange publikationer der er lokaliseret omkring de forskellige dele af sagsbehandlingen, og der er derfor forskel på, i hvilket omfang de forskellige dele bliver udfoldet.

Det andet hovedkapitel er "Kvalitet i tværgående processer" (kapitel 4), hvor vi ser på nogle af de processer, som går på tværs af selve sagsforløbet: "Inddragelse af børn, unge og forældre" (afsnit 4.1), "Ledelse og organisering" (afsnit 4.2), "Tværfagligt samarbejde" (afsnit 4.3), "Lovgivning og beslutningsprocesser" (afsnit 4.4), "Økonomi" (afsnit 4.5), og "Viden og evidens" (afsnit 4.6). Her indledes hvert afsnit også med en tabel, som viser de inkluderet publikationer, som primært omhandler afsnittets tematik. Der er ligesom i det foregående kapitel forskelle på, hvor mange publikationer der er fundet under hver tematik, hvorfor nogle tematikker bliver udfoldet mere end andre. Alle afsnit i både kapitel 3 og 4 afsluttes med opsamlinger, som har fokus på de væsentligste fund i relation til, hvad der udgør kvalitet i sagsbehandlingen.

3 Kvalitet i sagsforløbet

I dette kapitel er fokus på sagsforløbet og de forskellige delelementer, som udgør et sagsforløb på børne- og ungeområdet. Selve sagsforløbet skal helst fremstå som en samlet koordineret proces og ikke mindst opleves sådan af børn, unge og forældre. Imidlertid, så er sagsforløbet både juridisk og organisatorisk struktureret omkring forskellige stadier eller delelementer. Disse forskellige dele af sagsbehandlingsprocessen er afspejlet i tre af Socialstyrelsens faglige pejlemærker for kvalitet i sagsbehandlingen: faglig udredning, valg af indsats og opfølgning på indsats, som alle har dokumenteret indflydelse på den samlede kvalitet af sagsbehandlingen (Socialstyrelsen, 2018b). I kapitlet gennemgår vi de publikationer, som vi har lokaliseret for hver af de tre pejlemærker. Vi har imidlertid alene fundet en publikation, som primært omhandler sagsbehandlers opfølgning på indsatser, hvorfor "opfølgning" indgår som et relativt kort afsnit i gennemgangen. Beskrivelser og problemstillinger omhandlende "opfølgning" indgår også i andre publikationer som en integreret del af den faglige udredning og brug af socialfaglige værktøjer og vil derfor også blive berørt under beskrivelserne af den faglige udredning.

Publikationer, som analyserer systematiske socialfaglige metoder, som er udviklet til at sikre og øge den faglige kvalitet i sagsforløbet generelt og i de enkelte delelementer, gennemgås som en del af den faglige udredning. Publikationer, der primært omhandler modeller som eksempelvis Sverigesmodellen, gennemgås i næste kapitel som en del af afsnittet om organisering og ledelse (afsnit 3.2). En række af de identificerede publikationer omhandler sagsforløbet som en samlet proces eller flere af sagsforløbets delelementer samtidigt. Disse vil blive beskrevet først i kapitlet, derefter vil publikationer inden for hver af de tre delelementer (faglig udredning, valg af indsats og opfølgning) blive beskrevet. Efter hver gennemgang af relevante publikationer vil der være en opsamling af resultater på tværs af publikationerne. De publikationer, som omhandler tværgående aspekter af sagsbehandlingen og ikke udvalgte delelementer, vil blive beskrevet i næste kapitel.

3.1 Sagsforløbets processer

I dette afsnit gennemgår vi de publikationer, som tværgående omhandler sagsforløbets processer. Det vil sige, de publikationer, som behandler flere aspekter af kvalitet i sagsforløbet, eksempelvis både den faglige udredning, valget af indsats og opfølgning, men også mere overordnede forhold som influerer på, hvad der afgør kvalitet i sagsforløbet. Vi har identificeret syv publikationer, som falder inden for denne kategorisering.

Tablet over publikationer primært omhandlende det samlede sagsforløb

Forfatter	Titel	Årstal	Type	Metode
Ankestyrelsen	Børnesagsbarometret	2020	Rapport	Kvantitativ
Iversen, K., Thau, M. & Kloppenborg, H.S.	Kommunernes perspektiver på centrale udfordringer på børne- og ungeområdet. Kortlægning af området for udsatte børn og unge samt børn og unge med handicap	2019	Rapport	Kvantitativ
Fahnøe, K.	Konstruktionen af it-systemet "Digitalisering – Udsatte Børn og Unge" som løsningen på problemer i den socialfaglige sagsbehandling	2015	Dansk artikel	Kvalitativ
Bjerre, L.S.	Fortællinger om og konstruktioner af børn i socialt myndighedsarbejde En kulturpsykologisk undersøgelse af, hvordan børn bliver til i socialfaglig praksis, og hvordan	2017	Ph.d.-afhandling	Kvalitativ

Forfatter	Titel	Årstal	Type	Metode
	socialrådgivere navigerer i børnesager			
Moesby-Jensen, C.K. & Moesby-Jensen, T.	Vilkår og praksis i det socialfaglige myndighedsarbejde omkring børn med autismespektrumforstyrrelser eller ADHD	2019	Antologikapitel	Kvalitativ
Ankestyrelsen	Afdækning af forståelse af kvalitet i sagsbehandlingen på udsatte børn- og ungeområdet	2018	Rapport	Kvalitativ
Rasmussen, P.S., Hestbæk, A.-D. & Røgeskov, M.	Svære anbringelsessager. Erfaringer fra VISO-rådgivningsforløb	2020	Rapport	Kvalitativ

Note: Publikationerne er opgivet i den rækkefølge, som de gennemgås i kapitlet.

Ankestyrelsen 2020b, Børnesagsbarometret 2020, Ankestyrelsen.

Ankestyrelsen har udviklet og udgivet undersøgelsen *Børnesagsbarometret* (Ankestyrelsen, 2020b), hvis formål er igennem vurderinger af den juridiske kvalitet at give et aktuelt billede af kvaliteten i sagsbehandlingen i kommunerne. Undersøgelsen fra 2020 er baseret på en juridisk gennemgang af i alt 735 sager fra 37 kommuner fra 2019, hvor kommunerne har truffet afgørelse om en foranstaltning efter servicelovens § 521 og foranstaltninger efter § 52 (380 sager om familiebehandling efter serviceloven § 52, stk. 3, nr. 3, og 355 sager om anbringelse efter serviceloven § 52, stk. 3, nr. 7, heraf 13 sager om anbringelser uden samtykke efter § 584).

Børnesagsbarometerundersøgelsen belyser deskriptivt kommunernes overholdelse af udvalgte centrale lovkrav inden for fire temaer, der svarer til Social- og Indenrigsministeriets fire pejlemærker for god kvalitet i sagsbehandlingen på området: faglig udredning, inddragelse, valg af relevant indsats og opfølgning. Suppleret med et undertema om underretninger. Samlet set, så viser undersøgelsen, at der inden for alle fire pejlemærker er udfordringer med den juridiske kvalitet af sagsbehandlingen. Resultaterne for de enkelte pejlemærkers område vil blive gennemgået nedenfor under gennemgangen af de enkelte områder.

Iversen, K., Thau, M. & Kloppenborg, H.S. 2019, Kommunernes perspektiver på centrale udfordringer på børne- og ungeområdet: Kortlægning af området for udsatte børn og unge samt børn og unge med handicap, VIVE – Det Nationale Forsknings- og Analysecenter for Velfærd, København.

Kortlægning af området for udsatte børn og unge samt børn og unge med handicap (Iversen, Thau & Kloppenborg, 2019) er baseret på en undersøgelse lavet af VIVE, der afdækker de udfordringer, som kommunerne oplever i forhold til at levere og implementere virksomme sociale indsatser på området for udsatte børn og unge samt børn og unge med handicap. Undersøgelsen består af en forundersøgelse, der afdækker kommunernes aktuelt oplevede udfordringer på områderne, samt en spørgeskemaundersøgelse med 85 deltagende kommuner.

Undersøgelsen er deskriptiv og går kun i mindre grad i dybden med de konkrete udfordringer, men identificerer, hvor der med fordel kan igangsættes dybdegående analyser. Undersøgelsen kommer frem til, at der i kommunerne opleves udfordringer på tværs af alle de undersøgte fokusområder, men oplever særligt udfordringer på fem fokusområder:

1. Psykisk sårbare børn og unge
2. Børn og unge med autisme, ADHD eller lignende problematikker
3. Skolegang og fravær hos udsatte børn og unge/børn og unge med handicap
4. Meget udsatte unge med komplekse problemstillinger
5. Samarbejde og koordinering på tværs af socialområdet og almensektoren/psykiatrien.

Kommunerne oplever de største udfordringer i arbejdet med psykisk sårbare børn og unge samt i arbejdet med børn og unge med autisme, ADHD eller lignende vanskeligheder. Det er samtidig også på disse områder, at kommunerne oplever det største behov for ekstern understøttelse, for at de kan imødekomme udfordringerne. På flere områder oplever kommunerne, at flere børn og unge end tidligere har brug for hjælp, og de efterspørger virkningsfulde indsatser til målgrupperne.

På fokusområdet skolegang og fravær hos udsatte børn og unge samt børn og unge med handicap opleves der også relativt store udfordringer, da kommunerne savner klarhed om, hvilke problemstillinger vedrørende børn og unge med bekymrende skolefravær der skal håndteres med en særlig indsats på almenområdet, og hvilke problemstillinger der skal håndteres med en særlig indsats via serviceloven.

Undersøgelsen viser endvidere, at meget udsatte unge med komplekse problemstillinger er et fokusområde med væsentlige udfordringer i forhold til at sikre virkningsfulde indsatser til målgruppen, og der opleves et behov for rådgivning i håndteringen af specifikke sager. Derudover opleves der flere udfordringer i forhold til samarbejde og koordinering på tværs af socialområdet og almensektoren/psykiatrien, særligt med at etablere et relevant og effektivt samarbejde med børne- og ungdomspsykiatrien omkring det enkelte barn eller unge. Udfordringer med samarbejde og koordinering er en gennemgående udfordring på flere af fokusområderne og er særligt tydeligt i arbejdet med de specifikke målgrupper på området for udsatte børn og unge samt børn og unge med handicap.

Fahnøe, K. 2015, "Konstruktionen af it-systemet "Digitalisering – Udsatte Børn og Unge" som løsningen på problemer i den socialfaglige sagsbehandling", *Nordisk Administrativ Tidsskrift*, vol. 2015, no. 2, pp. 37-54.

I artiklen stilles der skarpt på to centrale påstande, der knytter sig til udviklingen, udbredelsen og implementeringen af it-systemet "Digitalisering – udsatte børn og unge", DUBU. Den første påstand er, at DUBU kan nedbringe udgifterne til indsatsen over for de udsatte børn og unge. Den anden påstand udpeger mangelfuld kommunal implementering af systemet som årsagen til, at ambitionerne eventuelt ikke indfries.

Undersøgelsen er baseret på kvalitative interview med otte informanter, der repræsenterer centrale aktører (bl.a. Socialministeriet, Socialstyrelsen, KL og IBM), involveret i beslutnings-, udviklings- og implementeringsprocessen i perioden 2004 frem til 2015 og fra 2015 frem til i dag. Derudover er der interviewet tre sagsbehandlere fra to kommuner, der arbejder med DUBU til hverdag og dokumenter vedrørende processen op til udviklingsarbejdet, selve udviklingen og implementeringen af DUBU, samt forskellige præsentationsmaterialer.

Fahnøe viser, hvordan digitaliseringen af sagsbehandlingen bæres igennem af konstruktioner af it-systemet DUBU som en relevant og attraktiv løsning på områdets problemer omkring manglende kvalitet i sagsbehandlingen. En påstand, om at it-systemet DUBU kan nedbringe udgifterne til indsatsen over for de udsatte børn og unge, tjener til at fremstille it-systemet som relevant løsning for kommunerne, og at udgifterne til indsatserne kunne reduceres med én procent som følge af digitaliseringen med DUBU. Ved at undersøge denne påstands opståen bliver det tydeligt, at den hviler på et usikkert grundlag og baseres på skøn, fra før systemet var udviklet. Alligevel videreføres påstanden om økonomisk gevinst ukritisk over en periode på 10 år. Der ses i denne proces bort fra flere forhold: 1) ændringerne på området for udsatte børn og unge i forbindelse med kommunalreformen og anbringelsesreformen, 2) at udgifterne til

indsatserne på området stabiliserede sig i perioden, 3) indikationer af, at digitalisering ikke medfører besparelser, da der er en tendens til, at opgaveløsningen bliver yderligere avanceret.

Videreførelsen af besparelspåstanden resulterer i, at den ene procents reduktion af udgifterne indskrives i kommunale budgetter som en besparelse, der skal indhentes på området, før der foreligger viden om, hvorvidt it-systemet medfører, at visitationen og sagsbehandlingen i kommunen effektiviseres eller kvalificeres. At digitaliseringen kan skabe effektivisering, bliver dermed en slags selvopfyldende profeti, hvor besparelser indhentes, uden der tilsyneladende skeles til, om sagsbehandlingen eller indsatsen er forbedret.

Artiklen viser desuden, hvordan organiseringen af udviklings- og implementeringsprocessen gør det muligt at afmontere kritik af selve it-systemet og af de centralt placerede aktører, da ansvaret for udviklingen af it-systemet og ansvaret for implementeringen ikke følges, men fordeles på flere forskellige aktører i løbet af processen. Eventuelle problemer kan således forskydes fra systemet til den kommunale implementering, som så også kan tjene som en forklaring på en eventuelt manglende reduktion af udgifter til indsatser på området.

Det er Den Digitale Taskforce, som leder efter muligheder for digitalisering, som fremfører DUBU som netop en digital løsning på de udpegede problemer vedrørende stigende udgifter og manglende viden om effekterne af indsatserne, samt en påstand om, at sagsbehandlingen er årsagen til problemerne. Udpegningen af sagsbehandlingen som årsag gør det muligt at handle på problemerne og får digitalisering til at fremstå som en relevant og relativ simpel løsning. Samtidig så gør fremstillingen af digitalisering som løsningen også problemer på området til et teknisk administrativt problem, som fremstår styrbart inden for de eksisterende rammer, hvilket gør, at andre forklaringer og løsninger uden for selve sagsbehandlingen overses, eksempelvis, at kvaliteten i tilbuddene, der gives, er for dårlig, eller at barnet eller den unges situation ikke forbedres igennem individualiserede tilbud.

Bjerre, L.S. 2017, *Fortællinger om og konstruktioner af børn i socialt myndighedsarbejde. En kulturpsykologisk undersøgelse af, hvordan børn bliver til i socialfaglig praksis, og hvordan socialrådgivere navigerer i børnesager*, Aalborg Universitet.

Ph.d.-afhandlingen undersøger, hvordan socialrådgivere forhandler og skaber mening på teammøder i en dansk kommune. Afhandlingen er forankret i psykologien og har tre forskningsspørgsmål:

1. Hvilke fortællinger om børn kommer frem i det sociale myndighedsarbejde, og hvordan konstrueres børnene i fortællingerne?
2. Hvordan forhandles viden og sociale repræsentationer om børns udvikling i socialrådgivernes myndighedspraksis?
3. Hvad navigerer socialrådgiverne efter i sagerne – og hvordan formes socialrådgivernes praksis af metoder, begreber og sociale repræsentationer?

Metodisk bygger afhandlingen på 3 års observationer af tre forskellige gruppers teammøder. Analysen er centreret omkring, hvordan socialrådgivernes fagkultur udspiller sig og etablerer sig på teammøderne, dvs. hvad er det for en kulturel adfærd, viden og kulturelle artefakter, der udmønter sig i praksis, og som får indflydelse på, hvordan fremstillinger af børn konstrueres på bestemte måder. Teoretisk tager afhandlingen udgangspunkt i den kulturpsykologiske tradition. Afhandlingen viser empirisk, at barnet og barnets perspektiv ikke italesættes med mange ord i socialrådgivernes praksis. Barnet konstrueres primært i skyggen af forældrenes

historier – som et offer for forældrenes måde at være i verden på. Samtidig inddrages undtagelsen i en analyse, som viser, at hvis barnets ord refereres, hvis barnets ønsker og måder at forstå sine problemer og sin livssituation på, bliver tydelig på teammødet, så nuanceres socialrådgivernes forståelse af barnet, og konstruktionen af barnet bliver flertydig.

Socialrådgivernes anvendelse af viden og forståelser af børns udvikling belyses i afhandlingen, hvor det vises, at "tilknytning" er det gennemgående psykologiske begreb, som socialrådgiverne hyppigt anvender, men at de har svært ved at være konkrete om, hvad "tilknytning" er. Den tilknytningsteoretiske og relationelle psykologi gennemsyrrer praksisområdet, dog ikke som en psykologisk fagviden, men som en kulturel viden, et symbol på det normativt og moralsk rigtige i forhold til at passe på børn i vores samfund. Psykologien som moralsk og normativt bagtæppe har indflydelse på det, socialrådgiverne får øje på og italesætter, og det bliver dermed en moralsk linse, som virkeligheden vurderes gennem. Psykologien får derfor stor betydning i socialrådgivernes praksis og forhandlinger, fordi de har behov for begreber til at forstå de problematikker, som optræder i sagerne. For at intervenere i familierne har de ligeledes brug for normative og moralske analyser, der oftest funderes i psykologiens begreber og forståelsesrammer. Afhandlingens yderligere resultater gennemgås i denne rapport under de mere afgrænsede tematikker nedenfor.

Moesby-Jensen, C.K. & Moesby-Jensen, T. 2019b, "Vilkår og praksis i det socialfaglige myndighedsarbejde omkring børn med autismespektrumforstyrrelser eller ADHD" i *Diagnoser i myndighedsarbejde, Samfundslitteratur, Frederiksberg, pp. 137-176.*

Kapitlet *Vilkår og praksis i det socialfaglige myndighedsarbejde omkring børn med autismespektrumforstyrrelser eller ADHD* (Moesby-Jensen & Moesby-Jensen, 2019b) i antologien "Diagnoser i myndighedsarbejde: børn og unge med autisme eller ADHD" (Moesby-Jensen, 2019b) afdækker vilkår for og fortælling om myndighedsarbejdet med forældre til børn med neuropsykiatriske diagnoser.

Det metodiske grundlag er tre fokusgruppeinterview og otte individuelle interview med sagsbehandlere samt 6 måneders deltagerobservation i tre kommuner. Kapitlet afdækker, hvad der går galt i sagsbehandlingen, når kommunerne modtager et stort antal klager, som forældrene ofte får medhold i. Kapitlet viser, at dette mønster skyldes en kombination af personligt-idelogiske forestillinger (bias) hos sagsbehandleren, og at feltet er præget af forskellige former for krydspres, eksempelvis at klientgruppen vokser, samtidig med at der er begrænsede ressourcer på området.

For at forbedre kvaliteten i myndighedssagsbehandlingen er der brug for mere grundlæggende – økonomisk, politisk, ledelsesmæssigt og erkendelsesmæssigt – at forbedre vilkårene for myndighedsarbejdet via en øget forståelse for klientgruppens udsathed. Det konkluderes videre, at der er potentiale for at bedre kvaliteten i samarbejdet med forældre ved i sagsbehandlingen at være opmærksom på betydningen af kategorisering, værdighedsforestillinger og mere nuancerede forståelser af forældres ressourcer.

Ankestyrelsen 2018b, *Afdækning af forståelse af kvalitet i sagsbehandlingen på udsatte børn- og ungeområdet*, Ankestyrelsen, København.

I rapporten har Ankestyrelsen undersøgt kommunernes forståelse af, hvad der kendetegner kvalitet i sagsbehandlingen på udsatte børn- og ungeområdet. Derudover afdækker undersøgelsen mulige indikatorer for kvalitet i sagsbehandlingen. Undersøgelsen er baseret på en workshop med fire kommuner samt på interview med ledere og sagsbehandlere i fire case

kommuner. Kommunernes forståelse af kvalitet er ifølge kommunerne hægtet op på selve formålet med deres arbejde, hvilket er at skabe en positiv udvikling for barnet eller den unge. Der er kvalitet i deres arbejde, når formålet om udvikling og progression opnås.

Det identificeres som essentielt, at målene for udvikling og forandring ses i relation til det enkelte barn og den konkrete families behov. På baggrund af kommunernes beskrivelser identificeres tre typer af mål, der henvender sig til måling af kvalitet i sagsbehandling: resultatmål, procesmål og indholdsmål. Resultatmål er mål for, om resultatet er nået, procesmål er mål, hvor der er en forventning om, at man vil opnå det ønskede resultat, hvis proceskravene opfyldes, og indholdsmål er en kvalitativ faglig vurdering af kvaliteten i sagsbehandlingen.

Det vurderes som hensigtsmæssigt at anvende en kombination af flere måltyper, da det kan give et bredere og mere nuanceret billede, end det er muligt med et enkelt mål. Barnets udvikling vurderes som det centrale formål, og dermed vil kommunerne helst måles på resultatmål, og om indsatsen virker. Det beskrives som værende problematisk, hvis procesmål bliver for styrende, da det ikke nødvendigvis er repræsentativt for kvaliteten i sagsbehandlingen.

I rapporten identificeres der fordele og ulemper ved at bruge de forskellige mål. I forlængelse af det overordnede mål om at skabe progression beskrives der overordnet fire temaer, der vurderes som vigtige i forhold til at skabe kvalitet i sagsbehandlingen: inddragelse, faglig udredning, valg af indsats og målsætning, samt opfølgning og kontinuitet. For hvert tema har kommunen udpeget punkter, som de oplever bidrager til god kvalitet i sagsbehandlingen:

1. Inddragelse
  - Oplevelse af ejerskab over egen sag hos den unge
  - Opbygning af relation og godt kendskab til den unge
  - Tydelig kommunikation til familie eller netværk
  - Afdækning og brug af ressourcer i familie eller netværk
  - Enighed mellem sagsbehandler, ung og familie eller netværk om indsatsens mål og indhold
2. Faglig udredning
  - Tværfaglig udredning og samarbejde gennem hele sagsforløbet
  - Fælles koordinering af kommunale instanser i barnet eller den unges liv
  - Handlerum til sagsbehandlerne
3. Valg af relevant indsats og målsætning
  - Valg af indsats med udgangspunkt i barnets/den unges og/eller familiens præmisser
  - Konkrete målbare mål i handleplanen
4. Opfølgning og kontinuitet
  - Hurtigt skift i indsats ved manglende effekt
  - Hurtig opfølgning ved aftaler med familie og netværk
  - Kontinuitet i sagsbehandler på sagen eller faglig argumentation for skift.

Punkterne lægger op til, at kvalitet i sagsbehandling handler om de konkrete vurderinger, der foretages i løbet af sagsbehandlingen. Rapporten beskriver flere mulige indikatorer for kvalitet i sagsbehandling i forhold til resultatmål og procesmål, som kan måles på forskellige niveauer: nationalt niveau, kommunalt niveau og individniveau.

Rasmussen, P.S., Hestbæk, A.-D. & Røgeskov, M. 2020, *Svære anbringelsessager. Erfaringer fra VISO-rådgivningsforløb*, VIVE – Det Nationale Forsknings- og Analysecenter for Velfærd, København.

Rapporten formidler viden om problemstillinger på området børn og unge anbragt uden for hjemmet i sager, hvor der af forskellige årsager har udviklet sig så komplekse udfordringer, at kommunen har henvendt sig til VISO – Den nationale videns- og specialrådgivningsorganisation med ønsket om at få specialiseret rådgivning. Rapporten har til formål at opsamle viden og pege på mulige læringspotentialer fra nogle af de rådgivningsforløb, som ydes af specialiserede leverandører på anbringelsesområdet. Rapporten bygger på analyse af 1) sagsdokumentationen i 22 anbringelsessager, hvor der har været et VISO-rådgivningsforløb, og 2) fokusgruppeinterview med otte specialister på anbringelsesområdet, som yder VISO-rådgivning i svære anbringelsessager.

Overordnet tegner rapporten et billede af kompleksiteten i svære anbringelsesforløb og illustrerer behovet for specialiseret viden om barnets udfordringer og ressourcer, og hvordan denne specialiserede viden omsættes til konkrete handlinger over for de udsatte børn og unge. Rapporten afdækker følgende opmærksomhedspunkter og læringspotentialer:

- Involvering af barnet og familien: Motivation hos barnet er altafgørende, ligesom opbakning fra barnets netværk er vigtig, hvis man skal lykkes med at udvikle barnet positivt. Barnet skal kunne se formålet med de tiltag, der iværksættes, og skal inddrages i egen udviklingsproces.
- Tidlig og grundig udredning af barnets udfordringer og ressourcer er nødvendig for at kende barnets nøjagtige udviklingspotentialer og for at etablere den bedst mulige støtte og behandling.
- Behov for specialiserede og tværfaglige kompetencer: Både i planlægningen af barnets anbringelse og i den daglige indsats med barnet er specialiseret viden væsentlig.
- At skabe gensidig forståelse og forpligtelse i samarbejdet: Tiltag og indsatser for at forbedre et barns trivsel kræver handleparathed og forpligtelse på at arbejde hen mod fælles mål.
- Støtte til barnets nære netværk: Det kan dreje sig om barnets plejeforældre, som med fordel kan tildeles aflastning eller støtte til indsatser og behandling over for barnet, eller det kan dreje sig om barnets forældre, som skal støttes i forældrerollen over for barnet.
- Faglig kontinuitet: Det er fordelagtigt, at modtager af rådgivningen, hvad enten det er barnets lærer, kontaktpædagog, anbringelsessted eller sagsbehandler, er stabil og ikke skiftes ud (flere gange) undervejs, hvormed faglig viden og sparring går tabt.
- Langsigtet planlægning kan være vigtig: Langsigtet planlægning i anbringelser kan foregribe udfordringer. Barnet kan have gavn af, at der bliver lagt en mere langsigtet plan for, hvor barnet skal bo nu, og på sigt, hvor barnet skal have et skoletilbud ved forskellige alderstrin, og hvilke kortsigtede og langsigtede målsætninger der er for barnet.

3.1.1 Opsamling på kvalitet i sagsforløbets processer

Kvalitet i sagsbehandlingen kobles i de gennemgåede studier til den socialfaglige og juridiske praksis. Kvalitet i sagsbehandlingen kan kobles til særligt tilrettelagte og tidlige, helhedsorienterede indsatser rettet mod hele familien og med langsigtet planlægning, hvilket kan være med til at forebygge komplekse og langtrukne sager. Det er altafgørende for kvaliteten, at barnet eller den unge og familien inddrages og har motivation for at indgå i undersøgelsen og indsat-

sen. Tidlig og grundig udredning af barnets, den unges eller familiens udfordringer og ressourcer, eventuelt via inddragelse af specialiserede og tværfaglige kompetencer, er væsentlig for at sikre høj kvalitet i sagsbehandlingen. Ligesom det er centralt at skabe gensidig forståelse og forpligtelse i samarbejdet mellem sagsbehandler og andre professionelle. Faglig kontinuitet er ligeledes vigtig for, at den faglige kvalitet fastholdes. Det er således vigtigt for kvaliteten af sagsbehandlingen, at der ikke løbende skiftes ud i centrale professionelle relationer med stor risiko for, at faglig viden og sparring så går tabt, samt at sagsbehandlerne mister blikket for klientgruppernes udsathed (Bjerre, 2017; Rasmussen, Hestbæk & Røgeskov, 2020). Det er vigtigt, at vilkårene for kvaliteten af selve sagsarbejdet – økonomisk, politisk, ledelsesmæssigt og erkendelsesmæssigt – er stabile. Det vurderes, at man ved at forbedre vilkårene for myndighedsarbejdet bedre vil kunne forebygge eventuelle problemer med at sikre kvalitet i sagsbehandlingen (Moesby-Jensen & Moesby-Jensen, 2019b).

De kortlagte publikationer viser, at der er udfordringer med kvaliteten inden for forskellige dele af sagsbehandlingen. Ud over at vilkårene kan presse kvaliteten, så er der også udfordringer med den juridiske kvalitet, ligesom at kommunerne oplever betydelige udfordringer på en række områder og særligt i forhold til psykisk sårbare børn og unge og børn og unge med autismlignende problematikker. Kommunerne efterlyser på disse områder ekstern understøttelse for at kunne imødekomme udfordringerne. I kommunerne oplever man, at flere børn og unge end tidligere har brug for hjælp, og der efterspørger virkningsfulde indsatser til målgrupperne og klarhed over, hvilke problemstillinger der skal håndteres via serviceloven. Kommunerne oplever, at der er en række udfordringer i samarbejde og koordinering på tværs af socialområdet, almensektoren og psykiatrien (Ankestyrelsen, 2020b; Iversen, Thau & Kloppenborg, 2019).

I sin ph.d.-afhandling finder Bjerre (2017), at børnenes udvikling ofte står i skyggen af et fokus på forældrene og deres problemer. Hun viser videre, hvordan den psykologiske faglighed har stor indflydelse på socialrådgivernes praksis og problemforståelser, og hvordan den tilknytningsteoretiske og relationelle psykologi gennemsyrrer sagsbehandlerne praksis. Der er dog ikke tale om en psykologisk fagviden som den, psykologer besidder, men om et moralsk og normativt vidensbagtæppe, der har indflydelse på det, sagsbehandlerne får øje på og italesætter omkring børn og familiers udfordringer. "Tilknytning" er det gennemgående psykologiske begreb i sagsbehandlerne praksis, men der er udfordringer med at konkretisere, hvad "tilknytning" er i specifikke sager, og der er derfor risiko for, at begrebet bliver et "tomt begreb", som kan indeholde vidt forskellige forståelser. I praksis finder Bjerre (2017), at italesættelse af barnet og barnets perspektiv kun finder sted i begrænset omfang, og barnet konstrueres fortsat primært i skyggen af forældrenes historier (jf. fund fra tidligere forskning, herunder Egelund, 1997; Egelund & Thomsen, 2002). Når sagsbehandlerne lykkes med at inddrage barnets perspektiv, så nuanceres forståelsen af barnet, og konstruktionen af barnet bliver flertydig, hvilket højner kvaliteten af sagsbehandlingen og skaber bedre mulighed for at sikre den rigtige hjælp (Bjerre, 2017, se også afsnit 4.1.1 Inddragelse af børn og unge).

Af Ankestyrelsen vurderes det som hensigtsmæssigt, at kommunerne i deres måling af progression fokuserer på barnets eller den unges udvikling, samt at det er hensigtsmæssigt at anvende en kombination af flere måltyper for at give et bredere og mere nuanceret billede af barnets eller den unges udvikling (Ankestyrelsen, 2018b). Kommunerne selv beskriver tre typer af mål, som kan anvendes til måling af kvalitet i sagsbehandling: resultatmål, procesmål og indholdsmål. Det kan være problematisk, hvis procesmål bliver for styrende, da de ikke nødvendigvis er repræsentative for kvaliteten i sagsbehandlingen. Det overordnede mål med sagsbehandlingen er at skabe progression, hvilket fire temaer udpeges som centrale for at opnå;

inddragelse, faglig udredning, valg af indsats og målsætning, samt opfølgning og kontinuitet (Ankestyrelsen, 2018b).

Der er sket en omfattende digitalisering af sagsbehandlingen, hvilket har været medvirkende til at ensrette dokumentationen af sagsbehandlingen. Digitalisering kan dog ikke selvstændigt sikre kvaliteten af sagsbehandlingen. Eksempelvis er it-systemet DUBU blevet fremført som en relativ simpel digital løsning på kvalitetsproblemer i sagsbehandlingen vedrørende stigende udgifter og manglende viden om effekterne af indsatserne, hvilket imidlertid kan føre til en kraftig reduktion af den kompleksitet, der er i sagsbehandlingen. Samtidig medfører fremstillingen af digitalisering som løsning også en risiko for, at problemerne med kvalitet alene bliver til et teknisk administrativt problem. En simplificeret forståelse af digitalisering som garant for kvalitet kan endvidere betyde, at andre forklaringer og løsninger på manglende kvalitet, også uden for selve sagsbehandlingen, overses. Eksempelvis, at kvaliteten i tilbuddene, der gives, er for dårlig eller mere overordnet, at barnet eller den unges situation ikke forbedres igennem individualiserede tilbud (Fahnøe, 2015).

3.2 Faglig udredning

Via den faglige udredning skal kommunen afdække barnet, den unges og/eller familiens problemer og ressourcer og på den baggrund iværksætte relevant støtte til barnet, den unge eller familien. Hvis det vurderes, at et barn eller en ung trænger til særlig støtte, skal kommunen udarbejde en børnefaglig undersøgelse. Ligesom kommunen skal udarbejde en opdatering af den eksisterende undersøgelse, så den stemmer overens med de aktuelle forhold. Vi har identificeret 14 publikationer, som primært omhandler faglig udredning.

Tablet over publikationer primært omhandlernde faglig udredning

Forfatter	Titel	Årstal	Type	Metode
Warming, H., Fjordside, S. & Lavaud, M.	Det dobbelte blik: Se styrkerne i det særlige hos børn og unge i udsatte positioner	2017	Bog	Kvalitativ
Ankestyrelsen	Underretninger om børn og unge – kommunernes gode erfaringer	2013	Rapport	Mixed
Gjedde, C.A., Villumsen, A.M., Klitbjerg-Nielsen, C. & Søbjerg, L.M.	Projekt Beslutningsstøtte ved underretninger: et kort over det kvalitative landskab med vurdering af underretninger	2017	Rapport	Kvalitativ
Oldrup, H.; Korzen, S.; Lindstrøm, M. & Christoffersen, M.	Vold mod børn og unge: Hovedrapport	2011	Rapport	Mixed
Kildedal, K., Uggerhøj, L., Nordstoga, S. & Sagatun, S.	Å bli undersøkt: norske og danske foreldres erfaringer med barnevernsundersøkelsen	2011	Bog	Kvalitativ
Sørensen, K.M.	Metoder til den børnefaglige undersøgelse. I et komparativt perspektiv	2016	Afhandling	Mixed
Sørensen, K.M.	A comparative study of the usage of different risk assessment models in Danish municipalities	2018	International artikel	Kvantitativ
Sørensen, K.M.	The impact of political guidelines on participation of children and families' network in the risk assessment process"	2019	International artikel	Mixed
Sørensen, K.M.	Skemaernes betydning	2016	Dansk artikel	Kvalitativ
Christensen, M. & Madsen, M.A.	Metodelygten: når standardiseret ledelsesinformation forandrer socialarbejders handle- og refleksionsrum	2018	Dansk artikel	Kvalitativ

Forfatter	Titel	Årstal	Type	Metode
Moesby-Jensen, C.K. & Nielsen, H.S.	Praksiserfaringer med to socialfaglige metoder	2013	Antologikapitel	Kvalitativ
Laugesen, L.L. & Thiele, S.	Skalering af bekymringer i komplekse	2017	Antologikapitel	Kvalitativ
Deloitte	Evaluering af ICS – Integrated children's system	2014	Rapport	Mixed

Note: Publikationerne er opgivet i den rækkefølge, som de gennemgås i kapitlet.

Ankestyrelsens (2020b) *Børnesagsbarometerundersøgelse* (præsenteret i afsnittet om det samlede sagsforløb først i kapitlet) viser, at kravet om udarbejdelse af børnefaglig undersøgelse eller opdatering er overholdt i 71 % af sagerne. Den børnefaglige undersøgelse skal afsluttes inden for 4 måneder, hvilket er overholdt i 34 % af sagerne. Den børnefaglige undersøgelse skal føre til en begrundet stillingtagen til, om der er grundlag for at iværksætte eller ændre foranstaltninger, hvilket skete i 92 % af sagerne. Den børnefaglige undersøgelse var afsluttet i 87 % af sagerne, inden der blev truffet afgørelse om ændringer eller iværksættelse af foranstaltninger.

Warming, H., Fjordside, S. & Lavaud, M. 2017, *Det dobbelte blik: Se styrkerne i det særlige hos børn og unge i udsatte positioner*, Akademisk Forlag, København.

Bogen har til formål at give hands on-inspiration til, hvordan man i praksis kan anvende "det dobbelte blik" som en tankegang i arbejdet med udsatte børn og unge. Kort sagt indbefatter "det dobbelte blik", at man forholder sig til barnets enkelte handlemåde eller karakteristika og ikke vurderer disse entydigt som en svaghed eller ressource, men derimod gør sig umage med at undersøge fx handlemåden fra begge perspektiver og give begge perspektiver rum i sin måde at møde barnet på. Formålet er at få øje på samt tage hensyn til sårbarheden og at anerkende ressourcen i et og samme karakteristika ved barnet. Det dobbelte blik bidrager til en mindre stigmatiserende og mere anerkendende tilgang, der både ser børnenes og de unges ressourcer og tager hånd om udfordringer og sårbarheder.

Det dobbelte blik kan bruges i alle kontekster i det pædagogiske og sociale arbejde med udsatte børn og unge, bl.a. på døgninstitutioner og i familiepleje, hvilket også gennemgås i bogen. Vi fremhæver her beskrivelserne af, hvordan det dobbelte blik kan indgå i myndighedssagsbehandlingen. Warming og kollegaer anfører for det første, at det er vigtigt at være opmærksom på, at den skelnen mellem ressourcer og udfordringer, som er en indarbejdet praksis i mange af de metoder, der allerede anvendes, og de generelle strømninger på feltet med fokus på ressourcer, anerkendelse, helhedssyn og tidligt forebyggende indsatser, ikke tager over. For eksempel i udformningen af handleplaner, hvor der opstilles udviklingsmål, der udspringer af en bekymring og identificering af de aspekter, hvor barnet eller den unge *ikke* er på niveau med sine jævnaldrende. Her identificeres barnet eller den unge netop som mangelfuld eller fejlbehæftet. Derved er der risiko for, at handleplaner modarbejder det dobbelte blik, hvis man ikke er eksplicit opmærksom på dette i sin tilgang. Hertil kommer, at det kan være udfordrende for sagsbehandlere at åbne op for det modsætningsfyldte og for kompleksiteten i deres praksis, fordi det ellers tilsyneladende sikre (beslutnings-)grundlag viser sig ikke at være så sikkert endda.

Der gives i bogen eksempler på, hvordan det dobbelte blik kan fungere sammen med ICS og Signs of Safety (SoS), men at dette kræver et *twist*, så metoderne understøtter mindsettet med det dobbelte blik. Forfatterne anfører, at et tilsvarende princip gælder mange andre af de metoder, der allerede benyttes. En vigtig pointe er her, at man netop ikke smider barnet ud med badevandet, men at man derimod med anvendelsen af det dobbelte blik kan nuancere arbejdet

og sikre, at man forholder sig mere reflekterende og kritisk til de medfølgende snævre normer for det ønskelige og forventelige, forestillingerne om normalitet og den rette udvikling.

Mindsettet "det dobbelte blik" kan anvendes i alle faser af en sag, helt fra den tidlige opsporing til undersøgelse, samarbejde med barnet, forældre og netværk samt i faglige refleksionsteams. Datagrundlaget for bogen er både interview med børn, unge og voksne "brændte børn" og fagprofessionelle, som har eksperimenteret med de forskellige metoder i praksis. Noget af denne empiri bruges som konkrete eksempler i bogen, mens der også anvendes konstruerede eksempler, som er bygget over flere forskellige inputs fra det virkelige liv. Det fremgår ikke eksplicit, hvilken empiri der ligger til grund for myndighedssagsbehandlingsafsnittet.

3.2.1 Underretninger

En underretning er en henvendelse til kommunen om bekymring for et barns trivsel eller udvikling, og kommunen er forpligtiget til at reagere hurtigt og relevant på underretninger. Vi har identificeret tre publikationer, som primært omhandler underretninger.

Ankestyrelsens (2020b) Børnesagsbarometerundersøgelse (præsenteret i afsnittet om det samlede sagsforløb først i dette kapitlet) viser, at kommunen i 93 % af sagerne overholder kravet om at forholde sig til underretningen inden for 24 timer og vurderer behovet for at iværksætte en akut foranstaltning. Ved de underretninger, hvor kommunen har vurderet, at der er behov for en akut foranstaltning, er 24-timers kravet overholdt i 99 % af underretningerne. Hvis underretningen er på et barn eller en ung, som allerede modtager en foranstaltning, skal underretningen føre til en genvurdering af en anden medarbejder, som vurderer, om der er grundlag for at ændre den allerede iværksatte foranstaltning. Dette skete ved 53 % af underretningerne. Kommunen er forpligtiget til løbende at følge op på iværksatte foranstaltninger og vurdere, om den valgte indsats bidrager til at forbedre barnet, den unge og/eller eventuelt familiens situation. Ankestyrelsens (2020b) Børnesagsbarometerundersøgelse viser desuden, at i anbringelsessager er kravet om 3-måneders opfølgning overholdt i 51 % af sagerne, 6-måneders opfølgning er ligeledes overholdt i 51 % af sagerne, og kravet om mindst to årlige personrettede tilsyn er overholdt i 73 % af sagerne.

Ankestyrelsen 2013, *Underretninger om børn og unge – kommunernes gode erfaringer*, Ankestyrelsen, København.

Ankestyrelsens undersøgelse belyser via en spørgeskemaundersøgelse og interview udviklingen i underretninger samt kortlægger, hvordan udvalgte kommuner organiserer modtagelse af underretninger. Undersøgelsen viser, at der er sket en kraftig stigning i antallet af underretninger, og at de fleste kommuner har en koordineret modtagelse og visitering af underretninger. Næsten halvdelen af kommunerne oplyser, at de har ændret deres organisering efter 1. januar 2011, hvor Barnets Reform trådte i kraft, og at mange kommuner har oprettet en særskilt visitationsenhed, som tager sig af underretninger. Interviewene med kommunerne viser, at en fordel ved en visitationsenhed er, at visitatorerne oparbejder en specialisering, som giver erfaring og bidrager til hurtig og effektiv behandling af underretninger, samt en harmonisering af praksis i forhold til at reagere på underretninger.

Det har også givet arbejdsro for de øvrige myndighedsrådgivere, da de ikke skal reagere på akutte underretninger, og de har således oplevet at blive aflastet i dagligdagen. Det fremhæves desuden i interviewene, at visitationen kræver handlekraft, hurtighed og overblik, og visitator skal ifølge kommunerne derfor besidde følgende kernekompetencer: være fagligt godt funderet (erfaren socialrådgiver), have godt kendskab til kommunen og mulighederne for støtte, kunne

foretage skarpe og præcise vurderinger, kunne balancere mellem den gode dialog og have modet til at være vedholdende, have "fingerspidsfornemmelse" for, hvornår der skal holdes en ekstra børnesamtale.

Gjedde, C.A., Villumsen, A.M., Klitbjerg-Nielsen, C. & Søbjerg, L.M. 2017, *Projekt Beslutningsstøtte ved underretninger: et kort over det kvalitative landskab med vurdering af underretninger*, Danske Professionshøjskoler, København.

Rapporten skildrer kommunernes arbejde med at vurdere underretninger. Formålet med undersøgelsen er at forstå den kontekst, hvori den statistiske model, som projekt Beslutningsstøtte har til formål at udvikle, skal bruges. Projekt Beslutningsstøtte er et statistisk redskab, der har til formål at understøtte socialrådgivernes arbejde med vurdering af underretninger. Rapporten peger ikke på udfordringer, forhold eller løsninger, der skal implementeres direkte i modellen, men præsenterer en ramme for det arbejdsrum, hvor modellen skal implementeres.

Rapporten giver et indblik i interview med i alt 12 socialrådgivere fra fire kommuner fordelt på otte interview. Målet med interviewene har været at prøve at afdække: 1) hvordan vurdering af underretninger foregår, 2) hvilke systemer og oplysninger, som er tilgængelige i praksis, og 3) hvori det svære består, når man skal vurdere en underretning. Rapporten indeholder et kondenseret blik på centrale temaer fra interviewene og er en overordnet indholdspræsentation uden dybdegående analyser.

Formålet med undersøgelsen er at forstå konteksten for modellen, og temaerne for rapporten er primært rettet mod udarbejdelsen af beslutningsstøtte modellen. Samlet set giver undersøgelsen et billede af, at der er variation i, hvordan kommunerne arbejder med underretninger, og hvordan forskellige informationer i underretningerne vægtes af de enkelte socialrådgivere.

Rapporten belyser følgende fire temaer i forhold til sagsbehandlerens vurderinger af underretninger:

Tema 1) Systemer og organisering: Kravet om, at underretninger skal vurderes inden for 24 timer, hvilket tages alvorligt i de fire kommuner. Organiseringen omkring vurdering af underretninger er dog forskellig i de fire kommuner i relation til a) hvem er første modtager af en underretning, b) undersøges det, om der findes en eksisterende sag, c) hvor mange sidder med vurderingen, d) hvor længe har den enkelte rådgiver ansvar for "vagten", e) hvem tager sagen.

Tema 2) Kategorisering: Kommunerne anvender forskellige kategoriseringssystemer, der varierer i forhold til antallet af mulige kategorier og anbefalet responstid. Uformelt tager kommunerne forskellige tommelfingerregler eller strategier i brug, når der opstår tvivl omkring kategoriseringen af underretningerne. Eksempelvis opleves det som et dilemma at forholde sig stringent til indholdet i underretningen og behovet for at søge yderligere informationer på familien. Et andet dilemma, der opleves, er på den ene side at sikre den umiddelbare beskyttelse af barnet og samtidig få etableret det bedste mulige samarbejde med familien fra start. Der peges i rapporten på, at det er hjælpsomt at have flere og velbeskrevne kategorier samt at have adgang til sparring med kolleger eller leder.

Tema 3) Typer af information: For socialrådgiverne er det særligt vigtigt at få information om psykisk sygdom, og de ønsker generelt mulighed for at hente oplysninger fra politi, skole og læge. Der er et dilemma mellem at få tilstrækkelig med oplysning og manglende tid til indhentning af relevante oplysninger.

Tema 4) Vægtning – beskyttelse og risiko: I forhold til vurderinger af underretninger er det tidlige aspekt centralt. Først selve vurderingen af, om der er behov for at handle akut. Hvis ikke underretningen er akut, kan det være udfordrende at vurdere, hvor hurtigt der bør handles i en sag i forhold til de oplysninger, der er til stede på det givne tidspunkt. Hvordan disse tidlige aspekter håndteres, er afhængigt af organiseringen i den enkelte kommune.

Oldrup, H., Korzen, S., Lindstrøm, M. & Christoffersen, M. 2011, *Vold mod børn og unge: Hovedrapport*, SFI – Det Nationale Forskningscenter for Velfærd, København.

I rapporten belyses: 1) omfanget af vold mod og mishandling af børn og unge i hjemmet og deres lokalmiljø; 2) konsekvenserne af mishandling på kort og på langt sigt; 3) praksis blandt fagfolk, der arbejder med førskolebørn, herunder forhold, der gør det vanskeligt at opdage og underrette om vold; og 4) barrierer for opsporing og underretning på organisatorisk niveau.

I det følgende vil vi fokusere på de to sidstnævnte aspekter, da det primært er disse aspekter, der har relevans til sagsbehandlerpraksissen. Rapporten er baseret på data fra fem forskellige delundersøgelser, som anvender data fra nationale registre, fra interview med 25-årige om deres barndom og fra en stikprøve af kommunale børnesager, en national spørgeskemaundersøgelse blandt 8. klasser og en kvalitativ interviewundersøgelse med professionelle aktører fra det sociale, sundhedsfaglige og pædagogiske område.

Undersøgelsen peger samlet set på, at vold er tabuiseret og svært at tale om. Blandt unge 8.-klasser-elever, der oplever vold, taler kun en tredjedel med nogen om det. Fagfolk er berøringsangste over for vold, de har svært ved at sætte ord på deres bekymring, de oplever, at de mangler viden, og de har svært ved at konfrontere forældrene. Undersøgelsen af vold mod førskolebørn viser, at fagfolkene (inden for det pædagogiske, sociale og sundhedsfaglige område) oplever en række dilemmaer i forhold til at foretage flere underretninger. Disse dilemmaer kan opdeles i socialfaglige og personlige.

De socialfaglige dilemmaer kan være, at man er usikker på, hvilke tegn på vold man skal være opmærksom på, og hvad en underretning overhovedet er. Derudover kan man være bekymret for, hvilke konsekvenser en underretning vil få for forældresamarbejdet og for barnets sikkerhed, ligesom man kan være bekymret for, om barnet føler, at man har misbrugt deres tillid, hvis de har betroet sig.

De personlige dilemmaer kan være, at man er berøringsangst over for vold, at man vælger at "overse" eller ignorere tegn på vold som en overlevelsesstrategi for psykisk at kunne holde jobbet ud og for ikke at risikere at sætte jobbet på spil på grund af en uretmæssig underretning. Endelig kan man undlade at underrette af frygt for selv at blive udsat for vold.

Undersøgelsen viser, at der både blandt voldsudsatte og fagfolk er berøringsangst i forhold til at tale om vold, og på baggrund heraf peger forfatterne på:

- at der er behov for at udvikle og anvende indsatser til opsporing og forebyggelse, der er målrettet de specifikke målgrupper. Det anbefales derfor, at der udarbejdes særlige indsatser rettet mod særligt udsatte børn og unge.
- at der bør iværksættes procedurer i socialforvaltningen, der sikrer, at mistænkelige skader bliver undersøgt.
- at der bør udvikles strategiske handleplaner og konkrete beredskabsplaner for, hvordan viden og mistanke om vold håndteres i kommunerne.

- at der bør iværksættes tiltag, der kan understøtte fagfolk i at opspore og underrette om vold. Der kan fx udarbejdes konkrete procedurer for, hvordan der skal handles i en given sag.
- at der mangler retspraksis, når det gælder mindre voldsom vold. Det anbefales derfor, at retspraksis på området afklares og tydeliggøres.
- at frontpersonale i børneinstitutioner oplever ikke at have tilstrækkelige ressourcer til at foretage underretning. Det anbefales derfor, at den enkelte institution tilskyndes til at afsætte tilstrækkelig ressourcer til dette.
- at de sociale myndigheder og andre aktører omkring barnet bør have fokus på den lokale indsats og på samarbejde. Det kan eksempelvis ske ved løbende og tæt kontakt til sociale myndigheder og skole/institutioner, fx i form af jævnlige besøg af de sociale myndigheder på skoler og institutioner.

3.2.2 Den børnefaglige undersøgelse

Kildedal, K., Uggerhøj, L., Nordstoga, S. & Sagatun, S. 2011, *Å bli undersøkt: norske og danske foreldres erfaringer med barnevernsundersøkelsen*, Universitetsforlaget, Oslo.

Bogen er den eneste af de kortlagte publikationer, som specifikt omhandler den børnefaglige undersøgelse. Andre publikationer berører også den børnefaglige undersøgelse, men gør det hovedsageligt igennem analyser af de socialfaglige værktøjer, som anvendes i undersøgelsen. Bogen udspringer af et forskningsprojekt om, hvordan familier i tre involverede kommuner, en dansk og to norske, havde oplevet at have været igennem en undersøgelse. Det er således familiernes perspektiver, og særligt forældrenes, som er i fokus. I projektet er 9 norske og 7 danske familier interviewet om deres oplevelse af at have været igennem en børnefaglig undersøgelse med henblik på at få hjælp fra det offentlige system.

Analyserne af materialet tager udgangspunkt i lovens krav om, at forældre og børn skal involveres i deres eget liv. De 16 familier blev udvalgt i samarbejde med de deltagende kommuner og var familier, hvor kommunerne vurderede, at der havde været et positivt undersøgelsesforløb og samarbejde. Denne udvælgelsesstrategi blev valgt for at undersøge, hvad der blev oplevet som konstruktivt set fra familiernes side. Det er derfor overraskende, at hovedresultaterne viser, at mange af familierne har følt sig utrygge under undersøgelsen, fordi de ikke blev tilstrækkeligt informeret om, hvad der skulle ske, og ikke altid følte sig tilstrækkeligt inddraget, hverken i definitionen af problemerne eller i udformningen af undersøgelsen. Familierne oplever, at de bliver objektgjorte, og undersøgelserne ser ikke ud til at give mulighed for, at familierne i særlig høj grad arbejder med erkendelse af egen situation.

Et andet centralt resultat er, at mændene (fædrene) ser ud til at være perifere både før, under og efter undersøgelsen, og dermed ikke indtager en central rolle i undersøgelsen eller mulige løsninger. Desuden viser undersøgelsen, at der ikke er betydelige forskelle mellem de tre undersøgte kommuner, selvom disse arbejder ud fra tre forskellige socialfaglige undersøgelsesmetoder. Forældrene giver generelt udtryk for, at det er uklart, hvad en undersøgelse består i – herunder hvornår den påbegyndes, og hvordan den adskiller sig fra andre samtaler, der har været mellem dem og det sociale system. Undersøgelsen opleves som noget, der foregår uden for familien, og der er usikkerhed omkring undersøgelsens ramme og indhold. Mange familier oplever derfor, at det er myndigheden, der alene har ejerskab til undersøgelsen. Den manglende information om undersøgelsens start, forløb og afslutning kommer til at indgå som et led i at fastlægge reglerne for samarbejdet og kan medvirke til, at nogle familier trækker sig tilbage

fra processen, eksempelvis i form af tilpasning. Både socialarbejdere og familier risikerer herved at etablere en ramme for undersøgelsesarbejdet, hvor familierne ikke presser på for at blive involveret.

De af familierne, som har de mest positive beskrivelser af den børnefaglige undersøgelse, fortæller om samlede beskrivelser af barnets situation både hjemme, i skolen, i fritiden og af forældrenes situation generelt, fx arbejdsmæssigt. Disse familier giver også udtryk for, at det er positivt, at forvaltningen besøger dem i deres hjem. Forældrene med små børn er mest tilfredse med både samarbejdet omkring undersøgelsen og med resultatet i form af den hjælp, de har fået. Forældre med større børn, især teenagebørn, er mindre tilfredse eller direkte utilfredse med samarbejdet. Særligt mændene (fædre) har modstand mod at blive undersøgt, og det er oftest kvinden (moren), som er den, der primært står for kontakten til sagsbehandleren. Ligesom det også er kvindens relation til barnet, som socialarbejderne primært retter deres opmærksomhed mod, mens den fraværende far ikke problematiseres. Sagsbehandlerens måde at forholde sig til mødre og fædre på synes at være klart "kønnet."

Analyserne kommer frem til tre kategorier, som definerer, hvem i familien der har problemer: a) forældrene bad om hjælp til sig selv, b) forældrene mente, at barnet trængte hjælp og c) den offentlige instans eller andre familiemedlemmer mente, at familien trængte til hjælp. Sagsbehandleren bør overveje, hvordan de er med at påvirke definitionen af problemstillingen, og hvilke værdier og interesser, som får forrang i de definitioner, der fokuseres på. Dette kan bl.a. gøres ved at udnytte den faglige frihed, socialarbejderen som "græsrodsbureaukrat" er tillagt.

Analyserne peger på, at den børnefaglige undersøgelse kan gennemføres, så den bliver en erkendelsesproces for familien, hvilket stiller krav til sagsbehandlerens faglige viden om læring og erkendelsesprocesser, således at de kan anvendes i praksis. Familierne giver selv udtryk for, at det er hjælpsomt at blive vejledt ud fra de tanker, man har om sit liv, særligt når rådgivning om forslag til ændringer i familielivet ligger tæt op ad forældres egne forestillinger (det man kan i forvejen), hvilket kan sætte læreprocesser i gang. Forskningsprojektet finder en række punkter, hvor der ser ud til at ske læring under en undersøgelsesproces:

- når familien er klart informeret om, hvad der skal ske, og hvordan en undersøgelse forløber, samt hvad deres rolle er i forløbet
- når der er kontinuitet, og det er den samme rådgiver, der gennemfører hele forløbet
- når der tages udgangspunkt i familiens forståelse af sig selv, og at de støttes i selv at formulere problemernes karakter
- når der er fokus på ressourcer
- når møder bliver gennemført på en sådan måde, at familien kommer til orde og tages alvorligt og bliver mødt med en positiv og ikke dømmende indfaldsvinkel
- når socialarbejderen formår at skabe "gode" samtaler om situationen og stille gode spørgsmål
- når konkrete råd ligger tæt op ad familiens egen tankegang, og klientens egne idéer om løsningsforslag følges og udfordres.

Ligeledes ser det ud til at skabe erkendelse, når familien bliver opfordret til at reflektere over forløbet undervejs i undersøgelsen, og når familien deltager i samtaler eller møder med sagsbehandler, hvor der gives plads til refleksionsprocesser. Forskningsprojektet peger overordnet på, at myndighedernes undersøgelser, set fra familiernes synspunkt, udviser en række uhenigtsmæssige faglige håndteringer – fx når det gælder information og involvering. Forfatterne

fremfører, at et naturligt modsvar vil være indførelse af nye regelsæt og standarder og derved opnå sikkerhed for, at undersøgelserne gennemføres ensartet og indeholder alle nødvendige elementer. Deres vurdering er imidlertid, at resultaterne ikke peger på, at nye standarder og et mere afgrænset regelsæt er løsningen, idet standarder udvikles og vedligeholdes af myndighederne og derfor ofte vil bygge videre på de eksisterende traditioner. Dermed er der betydelig risiko for, at sådanne standarder alene understøtter myndighedernes og socialarbejdernes magt og parallelt hermed familiernes afmagt.

Forfatterene fremhæver i stedet, at hvis myndighedsarbejdet skal udfordres for at forbedre familiernes inddragelse, så er der nærmere behov for at rammesætte så lidt som muligt, idet rammesætning risikerer at forhindre den løbende refleksion, som stiller spørgsmålstejn ved den aktuelle tilgang og forståelse, og som løbende vil inddrage familiernes ofte anderledes eller tilgrænsende opfattelser og kollektive refleksionsprocesser.

3.2.3 Socialfaglige værktøjer

Der er i stigende grad udviklet og implementeret forskellige socialfaglige værktøjer, som skal understøtte sagsbehandlingen. I dette afsnit fokuserer vi på de publikationer, som afdækker viden om anvendelsen og erfaringerne med brugen af disse værktøjer.

Sørensen, K.M. 2016a, *Metoder til den børnefaglige undersøgelse. I et komparativt perspektiv.* Aalborg Universitetsforlag, Aalborg.

Kresta Munkholt Sørensens ph.d.-afhandling omhandler rammerne for sagsbehandlingen i forhold til udsatte børn, unge og deres familier. Det overordnede forskningsspørgsmål, som er omdrejningspunktet for afhandlingen, er: Hvilken betydning har de forskellige typer af metoder for den børnefaglige undersøgelse ud fra et socialarbejderperspektiv? Afhandlingen fokuserer på, hvordan socialarbejderne oplever metoderne til den børnefaglige undersøgelse, og sammenligner følgende tre forskellige metoder: Integrated Children's System (ICS), Signs of Safety (SoS) samt en kommunal tilgang, som Sørensen kalder Municipality Model (MM). Seks forskellige kommuner deltager i studiet, hvoraf to kommuner bruger ICS, en bruger SoS og de resterende tre kommuner bruger MM.

Studiet er udarbejdet som et mixed methods studie med et sekventielt forskningsdesign, hvor data er blevet indsamlet i tre faser. De tre faser består af en interviewfase med interview med afdelingsledere fra de seks kommuner, en internetbaseret spørgeskemaundersøgelse, hvor 38 socialarbejdere har besvaret et eller flere spørgeskemaer omkring konkrete børnefaglige undersøgelser, som de har udarbejdet, samt til slut interview med 11 socialarbejdere, der alle har besvaret et spørgeskema. Således er dataindsamlingerne forbundet, idet information fra fase 1 er blevet brugt til fase 2 osv. Afhandlingen er baseret på 4 artikler med hvert deres forskningsspørgsmål, analyse samt konklusion. Vi gennemgår hovedresultaterne for de enkelte artikler selvstændigt. De 3 artikler (Sørensen, 2016b, 2018, 2019), der omhandler værktøjerne, gennemgås nedenfor i dette afsnit, mens den fjerde artikel (Sørensen, 2016c) gennemgås i kapitlet 'Ledelse og organisation', da den omhandler strukturingen af vidensdeling.

Afhandlingens overordnede konklusion peger på, at:

1. De metodiske rammer *har* betydning. Socialarbejderne finder, at skemaerne, der er tilknyttet ICS og SoS, er for ufleksible at arbejde i. Således oplever socialarbejderne, at skemaerne til de nyere metoder skaber en unaturlig kasseopdeling, hvilket ikke giver socialarbejderne de nødvendige frihedsgrader til at udøve det skønsmæssige råderum. Dette kan få betydning for kreativiteten og helhedssynet i det praktiske arbejde, men

også, hvilke resultater socialarbejderne kommer frem til, når de har udarbejdet deres risikovurdering. Dette kan betyde, at børn, unge og deres familier kan få en vurdering, der er helt afhængig af, hvilken metode den enkelte kommune har lagt sig fast på at bruge som udgangspunkt for den børnefaglige undersøgelse. Eksempelvis vil børn, unge og deres familier blive vurderet mere i forhold til deres ressourcer, hvis socialarbejderen benytter sig af SoS fremfor ICS eller MM. Endvidere viser resultaterne, at børn, der bliver udredt på baggrund af SoS, oftere kun vil være til én samtale i den børnefaglige undersøgelse til forskel fra børn, der bliver udredt med udgangspunkt i ICS eller MM, hvor inddragelse mere bliver anskuet som en proces.

2. Rammerne er imidlertid ikke altid styrende for det praktiske arbejde. Således kan retningslinjerne blive for mange eller for omstændelige til at kunne efterleves. Dette ses eksempelvis ved inddragelse af netværk i den børnefaglige undersøgelse. På trods af det store fokus på netværk i ICS metoden bliver det ikke inddraget i lige så høj grad som ved brug af MM. Afhandlingen viser, at retningslinjerne bremser styringen af sagsbehandlingen, hvilket kan føre til, at socialarbejderne kan reagere på to måder – enten ved at blokere i deres arbejde grundet usikkerhed angående, hvordan de forskellige delelementer skal fortolkes, eller at socialarbejderne gør, som de plejer – altså bruger de rutiner, som de har udarbejdet, og følger dem frem for de omstændelige krav.
3. Ingen af de anvendte metoder skaber vidensdeling i praksis med henblik på faglig udvikling i medarbejdergruppen. Ingen af kommunerne i dette studie har en praksis, hvor socialarbejdere i faggrupper åbent diskuterer perspektivvalg, menneskesyn og faglige overvejelser med hinanden i en tryk atmosfære, hvor faglige usikkerheder er velsete. Faglig vidensdeling i forhold til de betydningsfulde beslutninger finder således ofte ikke sted. Til gengæld er det sjældent den enkelte socialarbejder, der træffer beslutningerne. Disse træffes oftest på et ledelsesniveau, hvor socialarbejdergruppen ikke deltager. Dette betyder, at de faglige overvejelser højst kommer den enkelte socialarbejder, der er sagsansvarlig, til gode. De fælles faglige refleksionsprocesser i socialarbejdergruppen udebliver, da drøftelserne forbliver i ledelsesgruppen.
4. Der er en betydelig forskel i forhold til, om en kommune vælger at bruge ICS, SoS eller MM i de børnefaglige undersøgelser. Der er nogle mønstre i forhold til væsentlige faktorer, hvor de enkelte metoder adskiller sig fra hinanden. Det er således ikke ligegyldigt, hvilke metodiske rammer der fastsættes af den kommunale ledelse. Det har i den grad betydning for det praktiske sociale arbejde og for den enkelte familie, der har brug for støtte. I nogle børnefaglige undersøgelser bliver børnene inddraget mere end i andre. I nogle børnefaglige undersøgelser bliver familiernes ressourcer undersøgt og medtænkt mere end i andre. I nogle børnefaglige undersøgelser vil børnene være mere i centrum for undersøgelsesarbejdet, hvorimod andre vil have fokus på familiefaktorer. Disse forskelle afhænger bl.a. af den valgte metode.

Sørensen, K.M. 2018, "A comparative study of the use of different risk-assessment models in Danish municipalities", *British Journal of Social Work*, vol. 48, no. 1, pp. 195-214.

Artiklen fokuserer på, hvordan og i hvilket omfang den udredningsmetode, socialarbejderen bruger, har betydning for, hvilke risiko- og beskyttelsesfaktorer der vægtes. Desuden diskuterer artiklen også, hvorvidt metoderne bidrager til at sikre et helhedssyn i sagsbehandlingen. Analyserne er udelukkende baseret på de kvantitative data, og det er socialarbejdernes perspektiv, der tages udgangspunkt i. Artiklen påviser, at der eksisterer nogle mønstre i forhold til, hvorvidt socialarbejderne bruger ICS, SoS eller MM til den børnefaglige undersøgelse. Eksempelvis vægtes dobbelt så mange beskyttelsesfaktorer ved brug af SoS sammenlignet med de to andre

metoder. Samtidig viser studiet også, at når vi udelukkende kigger på, hvilke beskyttelsesfaktorer, socialarbejderne vægter, er ICS og SoS mere orienterede mod faktorer, der vedrører barnet. Endeligt viser studiet også, at det er socialarbejdernes opfattelse, at hverken ICS eller SoS støtter dem i at sikre helhedssynet.

Sørensen, K.M. 2019, "The impact of political guidelines on participation of children and families' network in the risk assessment process", *Nordic Social Work Research*, vol. 9, no. 3, pp. 250-261.

Denne artikel undersøger betydningen af politiske retningslinjer i det sociale arbejde og anvender et markarbejderadfærdsperspektiv i diskussionen af, hvorvidt risikovurderingsmodellerne regulerer inddragelsen af de udsatte børn og familiers netværk i risikovurderingsprocessen. Der anvendes både spørgeskemadata og interview med socialrådgivere i analysen, som således tager udgangspunkt i socialarbejderens perspektiv i analyserne og diskussionen af værktøjerne Integrated Children's System (ICS), Signs of Safety (SoS) og den mere traditionelle såkaldte kommunemodell (MM). Resultaterne peger på, at det primært er de socialrådgivere, som anvender ICS og SoS, som er udfordret med inddragelsen af børnenes og familiernes netværk.

Sørensen, K.M. 2016b, "Skemaernes betydning for den børnefaglige undersøgelse", *Fontene Forskning*, no. 2, pp. 4-15.

Artiklen omhandler de teknologiske ændringer i socialt arbejde og socialarbejdernes oplevelse af, hvorvidt skemaerne støtter dem i deres arbejde. Artiklen bygger udelukkende på kvalitative data indsamlet i seks danske kommuner, og diskuterer ud fra et Street-level bureaucracy perspektiv i forhold til, om elektroniske skemaer til den børnefaglige undersøgelse opleves som støttende af socialarbejderne. Resultaterne peger på, at socialarbejderne til en vis grad gerne vil have nogle retningslinjer at arbejde efter. Men de organisatoriske retningslinjer i form af ICS og SoS-skemaerne (Integrated Children's System og Signs of Safety) giver ikke den nødvendige støtte, idet socialarbejderne bliver fastlåst i processen omkring udarbejdelsen af den børnefaglige undersøgelse, ligesom flere af underkategorierne i skemaerne er vanskelige at operationalisere. Disse faste kategorier fylder meget i skemaerne, og konsekvensen er for nogens vedkommende, at overblikket over undersøgelsen forsvinder.

Bjerre, L.S. 2017, *Fortællinger om og konstruktioner af børn i socialt myndighedsarbejde. En kulturpsykologisk undersøgelse af, hvordan børn bliver til i socialfaglig praksis, og hvordan socialrådgivere navigerer i børnesager*, Aalborg Universitet.

Ph.d.-afhandlingen undersøger (se afsnit 3.1 Sagsforløbets processer for yderligere beskrivelse) socialrådgivernes faglighed og betydningen af metoderne Integrated Children's Systems (ICS) og Signs of Safety (SoS) i praksis. Analysen viser, at ICS former sagsfremstillingen og socialrådgivernes praksis, der er formet efter socialrådgivernes sociale repræsentationer af ICS-trekanten. ICS-trekanten var i praksis en artefakt til beskrivelse af en sag og oftest ikke fortolkningsværktøj. Derved var ICS i praksis en tillempet version, der var meningsfuld for socialrådgiverne at anvende, men denne beskrivende praksis betød også, at de metodiske og teoretiske fornyelsesmuligheder, der er i ICS, ikke blev indfriet. Til at afgøre, hvilken fortælling der var mest valid, til beslutningen om, hvorvidt det var bekymrings- eller ressourcediskursen, der vejede tungest, anvendte rådgiverne ord som, "hvad ved vi", som om noget viden var facts, og andet var spekulationer. ICS har også den betydning, at barnet gøres mere centralt i drøftelserne, men fortsat i et "ude fra" børneperspektiv, hvor fokus er på børnenes adfærd og reaktioner, men ikke på deres egne fremstillinger og forståelser af egen situation. SoS-metoden blev i de observerede teams ikke anvendt som et systematisk værktøj som ICS, men heller

ikke som et fortolkningsværktøj. I stedet fungerede SoS som et væsentligt argument i vægtningen af enten ressourcer eller bekymringer. Ifølge SoS-metoden skabes motivation i mødet mellem borger og socialrådgiver. Det betyder, at socialrådgiverne skal facilitere denne proces, så forældrene indser problemets alvorlighed og selv finder på løsningsforslag. Dette udfordres dog oftest af socialrådgiverens praksis, da en tilsidesættelse af bekymringen vil være en tilsidesættelse af den tilknytningsteoretiske viden og den moralske og normative faglighed. SoS-metodens ressourcefokus hjælper socialrådgiverne med at navigere i tvivlsager, da metoden pålægger dem at udforske udviklingspotentiale og tage samarbejdsvejen med forældrene. De observerede socialrådgivere var bevidste omkring, at de anvendte metoder, men de fremstod ikke særligt bevidste om, at de forskellige metoder konstruerede sagerne helt forskelligt. I praksis blev metoderne ophøjet til virkelighedsværktøjer – som værktøjer, der kan synliggøre virkeligheden i familien. Det, at metoderne opleves sådan i praksis, hænger muligvis sammen med, at særligt ICS-metoden er blevet italesat, præsenteret og implementeret af bl.a. Socialstyrelsen og KL, hvor metoden ses som noget evidensbaseret – noget, vi ved virker – fordrer også, at praksis tager metoder til sig, fordi de kan give en objektiv vinkling.

Christensen, M. & Madsen, M.A. 2018, "Metodelygten: når standardiseret ledelsesinformation forandrer socialarbejderens handle- og refleksionsrum", *Tidsskrift for arbejdsliv*, vol. 20, no. 4, pp. 72-86.

Artiklen fokuserer på, om der er elementer af det sociale arbejde, der ikke kan indfanges via den socialfaglige metode Signs of Safety (SoS), og hvilken betydning det har, når forvaltningen fokuserer på metoden som afgørende for løsningen af sociale problemer. Data består af 6 måneders observationsforløb i to kommuner med uformelle snakke, 16 interview og tre workshops med sagsbehandlere i andre kommuner. SoS som strukturerende samtaleform er i risiko for at skabe uhensigtsmæssige relationer mellem sagsbehandlere og de pårørende og borgerne. SoS kan bidrage med et sprog og en handlingsramme, der skaber muligheder. SoS kan imidlertid også have en række indbyggede problematikker, når metoden møder en hverdag, der ikke muliggør refleksion, handlefrihed og rum til fortolkning. Det konkluderes, at hvis metoden implementeres for rigtigt som en del af en forvaltningsmæssig styrings- og handlingsramme, risikerer socialarbejderne at blive fremmedgjort og miste kontrol over eget arbejde, samt at et stramt forvaltningsmæssigt fokus på standardiserede data og løsninger kan producere en række blinde pletter og uhensigtsmæssige praksisser i det sociale arbejde. Metoden kan således være definerende for socialarbejdernes handlerum, løsningsmodeller og dokumentationsformer. Standardiserede metoder, som SoS, kan tilvejebringe særlige repræsentationsformer, som det kan være svært at argumentere imod, og som kan blokere for, at det sociale arbejde kan anskues på andre måder.

Moesby-Jensen, C.K. & Nielsen, H.S. 2013b, "Praksiserfaringer med to socialfaglige metoder" i *Socialt arbejde med udsatte unge*, ed. B. Lihme, Akademisk Forlag, København.

Antologikapitlet *Praksiserfaringer med to socialfaglige metoder* fra antologien "Socialt arbejde med udsatte unge" (Lihme, 2013) undersøger professionelle erfaringer med Integrated Children's Systems (ICS) og Signs of Safety (SoS). Data består af 8 måneders feltarbejde i to kommuner, individuelle interview med 23 sagsbehandlere, fire fokusgruppeinterview med sagsbehandlere, fem individuelle interview med unge, og seks individuelle interview med ledere. Forfatterne finder, at der er store forskelle mellem metoderne, hvilket afspejlede sig i praksis og den rolle, metoderne fik i det socialfaglige arbejde. ICS metoden bliver i praksis til en måde for sagsbehandleren at iagttage den unge (eller barnet) som en person, der kan træffes afgørelser om. Selvom metoden er forskningsbaseret, så er det vigtigt at have for øje, at

den skal fungere i praksis for reelt at kunne forbedre kvaliteten af undersøgelserne og dermed af indsatsen over for de unge (og børnene). Der er derfor behov for at sikre bedre overensstemmelse mellem forskningens idealer og det praktiske arbejde.

Dette er en udfordring, som kan løses ved at holde fat i grundintentionen om at sætte den unge (og barnets) behov i centrum og afhjælpe de udækkede behov. SoS-metoden er succesfuldt blevet implementeret i den undersøgte kommune og dermed inkorporeret som en del af sagsbehandlernes arbejdspraksis. Metoden opleves som tilgængelig og dynamisk, da den kan anvendes til flere arbejdsopgaver end alene undersøgelsen, og fordi metoden kan omformes og tilpasses. Sagsbehandlerne oplever udfordringer i forhold til konsekvent at anvende metoden på gruppemøder samt at inddrage familiens netværk i løsning af problematikkerne kortlagt via metodens skema, specielt når det handler om at få synliggjort børn og unges perspektiver i den børnefaglige undersøgelse.

Laugesen, L.L. & Thiele, S. 2017, "Skalering af bekymringer i komplekse sager" i *Den svære beslutning: En antologi om beslutninger om anbringelse af børn og unge – hvornår, hvorfor og hvordan*, Professionshøjskolen Metropol, Frederiksberg.

Kapitlet *Skalering af bekymringer i komplekse sager* indgår i antologien "Den svære beslutning" (Svendsen, 2017b) og omhandler sagsbehandlernes brug af skaleringsværktøjet "Signs of Safety" (SoS) på interne møder. Kapitler er baseret på 3 måneders feltarbejde i en kommune med deltagelse på interne sagsmøder og interview med sagsbehandlere og ledere. Igennem fire eksempler på, hvordan SoS indgår i arbejdet, vises det, at skaleringerne – det at give et tal fra 1 til 10 – ikke er entydige eller neutrale, men en del af den kontekst, hvori de bringes i spil. Skaleringerne er således ikke meningsfulde i sig selv, da de ikke indfanger sagernes kompleksitet, men bliver meningsfulde, når baggrunden for bestemte skaleringer inddrages, og de socialfaglige vurderinger herigennem tydeliggøres. Selve skaleringerne kan dække over meget forskellige bekymringsniveauer blandt sagsbehandlerne, hvilken adgang de har til informationer, bagvedliggende rationaler og argumenter samt forskellig praksisviden, som er vigtige at få frem og italesat i forbindelse med selve skaleringen. Skaleringerne reducerer ikke i sig selv kompleksiteterne i sagerne, men kan bidrage til at systematisere sagsbehandlernes arbejde med vurderinger ved at synliggøre sagernes kompleksitet og samtidig konkretisere bekymringerne i tal. Skaleringen kan dermed potentielt muliggøre et fælles ståsted, hvorfra sagsbehandlerne kan handle i sagen. Skaleringen kan i nogle situationer være en systematiseret proces, som giver sagsbehandlerne en ramme og et fælles sprog til at håndtere komplekse sager. Selve skaleringen giver i sig selv dog ingen sikkerhed for en systematisk proces og et fælles sprog, da det er måden, hvorpå skaleringen anvendes i diskussioner mellem sagsbehandlerne, der giver skaleringen mening og indhold.

Deloitte 2014, Evaluering af ICS – Integrated Children's System, Socialstyrelsen.

Rapporten er baseret på en evaluering af ICS, Integrated Children's System, der blev indført i Danmark i 2007. Evalueringen har til formål at opnå viden om virkningerne af ICS og implementeringen af systematikken i kommunerne. Derudover er formålet at belyse, hvorvidt anvendelsen fremmer målsætningerne med ICS, hvilket er henholdsvis mere ensartet og bedre kvalitet i sagsbehandlingen, større retssikkerhed for barnet/den unge og familien, målrettet indsats og opfølgning samt styrkede socialfaglige overvejelser. Evalueringen består af en tværgående dataindsamling i landets ICS-kommuner og indebærer en selvevaluering hos 24 ICS-kommuner, spørgeskemaundersøgelse blandt sagsbehandlere og ledere i ICS-kommuner, samt en dybdegående analyse i 11 udvalgte kommuner inklusive interview og sagsgennemgang.

Evalueringen konkluderer, at der på tværs af kommunerne er en stor begejstring for ICS. Både ledere og sagsbehandlere oplever et socialfagligt løft ved anvendelsen af metoden, og der er en udbredt oplevelse af, at metoden har styrket fokuset på barnet/den unge, såvel som den systematiske tilgang til at komme hele vejen rundt om barnets/den unges og familiens ressourcer og udfordringer. Sagsgennemgangen understøtter i et vist omfang denne oplevelse, og der er på tværs af kommunerne en positiv tendens til at sætte barnet/den unge i centrum og fx forholde forældrenes ressourcer til betydningen for barnets/den unges udvikling og trivsel på en helt anden måde end tidligere.

Der er en generel oplevelse af, at ICS fører til en mere ensartet og bedre kvalitet i sagsbehandlingen. Den overvejende del af ledere og sagsbehandlere på tværs af kommunerne oplever, at ICS i den børnefaglige undersøgelse understøtter et helhedsorienteret billede af barnets/den unges og familiens behov og ressourcer. Der er dog samtidig en oplevelse af, at de børnefaglige undersøgelser er blevet mere omfattende som en konsekvens af ICS. Derudover opleves det, at ICS bidrager til at sikre større retssikkerhed for barnet/den unge og familien ved at inddrage dem og relevante samarbejdsparter i sagsbehandlingen, samt at ICS bidrager til at gøre indsatsen mere målrettet barnets/den unges behov. Det er således oplevelsen blandt størstedelen af lederne og medarbejderne, at ICS har højnet fagligheden og styrket kvaliteten i sagsbehandlingen, men et fokus på de meget omfangsrige børnefaglige undersøgelser viser, at fagligheden kan højnes yderligere.

Størstedelen af kommunerne oplever samtidig, at ICS har medført en mere helhedsorienteret indsats, mens et mindretal fremhæver, at det stærke fokus på barnet/den unge i nogle tilfælde sker på bekostning af netop helhedsbetragtningen. Evalueringen peger samlet på, at de lokale implementerings- og opfølgingsaktiviteter har en stor betydning for anvendelsen af ICS i praksis og realiseringen af målsætningerne med ICS, og rapporten kommer med flere anbefalinger til forbedringen af dette.

3.2.4 Opsamling på kvalitet i den faglig udredning

Høj kvalitet i den faglige udredning er central for, at der er kvalitet i sagsbehandlingen, da den danner grundlag for anbefalingerne i handleplanen og dermed valget af den rigtige indsats. De kortlagte publikationer viser, at kvaliteten i arbejdet med den faglige udredning starter allerede ved modtagelsen af underretninger.

Publikationerne omhandlende underretninger viser, at der er variation i, hvordan kommunerne organiserer selve arbejdet med underretninger. Mange kommuner har en visitationsenhed, som modtager alle underretninger, hvilket kan være med til at sikre kvaliteten i opstarten af en eventuel faglig undersøgelse. Visitatorerne i en modtagelsesenhed oparbejder en specialisering, som giver erfaring og bidrager til hurtig og effektiv faglig vurdering af de indkomne underretninger. Samtidig, så kan de sikre en harmonisering af praksis i forhold til at reagere på underretninger og fritage de øvrige myndighedsrådgivere fra at reagere på akutte underretninger. En kvalificeret visitationen af underretninger kræver handlekraft, hurtighed og overblik, og visitator skal derfor besidde kernekompetencerne: solidt fagligt fundament, godt lokalt kendskab og mulighederne for støtte, erfaring med præcise vurderinger og dialog med forældre, børn og samarbejdspartnere, samt at der er adgang til sparring med kolleger eller leder (Ankestyrelsen, 2013; Gjedde et al., 2017).

Den faglige vurdering af underretninger tydeliggør en række dilemmaer mellem beskyttelse af barnet og sagsbehandlernes behov for yderligere oplysninger. Det kan være en bekymring for, om barnet føler, at underretningen er et brud på deres tillid, hvis de har betroet sig i fortrolighed

(Oldrup et al., 2011). Nogle oplysninger vurderes at være særligt vigtige for at vægte underretningen i forhold til barnets behov og skal derfor opsøges, eksempelvis viden om psykisk sygdom. Desuden er tid en central faktor, både i forhold til at vurdere, om der skal handles akut og i forhold til at få indhentet de nødvendige oplysninger (Ankestyrelsen, 2013; Gjedde et al., 2017). For at opspore voldsudsatte børn og håndtere underretninger om voldsudsatte børn peger Oldrup og kollegaer (2011) på, at der er flere utilstrækkeligheder i forhold til både opsporing og indsatser, hvor der er behov for udvikling, så man griber disse underretninger systematisk an uden berøringsangst. Der peges på, at der er behov for et større udviklingsarbejde på mange niveauer, fx lovgivningsmæssigt, organisatorisk, fagligt (både sagsbehandlere og frontpersonel i fx dagtilbud) og i forhold til indsatser (Oldrup et al., 2011). Dele af dette behov kan eventuelt være imødekommet med etableringen af børnehusene i 2013 (Ankestyrelsen, 2017; Søbjerg, 2017) (se også kapitel 4, afsnit 4.6 om tværfagligt samarbejde).

De juridiske krav om udarbejdelse af den børnefaglige undersøgelse er imødekommet i størstedelen af børne- og ungesagerne, og der er ligeledes begrundet stillingtagen til grundlaget for iværksættelse af foranstaltninger i størstedelen af sagerne. Imidlertid er der problemer i størstedelen af sager i forhold til at få afsluttet den børnefaglige undersøgelse, som skal afsluttes inden for 4 måneder (Ankestyrelsen, 2020b). Dette peger på, at der er sket et løft i den del af kvaliteten, som omhandler overholdelse af de juridiske krav til den børnefaglige undersøgelse.

Der er dog en del af de kortlagte publikationer, som viser, at kvaliteten af den faglige håndtering af den børnefaglige undersøgelse primært handler om reel inddragelse af børn, unge og forældre i undersøgelsesarbejdet (Bjerre, 2017; Warming, Fjordside & Lavaud, 2017) (Kildedal et al., 2011; Sørensen, 2016a). Der peges på, at der fortsat er stort fokus på forældrenes problemer, og at det særligt er mødrene, som inddrages i undersøgelsesarbejdet (Bjerre, 2017; Kildedal et al., 2011). Kildedal og kollegaer (2011) fremhæver, at undersøgelsesarbejdet ideelt set løbende inddrager involvering af børn, unge og forældre i undersøgelsen med fokus på lærings- og erkendelsesprocesser. De anbefaler derfor:

1. at børn, unge og forældre er klart informeret om, hvad der skal ske, og hvordan en undersøgelse forløber, samt hvad deres rolle er i forløbet
2. at der er kontinuitet, og at det er den samme rådgiver, der gennemfører hele forløbet
3. at der tages udgangspunkt i familiens forståelse af sig selv, og at de støttes i selv at formulere problemernes karakter
4. at der fokuseres på ressourcer hos børn, unge og forældre
5. at møder bliver gennemført på en sådan måde, at familien kommer til orde og tages alvorligt og bliver mødt med en positiv og ikke dømmende indfaldsvinkel
6. at der skabes konstruktive samtaler
7. at der gives konkrete råd, som følger børn, unge og forældres egen tankegang, og at deres egne idéer om løsningsforslag følges og udfordres.

Selve undersøgelsesarbejdet vurderes at være uhensigtsmæssigt på en række punkter set fra familiernes synspunkt, særligt når det gælder information og involvering. Samtidig så vurderes det af Kildedal og kollegaer (2011), at indførelse af ændrede lovgivne regelsæt og standarder ikke vil afhjælpe problemerne med information og inddragelse. Standarder giver sikkerhed for, at undersøgelserne gennemføres ensartet og indeholder fastsatte elementer, men i og med at standarder udvikles og vedligeholdes af myndighederne, så vil de ofte alene bygge på de aspekter, som myndighederne finder centrale. Dermed risikerer de primært at understøtte myndighedernes

og sagsbehandlerens magt og parallelt hermed familiernes afmagt. Introduktionen af øgede standarder har desuden ofte karakter af en skærpet administration af arbejdet og bliver dermed primært en hjælp til sagsbehandlerens og myndigheden som modsvar til den kompleksitet, der oftest præger det sociale arbejde. Nogle standarder kan gavne familierne, men det er oftest ikke udgangspunktet, og en øget rammesætning risikerer at forhindre den løbende refleksion mellem sagsbehandlerne og medinddragelse af familierne (Kildedal et al., 2011).

Der er løbende introduceret forskellige mere eller mindre standardiserede, socialfaglige værktøjer, som skal understøtte den faglige undersøgelse, og der er forholdsvis mange af de kortlagte publikationer, som har fokus på socialfaglige værktøjer og deres anvendelse. De finder, at anvendelsen af socialfaglige værktøjer har betydning for både sagsbehandlerens arbejde (processen), men givetvis også udfaldet (beslutningerne). Sørensen (2016a) afdækker i sin ph.d.-afhandling, hvordan anvendelsen af socialfaglige værktøjer og metoder kan betyde, at den faglige udredning bliver afhængig af, hvilke socialfaglige værktøjer den enkelte kommune har valgt at anvende, eksempelvis i forhold til, hvordan inddragelsen af barnet eller af netværket finder sted. Endvidere kan retningslinjerne for værktøjerne og metoderne blive for mange eller for omstændelige til i praksis at kunne efterleves af sagsbehandlerne.

Skemaer, som ofte er en del af de nyere værktøjer og metoder, kan for sagsbehandlerne skabe en unaturlig kasseopdeling, som tilsidesætter de nødvendige frihedsgrader i det skønsmæssige råderum og dermed udøvelsen af det faglige skøn. Derudover skaber de anvendte værktøjer og metoder ikke nødvendigvis vidensdeling med henblik på faglig udvikling i medarbejdergruppen, og kompleksiteten i anvendelsen af metoderne kan derfor bremse for kvalitetssikringen og styringen af sagsbehandlingen. Denne usikkerhed kan føre til, at sagsbehandlerne afholdes fra at handle, eller at de ender med at ignorere metoderne helt eller delvist for at gøre, som de plejer. Faglig vidensdeling i forhold til betydningsfulde beslutninger finder således ofte ikke sted løbende, men det er alligevel sjældent, at det er den enkelte socialarbejder, der træffer afgørende beslutninger (afgørelser) i sagerne (Moesby-Jensen & Nielsen, 2013b; Sørensen, 2016a). Dette kan ses som en ændring fra tidligere tiders "privatpraktiserende" sagsbehandler (Skytte, 2002), som alene traf alle beslutninger og afgørelser. Afgørende beslutninger er i stedet ofte flyttet til et ledelsesniveau uden sagsbehandlerens deltagelse og uden de fælles faglige refleksionsprocesser fra socialarbejdergruppen, da drøftelserne om beslutningen forbliver i ledelsesgruppen (Sørensen, 2016a).

En række af publikationerne viser, at der er betydelige forskelle ved brugen af forskellige socialfaglige værktøjer i den børnefaglige undersøgelse. Det får således betydning, om en kommune vælger at bruge Integrated Children's System (ICS), Signs of Safety (SoS) eller Kommunemodellen (MM), da de enkelte metoder adskiller sig fra hinanden på forskellige faktorer, eksempelvis synet på inddragelse, familiens ressourcer, og om det er barnet eller familien, som er i centrum for undersøgelsesarbejdet. Det valgte værktøj og metode har direkte betydning for det praktiske sociale arbejde og for den enkelte familie, barn eller unge, der har brug for støtte (Sørensen, 2016a). Eksempelvis har ICS-metoden den betydning, at barnet gøres mere centralt i drøftelserne, dog fortsat i et "ude fra" børneperspektiv, hvor fokus er på børnenes adfærd og reaktioner og ikke på deres egne fremstillinger og forståelser af deres egen situation (Moesby-Jensen & Nielsen, 2013b; Sørensen, 2016a). Sagsbehandlerne er generelt bevidste om, at de med værktøjerne anvender bestemte metoder, men der mangler bevidsthed om, at værktøjerne ikke er neutrale og derfor konstruerer sagerne forskelligt ud fra forhåndsbestemte perspektiver. I praksis bliver metoderne i stedet ophøjet til virkelighedsværktøjer – som afdækker virkeligheden i familien og ikke alene et perspektiv på virkeligheden (Bjerre, 2017). Både ledere og sagsbehandlere angiver i en evaluering af ICS, at de har oplevet et socialfagligt løft

ved anvendelsen af metoden, og at metoden har styrket fokuset på barnet/den unge samt har ført til en mere ensartet og bedre kvalitet i sagsbehandlingen (Deloitte, 2014). Skalering som værktøj, eksempelvis via SoS, kan ligeledes muliggøre et fælles ståsted og kan i nogle situationer være en systematiseret proces, der giver sagsbehandlerne en ramme og et fælles sprog til at håndtere komplekse sager. Selve skaleringen – det at give et tal – giver imidlertid ikke i sig selv en garanti for en systematisk proces og et fælles sprog, da det er måden, hvorpå skaleringen anvendes i socialfaglige diskussioner, der giver skaleringen mening og indhold (Laugesen & Thiele, 2017).

Publikationerne peger således på, at et for stramt forvaltningsmæssigt fokus på standardiserede data og løsninger kan producere en række blinde pletter og uhensigtsmæssige praksisser i arbejdet med at sikre kvalitet i sagsbehandlingen. Socialfaglige værktøjers metode risikerer således at være definerende for sagsbehandlerens handlerum, løsningsmodeller og dokumentationsformer. Standardiserede metoder kan herved tilvejebringe særlige repræsentationsformer, som det kan være svære at argumentere imod, og som kan blokere for, at det sociale arbejde kan anskues på andre måder (Christensen & Madsen, 2018). I forlængelse heraf kan det være vigtigt, at sagsbehandleren anvender "det dobbelte blik" som et grundlæggende mindset og dermed løbende forholder sig til barnets enkelte handlemåde eller karakteristika og ikke vurderer disse entydigt som en svaghed eller ressource. I alle faser af en sag, helt fra den tidlige opsporing til undersøgelse, samarbejde med barnet, forældre og netværk samt i faglige refleksionsteams, skal man sikre "det dobbelte blik", så man sikrer sig at få øje på samt tage hensyn til sårbarheden og anerkende ressourcen i et og samme karakteristika ved barnet (Warming, Fjordside & Lavaud, 2017).

3.3 Valg af indsats

Kommunen skal på baggrund af den børnefaglige undersøgelse vælge den indsats, som bedst imødekommer barnets eller den unges og eventuelt familiens støttebehov, og så er det afgørende, at kommunen vælger en relevant indsats. Vi har identificeret 16 publikationer, som primært omhandler kvalitet i valg af indsats. Disse publikationer gennemgår vi under følgende undertematikker: valget af den rigtige indsats; valget af anbringelse som indsats; kontinuitet i anbringelser; organisering af tidlig indsats og inddragelse i valg af indsats.

Tablet over publikationer primært omhandlende valg af indsats

Forfatter	Titel	Årstal	Type	Metode
Høvids, D.	Forhandlinger af handleplanens status i arbejdet med unge i udsatte positioner	2016	Dansk artikel	Kvalitativ
Lausten, M., Frederiksen, S. & Olsen, R.F.	Tidligere anbragte unge – 18 år og på vej mod voksenlivet	2020	Rapport	Kvantitativt
Ankestyrelsen	Kommunernes brug af handleplaner til anbragte børn og unge	2019	Rapport	Mixed
Bengtsson, T.T. & Andersen, D.	Rettidighed og synkronisering af indsatser i komplekse ungesager	2019	Antologikapitel	Kvalitativ
Andersen, D. & Bengtsson, T.T.	Timely care: Rhythms of bureaucracy and everyday life in cases involving youths with complex needs	2019	International artikel	Kvalitativ
Bengtsson, T.T.	At hjælpe socialt udsatte børn	2020	Antologikapitel	Kvalitativ
Skårhøj, A., Højen-Sørensen, A., Karmsteen,	Anbragte unges overgang til voksenlivet: Evaluering af fire efterværnsinitiativer under efterværnspakken	2016	Rapport	Mixed

Forfatter	Titel	Årstal	Type	Metode
K., Oldrup, H. & Pejtersen, J.H.				
Ejrnæs, M. & Gørtz, M.	Hvilke risikofaktorer er afgørende for beslutningen om anbringelse?	2017	Antologikapitel	Kvantitativ
Henriksen, A.E. & Refsgård, R.C.B.	Sidste udvej. Om at anbringe og blive anbragt på sikret institution	2020	Bog	Kvalitativ
Ankestyrelsen	Kontinuitet i anbringelser	2018	Rapport	Mixed
Baviskar, S., Christoffersen, M., Karmsteen, K., Brauner, J., Hansen, H., Leth-Espensen, M. & Christensen, A.	Kontinuitet i anbringelser: Evaluering af lovændringer under Barnets reform. Delrapport 1	2016	Rapport	Mixed
Karmsten, K., Frederiksen, S., Mørch, F.H. & Hestbæk, A.-D.	Kontinuitet i anbringelser: Delrapport II: Når forældre og forvaltning mødes	2018	Rapport	Mixed
Mehlbye, J., Berger, N.P., Hjelmar, U. & Rieper, O.	Forældre- og ungeinddragende tiltag til forebyggelse af ungdomskriminalitet	2016	Rapport	Kvalitativ
Jensen, J.B., Brix, J. & Studstrup, J.	Trivsel i hverdagslivet: En forskningsinformeret kortlægning af K-møder i Favrskov Kommune	2019	Rapport	Kvalitativ
Sørensen, T.H.	Når forældre og netværk skaber sikkerhed for barnet. En evaluering af "Sikkerhedsplaner" i arbejdet med udsatte børn og familier i Københavns Kommune	2013	Rapport	Kvalitativ
Ottosen, M.H., Lausten, M., Frederiksen, S. & Andersen, D.	Anbragte børn og unges trivsel 2014	2015	Rapport	Mixed
Lausten, M. & Jørgensen, T.	Anbragte børn og unges trivsel 2016	2016	Rapport	Kvantitativ
Bressendorff, S. & Klyvø, L.	Det gode match: erfaringer fra et projekt om inddragelse af børn og forældre i matchet til en plejefamilie	2018	Rapport	Kvalitativ

Note: Publikationerne er opgivet i den rækkefølge, som de gennemgås i kapitlet.

3.3.1 Handleplaner

Ankestyrelsens (2020b) undersøgelse *Børnesagsbarometeret* (præsenteret i afsnittet om det samlede sagsforløb først i kapitlet) viser, at i 79 % af sagerne har kommunerne udarbejdet en handleplan for den aktuelle foranstaltning, og i 98 % af sagerne angiver handleplanen, hvilken indsats der er nødvendig for at opnå formålet med handleplanen. I de identificerede publikationer tegner der sig fire tematikker omhandlende valg af indsats: 1) omhandlende de sagsbehandlingsprocesser, som spiller ind på, hvordan den rigtige indsats vælges og beslutes, 2) om valget af anbringelse som indsats, og 3) kontinuitet i anbringelser og 4) organisering af møder, som inddrager børn, forældre og netværk i valget af indsats.

Høvids, D. 2016, "Forhandlinger af handleplanens status i arbejdet med unge i udsatte positioner", *Social kritik*, vol. 28, no. 145, pp. 26-37.

Denne artikel er baseret på etnografiske observationer af to socialpædagogiske indsatser og en familieafdeling og interview med familier, unge og professionelle. Det undersøges, hvordan handleplanen i praksis fungerer som planlægnings- og styringsredskab, og hvordan den status løbende forhandles mellem sagsbehandlere og socialpædagoger. Disse forhandlinger kan understøtte en større sammenhæng i arbejdet, som er præget af ambivalens over for handleplanerne, men netop forhandlingen af handleplanens status rummer potentialet til at skabe udvikling og kvalitet i indsatserne. De professionelle ser handleplanen som et fælles arbejdsredskab, som de unge (og familierne) ideelt skal tage ejerskab over. Når det ofte ikke sker, så handler

det primært om to ting: både de unge og andre professionelle oplever, at handleplanens "ejer" er sagsbehandlerne, og udarbejdelsen af handleplanen involverer en kategoriseringsproces, som reducerer de unge til at være deres problemer. Der peges på, at handleplanen kan komme til at fungere som meningsfuldt arbejdsredskab for alle parter, hvis de professionelle indgår i en eksplicit dialog om, hvordan handleplanens kategoriseringer og mål hænger sammen.

Løbende refleksion vurderes at skabe mere kvalitet i indsatserne samt på sigt at skabe ejerskab til handleplanerne. Hvis handleplaner skal være mere end et styrings- og planlægningsredskab, så kræver det, at de professionelle er eksplicite omkring, hvad der er til forhandling i handleplanen. Dette kræver tid og udviklingen af en kultur, hvor handleplanerne ikke er afkoblet fra indsatserne, som iværksættes, når handleplanen er lavet.

Lausten, M., Frederiksen, S. & Olsen, R.F. 2020, *Tidligere anbragte unge – 18 år og på vej mod voksenlivet: Forløbsundersøgelse af tidligere anbragte unge født i 1995*, VIVE – Det Nationale Forsknings- og Analysecenter for Velfærd, København.

I VIVE-rapporten er der enkelte analyser, der vedrører handleplaner for overgangen til voksenlivet. Analyserne bygger på registerdata og spørgeskemadata blandt 18-årige tidligere og nuværende anbragte og jævnaldrende ikke-anbragte, som er født i 1995. For det første viser analyserne, at når de unge blev spurgt om, hvorvidt socialforvaltningen/kommunen, jf. servicelovens § 140, stk. 3, lavede en handleplan for, hvad der skulle ske, når den unge fyldte 18 år, svarede 2 ud af 3 af de unge, der er anbragt, frem til de fylder 18 år, at der blev lavet en handleplan for, hvad der skulle ske. Der er altså en tredjedel, som ikke mener eller ikke kan huske, at der er lavet en handleplan for overgangen.

De unges besvarelser omkring planlægningen af deres videre forløb og nære fremtid, og hvem der har været en del af denne proces, peger på manglede transparens for de unge. Der kan være mange forskellige deltagere i udarbejdelsen af den handleplan, der skal hjælpe de anbragte unge lettere ud af anbringelse og over i voksenlivet. Ud over servicelovens § 46 om inddragelse i egen sag er der intet lovgivningsmæssigt fastsat om, hvem der skal deltage i udarbejdelsen af denne handleplan. Forskerne har derfor spurgt de unge, hvem der var med til at udarbejde deres handleplan. Her viste det sig, at det ikke ser ud til, at det er en selvfølge, at de unge selv deltager, eftersom 84 % af de unge svarer, at de var med, hvorved resten, dvs. 16 %, hermed indikerer, at de ikke var med til at udarbejde handleplanen. Samtidig svarer 90 % af de unge, at deres socialrådgiver var med, dvs. 10 % mener, at deres socialrådgiver ikke har deltaget i dette arbejde. Udeladelse af sig selv eller sagsbehandleren kan selvfølgelig skyldes forglemmelse, men det giver et billede af, at det ikke altid er transparent for alle unge, hvem der er inddraget i beslutningsprocessen om denne sidste handleplan, der reelt skal lægge strategien for overgangen til voksenlivet. For en del af de unge er det altså uklart, hvem der har været inddraget, herunder om de selv og deres sagsbehandler har været det. Når man tager i betragtning, at det er de mest ressourcestærke unge, som har besvaret spørgeskemaundersøgelsen – som disse analyser er baseret på – så må det forventes, at de unge i denne gruppe er dem, som bedst vil kunne forstå systemets logik omkring kommunens pligt til at træffe en afgørelse og de unges ret til at få denne afgørelse. Det må dermed også antages, at der blandt de unge, som ikke har besvaret undersøgelsen, er flere, som ikke oplever klarhed om deres overgang.

Ankestyrelsen 2019b, *Kommunernes brug af handleplaner til anbragte børn og unge*, Ankestyrelsen, København.

Rapporten undersøger handleplaner for anbragte børn og unge. Baggrunden for undersøgelsen er, at ombudsmanden har udtalt kritik af en række kommuners brug af handleplaner og

særligt kommunernes manglende udlevering af handleplaner til anbringelsessteder. Undersøgelsen er baseret på en gennemgang af en række sager, en spørgeskemaundersøgelse blandt anbringelsessteder og interview med medarbejdere fra kommuner og anbringelsessteder.

Generelt vurderer anbringelsessteder og kommuner, at handleplanen er et godt redskab, som er med til at højne kvaliteten af anbringelsen, hvis den bliver brugt som det fælles og opdaterede redskab, som den er tiltænkt. Handleplanen kan fungere som en fælles forståelsesramme for alle, der er involveret i sagen. Handleplanen kan også være et godt redskab til at følge barnets udvikling og herunder vurdere, om indsatserne skal fortsætte eller ændres. Endelig kan handleplanen være med til at skabe kontinuitet i sagen, når der sker skift i sagsbehandlere.

Omvendt viser undersøgelsen også, at manglende systematik i dokumentationen i handleplanen kan blive en faldgrube, og det fremgår, at kommuner og anbringelsessteder vurderer, at handleplanen er betydningsfuld på forskellige tidspunkter i sagen. Det kan betyde, at kommunerne i praksis ikke får prioriteret at udarbejde handleplanen, så anbringelsesstedet kan anvende den, når de har behov for det. Undersøgelsen peger derudover på, at både kvaliteten af handleplanerne og kommunernes brug af handleplanerne varierer en del. Kommunerne kan med andre ord se potentialet i handleplaner, men får ikke altid i praksis omsat det i deres arbejde. Undersøgelsen viser, at der udarbejdes handleplaner i de fleste af sagerne, men viser samtidig, at kommunerne i mange tilfælde udarbejder handleplanerne for sent, og at der er problemer med den faglige udredning, hvilket betyder, at fokusområderne i handleplanen ikke altid afspejler barnets faktiske problemer. Derudover ses det i undersøgelsen, at det kan være vanskeligt at inddrage barn og forældre i udarbejdelsen af handleplanen, samt at anbringelsesstederne ikke altid får udleveret en handleplan, der er brugbar for dem. Rapporten kommer yderligere med anbefalinger til forbedring af kvaliteten og brugen af handleplaner i anbringelsessager.

3.3.2 Valget af den rigtige indsats

Andersen, D. & Bengtsson, T.T. 2019, "Timely care: Rhythms of bureaucracy and everyday life in cases involving youths with complex needs", *Time & Society*, vol. 28, no. 4, pp. 1509-1531.

Bengtsson, T.T. & Andersen, D. 2019, "Rettidighed og synkronisering af indsatser i komplekse ungesager" i *Rusmiddelbrugere – I krydsfeltet mellem sektorer og fagligheder*, eds. B. Bjerger & E. Houborg, Aarhus Universitetsforlag, Aarhus, pp. 45-64.

Den internationale artikel *Timely care: Rhythms of bureaucracy and everyday life in cases involving youths with complex needs* (Andersen & Bengtsson, 2019) og antologikapitlet *Rettidighed og synkronisering af indsatser i komplekse ungesager* (Bengtsson & Andersen, 2019) afdækker et teoretisk informeret begreb om "rettidig hjælp". Her analyseres udfordringer forbundet med at sikre den rigtige hjælp på det rigtige tidspunkt i komplekse ungesager i det velfærdsstatslige bureaukrati via problemstillingen: Hvordan sikrer systemet (sagsbehandlere), at udsatte unge modtager den rigtige hjælp på det rigtige tidspunkt?

Data er baseret på gentagne kvalitative interview med unge og observationer fra kommunale interne sagsmøder. Analyserne viser, at hjælp ikke altid opleves som hjælp, fx giver for lidt hjælp for tidligt en oplevelse af svigt, mens for meget hjælp for tidligt kan opleves som et pres. For at systemets hjælp skal opleves som hjælp, så skal hjælpen synkroniseres med den unges behov. Når de professionelle perspektiv inddrages, så kan sikringen af rettidig hjælp blive udfordret, fx af mangel på viden, konfliktyldte relationer samt bureaukratiske barrierer. Den

kompleksitet, de unges levede liv udgør, skal og må derfor af de professionelle omsættes til konkrete problematikker, som kan løses via de tilstedeværende foranstaltninger og tilbud.

For at hjælpen skal lykkes, må de professionelle (bureaukratiet) integrere en sensitivitet i forhold til, hvornår og hvordan hjælp opleves som rettidig af de unge, som hjælpen retter sig mod. Jo mere komplekse og sammensatte de unges problemer er, jo vigtigere er det med professionelle, som kan bygge bro over organisatorisk opsplnitning og sikre rettidig hjælp gennem mellem menneskeligt nærvær.

Bengtsson, T.T. 2020, "At hjælpe socialt udsatte børn" i *Børns rettigheder – i socialfagligt og pædagogisk perspektiv*, eds. A.F. Jacobsen & A.-D. Hestbæk, Akademisk Forlag, København.

Kapitlet *At hjælpe socialt udsatte børn* indgår i antologien "Børns rettigheder – i socialfagligt og pædagogisk perspektiv" (Hestbæk & Jacobsen, 2020) og belyser via observationer af sagsbehandlers interne møder, at iværksættelsen af den rigtige hjælp på det rigtige tidspunkt er afhængig af den viden om børnene og familierne, som er til rådighed for sagsbehandlerne. Manglende viden og samarbejde med forældrene kan føre til oplevelser af afmagt og manglende handlemuligheder for sagsbehandlerne. Kapitlet viser desuden, at børns rettigheder primært inddrages i sagsarbejdet som en indirekte norm i de socialfaglige drøftelser af, hvad den bedste hjælp er, og hvordan den bedst tilvejebringes.

Skårhøj, A., Højen-Sørensen, A., Karmsteen, K., Oldrup, H. & Pejtersen, J.H. 2016, *Anbragte unges overgang til voksenlivet: Evaluering af fire efterværnsinitiativer under efterværnspakken*, SFI – Det Nationale Forskningscenter for Velfærd, København.

I VIVE-rapporten evalueres fire efterværnsinitiativer, der angår: vejen til uddannelse og beskæftigelse, støtte fra frivillige organisationer, værts- og kontaktfamilier og socialt iværksætteri. Det overordnede formål med evalueringen er at undersøge, om de fire efterværnsinitiativer er med til at forbedre tidligere anbragte unges overgang til voksenlivet. Herunder om de tidligere anbragte unge får den relevante og nødvendige støtte og dermed kommer nærmere en øget selvstændighed. Evalueringen bygger på kvalitative interview med både unge og fagpersoner foretaget som dels individuelle interview, dels gruppeinterview. I alt er der gennemført 52 individuelle interview og 6 gruppeinterview.

Efterværnsinitiativet 'Vejen til uddannelse og beskæftigelse' består af en kommunal samarbejdsmodel, der lægger op til en tværfaglig organisering af det professionelle samarbejde med henblik på at støtte de unge på vej mod uddannelse og beskæftigelse. Samarbejdsmodellen indeholder et tværfagligt team, bestående af relevante fagpersoner, herunder den unges sagsbehandler, den unges kontaktperson/mentor og Ungdoms- og Uddannelsesvejleder (UU-vejleder). Den tværfaglige gruppe mødes med den unge og repræsentanter for den unges netværk og følger de unge fra 15-årsalderen og frem til det 23. år via samarbejds møder, når de unge er 16, 17 ½ og 18 ½ år, men relevante fagpersoner kan indkaldes til møde med den unge alt efter behov. I hvert tværfagligt team udnævnes en ansvarlig mødeleder, der skal arbejde tæt sammen med den unge. Desuden udpeges en person i den unges netværk, som skal støtte den unge i at nå de mål, der laves aftaler om. Et vigtigt led i modellen er, at der løbende fastsættes mål for uddannelse og beskæftigelse, som de professionelle skal understøtte, og som de unge skal arbejde for at indfri. Særligt det tværfaglige team, men også de unge, giver udtryk for, at samarbejdsmodellen er med til at skabe en mere koordineret indsats, en mere målrettet indsats og i høj grad også en involverende indsats for og med de unge.

I efterværnsinitiativet 'Støtte fra frivillige organisationer' samarbejder frivillige organisationer med kommuner om, at tidligere anbragte unge får støtte, efter at de er fyldt 18 år. I projektet forpligter både de frivillige organisationer og deres samarbejdskommuner sig på et samarbejde, hvor kommunen systematisk henviser relevante unge til de frivillige projekter. De frivillige organisationer i undersøgelsen tilbyder støtte til de unge inden for rammerne af to forskellige modeller: støtte forankret i et mødested og støtte forankret i et tilbud om at få en frivillig mentor. Herved opstår en række potentialer for at nå målgruppen, og derved suppleres kommunens efterværnstilbud.

Samlet set skaber tilbuddene tryghed for de unge via lydhørhed og velvilje, og derigennem opstår et potentiale i de frivillige projekter for at nå de unge og udvikle dem i en retning, hvor både uddannelse og beskæftigelse bliver realistiske målsætninger.

Initiativet 'Værts- og kontaktfamilier' giver tidligere anbragte unge mulighed for enten at bo i en værtsfamilie eller få tilknyttet en kontaktfamilie, der kan yde praktisk og følelsesmæssig støtte i overgangen fra anbringelse til selvstændig bolig. Projektledere og -medarbejdere giver udtryk for, at både tilbud om værtsfamilie og tilbud om kontaktfamilie bidrager til at give tidligere anbragte unge en blødere og mere gradvis overgang til selvstændighed, da værts- og kontaktfamilierne medvirker til, at de unge gradvist støttes i at håndtere de udfordringer og praktiske opgaver, som de møder på vejen til et selvstændigt voksenliv.

I initiativet 'Socialt iværksætteri' samarbejder opholdssteder med lokale virksomheder om at skabe praktikpladser til anbragte unge, således at de kan stifte bekendtskab med arbejdslivet, inden de ender deres anbringelse. Et centralt potentiale er at skabe et tæt samarbejde mellem enten relationskoordinator eller seniormentor på den ene side og virksomheden på den anden side.

3.3.3 Valget af anbringelse som indsats

Ejrnæs, M. & Gørtz, M. 2017, "Hvilke risikofaktorer er afgørende for beslutningen om anbringelse?" i *Den svære beslutning: En antologi om beslutninger om anbringelse af børn og unge – hvornår, hvorfor og hvordan*. Professionshøjskolen Metropol, Frederiksberg.

Kapitlet *Hvilke risikofaktorer er afgørende for beslutningen om anbringelse?* indgår i antologien "Den svære beslutning" (Svendsen, 2017b). Kapitlet besvarer tre overordnede spørgsmål:

1. Hvilke faktorer er afgørende for, om et barn bliver anbragt?
2. Er der enighed blandt sagsbehandlere og lederen om beslutningen?
3. Hvilken type af anbringelse vurderes som den bedste for barnet, og hvilken type af anbringelse iværksættes?

Data består af en spørgeskemaundersøgelse blandt sagsbehandlere i en kommune om 292 sager, hvor der blev overvejet anbringelse. I kapitlet sammenlignes børn, som blev anbragt, med børn, som ikke blev anbragt. Det, som viser sig, er, at børn, som anbringes, i gennemsnit er ældre end børn, som ikke anbringes. Der er ingen forskel på kønssammensætningen. Der er en klar tendens til, at sagsbehandleren i højere grad vurderer, at der er et anbringelsesgrundlag for de børn, som faktisk ender med at blive anbragt (42 %), og at graden af bekymring og antallet af risikofaktorer også er størst for denne gruppe. Sagsbehandlerne angiver udslagsgivende årsager til, at anbringelse viser signifikante forskelle i udslagsgivende årsager

på tværs af de to grupper. Faktorer som selvskadende adfærd, kriminalitet, skoleproblemer, misbrug og problemer i fritiden optræder hyppigere hos de børn, som efterfølgende bliver anbragt. Det fremhæves, at det langt fra er de samme faktorer, som er de vigtigste risikofaktorer for sagsbehandlerens vurdering, og for, om anbringelsen iværksættes. Mens de vigtigste faktorer for, om anbringelse iværksættes, er alder, kriminalitet og sundhedsforhold, spiller disse faktorer en mindre rolle i sagsbehandlerens vurdering. I sagsbehandlerens vurdering er de vigtigste risikofaktorer i stedet utilstrækkelig omsorg fra forældrene, misbrug hos forældrene samt indad- og udadreagerende adfærd, udviklingsforstyrrelser og sprogproblemer hos barnet. Sagsbehandleren lægger således mere vægt på barnets udvikling og forældrenes evner og muligheder for at drage omsorg for barnet.

Spørgeskemaundersøgelsen viser, at der i ca. 80 % af sagerne var enighed om anbringelsesgrundlaget blandt de medarbejdere, der er involverede i barnets sag. I de sager, hvor sagsbehandleren vurderede barnet til at være mest anbringelsestruet, blev 66 % af børnene efterfølgende anbragt. Sagsbehandlerens vurdering af, hvad der er den bedst egnede anbringelsesform, bliver i stort omfang fulgt. Der er dog tilfælde, specielt hvis sagsbehandleren vurderer, at familiepleje er den bedste anbringelsesform, hvor det ikke er muligt (på kort sigt) at følge vurderingen, og hvor barnet/den unge i stedet bliver anbragt på institution. Barnets alder, problemtype og motivation, viser sig at spille en rolle i, hvilken type anbringelse sagsbehandleren finder er bedst, mens forældres motivation ingen rolle spiller.

Henriksen, A.E. & Refsgård, R.C.B. 2020, Sidste Udvej – om at anbringe og blive anbragt på sikret institution. Akademisk Forlag, København.

I bogen belyses de svære beslutninger, der er forbundet med at vælge en social anbringelse på sikret institution (aflåst døgninstitution for børn og unge mellem 12 og 17 år). Undersøgelsen er baseret på 28 sager, hvor der er truffet beslutning om en social anbringelse på en sikret institution, samt interview med unge, sagsbehandlere, kommunale afdelingsledere, socialrådgivere fra sikrede institutioner og formænd for børne- og ungeudvalg. Analyserne af det omfattende datamateriale viser, at beslutningsprocessen ved sikret anbringelse er betinget af tidspress, og at der ofte er tale om akutte og eskalerende forhold. Sagernes akutte karakter betyder, at sædvanlige procedurer komprimeres, der er dog stadig grundige drøftelser og mange aktører, som inddrages i beslutningerne. Det bliver dog uklart for barnet, eller den unge og forældrene, hvem der træffer hvilke beslutninger og dermed også, hvem der har ansvaret for anbringelsen.

Den endelige beslutning træffes altid af børne- og ungeudvalget, som i 26 af de 28 sager valgte at følge sagsbehandlerens indstilling. Indstillingerne vægtes højt af børne- og ungeudvalget, men fremstår oftest som enstrengede fortællinger om den unges farlighed og risikoadfærd og afspejler derfor ikke et helhedssyn på barnet eller den unge. Indstillingerne skaber en række forpligtigende fortællinger, som låser sagsbehandlerne i en problemforståelse, der legitimerer anbringelse på sikret institution og risikerer fremover at fastholde den unge i indgribende foranstaltninger. Det fremhæves, at mere nuancerede indstillinger kunne danne grundlag for afgørelser baseret på helhedsorienterede børnefaglige vurderinger. Det anbefales, at indstillingerne til sikret anbringelse redegør for behandlingsbehov og vurderer eventuelle risici ved at vælge en sikret anbringelse.

3.3.4 Kontinuitet i anbringelser

Ankestyrelsen 2018c, *Kontinuitet i anbringelser, Ankestyrelsen, København.*

Rapporten har til formål at belyse kontinuitet i anbringelsen af børn og unge. Den belyser kontakt og samvær mellem anbragte børn og unge og deres netværk, årsager til skift i anbringelsessted, samt forebyggelse af skift og forberedelse, når der sker et skift. Undersøgelsen omhandler både anbringelse med og uden samtykke. Datagrundlaget består af en survey blandt landets kommuner, hvor 78 kommuner har besvaret. En kvalitativ sagsgennemgang af 45 klagesager om ændret anbringelsessted, samt interview med fire medarbejdere, to kommuner og tre plejeforældre.

Undersøgelsen belyser, hvordan de fleste skift er planlagte og sker mellem plejefamilie og institution. Det er afgørende i sagsbehandlingen, at det rigtige match sikres fra start for at forebygge skift. Dette gøres gennem et godt kendskab til barnets behov og til anbringelsesstedets kompetencer. Et rigtigt match forudsætter en god udredning af barnet og et godt kendskab til plejefamilien. Derudover fremhæves det, at den biologiske familie skal inddrages i processen, så de også kan støtte op om anbringelsesstedet. Samarbejdet mellem kommuner, plejefamilier og den biologiske familie ses som afgørende for, at en anbringelse lykkes. Kommunen og plejefamilien skal have et godt og tillidsfuldt samarbejde, hvor det er en fælles indsats at sikre et godt forløb og sikre, at barnet udvikler sig. Et tæt samarbejde sikrer, at det er muligt at gribe tidligt ind, hvis forløbet ikke går som planlagt.

Kommunens rolle som både arbejdsgiver og samarbejdspartner kan dog i nogle tilfælde komplicere samarbejdet. Rapporten beskriver, at det er afgørende at have en forberedelse af både barn, biologiske forældre og anbringelsessted før et skift. Det er essentielt, at forberedelsen tager udgangspunkt i barnets behov. Det beskrives yderligere som vigtigt, at barnet bevarer kontakten med både biologisk familie og andet netværk, herunder tidligere plejefamilie, men det er ikke altid muligt.

Baviskar, S., Christoffersen, M., Karmsteen, K., Brauner, J., Hansen, H., Leth-Espensen, M. & Christensen, A. 2016, *Kontinuitet i anbringelser: Evaluering af lovændringer under Barnets reform. Delrapport 1*, SFI – Det Nationale Forskningscenter for Velfærd, København.

Karmsten, K., Frederiksen, S., Mørch, F.H. & Hestbæk, A.-D. 2018, *Kontinuitet i anbringelser: Delrapport II: Når forældre og forvaltning mødes*, VIVE – Det Nationale Forsknings- og Analysecenter for Velfærd, København.

De to rapporter undersøger 2009-ændringerne i serviceloven vedrørende kontinuitet i anbringelse. Formålet med ændringerne var at forbedre kommunernes muligheder for at træffe beslutninger, der understøtter kontinuitet i anbringelser. I de to rapporter evaluerer SFI/VIVE tre lovregler om kontinuitet i anbringelse, der skal sikre:

1. Mulighed for anbringelse af 0-1-årige i 3 år uden krav om genbehandling af sagen, § 62, stk. 5
2. Pligt til at fastsætte en hjemgivelsesperiode på op til 6 måneder før en hjemgivelse, § 68, stk. 4
3. Mulighed for at videreføre en anbringelse uden tidsbegrænsning, hvis barnet eller den unge har fået en så stærk tilknytning til anbringelsesstedet, at det vil være af væsentlig betydning for barnet eller den unge at blive på anbringelsesstedet, § 68a.

Den første rapport er baseret på både registerdata bestående af forskellige registre hos Danmarks Statistik og Ankestyrelsen og kvalitative interview med 11 udvalgte sagsbehandlere i fem kommuner. Rapporten viser, at der er et behov for bedre faglig ledelse i kommunerne for at sikre et bedre videns- og beslutningsgrundlag for mulig anvendelse af lovreglerne. Resultaterne tyder på, at socialrådgiverne – selvom de er positivt indstillede over for de nye lovregler og har haft godt 5 år til at tage dem i brug – ikke har anvendt lovreglerne så meget, som de kunne, fordi de er usikre på, hvordan reglerne skal fortolkes, og hvilke dokumentationskrav de fordrer. I rapporten fremhæves tre opmærksomhedspunkter som vigtige for den fremtidige implementering af lovreglerne:

1. Konkrete sagseksempler fra Ankestyrelsen, som tydeliggør, hvilke forhold der skal være til stede for at anvende lovreglerne fra et juridisk perspektiv
2. Faglig og ledelsesmæssig støtte i anvendelsen af lovreglerne og samarbejdet med forældrene, som kan give socialrådgiverne øget sikkerhed i tolkningen af lovreglerne i deres daglige arbejde samt i håndteringen af samarbejdet med forældrene
3. Rammer for sagsbehandlingen, som eksempelvis at skabe systematik i arbejdsgangen og tilrettelægge arbejde i team, så socialrådgiverne kan udnytte kollektiv viden.

Formålet med den anden delrapport om kontinuitet i anbringelse er at afdække, hvor udbredt brugen af lovreglerne er i kommunernes praksis, og at skabe en dybdegående forståelse af, hvordan der arbejdes med lovreglerne i praksis. Rapporten har særligt fokus på, hvordan samarbejdet mellem forældre og forvaltning har indflydelse på implementeringen af lovreglerne og muligheden for at understøtte kontinuitet i anbragte børn og unges liv. Undersøgelsen er baseret på opdateret registerdata fra første rapport og 10 kvalitative interview med socialrådgivere, der alle sidder i en myndighedsfunktion med anbringelsessager inden for børn og ungeområdet. Det var muligt at geninterviewe 8 ud af 11 socialrådgivere, der deltog i interview til den første rapport. Der er interviewet 9 forældre, hvor en af de tre lovregler er blevet anvendt i deres sag.

Undersøgelsen finder, at nye regler er anvendt så få gange i opgørelsesperioden, at beregningsgrundlaget er så lille, at det ikke kan bruges til at underbygge, om reglerne har haft en positiv virkning i forhold til at sikre kontinuitet i anbringelserne. Undersøgelsens kvalitative data viser, at lovreglernes krav til dokumentation kan opleves som værende uklare i kommunerne, hvilket særligt gælder for § 62, stk. 5 om forlænget genbehandlingsfrist og § 68a om videreført anbringelse. Der er derfor et behov for, at der fastsættes generelle retningslinjer for at træffe afgørelser efter reglerne, som både forvaltning og børn og unge-udvalg kan tage udgangspunkt i i deres praksis. Derudover peger analyserne på, at reglerne for samvær mellem anbragte børn og deres forældre kan være i modstrid med særligt § 68a om videreført anbringelse. Det skyldes, at de løbende krav om beslutninger om vilkårene for samvær kan underminere barnets eller den unges oplevelse af kontinuitet og stabilitet. Analyserne peger desuden på, at der er et behov for at understøtte det sociale arbejde omkring forældrene i sager om anbringelse uden samtykke, der i vid udstrækning er karakteriseret ved et højt konfliktniveau.

Potentialet for at skabe kontinuitet i anbringelsesforløbene afhænger af forvaltningens evne til at håndtere samarbejdet med forældrene. Her peger rapporten på, at der kan være behov for at overveje organiseringen af medarbejdere tilknyttet de enkelte sager, eksempelvis ved at tilknytte to socialrådgivere til de sager, hvor kontinuitetsreglerne kan komme i anvendelse.

3.3.5 Organisering af tidlig indsats og inddragelse i valget af indsats

Mehlbye, J., Berger, N.P., Hjelmar, U. & Rieper, O. 2016, *Forældre- og ungeinddragende tiltag til forebyggelse af ungdomskriminalitet*, KORA – Det Nationale Institut for Kommuners og Regioners Analyse og Forskning, København.

I KORA-rapporten undersøges empirisk to særligt lovende typer af forebyggende indsatser, "Familierådslagning" og "Forældre-netværksgrupper", på baggrund af et litteraturstudie. Familierådslagning er en indsats, som involverer de sociale myndigheder, typisk sagsbehandleren, hvilket ikke er tilfældet for forældre-netværksgrupper. Det er derfor alene resultaterne omhandlede familierådslagning, som er medtaget her.

Familieråd kan sættes i værk, når et barn i familien har nogle vanskeligheder, så samler de sociale myndigheder, som har barnets sag, familien og dets netværk med henblik på at opfordre dem til at finde en løsning på barnets situation i det udvidede familienetværk. Modellen, som anvendes i Danmark, ligner den model, som benyttes i Norge. Faaborg-Midtfyn Kommune har lang erfaring med indsatsen og blev valgt som eksempel på en kommune, der har arbejdet med familierådslagning. Her blev lederen af børn og unge-afdelingen interviewet, og to socialrådgivere, henholdsvis fra forebyggelsesafsnittet og myndighedsafsnittet, samt en samordner, dvs. en særligt uddannet person i forhold til styring og igangsætning af familierådslagning. En ung og en forælder, med erfaring fra familierådslagning, blev også interviewet. Erfaringerne fra kommunen viser, at de beslutninger, som træffes på baggrund af familierådslagning, er mere virksomme og mere vellykkede end øvrige indsatser. Vurderingen er, at dette især skyldes, at familien selv er med til at finde frem til løsningen. Både unge og forældre er positive i forhold til deres deltagelse i forløbene og deres udbytte af deltagelsen. Samordneren spiller en afgørende rolle. Det anbefales, at anvendelse af modellen i andre danske kommuner baseres på de eksisterende erfaringer, og at der arbejdes systematisk med at dokumentere deres erfaringer med modellen.

Jensen, J.B., Brix, J. & Studstrup, J. 2019, *Trivsel i hverdagslivet: En forskningsinformeret kortlægning af K-møder i Favrskov Kommune*, Aalborg Universitet.

Kortlægningen er en mindre evaluering, hvor formålet er at undersøge koordinerende møder (K-møder) i Favrskov Kommune. Disse møder har til formål at udvikle og styrke den tværgående tidlige indsats omkring sårbare børn og deres familier, så almenområdet, socialfaglige rådgivere i skole/dagtilbud samt PPR bedre kan støtte op om barnet og familien. Deltagerkredsen til K-møderne er det pædagogiske personale og ledelse fra institut/skole, socialfaglig rådgiver, psykolog, læsekonsulent, talehørelærer og evt. sundhedsplejerske. Der er tale om et mindre kvalitativt studie baseret på forskernes observationer af 8 K-møder i Favrskov Kommune og et capacity building og empowerment perspektiv, der anskuer, hvordan de professionelle i kommunen anvender den viden, som børn, unge og familier bibringer, så daginstitution/skole kan blive klogere på barnet og lære af det, familierne fortæller.

Undersøgelsens resultater viser, at K-møderne fungerer bedst, når de professionelle har tillid til hinanden og respekterer hinandens faglige viden. Samt, når forældrene "får ordet først" og initierer samtalen, og de professionelle efterfølgende forholder sig til konkrete tilfælde hos barnet uden at fortolke eller vurdere. Mødet er velfungerende, når der sættes fokus på handlinger, der på kort og langt sigt kan hjælpe og understøtte barnets udviklingsforløb. Ligeledes er det vigtigt, at barnet anskues som "medspiller", og at barnet ses som central aktør i eget liv.

Sørensen, T.H. 2013, Når forældre og netværk skaber sikkerhed for barnet. En evaluering af "Sikkerhedsplaner" i arbejdet med udsatte børn og familier i Københavns Kommune. Socialforvaltningen, Københavns Kommune, København.

I Københavns Kommunes evaluering sætter de deres indsats "Sikkerhedsplan" under lup. Det kan metodisk være problematisk at evaluere sine egne indsatser, men evalueringen peger på både fordele og ulemper ved "Sikkerhedsplanerne", og afdækker aspekter ved valget af indsats, som andre publikationer ikke belyser. Siden 2009 har Københavns Kommune arbejdet med den forebyggende indsats "Sikkerhedsplan". En "sikkerhedsplan" er en intensiv indsats, hvor der er stor bekymring for barnets sikkerhed og trivsel, som kombinerer grundigt myndighedsarbejde og kontrol med familiebehandling og netværksinddragelse. For at familien kan deltage i en sikkerhedsplan, skal følgende være opfyldt:

1. At der er grundlag for en anbringelse af barnet uden for hjemmet
2. At familien har et privat netværk, som ønsker at deltage i en sikkerhedsplan
3. At forældrene vil samarbejde omkring sikkerhedsplanen.

Alle familierne, der i 2012 har haft en "sikkerhedsplan", har været i en vanskelig livssituation, og der har været stor bekymring for børnenes sikkerhed og trivsel, eksempelvis på grund af forældrenes psykiske sygdom, forældrenes misbrug, mistanke om vold, trusler eller seksuelle krænkelse mod børn. Over halvdelen af familierne haft en anden etnisk herkomst end dansk. I 2012 er 14 sikkerhedsplaner blevet afsluttet, og knap to tredjedele af børnene har kunnet forblive i hjemmet, mens 5 forløb er endt med en anbringelse. Evalueringen bygger primært på en kvalitativ undersøgelse med familierne i 10 aktive sikkerhedsplaner, hvor 15 forældre og 6 private netværkspersoner er interviewet, samt gruppeinterview med medarbejdere fra 4 enheder, som arbejder med sikkerhedsplaner (det fremgår ikke, hvor mange medarbejdere, som har deltaget).

Evalueringen nævner følgende fordele ved "sikkerhedsplanerne":

- Grundigt helhedsorienteret socialt arbejde med den nødvendige tid og medarbejderressourcer kan betale sig, da mange af børnene kommer i bedre trivsel, og anbringelser undgås
- Forældre og netværk forstår alvoren og påtager sig et ansvar for de nødvendige forandringer i barnets hverdag
- Familierne føler sig hørt og inddraget via de løsningsfokuserede metoder, som skaber et samarbejdende partnerskab med de fleste familier
- Sikkerhedsplanen inddrager alle omkring barnet (også professionelle), så de får en skærpet opmærksomhed på barnets trivsel og kender til planen og de aftaler, som er truffet
- Som metode kombinerer "sikkerhedsplanen" myndighed og kontrol med familiebehandlingens terapeutiske proces og inddragelse af netværket
- Styrkelse af kompetencer og engagement hos medarbejderne
- Der kan skabes en bedre proces omkring anbringelser, hvor forældrene bliver mere motiverede for en anbringelse af barnet
- Indsatsen er mindre omkostningskrævende end anbringelser uden for hjemmet.

Evalueringen peger desuden på en række udfordringer ved brugen af "sikkerhedsplaner":

- Der er tale om en kulturændring, hvor ansvaret gives tilbage til familien og netværket, hvilket kræver nytænkning hos både medarbejdere, ledere, forældre og deres netværk
- Sikkerhedsplanerne kan skabe en aktuell sikker ramme omkring børnenes hverdag, men der mangler viden om, hvordan børnene trives og udvikler sig både under og efter sikkerhedsplanen
- Forældrenes retsstilling er ikke altid helt tydelig i planerne. Forældrenes deltagelse er frivillig, hvilket rejser spørgsmål om forældrenes retsstilling i forhold til sikkerhedsplanens regler og aftaler, samt hvilke konsekvenser et brud på aftaler kan medføre
- Forældrene føler sig meget kontrolleret og kan have det svært med, at familiemedlemmer og venner bliver både støttepersoner og kontrollanter
- Det er en krævende opgave, både praktisk og følelsesmæssigt, at være netværksperson, og den nye rolle rummer mange dilemmaer
- De organisatoriske rammer og den ledelsesmæssige opbakning er afgørende. Er rammerne ikke til stede, bliver det vanskeligt at gøre indsatsen grundig og intensiv nok og kvalitetssikre planerne.

Evalueringen konkluderer, at såvel brugere som medarbejdere er glade for metoden, og opfordrer til en fortsat brug af indsatsen. De mange udfordringer skaber behov for en videre udvikling, kvalitetssikring og tilpasning af sikkerhedsplanerne.

Ottosen, M.H., Lausten, M., Frederiksen, S. & Andersen, D. 2015, *Anbragte børn og unges trivsel 2014*, SFI – Det Nationale Forskningscenter for Velfærd.

Lausten, M. & Jørgensen, T. 2017, *Anbragte børn og unges trivsel 2016*, SFI – Det Nationale Forskningscenter for Velfærd, København.

I SFI-rapporterne kortlægges, hvordan anbragte børn og unge trives, og herigennem tilvejebringes indikatorer for effekten af indsatsen over for anbragte børn og unge. Hovedformålet er at måle trivslen blandt anbragte børn og unge på samme måde, som trivsel måles blandt ikke-anbragte børn og unge. Svarene kommer fra børnene og de unge selv, og det er de anbragtes egne oplevelser, der belyses. Undersøgelsen bygger på spørgeskemabesvarelser. Deltagerne var 11, 13, 15 eller 17 år gamle og anbragt uden for hjemmet. 55 % af den samlede stikprøve i 2014 og 59 % i 2015 har besvaret spørgeskemaet. Desuden er registerbaserede data inddraget i analyserne. I undersøgelsen indgår også illustrerende citater fra samtaler med et mindre udvalg af børn og unge, som er anbragt på en døgninstitution. Når det handler om medinddragelse i forhold til beslutningen af anbringelsessted, viser undersøgelsen fra 2014, at 35 % blev taget med på råd, 55 % blev ikke taget med på råd, og 12 % har svaret ved ikke eller husker ikke. Der er naturligvis flere faktorer, der spiller ind i forhold til denne fordeling. Fordi inddragelse er afhængig af barnets alder og modenhed, er det ikke overraskende, at andelen, som er blevet inddraget i beslutningen om anbringelsessted, stiger med alderen. Analyserne viser netop, at alder ved effektivering af første anbringelse har stor betydning for graden af inddragelse vedrørende anbringelsessted. Blandt dem, som var 0-6 år ved første anbringelse, og som stadig er anbragt samme sted, er 7 % blevet medinddraget i beslutningen om anbringelsessted. Blandt dem, som var 7-12 år ved første anbringelse, og som stadig er anbragt samme sted, svarer 27 %, at de blev inddraget i valg af anbringelsessted. Blandt dem, som var 13-16 år ved første anbringelse, og som stadig er anbragt samme sted, er 66 % blevet inddraget i beslutningen om anbringelsesstedet. Yderligere kan man forestille sig, at det at have et handicap eller en langvarig sygdom påvirker graden af medinddragelse af anbringelsessted. Det ser dog ikke ud til at være tilfældet.

Af relevans for indeværende rapport undersøger Ottosen og kollegaer (Ottosen et al., 2015) også omfanget af sagsbehandlerskift i en afgrænset periode på de sidste 2 år. 28 % af børnene oplyser, at de har haft den samme sagsbehandler gennem hele denne periode, 30 % siger, at de har haft to sagsbehandlere, 16 % har haft tre, ligesom andre 16 % oplyser, at de har haft fire eller flere sagsbehandlere. Hvert tiende barn kan ikke huske, hvor mange der har været. Alt i alt er det således hen ved to tredjedele af børnene, der inden for en tidshorisont på 2 år har oplevet at få ny sagsbehandler mindst en gang. Undersøgelsen kan ikke eftervise en sammenhæng mellem skift i sagsbehandlere og skift i anbringelsesforløb. Undersøgelsen i 2016 kommer ligeledes frem til, at der fortsat er brug for fokus på anbragte børn og unges ret til inddragelse og medbestemmelse. Blandt de 11-17-årige, der er blevet anbragt inden for det seneste år, er det kun 60 %, som føler sig inddraget i egen sag, og kun hver tredje svarer, at de blev taget med på råd ved anbringelsen. Den andel er uændret siden 2014 og endda fallende blandt nyanbragte.

Derudover ser undersøgelsen, at der er flere unge, der nu oplever mange sagsbehandlerskift, end sidst undersøgelsen blev gennemført. Der er stadig en stor andel af anbragte børn og unge, der har oplevet tre eller flere sagsbehandlere på 2 år. Det gælder især de 17-årige og unge på institutioner. Undersøgelsen finder, at lidt færre oplever, at de kan få hjælp af en professionel voksen, hvis de er kede af at bo der, hvor de bor. De laveste forventninger til professionelle voksne findes blandt de yngste børn og hos dem, der bor på døgninstitutioner og socialpædagogiske opholdssteder.

Bressendorff, S. & Klyvø, L. 2018, Det gode match: erfaringer fra et projekt om inddragelse af børn og forældre i matchet til en plejefamilie, Københavns Kommune, Videnscenter for Anbragte Børn og Unge, København.

I rapporten undersøges det, hvad der skal til for at styrke kvaliteten i matchet mellem børn og plejefamilier, herunder om brugen af bestemte praksisnære metoder til inddragelse af børn og forældre i matchningsforløbet gør en forskel set fra børns, forældres og plejeforældres perspektiv. Udgangspunktet for undersøgelsen var, at matchningen må betragtes som familiepleje- og plejefamilie-branchens akilleshæl, og at der var behov for at udvikle værktøjer med fokus på en mere vidensbaseret og systematisk matchningsproces med en aktiv inddragelse af børn, unge og forældre. Omdrejningspunktet for projektet blev derfor, med afsæt i aktuel forskning på området, at undersøge og opkvalificere matchningsprocessen ved at udarbejde sådanne systematiske og vidensbaserede metoder til arbejdet med matchning og afprøve dem i praksis. På den baggrund blev en metodeguide med forskellige metodiske tilgange udviklet i et tæt samarbejde med sagsbehandlere og familieplejekonsulenter.

Samtlige metoder er inspireret af inddragelses- og anerkendelsesorienterede tilgange. For at vurdere børnene, de unge og forældrenes udbytte af den nye måde at matche på, gennemførtes 21 kvalitative enkeltinterview med børn/unge, forældre, plejeforældre, sagsbehandlere og familieplejekonsulenter samt et fokusgruppeinterview med tre plejeforældre, som i regi af projektet har indgået i afprøvningen af de nye metoder til matchning. Konsulentfirmaet Cubion har sideløbende med den kvalitative evaluering stået for en ekstern evaluering af det samlede projekt. De har bl.a. afholdt flere fokusgruppeinterview med fokus på medarbejdernes oplevelser af matchningsprocessen.

Den overordnede konklusion på indsatsen i projektet var, at en systematisk og samtidig individuelt tilrettelagt tilgang til matchningsprocessen, hvor man starter med at interessere sig for, hvad det enkelte barn/ung og forældre oplever som betydningsfuldt for dem, er en væsentlig forudsætning for, at noget kan kaldes et godt match. Systematisk anvendelse af inddragende

metoder kan ikke i sig selv skabe et godt match, men kan skabe bedre forudsætninger for at opnå målet om et godt match, hvor barnet/den unge og forældrene har oplevet sig anerkendt og aktivt inddraget i processen.

3.3.6 Opsamling på kvalitet i valg af indsats

Generelt så vurderer anbringelsessteder og kommuner, at handleplanen er et godt redskab, som er med til at højne kvaliteten af anbringelsen, særligt når den bliver brugt som et fælles og opdateret redskab. Optimalt kan handleplanen fungere som en fælles plan, være et godt redskab til at følge barnets udvikling, herunder vurdere, om indsatserne skal fortsætte eller ændres, samt være med til at skabe kontinuitet i sagen ved skift i sagsbehandlere (Høvids, 2016).

Det er centralt, at kvaliteten af handleplanerne er god, således at der på baggrund af handleplanens vurderinger og mål kan træffes et kvalificeret valg om at iværksætte den rigtige indsats. Det er centralt, at der er opdateret dokumentation i handleplanen, og at dokumentationen er systematisk, således at handleplanene kan fungere som et meningsfuldt arbejdsredskab for sagsbehandleren. Handleplanen kan primært fungere som meningsfuldt arbejdsredskab i samarbejdet med andre professionelle, hvis sagsbehandler indgår i en tværfaglig og eksplicit dialog om, hvordan handleplanens kategoriseringer og mål hænger sammen. Handleplaner skal være mere end et styrings- og planlægningsredskab for at bidrage til kvaliteten i sagsbehandlingen, men det kræver, at sagsbehandlere er eksplicite omkring, hvad der er til forhandling i handleplanen både for andre professionelle, men også for børn, unge og familier. Denne eksplicitering er tidskrævende og skal baseres på en kultur, hvor handleplanerne ikke er afkoblet fra indsatserne, og hvor der arbejdes aktivt med, at børn, unge og forældre i udarbejdelsen af handleplanen (Ankestyrelsen, 2019b; Høvids, 2016).

Det er afgørende, at de unge selv inddrages tidligt i processen, når der udarbejdes handleplaner om anbragte unges overgang til voksenlivet. Der tegner sig et billede af, at en del af de unge ikke har kendskab til, at der foreligger en handleplan, og derfor ikke har viden om eller indflydelse på dens indhold. Der tegner sig endvidere et billede af, at det ikke er transparent for alle unge, hvem der er inddraget i beslutningsprocessen om denne sidste handleplan og valg af eventuelle indsatser, der bedst muligt skal sikre deres overgang til voksenlivet (Lausten, Frederiksen & Olsen, 2020).

En række publikationer afdækker positive erfaringer fra indsatser, som baseres på inddragelse af familie og netværk, eksempelvis via familierådslagning og aktiv forebyggelse af anbringelse. Vurderingen er, at dette især skyldes, at familien selv er med til at finde frem til løsningen, og når de professionelle har tillid til hinanden og respekterer hinandens faglige viden (Bressendorff & Klyvø, 2018; Jensen, Brix & Studstrup, 2019; Mehlbye et al., 2016; Sørensen, 2013,). På trods af at det både er lovpligtigt og substantielt vigtigt, at børnene og de unge inddrages i beslutningen om anbringelsessted, er der dog fortsat en stor andel, der ifølge dem selv enten ikke er blevet taget med på råd eller ikke husker det – også blandt de større børn og unge (Lausten & Jørgensen, 2017; Ottosen et al., 2015). Et fortsat og vedholdende fokus på inddragelse er således en vigtig prioritet.

Endvidere er en systematisk og samtidig individuelt tilrettelagt tilgang til matchningsprocessen, hvor man starter med at interessere sig for, hvad det enkelte barn/ung og forældre oplever som betydningsfuldt for dem, en væsentlig forudsætning for at sikre kvalitet i valg af indsats via et godt match (Bressendorff & Klyvø, 2018). Her er det vigtigt, at barnet eller den unge anskues som "medspiller", og også i valget af indsats ses som central aktør i eget liv (Jensen, Brix &

Studstrup, 2019). Der er således flere gode erfaringer med, at en støttende og intensiv myndighedsindsats, som kombinerer grundigt myndighedsarbejde og kontrol med familiebehandling og netværksinddragelse (jf. præsentationer om "helhedsorienteret indsætter" i kapitel 4, afsnit 4.2.1). En sådan helhedsorienteret og kombineret indsats kræver dog tid og medarbejderressourcer, men tegner til at være en god løsning, da flere børn umiddelbart vurderes at komme i bedre trivsel, og anbringelser på kort sigt undgås (Mehlbye et al., 2016; Sørensen, 2013).

De kortlagte publikationer viser således, at det er komplekst at vælge den rigtige indsats. Det er afgørende, at det rigtige match mellem barnet eller den unge og anbringelsesstedet sikres fra start for at forebygge skift i anbringelsessted. Dette sikres bedst gennem et godt kendskab til barnets eller den unges behov og til anbringelsesstedets kompetencer samt med inddragelse af den biologiske familie. Et godt og tillidsfuldt samarbejde mellem kommuner, plejefamilier og den biologiske familie er afgørende for, at en anbringelse lykkes, så det er muligt at gribe tidligt ind, hvis forløbet ikke går som planlagt (Ankestyrelsen, 2018c). Valget af anbringelse uden for hjemmet er altid en indgribende indsats, og selv når sagsbehandlere overvejer at vælge anbringelse som indsats, så er det jo ikke i alle tilfælde, barnet eller den unge ender med at blive anbragt, men i stedet bliver tilbudt en indsats baseret på forebyggende foranstaltninger. Der er ofte stor enighed blandt fagpersoner (sagsbehandlere og ledere) i vurderingen af, hvorvidt der er anbringelsesgrundlag i en sag, og uagtet valget af indsats (anbringelse eller forebyggelse) i disse sager, så har alle børn og unge en høj hyppighed af alvorlige problemer. De vigtigste faktorer for, om sagsbehandlere vælger anbringelse frem for en forebyggende indsats, er sundhedsproblemer, kriminalitet hos barnet og alder. Den anbringelsesform (oftest familiepleje) som af sagsbehandlerne vurderes at være den bedste for barnet bliver i stort omfang fulgt (Ejrnæs & Gørtz, 2017).

Valget af den rigtige indsats på det rigtige tidspunkt er afgørende for, at den iværksatte hjælp rent faktisk også er en hjælp og opleves som sådan af barnet, den unge eller forældrene. Det er således et helt centralt kvalitetsparameter, at valget af indsats er succesfuldt. Indsatser opleves langt fra altid som en hjælp af børn, unge og forældre. For at en indsats opleves som en hjælp, så skal hjælpen koordineres med familien, barnets eller den unges oplevede behov. Sagsbehandlerne udfordres dog løbende i sikringen af rettidig hjælp, eksempelvis af mangel på viden om barnet, den unge eller familiens hverdagsliv, konfliktfyldte relationer samt af bureaukratiske barrierer. Den kompleksitet, hverdagslivet udgør, skal af sagsbehandlerne omsættes til konkrete problematikker, som kan løses via de tilstedeværende indsatser. For at indsatsen lykkes, må sagsbehandlerne have en faglig sensitivitet i forhold til, hvornår og hvordan hjælp opleves som rettidig af de børn, unge og familier, som hjælpen retter sig mod.

Samtidig er det også væsentligt, at indstillinger til særligt indgribende tvangsindsatser, eksempelvis sikret anbringelse, i højere grad baseres på helhedsorienterede børnefaglige vurderinger som grundlag for afgørelser i børne- og ungeudvalget, og at indstillingerne redegør tydeligt for barnet eller den unges behandlingsbehov og samtidig vurderer eventuelle kort- og langsigtede risici ved at vælge en tvangsbaseret indsats (Andersen & Bengtsson, 2019; Bengtsson, 2020; Bengtsson & Andersen, 2019; Henriksen & Refsgård, 2020).

3.4 Opfølgning

En central del af at sikre, om en iværksat indsats virker efter hensigten, er opfølgning på indsatsen. Sagsbehandlerne skal løbende følge op på indsatser og vurdere, om de fortsat udgør

den rigtige hjælp, og at der er progression i barnet eller den unges udvikling og trivsel. Vi har alene identificeret 2 publikationer, som primært omhandler kvalitet i opfølgningen.

Tablet over publikationer primært omhandlende opfølgning

Forfatter	Titel	Årstal	Type	Metode
Mehlbye, J., Bolvig, I. & Kloppenborg, H.S.	Børn og unge anbragt i familiepleje: Anbringelsesgrundlag, støtte under anbringelsen og børnenes trivsel	2018	Rapport	Mixed
Lindeberg, N.H., Bjørnholt, B., Kloppenborg, H.S. & Strandby, M.W.	Progressionsmålinger på det specialiserede børn og unge-område: Kommunernes anvendelse af progressionsmålinger i sagsbehandlingen og i den kommunale styring	2018	Rapport	Mixed

Note: Publikationerne er opgivet i den rækkefølge, som de gennemgås i kapitlet.

Mehlbye, J., Bolvig, I. & Kloppenborg, H.S. 2018, *Børn og unge anbragt i familiepleje: Anbringelsesgrundlag, støtte under anbringelsen og børnenes trivsel*, VIVE – Det Nationale Forsknings- og Analysecenter for Velfærd, København.

I VIVE-rapporten rapporteres de første resultater af et større forskningsprojekt, som har til formål at undersøge, hvilke støtteforanstaltninger anbragte børn og de unge modtager under anbringelse i familiepleje, og hvilken effekt de iværksatte støtteforanstaltninger har for børnenes og de unges videre udvikling og trivsel. Der anvendes repræsentative spørgeskemadata fra myndighedssagsbehandlere, plejefamilier, plejefamiliekonsulenter og unge 15-17-årige, som kobles til registerdata om forældrebaggrund, tidligere støtteforanstaltninger, børnenes alder ved første anbringelse m.m.

I forhold til relevans for kvalitet i sagsbehandlingen er alene rapportens resultater vedrørende tildelingen af støtteforanstaltninger og børnenes trivsel medtaget. Halvdelen af plejeforældrene vurderer, at barnet får den nødvendige støtte, mens den anden halvdel af plejefamilierne vurderer, at støtten ikke er tilstrækkelig. Der er især utilfredshed blandt de plejeforældre, hvor barnet ikke modtager nogen form for støtteforanstaltning (28 %), mens der især ses tilfredshed blandt de plejeforældre, hvor barnet modtager støtte- og kontaktperson samt psykolog- og psykiaterhjælp. Dette kan således indikere, at der er et behov for flere støtteforanstaltninger til både nogle af de børn, der allerede modtager støtteforanstaltninger, men også blandt de børn, der ingen støtteforanstaltninger får. Ifølge myndighedssagsbehandlerne trives et flertal af børnene og de unge udmærket (70 %), mens lidt under en tredjedel (29 %) af børnene kun trives nogenlunde eller slet ikke. Ifølge plejefamilierne er det også omkring 70 % af børnene, der trives i skolen eller i den aktuelle beskæftigelse.

En mere dybdegående undersøgelse af børnenes psykiske trivsel og funktion er gennemført i kraft af plejeforældrenes udfyldelse af en særlig funktions- og adfærdstest (SDQ-skema). Denne viser, at på trods af en overordnet vurdering om god trivsel fra myndighedssagsbehandlerne, så viser målingen, at knap halvdelen af børnene (43 %) har så mange trivsels- og adfærdsproblemer, at de ligger uden for normalområdet og dermed kan betegnes som værende i dårlig trivsel. Det gælder især drengene og især de børn, hvor egne vanskeligheder har været udslagsgivende årsag til anbringelsen, mens det især er de børn, hvor det kun er forældrenes problemer, der har været udslagsgivende for anbringelsen, som har færrest trivsels- og adfærdsproblemer. Måske fordi de nu er væk fra et dårligt fungerende hjemmemiljø. Omvendt er det især de børn og unge, der har forholdsvis mange trivsels- og adfærdsproblemer, der har behov for og modtager støtte i skolen. Derudover viser det sig, at børn og unge i familiepleje, hvor plejeforældrene modtager hyppig vejledning ved plejefamiliekonsulenten samt ved psykolog eller psykiater, i gennemsnit har flere vanskeligheder end de øvrige børn og unge i

familiepleje. Det største omfang af støttetiltag og den mest intensive vejledning målrettes således de plejefamilier, hvor børnene og de unge har de største vanskeligheder. Forfatterne påpeger, at det er tankevækkende, at der er så stor diskrepans mellem myndighedsbehandlernes og plejefamiliernes trivselsvurdering af børnene og SDQ-resultaterne.

Lindeberg, N.H., Bjørnholt, B., Kloppenborg, H.S. & Strandby, M.W. 2018, *Progressionsmålinger på det specialiserede børn og unge-område: Kommunernes anvendelse af progressionsmålinger i sagsbehandlingen og i den kommunale styring*, VIVE – Det Nationale Forsknings- og Analysecenter for Velfærd, København.

I VIVE-rapporten afdækkes anvendelsen af progressionsmålinger i myndighedssagsbehandlingen og i styringssammenhæng. I undersøgelsen indgår data fra en spørgeskemaundersøgelse blandt kommunale børn og unge-chefer samt data fra casestudier i fire kommuner, hvor der er gennemført kvalitative interview af ledere og medarbejdere i kommunernes myndighedsafdeling og tilbud til socialt udsatte børn og unge.

Undersøgelsen viser, at der er væsentlige variationer i kommunernes anvendelse af progressionsmålingsredskaber i forbindelse med sagsbehandlingen for socialt udsatte børn og unge. Hovedparten af kommunerne i undersøgelsen anvender et til to redskaber, men der er også kommuner, der anvender fire og fem redskaber. Det er i højere grad større kommuner (målt på indbyggertal), hvor der anvendes progressionsmålingsredskaber end i mindre kommuner. I hovedparten af de kommuner, hvor der anvendes progressionsmålingsredskaber, er der fastsat kommunale retningslinjer for, at der skal anvendes bestemte redskaber. Undersøgelsen identificerer 14 redskaber, som kommunerne angiver at anvende til at følge børn og unges progression i forbindelse med sagsbehandling. De hyppigst anvendte er Signs of Safety (SoS), Børnelinealen og Feedback Informed Treatment (FIT). Kommunerne anvender hovedsageligt progressionsmålingsredskaberne til en bred målgruppe af børn og unge. Langt hovedparten af redskaberne anvendes til hele aldersgruppen 0-18 år. Progressionsmålingsredskaber er forskelligartede for så vidt angår formål med målingen med redskabet, redskaberens detaljeringsgrad samt i forhold til, hvilke aktører der forudsættes at gennemføre målinger med redskaberne. Det betyder, at de data, der genereres med redskaberne, også er forskellige og kan anvendes til forskellige formål. Mens det for nogle af de identificerede redskaber er et hovedformål at understøtte dialog mellem fagprofessionelle og borgere, så er andre redskaber udviklet med det formål at understøtte systematisk sagsbehandling, og atter andre redskaber er udviklet til en mere detaljeret afdækning af en række dimensioner af børn og unges trivsel eller tilstedeværelse af beskyttelses- og risikofaktorer.

På baggrund af analyserne præsenteres 3 opmærksomhedspunkter i forhold til det videre arbejde inden for området.

For det første at der ikke på baggrund af undersøgelsen kan identificeres ét redskab, der både er det bedste til at kunne understøtte henholdsvis dialog og inddragelse af barn og familie, faglig dialog mellem fagprofessionelle og tilvejebringelse af ledelsesinformation til direktion og politisk niveau. Der er fordele og ulemper ved de forskellige redskaber afhængigt af, hvilket hovedformål der prioriteres.

For det andet for kommuner og institutioner, der anvender progressionsmålingsredskaber, er det et særligt opmærksomhedspunkt at understøtte medarbejdernes arbejde med balancen mellem anvendelse af målinger med progressionsmålingsredskaber og at anvende en mere generel socialfaglig vurdering af børns og unges progression.

For det tredje at det er væsentligt at tage højde for it-understøttelse af de anvendte progressionsmålingsredskaber og integration med øvrige anvendte it-systemer, så dokumentationsbyrden forbundet med progressionsmålingerne så vidt muligt reduceres.

3.4.1 Opsamling på kvalitet i opfølgningen

Der er kun et begrænset fokus i litteraturen på kvalitet af opfølgning. Dette kan hænge sammen med, at fokus primært er på iværksættelsen af indsatser. I flere publikationer fremhæves imidlertid vigtigheden af, at der løbende følges op på den børnefaglige undersøgelse (se afsnit 3.2), handleplanen (se afsnit 3.3.1) og valget af indsats (se afsnit 3.3) for at sikre den kvalitet, som fører til øget trivsel blandt de berørte børn og unge. Det er påpeget derfor også generelt i litteraturen, at det er særlig vigtigt, at børn, unge og forældre inddrages aktivt i selve opfølgningen og vurderingen af, om den iværksatte hjælp fungerer.

Det er ikke altid, at den hjælp, som iværksættes, opleves som tilstrækkelig, og der er eksempelvis viden om, at børn og unge, som allerede er anbragt, kan have behov for indsatser ud over selve anbringelsen, eksempelvis har anbragte i plejefamilier ofte behov for flere indsatser, hvilket gør sig gældende både for nogle af de børn og unge, der allerede modtager støtteforanstaltninger ud over anbringelsen, men også for de børn, der ingen støtteforanstaltninger får.

Der er klar forskel på sagsbehandlernes og plejeforældrenes vurderinger af børnenes trivsel og adfærdsproblemer, hvor sagsbehandlernes generelt vurderer børnene til at være i bedre trivsel, end plejeforældrenes vurderer. Disse forskellige vurderinger kan potentielt forklare, hvorfor børn anbragt i plejefamilier ofte har mere udtalte vanskeligheder, end den faglige udrådning kortlægger, og derfor reelt har brug for tættere opfølgning og flere indsatser og støtteforanstaltninger (Mehlbye, Bolvig & Kloppenborg, 2018).

Der findes ikke et redskab, der i opfølgningen både er det bedste til at kunne understøtte henholdsvis dialog og inddragelse af barn og familie, faglig dialog mellem fagprofessionelle og tilvejebringelse af ledelsesinformation til direktion og politisk niveau (se også afsnit 3.2.3, Socialfaglige værktøjer). Der er fordele og ulemper ved de forskellige progressionsredskaber afhængigt af, hvilket hovedformål der prioriteres. For kommuner og institutioner, der anvender progressionsmålingsredskaber, er det et særligt opmærksomhedspunkt at understøtte sagsbehandlernes arbejde med at balancere mellem anvendelse af målinger med progressionsmålingsredskaber og anvendelsen af mere generelle socialfaglige vurderinger af børns og unges progression. Det er væsentligt, at redskaberne til opfølgning af progression it-understøttes og integreres med øvrige anvendte it-systemer, så dokumentationsbyrden forbundet med progressionsmålinger så vidt muligt reduceres (Lindeberg et al., 2018).

4 Kvalitet i tværgående processer

I dette kapitel er fokus på tværgående processer, som har indflydelse på kvaliteten af sagsbehandlingen på børne- og ungeområdet. Vi har identificeret seks tværgående tematikker, som belyses i de kortlagte publikationer: inddragelse, ledelse og organisering, tværfagligt samarbejde, lovgivning og beslutningsprocesser, økonomi samt viden og evidens. I kapitlet gennemgår vi de publikationer, som vi har lokaliseret for hver af de seks tematikker efterfulgt af vores syntese af nøgleresultaterne. De seks områder er til dels overlappende, men publikationerne er inddelt efter deres primære fokus, enkelte publikationer vil også blive gennemgået under flere områder.

4.1 Inddragelse af børn, unge og forældre

Inddragelse af børn, unge og forældre er helt central for at sikre kvalitet i sagsbehandlingen. Overordnet handler det om rettigheder, som man eksempelvis har søgt styrket igennem Barnets Reform fra 2011. I FN's børnekonvention fremgår det i Artikel 12, at barnet har ret til at blive inddraget, og i servicelovens kapitel 11 står der, at støtten skal bygges på barnets egne ressourcer, og at barnets synspunkter altid skal inddrages med passende vægt i overensstemmelse med alder og modenhed (Serviceloven, 28/08/2020). Det er primært børns formelle rettigheder, som styrkes, og fokus er på: retten til at blive inddraget i sagsbehandlingen; retten til at blive hørt i forbindelse med afgørelser; retten til samvær med familie og netværk; retten til at have en bisidder med til møder med forvaltningen; muligheden for at klage over afgørelser truffet af kommunen (Socialstyrelsen, 2011). Forældrene har ligeledes ret til at blive hørt og til løbende at blive inddraget i sagsbehandlingen. Nedenfor gennemgår vi først dem, som omhandler inddragelse af børn og unge, og dernæst dem, som omhandler inddragelse af forældrene. Vi har identificeret 16 publikationer, som overordnet handler om inddragelse.

Tabel over publikationer primært omhandlende inddragelse af børn, unge og forældre

Forfatter	Titel	Årstal	Type	Metode
Jensen, B.S.	Inddragelse af udsatte børn og unge i socialt arbejde-reel inddragelse eller symbolsk retorik?	2014	Ph.d.-afhandling	Kvalitativ
Kloppenborg, H.S., Ladekjær, E. & Pedersen, H.S.	Evaluering af projekt bedre børneinddragelse	2018	Rapport	Mixed
Antczak, H.B., Mackrill, T., Lange, M.P. & Ebsen, F.	Communicating the law in statutory youth protection settings Communicating the law in statutory youth protection settings	2018	International artikel	Kvalitativ
Rask, L.	Børnesamtalen: Inddragelse af barnets perspektiver - dilemmaer i myndigheds-sagsbehandlerens arbejde	2011	Bog	Kvalitativ
Mackrill, T. & Steensbæk, S.	What can the use of Feedback Informed Treatment teach us about involving children, young people and caregivers in statutory casework?	2020	International artikel	Kvalitativ
Kloppenborg, H.S. & Lausten, M.	Udsatte unges inddragelse i kommunernes sagsbehandling	2020	Rapport	Kvantitativ
Ballegaard, S.A., Andersen, L.B., Olsen, L., Danholt, P. & Lauritsen, P.	Digital kommunikation mellem anbragte børn og unge og deres sagsbehandler: Evaluering af udviklings- og forskningsprojektet Teledialog	2018	Rapport	Kvalitativ
Ankestyrelsen	Samarbejdet mellem kommuner og forældre til børn med handicap	2020	Rapport	Kvantitativ og kvalitativ

Forfatter	Titel	Årstal	Type	Metode
Bengtsson, T.T. & Karmsteen, K.	Recognition of Parental Love: Birth Parents' Experiences with Cooperation when Having a Child Placed in Family Foster Care in Denmark	2020	International artikel	Kvalitativ
Moesby-Jensen, C.K. & Moesby-Jensen, T.	Om kategorisering og symbolsk magtudøvelse i det sociale arbejde: Myten om de ressourcestærke forældre til børn med neuro-psykiatriske diagnoser	2016	Dansk artikel	Kvalitativ
Moesby-Jensen, C.K.	Myten om de ressourcestærke forældre	2014	Dansk artikel	Kvalitativ
Moesby-Jensen, C.K. & Moesby-Jensen, T.	Forældre til børn med autismespektrumforstyrrelser eller ADHD og deres oplevelser af samarbejdet med myndighedsrådgivere	2019	Antologikapitel	Mixed
Jørgensen, S.	Exploring emotional aspects of care and control in social work with children and families-a single case analysis of conversation	2019	International artikel	Kvalitativ
Loehr, G.M. & Bengtsson, T.T.	Samarbejde og afmagt	2017	Antologikapitel	Kvalitativ
Rasmussen, P.S., Olsen, L. & Heinemeier, A.B.	Udfordringer i samarbejdet omkring børn og unge med handicap. En forundersøgelse baseret på 29 VISO-rådgivningsforløb	2019	Rapport	Kvalitativ
Ejrnæs, M. & Christoffersen, B.J.	Skal et barn med handicap inddrages, når forældrene oplever behov for døgnafstaniing?	2017	Dansk artikel	Mixed

Note: Publikationerne er opgivet i den rækkefølge, som de gennemgås i kapitlet.

4.1.1 Inddragelse af børn og unge

Ankestyrelsens (2020b) Børnesagsbarometerundersøgelse (se kapitel 2 for yderligere beskrivelse af metode) viser, at kravet om samtale med barnet eller den unge som led i den børnefaglige undersøgelse er overholdt i 95 % af sagerne. Forud for afgørelsen om en konkret foranstaltning er kravet om samtale med barnet eller den unge overholdt i 55 % af sagerne.

Jensen, B.S. 2014, *Inddragelse af udsatte børn og unge i socialt arbejde – reel inddragelse eller symbolsk retorik?* Aalborg University Press, Aalborg.

Ph.d.-afhandlingen handler om børn og unge i udsatte positioners oplevelse med sociale myndigheders inddragelsespraksis. Via 10 interview med børn og unge i alderen 10-18 år belyses erfaringer med at blive inddraget af sociale myndigheder, når der skal træffes beslutninger om hjælpeforanstaltninger (forebyggende foranstaltninger eller anbringelse) i forhold til deres livssituation. Data består desuden af 5 gruppeinterview med anbragte unge (3) og tidligere anbragte voksne (2). Med teoretisk afsæt i barndomsforskningen er fokus på børn og unge som aktører, og det er deres fortællinger om inddragelse, som udforskes, og hvordan de skaber mening i de formelle sammenhænge, hvor sociale myndigheders inddragelse af dem foregår. Formålet med afhandlingen er at skabe en nuanceret og uddybet viden om, hvad børn og unges perspektiv indeholder, når de skal inddrages og have indflydelse i egen sag. Afhandlingen viser, at børn og unge kan og vil fortælle om sociale myndigheders inddragelse af dem, og de vil gerne inddrages i spørgsmål vedrørende deres livssituation med hjælpeforanstaltninger under forudsætning af "børnevenlige" inddragelsesformer.

Samtidig vises det, at børn og unge beskriver sociale myndigheders inddragelsespraksisser som problematiske og vanskelige at håndtere. Børn og unge oplever sig ikke reelt inddraget, men mere symbolsk inddraget eller ikke inddraget, og at der ofte er tale om, at børn og unge

inddrages som symbol på, at de sociale myndigheders administrative procedurer er overholdt, men reelt har børn og unge ikke haft indflydelse på beslutninger i forhold vedrørende eget liv. Børn og unge oplever at have begrænsede muligheder for at tilkæmpe sig handlerum som kompetente aktører inden for den strukturelle ramme, som klientpositionen fastsætter. De fleste børn og unge ønsker indflydelse på beslutninger, men skal der være tale om reel inddragelse af udsatte børn og unge, har de brug for støtte til at mestre de formelle inddragelsesmæssige sammenhænge. Støtte til at styrke børns og unges kompetencer til at samarbejde med sociale myndigheder er vigtig, således at oplevelser med inddragelse bliver håndterbare.

Kloppenborg, H.S., Ladekjær, E. & Pedersen, H.S. 2018, *Evaluering af projekt Bedre børneinddragelse, VIVE – Det Nationale Forsknings- og Analysecenter for Velfærd, København.*

I VIVE-rapporten evalueres indsatser til at styrke børns inddragelse i den kommunale sagsbehandling. Tre kommuner deltog i projektet i perioden 2014-2018. Evalueringen er baseret på spørgeskemaundersøgelser med sagsbehandlere og leverandører af sociale indsatser (fx plejefamilier og kontaktpersoner) og på interview med chefer, afdelingsledere, koordinatore, sagsbehandlere, leverandører af sociale indsatser samt udsatte børn og unge fra de tre projektkommuner. Overordnet set består projekt Bedre Børneinddragelse af to hovedelementer. For det første et træningsforløb for kommunernes myndighedssagsbehandlere og ledere på det specialiserede børn og unge-område, hvor der er fokus på børneperspektivet i sagsbehandlingen. Forløbet kobler viden om børn og inddragelse til øvelser og refleksion relateret til egen praksis. For det andet tre indsatsområder, hvor kommunerne skal arbejde med i praksis at inddrage børn og unge bedre:

1. I rammesætning for møderne: Aktiv inddragelse af børn og unge i rammesætning omkring sagen. Det kan fx dreje sig om at give barnet/den unge en forståelse af mødets formål og sagsbehandlers rolle samt om at give barnet/den unge indflydelse på dagsorden og tidspunkt for mødet.
2. I handleplanen: Etablering af faste rutiner, der sikrer barnets/den unges inddragelse og synlighed i handleplanen, så barnet i højere grad føler ejerskab til handleplanens mål-sætninger og tiltag.
3. Gennem sagsbehandlers refleksion over egen praksis: Opbygning af faste refleksionsrutiner i kommunerne med henblik på at sikre fokus, udvikling og sikkerhed i arbejdet med at inddrage børn og unge i sagsbehandlingen.

Et markant resultat er, at stort set alle sagsbehandlere i projektkommunerne ved evalueringens eftermåling vurderer, at de ved, hvordan de kan skabe god børneinddragelse i deres sager. Evalueringen viser imidlertid også, at kommunerne gerne ville have, at projektet havde givet dem mere konkrete metoder til inddragelse af børn og unge i handleplansarbejdet og på handicapområdet. Evalueringen viser dog ikke markante virkninger af projekt Bedre Børneinddragelse for børnene og de unge. Sagsbehandlere giver i evalueringen tydeligt udtryk for, at de efter deres deltagelse i projekt Bedre Børneinddragelse ville kunne lave bedre børneinddragelse i sagsbehandlingen, hvis de havde mere tid til at inddrage børnene og de unge i det daglige arbejde. I den sammenhæng er det interessant, at ingen af de tre deltagende kommuner har nedsat sagsbehandlernes sagstal i markant omfang. Projektet har bidraget til, at sagsbehandlere får skabt en mere klar ramme for møderne, og at de i højere grad giver børnene og de unge indflydelse på rammerne omkring møder mellem sagsbehandler og barnet/den unge. Sagsbehandlere er således i højere grad begyndt at sende dagsordenen ud til den unge forud for møder og inddrage barnet/den unge i beslutninger om, hvilke personer der skal

deltage i møderne. Sagsbehandlerne har generelt kun i mindre grad øget inddragelsen af børn og unge i udarbejdelsen af *handleplanen* i løbet af projektperioden. De sagsbehandlere, der med inspiration fra projektet har prøvet at sidde fysisk sammen med barnet/den unge og udarbejde handleplanen, har gode erfaringer hermed. Evalueringen viser, at sagsbehandlerne generelt vurderer, at de ville kunne lave bedre børneinddragelse, hvis de havde mulighed for at afholde flere børnesamtaler og generelt følge børnene og de unge tættere. Rammerne i kommunerne (sagstallene) har dog kun i mindre omfang givet sagsbehandlerne mere tid til børneinddragende aktiviteter i den daglige praksis.

Antczak, H.B., Mackrill, T., Lange, M.P. & Ebsen, F.C. 2018, "Communicating the law in statutory youth protection settings", *Nordic Social Work Research*, vol. 8, no. 3, pp. 262-272.

I den internationale artikel undersøges det, hvordan myndighedssagsbehandlere kommunikerer med unge om lovgivningen. Igennem analyser af interview med otte sagsbehandlere fra tre forskellige kommuner finder forskerne, at lovgivningen spiller en afgørende rolle for, hvad og hvordan sagsbehandlerne taler med unge. Sagsbehandlerne forsøgte at skabe en fælles forståelse med den unge ved at tale om lovgivningen uden brug af juridisk terminologi. Det var vigtigt, at information og orientering om lovgivningen blev givet til de unge og deres familier på det rigtige tidspunkt og var afhængig af et tillidsfuldt forhold, afklaring af sagsbehandlerens rolle og den unges juridiske rettigheder. Sagsbehandleres inddragelse af lovgivningen på møder var en balancegang mellem forskellige hensyn: den unges og forældrenes bekymringer, juridiske krav og den aktuelle situation, opretholdelse af autoritet med samtidig opretholdelse af et relationelt forhold, og myndighedsrolle over for frivillig deltagelse.

Rask, L. 2011, *Børnesamtalen: Inddragelse af barnets perspektiver – dilemmaer i myndighedssagsbehandlerens arbejde*, Professionshøjskolen Metropol, Institut for Socialt Arbejde, København.

I bogen undersøges det, hvordan inddragelsen af barnets perspektiver kan indgå i sagsbehandlerens arbejde; hvor, hvornår og om hvad der tales med børn? Hvilke overvejelser der gøres omkring, hvilke børn der tales/ikke tales med? Og hvilken indflydelse barnets medvirken får på beslutninger i sagsforløbet? Undersøgelsens empiriske grundlag er på den baggrund interview med 7 børn på 9-16 år. 24 interview med sagsbehandlere med forskelligt erfaringsgrundlag fra 6 kommuner. Interview med 4 ledere fra 3 forskellige kommuner og observation af 10 gruppe/behandlings/visitationsmøder i 3 kommuner med deltagelse af sagsbehandlere, ledere og konsulenter. Blandt de interviewede børn, ledere og sagsbehandlere er der enighed om, at børn skal inddrages i sagsbehandlingen.

Rask finder, at samtalen med barnet giver sagsbehandlere mulighed for at nuancere og revurdere deres opfattelser og forforståelse, som ofte bygger på andre professionelles og forældrenes synsvinkler. Der kan på forhånd være opbygget en række voksenalliancer, som møder barnet i samtalen. Det bliver sagsbehandlerens opgave at navigere mellem de respektive udsagn og lade barnet komme til orde og få en position, der kan perspektivere den øvrige viden. I materialet håndteres barnets stemme forskelligt af sagsbehandlerne, eksempelvis, at sagsbehandlerens forforståelse bliver korrigeret, og dermed ændres den faglige vurdering på baggrund af barnets ønske, eller at sagsbehandleren lytter til barnet og anlægger en faglig vurdering, hvor barnets ønsker ikke umiddelbart får betydning for forløbet, og barnet fastholdes i en objektposition.

Flere elementer kan være medvirkende til, at børnene har positive vurderinger af samtalerne:

- Sagsbehandlerens nærvær og autencitet i kontakten, interesse for at møde og forstå barnet
- En delvis imødekommelse af barnets ønsker
- Barnets forståelse af magtforholdet og dermed det nyttige i at være positiv over for sagsbehandleren.

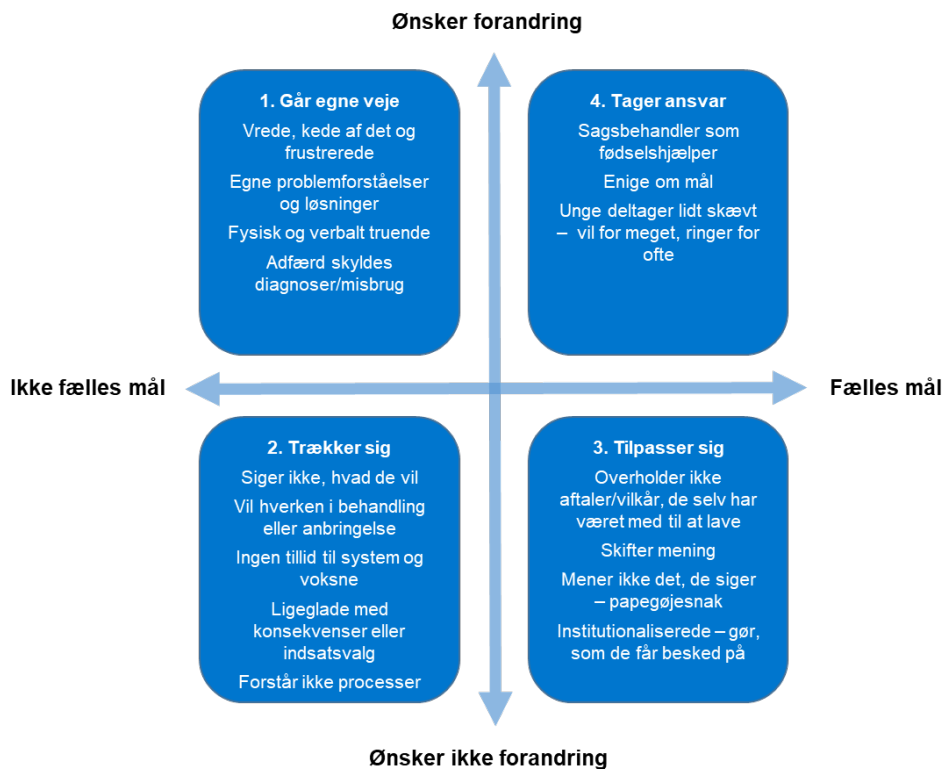
Rask peger på en række dilemmaer, som sagsbehandlerene står over for i forhold til børnesamtalen, bl.a., hvordan de forholder sig til samtals karakter, er der tale om en enkelt samtale eller nærmere om en inddragende proces. Det er også et dilemma, hvornår en samtale kan kaldes en "egentlig børnesamtale" i forhold til andre samtaler om fx hverdagsliv og interesser, således at samtalen har den legitimitet, der fordres for, at retsgrundlaget er i orden. Et tredje dilemma handler om, hvornår børnesamtalen kan undlades. Undersøgelsen viser, at der blandt ledere og sagsbehandlere kontinuerligt er behov for en afklaring og afstemning af fortolkningen af, hvornår barnets modenhed og sagens karakter gør det relevant og legitimt at undlade samtale med barnet.

Henriksen, A.E. & Refsgård, R.C.B. 2020, *Sidste Udvej – om at anbringe og blive anbragt på sikret institution*. Akademisk Forlag, København.

Bogen (se kapitel 3, afsnit 3.3.3 om valg af anbringelse for yderligere beskrivelse af studiets metode) belyser, hvordan unge, der anbringes på sikret institution, oplever, at fortrolige samtaler med forældre, støtte-kontaktpersoner og pædagoger formidles videre til sagsbehandler, og bliver inddraget i sagsbehandlers indstilling til sikret anbringelse. Dette kan opleves af de unge som et tillidsbrud i deres voksenrelationer, da det ikke er eksplicit for de unge, at deres oplysninger gives videre til sagsbehandleren. De unge ser ikke sammenhæng mellem årsagen til anbringelsen og anbringelsen på sikret institution, som primært opleves som en straf. Baggrunden herfor er, at samarbejdet mellem den unge og sagsbehandleren er udfordret på en række områder, herunder en manglende tilgængelighed fra begge parter og forskelligrettede opfattelser af problemerne og løsningerne. Sagsbehandlerne oplever et krydspres mellem at inddrage den unge og samtidig beskytte den unge, når den unge ikke selv er interesseret i beskyttelse eller samarbejde. På baggrund af interview med unge og deres sagsbehandlere har Henriksen og Refsgård (2020) udviklet en dynamisk samarbejdsmodel, som afdækker fire samarbejdstyper:

Figur 4.1 Visualisering af Henriksen og Refsgårds (2020) samarbejdsmodel over samarbejdstyper

Kilde: Samarbejdsmodel fra Henriksen og Refsgård (2020, s. 102).

Modellen skal tænkes relationelt og dynamisk og skal bistå med at forstå de udfordringer, som sagsbehandleren oplever i mødet med de unge, såvel som en forståelse af, hvilke strategier de unge anlægger for at håndtere eller forandre en vanskelig livssituation. Det anbefales, at det undersøges, hvordan ungeperspektivet i højere grad kan inddrages i beslutningsprocessen, både i forhold til indstillingen til sikret anbringelse og deltagelse i børne- og ungeudvalget.

Mackrill, T. & Steensbæk, S. 2020, "What can the use of Feedback Informed Treatment teach us about involving children, young people and caregivers in statutory case-work?", *European Journal of Social Work*, pp. 1-12.

I artiklen undersøges det, hvordan en dansk kommunes anvendelse af Feedback Informed Treatment (FIT) kan forbedre inddragelsen af børn, unge og deres forældre i socialfagligt myndighedsarbejde. FIT indebærer, at sagsbehandleren måler klientens trivsel ved begyndelsen af en samtale og måler arbejdsalliancen ved slutningen af en samtale. 2 års feltstudier blev gennemført i kombination med forskning til udarbejdelse af en manual for tilgangen. Data, der omhandlede, hvordan tilgangen påvirkede sagsbehandlerens inddragelse af børn, unge og deres forældre, blev analyseret ved hjælp af en konstruktivistisk 'grounded theory' tilgang. På den baggrund blev fem kategorier genereret. Nøgletemaerne var, at en forudsætning for inddragelse er, at den enkelte sagsbehandler forpligter sig herpå i hvert eneste møde og i hver eneste sag. Inddragelse blev struktureret og opfattet som en proces, der udviklede sig over tid og krævede et pålideligt og gyldigt værktøj. Inddragelsen havde et dobbelt fokus på såvel arbejdsalliancen som udviklingen i klientens trivsel. Inddragelsen var gennemførlig og gav mening for såvel børn, unge og forældre.

Forfatterne fremhæver, at inddragelse bliver nødt til at blive set som en proces, som kan udvikles løbende i et mødeforløb. At have en standardtilgang til at understøtte inddragelsen, og at børn, unge og familier sætter sig ind i denne tilgang på møderne, er et vigtigt aspekt af FIT. Børn, unge og omsorgspersoner oplevede, at deres perspektiver blev hørt og taget til indtægt. Herudover fremhæves det, at det er nødvendigt ikke kun med en organisatorisk forpligtelse i forhold til inddragelse, men også et vedvarende personligt engagement fra sagsbehandlerens side. Det er klart, at det er en enorm organisatorisk udfordring at sikre sagsbehandlerens personlige engagement i forhold til at udvikle deres inddragelseskompetencer, og at de hele tiden tilstræber af inddrage børnene, de unge og omsorgspersonerne i de lovpligtige processer. Denne udfordring skal bestandigt adresseres i børne- og ungeforvaltningerne, men også i socialrådgiveruddannelsen. Hvordan man i børne- og ungeforvaltningerne i kommunerne oprettholder og udvikler sagsbehandlerens inddragelseskompetencer, er der imidlertid meget sparsom viden om. Der er således behov for mere forskning i tilgange til inddragelse af børn, unge og forældre i socialfagligt myndighedsarbejde.

Kloppenborg, H.S. & Lausten, M. 2020, *Udsatte unges inddragelse i kommunernes sagsbehandling*, VIVE – Det Nationale Forsknings-og Analysecenter for Velfærd, København.

I VIVE-rapporten undersøges det, i hvor høj grad udsatte børn og unge selv oplever, at de bliver inddraget, når kommunerne træffer vigtige beslutninger om deres liv. Derudover belyser undersøgelsen, hvilke sammenhænge der er imellem inddragelse, iværksatte sociale foranstaltninger, trivsel og skolegang for udsatte unge, med det formål at øge vores viden om, hvad der karakteriserer unge, som er relativt meget eller lidt inddraget. Datagrundlaget er en større spørgeskemaundersøgelse om udsatte unges egne vurderinger af inddragelse i kommunernes sagsbehandling. Spørgeskemaundersøgelsen blev gennemført i sommeren 2019 blandt et repræsentativt stikprøveudtræk af unge, som enten var anbragt eller havde en fast kontaktperson som forebyggende foranstaltning. I alt har ca. 2.300 unge i alderen 12-17 år deltaget i undersøgelsen.

Via data fra Danmarks Statistik undersøges det også, hvilke sammenhænge der er mellem unges inddragelse i sagsbehandlingen og andre forhold i den unges liv, fx den unges sociale baggrundskarakteristika.

Analyserne blotlægger for det første, at der er store forskelle i udsatte unges oplevelse af inddragelse. Der er en stor del af de udsatte unge, som oplever, at de bliver inddraget i kommunernes sagsbehandling, og at de har en god og tillidsfuld relation til deres sagsbehandler, at de er informeret om sagsbehandlingen og har indflydelse på sagsbehandlingsprocessen og på beslutningerne. Resultaterne viser dog også, at der er en gruppe af de unge, som oplever det modsatte. Der er en stor del af de unge, der svarer, at de ikke er blevet oplyst om deres rettigheder af deres sagsbehandler eller svarer "ved ikke" til spørgsmålene herom, ligesom der er en stor del, som ikke ved, hvad en handleplan er, eller som ikke oplever at blive inddraget i arbejdet med deres handleplan.

For det andet viser resultaterne, at der er sammenhænge mellem graden af inddragelse og en række faktorer. Der er tendens til, at drenge føler sig mere inddraget end piger, og at de ældre unge (14-17-årige) oplever at være mere inddraget end de yngre (12-13-årige).

Derudover viser analysen, at de mest udsatte unge føler sig mindre inddraget i sagsbehandlingen. For eksempel viser resultaterne, at jo flere trivselsudfordringer de unge har, jo mindre oplever de, at de bliver inddraget i sagsbehandlingen. Til gengæld oplever unge, der er anbragt

i familiepleje, at de er mere inddraget i sagsbehandlingen, end unge, der er anbragt på institution m.m. Analyserne viser også, at de unge, der ved, hvem deres nuværende sagsbehandler er, i væsentligt højere grad oplever at være inddraget i sagsbehandlingen, ligesom unge, der har relativt hyppig kontakt med deres sagsbehandler og har haft relativt få sagsbehandlerskift, oplever en højere grad af inddragelse end unge, som har mindre kontakt eller flere skift. Derimod er der ingen sammenhæng mellem inddragelse og gennemførelse af folkeskolens afgangsprøve, men unge, der har modtaget specialundervisning eller har et højt skolefravær, føler sig mindre inddraget i sagsbehandlingen. Resultaterne kan ses som endnu en indikation på, at de mest udsatte unge føler sig mindre inddraget. Undersøgelsens resultater giver anledning til følgende opmærksomhedspunkter:

- Særlig opmærksomhed på de grupper af unge, som oplever at være mindre inddraget end andre. Det gælder ikke mindst de mest udsatte unge, som undersøgelsen viser føler sig mindre inddraget. Denne tendens kan muligvis hænge sammen med, at unge med omfattende udfordringer har færre ressourcer til at indgå i et samarbejde med deres sagsbehandler, og at det muligvis er lettere for sagsbehandlerne at inddrage mindre belastede unge, som derfor prioriteres højere.
- Der er noget i kommunernes eller sagsbehandlerens arbejde, der bør justeres for at tage højde for forskellene i inddragelse mellem henholdsvis piger og drenge samt ældre (14-17-årige) og yngre (12-13-årige) unge. Ligeledes indikerer resultaterne, at der er et behov for, at udsatte unge i højere grad kender deres rettigheder og føler sig involveret i arbejdet med deres handleplan.
- Inddragelse af udsatte unge er langt fra nogen let eller enkel sag at gennemføre, fordi der er en række barrierer, som i praksis kan vanskeliggøre inddragelsen af unge i de kommunale forvaltninger.

Ballegaard, S.A., Andersen, L.B., Olsen, L., Danholt, P. & Lauritsen, P. 2018, *Digital kommunikation mellem anbragte børn og unge og deres sagsbehandlere: Evaluering af udviklings- og forskningsprojektet Teledialog, VIVE – Det Nationale Forsknings- og Analysecenter for Velfærd, København.*

VIVE-rapporten har til formål at bidrage med viden om, hvordan digitale medier kan bidrage til samarbejdet mellem anbragte børn og unge og deres sagsbehandlere, herunder hvilke faktorer og forudsætninger der skal være til stede for at lykkes med at skabe en bedre relation og dialog. Forskere fra Aarhus Universitet og VIVE samt praktikere fra syv kommuner har derfor samarbejdet om at opfinde, udvikle og afprøve et koncept for Teledialog.

Teledialog bygger på en enkel idé om at bruge digitale medier til at styrke dialoger og relationer mellem anbragte børn og unge og deres kommunale sagsbehandlere, fx via video og sms. Dette er et mål i sig selv og samtidig en mulig vej til at inddrage anbragte børn og unge i deres egne sager samt løse og forebygge problemer. Teledialog blev udviklet og afprøvet i perioden 2013-2018 i et tæt samarbejde mellem praktikere og forskere. Konkret deltog repræsentanter fra Herning, Horsens, København, Norddjurs, Randers, Silkeborg og Aarhus Kommuner samt Aarhus Universitet og VIVE. Projektet bygger på traditioner for brugerinddragelse i design og innovation, hvor der lægges vægt på, at alle involverede parter har vigtige erfaringer og viden, der gør det fælles produkt bedre. Der er således gennemført besøg, møderækker og workshops med henblik på udvikling og erfaringsopsamling, ligesom der er gennemført kvalitative interview med de deltagende børn og unge, sagsbehandlere, udviklingsmedarbejdere, ledere og it-medarbejdere. I alt har 50 anbragte børn og unge og 39 sagsbehandlere været inddraget i projektet. Rapporten fokuserer dels på udviklingen af Teledialog i de kommunale kontekster,

dels på, hvilken betydning dialogerne kan have for anbragte børn og unge, deres sagsbehandlere og for samarbejdsrelationerne mellem sagsbehandlere og anbringelsessteder.

Overordnet viser evalueringen, at Teledialog kan bidrage positivt til udvikling af dialoger og relationer mellem anbragte børn og unge og deres sagsbehandler. De anbragte børn og unge, som har videosamtaler med deres sagsbehandler over længere tid, føler sig bedre set af deres sagsbehandler og oplever desuden, at videoen støtter dem i deres kommunikation med sagsbehandleren. Sagsbehandlerne oplever, at de får mere viden om børnene og de unge og om deres situation og ønsker. Det kvalificerer deres beslutningsgrundlag og bidrager til at øge kvaliteten af netværksmøder og de fysiske møder med de anbragte børn og unge. Der er også gode erfaringer med at bruge sms og telefoni, som kan bidrage til nye relationer og dialoger samt til at understøtte koordinering og opfølgning af samtaler via video og andre samtaler mellem de unge og børnene og deres sagsbehandlere.

Evalueringen viser, at dialogerne har potentiale til at forandre sagsbehandlerens rolle og relationen med de anbragte børn og unge. Dialogerne kan medvirke til, at sagsbehandleren kan komme væk fra en rolle som "kommunedame" og i stedet være én, den unge ved, hvem er, har tillid til og gerne vil fortælle ting til. For de dialoger, som fungerede over længere tid, var det kendetegnende, at der blev opbygget bedre og mere tillidsfulde relationer mellem de unge og børnene og deres sagsbehandler, og hovedparten af disse børn og unge ønskede at fortsætte dialogen efter projektets ophør.

Det er dog vigtigt at bemærke, at det ikke altid lykkes at skabe en god eller forbedret relation. Blandt enkelte sagsbehandlere var der også en bekymring for, at relationen kan blive for tæt i forhold til rollefordelingen mellem sagsbehandleren og anbringelsesstedet, eller at den unge eller barnet får urealistiske forventninger til, hvad kommunen normalt vil kunne tilbyde. Dialogerne kan således være med til at øge kvaliteten af beslutningsprocesserne. Det gælder fx på netværksmøder, hvor sagsbehandlerne er bedre rustet til at sikre, at børnenes og de unges stemme bliver hørt og anerkendt og dermed indgår i beslutningsprocesserne.

Evalueringen viser, at det kan være vanskeligt at få skabt de rette rammer for, at Teledialog kan fungere, og peger på, at det kræver bred opbakning og koordination at få etableret den nødvendige tekniske, organisatoriske og socialfaglige infrastruktur. Der er brug for, at en række forskellige aktører arbejder aktivt sammen for at få rammerne på plads, og for at sagsbehandlere og børn og unge kan gennemføre Teledialog, fx til at få første videosamtale gennemført. De indhentede erfaringer fra projektet er blevet omsat til et koncept for Teledialog. Konceptet består af følgende otte hovedelementer, der skaber en form for ramme for arbejdet med Teledialog på både det faglige og det organisatoriske niveau i kommunerne. Konceptet skal samtidig forstås dynamisk både inden for hvert element og i samspillet mellem de otte elementer:

- Kommunens strategi
- Organisering
- Teknisk setup
- Strukturer for dialog
- Målgrupper
- Kontekster
- Formål og potentielt udbytte
- Lokal tilpasning og løbende erfaringsopsamling.

4.1.2 Inddragelse af forældre

Ankestyrelsen 2020c, *Samarbejdet mellem kommuner og forældre til børn med handicap*, Ankestyrelsen, København.

Rapporten har til formål at undersøge samarbejdet mellem kommuner og forældre til børn og unge med handicap. Den har henblik på at undersøge de kommunale rammer for samarbejdet, samt at beskrive gode erfaringer, hvor kommunale tiltag har været med til at skabe og understøtte et godt samarbejde. Undersøgelsen udspringer af en erkendelse af vigtigheden af et velfungerende samarbejde, samt et større fokus på, at forældrene langt fra oplever samarbejdet som konstruktivt og velfungerende. Dataindsamlingen er fra 2019 og er baseret på en landsdækkende spørgeskemaundersøgelse i kommunerne, gruppeinterview med medarbejdere i fem kommuner samt individuelle telefoninterview med 17 forældre til børn med handicap i de fem interviewkommuner.

Undersøgelsen viser, at kommunen typisk får kendskab til, at et barn har fået konstateret en funktionsnedsættelse i forbindelse med ansøgning om handicapkompenserende ydelser eller henvendelse fra sundhedsvæsenet. Størstedelen af kommunerne har en fast praksis for, hvor forældre til børn med handicap skal henvende sig, og en hjemmeside om børn med handicap. De fleste kommuner tilbyder familievejledning i form af et hjemmebesøg eller et møde på kommunen, hvilket kan bidrage til introduktion og forventningsafstemning. Derudover viser undersøgelsen, at forældrenes primære samarbejdsrelation med kommunen ofte er knyttet til den sagsbehandler, som behandler bevillingen af den mest omfattende støtte. Vigtige faktorer i samarbejdet er anerkendelse og empati hos sagsbehandler, et godt kendskab til området, sagen og hinanden, at der er tydelig orientering og forventningsafstemning, og at indsatsen er godt koordineret. Overordnet ses det, at flere kommuner har gode erfaringer med, at kommunale tiltag understøtter et godt samarbejde mellem kommunen og forældre til børn med handicap, hvilket varierer i form og indhold.

Karmsten, K., Frederiksen, S., Mørch, F.H. & Hestbæk, A.-D. 2018, *Kontinuitet i anbringelser: Delrapport II: Når forældre og forvaltning mødes*, VIVE – Det Nationale Forsknings- og Analysecenter for Velfærd, København.

VIVE-rapporten (se kapitel 3, afsnit 3.3 om Valg af indsats for beskrivelse af metode) undersøger 2009-ændringerne i serviceloven vedrørende kontinuitet i anbringelse, herunder samarbejdet mellem forvaltning og forældre. Det konkluderes, at et godt samarbejde mellem forældre og forvaltning er afgørende for at skabe kontinuitet og stabilitet i anbragte børn og unges opvækst – uanset om det er med udgangspunkt i de undersøgte kontinuitetsregler eller andre tiltag. Resultaterne peger på konkrete problemstillinger, som knytter sig til samarbejde i konfliktfyldte anbringelsessager. Forældrene har ofte stor mistillid til kommunen og føler deres retssikkerhed krænket. Dette hænger tæt sammen med, at forældrene oplever, at kommunikationen fra sagsbehandler er upræcis, og at der er mangelfuld inddragelse af deres synspunkter i sagen. Denne oplevelse bunder i sagsbehandlers brug af fagsprog, og at meget af kommunens kommunikation er uigennemsigtig og uforståelig, eksempelvis oplever forældrene, at der ikke er overensstemmelse mellem, hvad sagsbehandler siger, og hvordan der efterfølgende handles i sagen. Balancegangen mellem indgribende afgørelser og at kunne udvise empati og forståelse for den enkelte forælders situation kan føre til, at socialrådgiverne anvender forskellige coping-strategier, eksempelvis at være mindre til rådighed og ved at have lange svartider.

Samlet set betyder udfordringerne i samarbejdet, at en del forældre i de mest konfliktfyldte børnesager yder modstand mod kommunens beslutninger og kommer til at modarbejde mulighederne for at skabe kontinuitet i deres børns anbringelser. Rapporten peger på tre tiltag, som kan imødekomme udfordringer i samarbejdet:

1. Systematisk anerkendelse af forældrene og udvikling af redskaber til dette formål
2. Opmærksomhed på at afsætte tilstrækkelig tid til møder med forældre, når kommunen træffer indgribende afgørelser
3. En neutral støtteperson, fx en § 54-støtte, kan afhjælpe nogle af udfordringerne i samarbejdet, hvis støttepersonen udgør en stabil relation.

Endelig peger undersøgelsen på, at tid kan være en afgørende faktor i forhold til, at forældrene udvikler sig fra at være modspillere til at være medspillere i deres børns anbringelse.

Bengtsson, T.T. & Karmsteen, K. 2020, "Recognition of Parental Love: Birth Parents' Experiences with Cooperation When Having a Child Placed in Family Foster Care in Denmark", *British Journal of Social Work*, vol. Published: 02 September, no. bcaa127.

I den internationale artikel beskrives det, hvordan forældre med børn anbragt i plejefamilier oplever samarbejdet med professionelle (både plejeforældre og sagsbehandlere). På baggrund af 22 kvalitative interview med plejeforældre identificeres fem forskellige samarbejds-mønstre:

1. Konstruktivt samarbejde, hvor samarbejdet fungerer
2. Ambivalent samarbejde, hvor samarbejdet til tider fungerer
3. Forbedret samarbejde, hvor samarbejdet over tid er blevet bedre
4. Forværret samarbejde, hvor samarbejdet over tid er blevet dårligere
5. Manglende samarbejde, hvor forældrene ikke samarbejder.

På tværs af samarbejds mønstrene giver forældrene udtryk for, at deres samarbejds mønster hænger tæt sammen med, at de igennem samarbejdsrelationerne søger anerkendelse for deres forældreskab og for den kærlighed, de har til deres børn. Det anbefales, at professionelle aktivt arbejder med at anerkende forældrenes kærlighed i samarbejdsrelationerne med forældrene.

Moesby-Jensen, C.K. & Moesby-Jensen, T. 2016, "Om kategorisering og symbolsk magtudøvelse i det sociale arbejde: Myten om de ressourcestærke forældre til børn med neuro-psykiatriske diagnoser", *Sociologisk Forskning*, vol. 53, pp. 371-395.

Moesby-Jensen, C.K. 2014, "Myten om de ressourcestærke forældre", *Uden for nummer*, no. 29, pp. 14-25.

Artiklerne bidrager til forskningen i betydningen af kategorisering i socialt arbejde, herunder mødet mellem socialrådgivere og forældre til børn med handicap. Artiklerne beskriver, hvordan der ofte sker en stereotypisering/kategorisering af forældre til børn med neuro-psykiatriske diagnoser som værende ressourcestærke. Artiklerne problematiserer denne uformelle kategorisering, der ses som en oversimplificering og en myte, og diskuterer konsekvenserne for myndighedssocialrådgiveres samarbejde med disse forældre. Artiklerne belyser magtforholdet mellem myndighedssocialrådgivere og forældre og tager teoretisk udgangspunkt i begrebet om symbolsk vold fra Pierre Bourdieu.

Undersøgelsen er baseret på et 6 måneder langt sociologisk feltarbejde indeholdende deltagerobservation, fokusgruppediskussioner samt semi-strukturerede interview med myndigheds-socialrådgivere og forældre til børn med neuro-psykiatriske diagnoser, der af socialrådgiverne betegnes som ressourcestærke.

Artiklerne beskriver, at selvom socialrådgiverne anerkender, at forældrene står i en svær situation, ses de først og fremmest som ressourcestærke, men dermed også irriterende, krævende og uberettigede. Kategoriseringen risikerer at usynliggøre andre relevante forhold og derfor underbetone forældrenes behov for hjælp, hvilket kan give afgørende ulige adgang til ressourcer i det sociale system. Artiklerne ser på, hvordan dette fører til en konfliktfyldt samarbejdsrelation og problematiserer beslutninger og afgørelser i forhold til en gruppe udsatte familier. Myten om de ressourcestærke forældre betyder, at socialrådgiverens fokus rettes mod forældrene og ikke de børn og unge, som lovgivningen på området prøver at tilgodese. Når kategorisering er et særligt vilkår i socialt arbejde, skal det ske reflektivt, kritisk og med en villighed til at spørge, om kategoriseringen tillader en tilstrækkelig nuance.

Moesby-Jensen, C.K. & Moesby-Jensen, T. 2019a, "Forældre til børn med autisme-spektrumforstyrrelser eller ADHD og deres oplevelser af samarbejdet med myndighedsrådgivere" i *Diagnoser i myndighedsarbejde: Børn og unge med autisme og ADHD*, Samfundslitteratur, København, pp. 177-204.

Antologikapitlet *Forældre til børn med autismespektrumforstyrrelser eller ADHD og deres oplevelser af samarbejdet med myndighedsrådgivere* indgår i antologien "Diagnoser i myndighedsarbejde" (Moesby-Jensen, 2019a). Kapitlet belyser, hvordan forældre til børn med funktionsnedsættelse oplever mødet med myndighedssagsbehandlere og er baseret på en kvalitativ interviewundersøgelse med 9 forældre fra 2011 og en kvantitativ spørgeskemaundersøgelse blandt forældre i tre kommuner fra 2018. 183 forældre besvarede den webbaserede spørgeskemaundersøgelse med en svarprocent på 43. Undersøgelserne er ikke statistisk repræsentative, men søger at identificere og dokumentere nogle gennemgående tendenser i forældrenes oplevelser.

Kapitlet trækker teoretisk på Honneths tanker om kampen for anerkendelse. Først beskriver forfatterne forældrenes oplevelser med anerkendende sagsbehandling, som dog fyldte mindre i det samlede materiale end de negative oplevelser. 26 % af forældrene svarede i spørgeskemaet, at de oplevede myndighedssagsbehandleren som en hjælp i forhold til at få den støtte, som de i familien havde brug for. I de positive oplevelser lagde forældrene vægt på, at myndighedssagsbehandleren var empatisk og lyttende samt opsøgende med oplysninger om rettigheder og muligheder, eksempelvis i forhold til tilbud om hjælp, som forældrene ikke havde søgt om. Tydelig kommunikation og klarhed var vigtigt, for at forældrene oplevede samarbejdet som en anerkendelse, hvor de føler sig forstået, hørt og hjulpet.

Dernæst beskriver forfatterne de negative oplevelser, og her viser spørgeskemaundersøgelsen, at hele 59 % af forældrene oplevede det som en kamp at få den ønskede støtte til deres barn. Forældrene oplevede ofte forløbet som konfliktfyldt og som en kamp for, at myndighedsrådgiveren anerkendte deres behov for støtte, hvilket blev oplevet som både udfordrende og belastende for familie- og hverdagslivet. Flere forældre fortæller om, at de nøje overvejer, om de følelsesmæssigt magter at søge om hjælp, de har brug for, da samarbejdet ofte er så spændingsfyldt og belastende. Forældre blev af myndighedssagsbehandlerne kategoriseret som "ressourcestærke" og "stridslystne", hvis de var velinformerede og havde kendskab til deres rettigheder. Oplevelser med, at myndighedssagsbehandler ikke opfattede familiens udfordringer, som familien selv gjorde, kunne føre til oplevelser af manglende anerkendelse. 42 % af

forældrene oplever sig ramt af sorg og krise på grund af familiens situation, og stort set alle forældrene oplevede i perioder at være ramt af sorg og krise. Forældrene oplever det som opslidende og en lidelsesfuld anerkendelseskamp at være afhængige af hjælp fra systemet. Ligesom de frygter at blive frataget den støtte, som de er bevilget. Der var udbredt dårligt trivsel og stress blandt forældrene, hvilket forældrene frygtede gik ud over deres overskud til deres børn. Når familierne udfordres, så udfordres også barnets privatsfære, anerkendelsesrelationer og emotionelle udvikling. Oplevelsen af krænkelser bliver særlig tydelig, når familierne får afslag på hjælp eller har en klagesag.

Jørgensen, S. 2019, "Exploring emotional aspects of care and control in social work with children and families – a single case analysis of conversation", *Journal of Social Work Practice*, vol. 33, no. 4, pp. 385-402.

Artiklen undersøger følelsers rolle i samtaler mellem myndighedssagsbehandlere og forældre. Analysen bygger på en detaljeret konversationsanalyse af et møde mellem sagsbehandleren og forældrene til et 3 måneder gammelt barn, som er tvangsanbragt i familiepleje. Sagen er udvalgt blandt 28 optagede møder mellem sagsbehandlere og forældre. Jørgensen finder, at følelser spiller en afgørende rolle i de kommunikationsvanskeligheder, som kan opstå på møderne, når der skal navigeres mellem omsorg og kontrol i myndighedsarbejdet. Både sagsbehandler og forældre bliver følelsesmæssigt påvirket, selvom det i samtalen primært er forældrenes følelser, der fremkommer og udvikler sig.

Analysen viser også, at forældrenes manglende ønske om at samarbejde ikke udvikles som en lineær proces, men i samspil mellem forskellig affektive udtryk, som fremkommer under samtalen. Fremvisningen af følelser bliver således ikke alene til brede kulturelle og institutionelle forventninger, men bliver også til under selve samtalens forløb på det enkelte møde. Samtalen bliver til et rum, som begrænser forældrenes fremvisning af følelser, hvis de skal fremstå normale. Samtalen risikerer at fremstille forældrenes stigma, hvilket kan føre til en asymmetri i samtalen, som gør, at deres klager og utilfredshed bliver overset. At fremvise følelser i den institutionelle sammenhæng, som mødet udgør, kan gøre det sværere for sagsbehandleren at handle, da følelserne skaber en usikkerhed, som kan komplicere beslutningerne i sagerne.

Haack, M.N., Matthiessen, A. & Zeeberg, B. 2018, "Det bøjelige helhedssyn – Når organiseringen former det sociale arbejde" i *Helhedsorienteret socialt arbejde med udsatte familier*, ed. A.M. Villumsen, Akademisk Forlag, København, pp. 73-93.

I antologikapitlet *Det bøjelige helhedssyn – Når organiseringen former det sociale arbejde* fra antologien "Helhedsorienteret socialt arbejde med udsatte familier" (Villumsen, 2018b) belyses inddragelse ud fra et helhedssyn (se senere i afsnit 4.2, Ledelse og organisering, for yderligere beskrivelse af studiets metode). Forfatterne finder, at det konkrete møde med sagsbehandleren er centralt for familiernes mulighed for at bringe de vigtigste forandringer og opmærksomhedspunkter frem i samarbejdet. I undersøgelsen oplever mange af forældrene sig inddraget, særligt er det gældende for enlige mødre med komplekse sager. Forfatterne finder dog en diskrepans, når de kigger på det faktiske deltagelsesniveau for forældrene (fx målt på indflydelse på problemforståelse og indsatsforslag. Den form for inddragelse, som sagsbehandlerne oftest initierer, er informationsudveksling, spørgsmål-svar-samtaler, partshøring og andre tiltag, som gør det lettere at kvalificere og informere forvaltningens indsatser og beslutninger.

Inddragelse, som i højere grad giver anledning til udveksling af problemforståelse og kritisk udforskning af uenigheder eller løsningsmodeller, finder imidlertid ikke sted på sagsbehandlerens initiativ. Samtidig er det primært forældrene, som bliver talerør for deres børn, hvilket fører til, at børn og unge har en svag stemme i arbejdet med helhedssyn og dermed gøres til objekter

i sagerne frem for hovedpersoner. Hvis forældre, børn og unge skal opnå inddragelse med højt deltagelsesniveau, så bliver familiens egne ressourcer centrale, dvs. specifikke kompetencer i form af gåpåmod, systemviden, støtte fra familie og netværk og kompetencer til skriftlighed. Børn, unge og familier med komplekse problemer har typisk begrænsede ressourcer, og her bliver relationen med sagsbehandler afgørende for deres inddragelse. Forfatterne finder, at sagsbehandlerens relationsdannelse og mulighed for inddragelse via uformelle kanaler er særlig udfordret i kommuner med en højt specialiseret organisering på det psykosociale område, da sagsbehandlerskift er mere udbredt under en sådan organisering, hvilket stiller familiernes muligheder for inddragelse via uformel deltagelse svagere.

Matthiessen, A., Zeeberg, B. & Haack, M.N. 2017, *Specialisering – et tveægget sværd?: En undersøgelse af organisering i børne- og ungeafdelinger set fra et sagsbehandler- og et familieperspektiv*, Professionshøjskolen Metropol, København.

Rapporten (se senere afsnit 4.2, Ledelse og organisering, for yderligere beskrivelse af studiets metode) finder, at sagsbehandlerne kun i begrænset omfang i praksis kan omsætte målsætningerne om inddragelse og helhedssyn. Sagsbehandlerne har vanskeligt ved at finde tid til inddragelsen og prioritere den, selvom de har ønsker og intentioner om at inddrage. Derfor bliver familiernes egne ressourcer afgørende, eksempelvis viden om systemet, støtte fra netværk og skriftlige kompetencer. Ressourcer, som i højere grad findes hos familierne i handicapteamene, end i de psykosociale teams. Forfatterne ser således størst forskelle i inddragelsesform og deltagelsesgrad mellem de psykosociale og handicapteams og ikke i samme grad imellem de to kommuner. De højeste grader af deltagelse er borgerinitieret, mens de former for deltagelse, der initieres af sagsbehandleren, har en lavere grad af deltagelse, da sagsbehandlerne næsten primært kontakter familierne ud fra en socialadministrativ logik, der udspringer af processuelle regler i lovgivningen. Denne tilgang til inddragelse udfordrer særligt inddragelsen af unge med psykiatriske diagnoser, og inddragelse sker primært via samarbejder med forældrene, som udlægger deres børns behov.

Der observeres i undersøgelsen en diskrepans mellem oplevet inddragelse og faktisk inddragelse, hvilket muligvis hænger sammen med de (ofte i de psykosociale team lave) forventninger, familierne har til inddragelse. Når det gælder helhedssynet, synes objektsynet at veje tungere end subjektsynet i sagsbehandlingen samlet set. Et subjektsyn fordrer som minimum, at familiernes styrker italesættes i mødet med sagsbehandleren på lige fod med familiernes vanskeligheder. Børnene og de unge ser ud til i endnu højere grad end forældrene at blive objekter for sagsbehandlingen.

Loehr, G.M. & Bengtsson, T.T. 2017, "Samarbejde og afmagt" i *Den svære beslutning: En antologi om beslutninger om anbringelse af børn og unge – hvornår, hvorfor og hvordan*, Professionshøjskolen Metropol, Frederiksberg.

Kapitlet *Samarbejde og afmagt* indgår i antologien "Den svære beslutning" (Svendsen, 2017b) og belyser, hvordan arbejdet med børne- og ungesager er baseret på gensidig afhængighed mellem familierne og sagsbehandlerne og er en forudsætning for en vellykket sagsbehandling.

Kapitlet er baseret på 3 måneders feltarbejde i en kommunes interne sagsmøder og interview med sagsbehandlere og ledere. Kapitlet undersøger, hvordan sagsarbejdet påvirkes, når samarbejdet med forældrene ikke forløber som forventet. Arbejdet med at identificere problemer og løsninger kræver samarbejde, som indebærer en gensidig afhængighedsrelation mellem sags parter. Manglende samarbejde kan derfor skabe frustration og følelser af afmagt hos sagsbehandlerne og indvirker på deres handlemuligheder og på, hvilke beslutninger der er mulighed for

at træffe. Samarbejde er ikke alene en forventning, men en nødvendighed for at kunne opnå holdbare løsninger for de børn og unge, som sagsbehandlerne arbejder på at løse.

Rasmussen, P.S., Olsen, L. & Heinemeier, A.B. 2019, *Udfordringer i samarbejdet omkring børn og unge med handicap: En forundersøgelse baseret på 29 VISO-rådgivningsforløb*, VIVE – Det Nationale Forsknings- og Analysecenter for Velfærd, København.

I VIVE-rapporten undersøges, hvilke samarbejdsudfordringer der opleves i konkrete VISO-rådgivningsforløb mellem kommunale sagsbehandlere, fagpersoner, specialiserede tilbud og familier omkring børn og unge med betydelige funktionsnedsættelser, handicap og specialiserede behov. Formålet med forundersøgelsen er at beskrive og forstå, hvori samarbejdsudfordringerne kan bestå og herigennem understøtte arbejdet med at finde frem til løsninger, der kan forebygge og løse samarbejdsproblemer.

Analysen består af en systematisk gennemgang af dokumentationen af 29 VISO-rådgivningsforløb udvalgt af VISO ud fra en vurdering af, at der har været samarbejdsudfordringer i disse forløb. Dokumentationen er primært udarbejdet med fokus på faglig dokumentation omkring barnet til brug i VISO rådgivningsforløbet og består eksempelvis af sagshistorik, notater, referater, observationer og skriftlige materialer fra møder og rådgivningssessioner. Resultaterne viser, at konkrete samarbejdsudfordringer primært kommer til udtryk i rådgivningsforløbene i tre relationer:

1. Sagsbehandlere og forældre: Samarbejdsudfordringer mellem sagsbehandlere og forældre omhandler processen i sagsforløbet og kommunikationen omkring barnet. Forældre oplever manglende udvikling i sagsforløbet eller utilstrækkelige tilbud og indsatser for barnet. Sagsbehandlere oplever, at der kan opstå samarbejdsproblemer og kommunikationsbrister, når forældrene ikke har ressourcer til at deltage i afdækningen af barnets behov og mulige indsatser.
2. Forældre og fagpersoner i tilbuddene, som barnet er visiteret til: Samarbejdsudfordringer opstår ved manglende forventningsafstemning, når der fx er uoverensstemmelser i opfattelser af behov og løsninger. Forældrene kan fx opleve, at fagpersoner på skoler eller på barnets aflastningstilbud bør gøre mere og andet for at støtte barnet, mens barnets skole eller tilbud omvendt oplever at yde den optimale støtte til barnet. Mangelfuld kommunikation og manglende gensidig inddragelse i processer og beslutninger kan udfordre samarbejdet mellem fagpersoner i tilbuddene og børnenes forældre.
3. Mellem familiemedlemmer: Der er i nogle tilfælde samarbejdsudfordringer mellem forældre indbyrdes og mellem børn og forældre eller andre primære omsorgspersoner. Forældres samarbejdsudfordringer har betydning for koordinering af indsatser og fælles strategi, ligesom det kan lede til loyalitetskonflikter for barnet. Samarbejdsudfordringer mellem børn og forældre viser sig fx i form af mistillid, afbrudt samvær eller komplicerede tilknytninger mellem barn og en forælder. Disse samarbejdsudfordringer kan være problematiske for barnets udvikling og trivsel.

Ejrnæs, M. & Christoffersen, B.J. 2017, "Skal et barn med handicap inddrages, når forældrene oplever behov for døgnaflastning?", *Uden for nummer*, vol. 18, no. 35, pp. 34-43.

Artiklen sætter fokus på forældre og socialrådgiveres holdning til inddragelse af et barn med handicap i sagsbehandlingen, når familien har behov for døgnaflastning. Undersøgelsen, som artiklen er baseret på, omhandler lovændringen, der kom i 2011, der betyder, at bevilling af døgnaflastning nu bevilliges som § 44-aflastning (serviceloven § 44, jf. § 84,1) frem for § 52. Dette betyder i praksis, at socialrådgiveren i disse situationer ikke er forpligtiget til at udarbejde

en børnefaglig undersøgelse i vurderingen, om barnet skal inddrages i sagsbehandlingen. Undersøgelsen fokuserer både på socialrådgivernes faglige holdninger og forældrenes synspunkter og er baseret på en vertikal vignetmetode, hvor både sagsbehandlere i specialrådgivninger og forældre, der har børn med ADHD, fik tilsendt samme case (vignet) og spørgeskema.

Undersøgelsen kommer frem til, at lovændringen synes at have medført anderledes faglige overvejelser hos socialrådgiverne, som indebærer, at der ikke længere automatisk sker individuel og konkret vurdering af, om og hvordan barnets perspektiv inddrages. I § 44-sager vurderer socialrådgiverne på hele familiens behov, og de ser det overvejende som forældrenes eget ansvar at snakke med børnene. Der er hyppig uenighed mellem forældre og socialrådgiveren omhandlende selve inddragelsen, og det er vigtigt at få denne uenighed frem i møderne, så beslutninger omkring processen af inddragelsen kan tages på et bedre grundlag. Undersøgelsen viser, at der i over halvdelen af sagerne er enighed mellem forældre og socialrådgivere om, at børnene ikke skal inddrages i sagsbehandlingen. Lovgivningen synes dermed at understøtte en effektiv og ukompliceret sagsbehandling, men kan betyde, at det vil være sjældent og forholdsvis tilfældigt, om barnets perspektiver og rettigheder i samtalerne mellem socialrådgiver og forældre er et spørgsmål, der overhovedet diskuteres. Det er essentielt, at der kommer fokus på denne risiko, da barnet fratages muligheden for at blive hørt og inddraget i en foranstaltning, der kan have stor betydning for deres liv, samt at socialrådgiveren risikerer at overse betydningsfulde perspektiver i sin sagsbehandling og ikke kan anlægge et helhedssyn på familiens situation.

Kildedal, K., Uggerhøj, L., Nordstoga, S. & Sagatun, S. 2011, *Å bli undersøkt: norske og danske foreldres erfaringer med barnevernsundersøkelsen*, Universitetsforlaget, Oslo.

Bogen (se nærmere beskrivelse af undersøgelsens metode i kapitel 3, afsnit 3.2.2 om den børnefaglige undersøgelse) beskriver, hvordan mange af de 16 deltagende familier reagerer ud fra nervøsitet for, hvad resultatet af den børnefaglige undersøgelse kan være, hvilket kan få betydning for samarbejdet. De familier, som er udvalgt, er i udgangspunktet positive over for samarbejdet med kommunen, og det kommer derfor bag på forskerne, at deres oplevelser med inddragelse fortrinsvis er negative.

Det fremstår tilfældigt, om familierne mødes af sagsbehandlere, som kan involvere dem uden at udnytte deres indirekte magtposition, og om sagsbehandleren har en ressourceorienteret tilgang til familien. Sådanne tilgange medfører ikke blot mangler i information og i blikket for ressourcer, men understøtter samtidig, at familierne tilpasser sig og dermed ikke bliver en reel samarbejdspartner. Involveringens umiddelbart tilfældige fremtræden antyder, at det ulige magtforhold ikke er sat tilstrækkeligt på dagsordenen, hvilket er afgørende for, at magten kan synliggøres for både socialarbejdere og familier. Ligeledes tyder interviewene på, at den konkrete involvering skal markeres meget tydeligere og mere konsekvent af sagsbehandleren både i mødet med familierne og i det skriftlige materiale. Anvendelsen af skriftligt materiale kan være en oplagt mulighed for løbende orientering og involvering. Forældrenes forståelse af problemstillingen og tiltagene glider ofte i baggrunden, eksempelvis når de peger på, at der er problemer i forhold til deres barn, giver det ikke altid genklang hos myndighederne. For de forældre, som har taget det vanskelige skridt at henvende sig for at få hjælp til opdragelse af deres barn, er det afgørende, at sagsbehandleren respekterer deres overvejelser og vurderinger som et led i indkredsning af problemstilling og tiltag. Manglende lydhørhed og respekt fører til passivering og klientgørelse. Resultaterne af forskningsprojektet peger på, at en styrkelse af familiernes involvering ikke alene kan gennemføres ved ny lovgivning, men i høj grad baserer sig på lokale fælles og kollektive drøftelse og beslutninger, som bør følges op af fortløbende refleksioner.

4.1.3 Opsamling på inddragelse af børn, unge og forældre

De kortlagte publikationer viser, at børn, unge og forældre oftest gerne vil inddrages i sagsbehandlingen, og det vurderes, at bedre resultater opnås ved aktiv inddragelse. For at sikre kvalitet i inddragelsen er det vigtigt, at sagsbehandleren aktivt og løbende arbejder med inddragelsesformer, som er inkluderende over for de erfaringer og perspektiver, som børn, unge og forældre kommer med. Inddragelsen af børn og unge forudsætter "børnevenlige" inddragelsesformer og klar kommunikation. Publikationerne tegner imidlertid også et billede af, at børn, unge og forældre generelt oplever, at de sociale myndigheders inddragelsespraksisser er problematiske og vanskelige at håndtere, hvilket gør, at de tit oplever sig symbolsk inddraget eller slet ikke inddraget. Der er således en betydelig risiko for, at inddragelse alene bliver et symbol på, at administrative procedurer er overholdt og ikke reel inddragelse (Bengtsson & Karmsteen, 2020; Haack, Matthiessen & Zeeberg, 2018; Henriksen & Refsgård, 2020; Jensen, 2014; Karmsten et al., 2018; Kildedal et al., 2011; Moesby-Jensen & Moesby-Jensen, 2019a; Rask, 2011).

4.1.3.1 Inddragelse af børn og unge

Flere publikationer peger på, at det er problematisk for kvaliteten af sagsbehandlingen, at de børn og unge, som hjælpen retter sig mod, ofte ikke oplever, at de har indflydelse på beslutninger vedrørende deres eget liv, og oplever, at de kun har begrænset mulighed for selv at handle i deres sager. Som Jensen (2014) argumenterer for i sin afhandling, så er der brug for, at der udvikles støtteformer til børn og unge, så de kan mestre de formelle inddragelsesmæssige sammenhænge, som de har ret til at indgå i. Det er vigtigt, at inddragelse bliver håndterbar og fordrer reel deltagelse (Jensen, 2014). Der er imidlertid store forskelle på børn og unges oplevelser med at blive inddraget, eksempelvis føler udsatte unge med store udfordringer sig mindre inddraget, mens unge i familiepleje føler sig mere inddraget, og store børn og unge oplever sig mere inddraget end yngre børn (Kloppenborg & Lausten, 2020).

Inddragelse håndteres forskelligt af sagsbehandlerne, og flere elementer er medvirkende til, om barnet eller den unge har positive vurderinger af samtalerne og oplever sig inddraget:

1. Sagsbehandlerens nærvær og autencitet i kontakten, interesse for at møde og forstå barnet eller den unge
2. Tid til relativ hyppig kontakt mellem sagsbehandleren og barnet eller den unge
3. Relativt få sagsbehandlerskift
4. Sagsbehandlerne får skabt en klar ramme for møderne
5. Når børn og unge i højere grad får indflydelse på rammerne omkring inddragelsen
6. Barnets eller den unges forståelse af magtforholdet mellem børn og voksne.

Når børn og unge inddrages løbende via børnesamtaler, så giver det sagsbehandlerne mulighed for at nuancere og revurdere deres opfattelser og forforståelse af barnet eller den unge, således at disse opfattelser ikke alene bygger på andre professionelles og forældrenes synsvinkler (Jensen, 2014; Kloppenborg, Ladekjær & Pedersen, 2018; Rask, 2011).

Et redskab, som eventuelt kan bidrage til at styrke samarbejdet mellem anbragte børn og unge og deres sagsbehandlere, er 'Teledialog', som styrker dialoger og relationer mellem anbragte børn og unge og deres kommunale sagsbehandlere via digitaliserede medier som eksempelvis onlinemøder og sms (Ballegaard et al., 2018).

Der peges i publikationerne på, at der kan være en række udfordringer, som vanskeliggør den reelle inddragelse af børn og unge. En udfordring er, at der på forhånd kan være opbygget en række voksenalliancer, som møder barnet eller den unge i samtalen. Ligesom det kan være vanskeligt for sagsbehandler at vurdere, hvornår en samtale har den legitimitet, der fordres i retsgrundlaget. Herudover kan der også være uklarhed om, hvornår børnesamtalen kan undlades (Rask, 2011).

Lovgivningen spiller en afgørende rolle for, hvordan sagsbehandlerne taler med børn og unge, og hvad de taler med dem om. Det er afgørende, på hvilket tidspunktet juridiske informationer og orientering videregives til barnet eller den unge, og succesfuld videregivelse er afgørende for inddragelse og afhængigt af flere forhold: tillidsfuld relation, afklaring af sagsbehandlerens rolle og klarlægning af barnet eller den unges juridiske rettigheder. Sagsbehandlerens inddragelse af lovgivningen i samtaler med barnet eller den unge er imidlertid en balancegang mellem forskellige hensyn: barnet eller den unge og forældrenes bekymringer, juridiske krav og den aktuelle situation, opretholdelse af autoritet, samtidig med at der opretholdes et relationelt forhold (Antczak et al., 2018). Det er vigtigt at være opmærksom på, om børn og unge fratages retten til at blive hørt i situationer, hvor sagsbehandler ifølge loven ikke er forpligtiget til at udarbejde en børnefaglig undersøgelse, eksempelvis ved bevilling af aflastning (Ejrnæs & Christoffersen, 2017).

Balancegangen mellem vægningen af myndighedsrolle over for frivillig deltagelse bliver særligt aktualiseret i forbindelse med anbringelser uden samtykke. Her står sagsbehandleren med en særlig vigtig opgave i forhold til at sikre børn og unges inddragelse, og sagsbehandleren står ofte over for et krydspres i mødet med både børn, unge og forældre. Det vurderes, at der således er et behov for, at sagsbehandlerne kan udvikle en bedre forståelse af, hvilke strategier særligt de unge og forældre anlægger for at håndtere eller forandre deres vanskelige livssituation (Henriksen & Refsgård, 2020). Unge kan nemlig opleve sagsbehandlerens indstillinger til sikret anbringelse til børne- og ungenævnet som et tillidsbrud fra en vigtig voksenrelation. Det anbefales derfor, at det systematisk undersøges, hvordan ungeperspektivet i højere grad kan inddrages i beslutningsprocessen, både i forhold til indstillingen til sikret anbringelse og deltagelse i børne- og ungeudvalget (Bengtsson & Karmsteen, 2020; Henriksen & Refsgård, 2020).

En metode, som ser ud til at kunne forbedre inddragelsen af børn, unge og forældre, er FIT (Feedback Informed Treatment), da den formår at sikre, at børn, unge og forældres perspektiver blev hørt og taget til indtægt. Der er dog en organisatorisk udfordring ved anvendelsen af FIT i forhold til at sikre sagsbehandlerens personlige engagement og sikre udviklingen af deres inddragelseskompetencer, så de hele tiden tilstræber inddragelse også i de lovpligtige processer. Denne udfordring skal derfor bestandigt adresseres i børne- og ungeforvaltningernes arbejde, men også på socialrådgiveruddannelsen (Antczak et al., 2018; Mackrill & Steensbæk, 2020).

4.1.3.2 Inddragelse af forældre

Publikationerne, som handler om inddragelse af forældre, peger overordnet på, at forældrene søger anerkendelse i mødet med sagsbehandlerne. Det er ofte tilfældigt, om familierne mødes af sagsbehandlere, som involverer dem, og om sagsbehandleren har en ressourceorienteret tilgang til familien. Uanset, hvordan forældrene samarbejder, så søger de igennem samarbejdsrelationerne anerkendelse for deres forældreskab og for den kærlighed, de har til deres børn. I forældrenes oplevelser med anerkendende sagsbehandling lægger de vægt på, at myndigheds-sagsbehandleren er empatisk og lyttende samt opsøgende med oplysninger om rettigheder og muligheder. Tydelig kommunikation og klarhed er centralt for, at forældrene oplever samarbejdet som inddragende, og at de føler sig forstået, hørt og hjulpet. (Bengtsson & Karmsteen, 2020;

Haack, Matthiessen & Zeeberg, 2018; Jørgensen, 2019; Karmsten et al., 2018; Kildedal et al., 2011; Moesby-Jensen & Moesby-Jensen, 2019a; Rasmussen, Olsen & Heinemeier, 2019).

Der tegner sig imidlertid et billede i de kortlagte publikationer af, at møderne mellem forældre og sagsbehandler ofte er præget af betydelige kommunikationsvanskeligheder, og at forældrenes følelser spiller en afgørende rolle heri. De negative oplevelser er dog dominerende i forældrenes oplevelser, da de oplever det som en kamp enten at undgå støtte, at få den ønskede støtte eller for, at myndighedsrådgiveren anerkendte deres egen vurdering af deres behov for støtte. Samtalen mellem sagsbehandler og forældre risikerer at fremstille forældrenes stigma, hvilket kan føre til en asymmetri i samtalen, som gør, at deres klager og utilfredshed bliver overset. Dette kan føre til, at forældrene overvejer, om de følelsesmæssigt magter at opsøge sagsbehandleren og søge om den hjælp, de har brug for, da samarbejdet ofte opleves som meget belastende (Jørgensen, 2019; Moesby-Jensen & Moesby-Jensen, 2019a). Manglende lydhørhed og respekt fører til passivisering og klientgørelse af forældrene. U hensigtsmæssige kategoriseringer af forældre, eksempelvis som ressourcestærke, kan bidrage negativt til en konfliktfyldt samarbejdsrelation, og at sagsbehandlers fokus rettes mod forældrenes udfordringer og ikke mod børnene og de unges behov. Der er derfor behov for, at sagsbehandlernes nødvendige kategoriseringer af forældre sker reflektivt, kritisk og med en villighed til at afdekke, om kategoriseringen tillader tilstrækkelige nuancer (Kildedal et al., 2011; Moesby-Jensen, 2014; Moesby-Jensen & Moesby-Jensen, 2016).

Publikationerne peger på, at der generelt er dårlig trivsel og stress blandt forældrene, som også i perioder oplever at være ramt af forskellige kriser og sorg. Samarbejdet med sagsbehandler og myndigheder kan i sådanne kriser opleves som krænkende og udfordrende. Oplevelsen af krænkelser bliver særlig tydelig, hvis forældrene får afslag på hjælp eller har en klagesag. Det anbefales, at sagsbehandlerne aktivt arbejder med at anerkende forældrene og deres oplevelser og følelser i samarbejdsrelationerne. Sagsbehandlers konkrete involvering af forældrene kan markeres tydeligt og konsekvent både i mødet med forældrene og i det skriftlige materiale. Anvendelsen af skriftligt materiale kan være en oplagt mulighed for løbende orientering og involvering af forældrene. Der peges på, at en styrkelse af familiernes involvering i sagsbehandlingen ikke alene kan gennemføres ved ny lovgivning, men i høj grad baserer sig på lokale fælles og kollektive drøftelse og beslutninger, som bør følges op af fortløbende faglige refleksioner (Bengtsson & Karmsteen, 2020; Haack, Matthiessen & Zeeberg, 2018; Jørgensen, 2019; Karmsten et al., 2018; Kildedal et al., 2011; Moesby-Jensen & Moesby-Jensen, 2019a; Rasmussen, Olsen & Heinemeier, 2019).

4.2 Ledelse og organisering

Ledelse og organisering af sagsbehandlingen af børn og unge-sager angår de grundlæggende ikke-juridiske strukturelle rammer, der afgrænser det konkrete handlerum for det sociale arbejde. Ledelse og organisering får således betydning for mulighederne og barriererne for sagsbehandlingen, men også i sidste ende for modtagerne – børnene, de unge og familierne. I vores søgning har vi identificeret undersøgelser om ledelse og organisation, som falder ind under temaerne helhedsorientering, faglig ledelse og vidensdeling, organisering via Herning-/Sverigesmodellen og reorganisering og omlægning. Følelser og supervision er tematikker fra de kortlagte publikationer, som omhandler sagsbehandlernes arbejdsvilkår. I vores søgning har vi kun identificeret få publikationer, som omhandlede arbejdsvilkår, og disse falder primært ind under psykiske arbejdsvilkår. Der er altså ikke kortlagt generelle undersøgelser af sagsbehandlernes arbejdsvilkår. Vi har identificeret 21 publikationer, der primært omhandler ledelse og organisering.

Tablet over publikationer primært omhandlende ledelse og organisering

Forfatter	Titel	Årstal	Type	Metode
Socialstyrelsen	Faglig ledelse og ledelsesinformation på området børn og unge med særlige behov. Resumé: Hovedresultater fra kortlægningen	2015	Rapport	Mixed
Socialstyrelsen, Deloitte, KL konsulentvirksomhed	Faglig ledelse og ledelsesinformation på området børn og unge med særlige behov. Delrapport 1: Kortlægning af viden	2014	Rapport	Kvalitativ
Socialstyrelsen, Deloitte, KL konsulentvirksomhed	Faglig ledelse og ledelsesinformation på området børn og unge med særlige behov. Delrapport 2: Landsdækkende kortlægning	2014	Rapport	Kvantitativ
Socialstyrelsen, Deloitte, KL konsulentvirksomhed	Faglig ledelse og ledelsesinformation på området børn og unge med særlige behov. Delrapport 3: Dybdekortlægning af praksis og behov	2014	Rapport	Kvalitativ
Michelsen, R.R.	Faglig ledelse i socialt arbejde - et praksisperspektiv	2013	Antologikapitel	Kvalitativ
Moesby-Jensen, CK.	Socialfaglig ledelse og social læring på arbejdspladsen	2013	Antologikapitel	Kvalitativ
Nissen, M.A.	Lederen som udforsker af socialfagligt myndighedsarbejde - Vidensformer og kompetence	2013	Antologikapitel	Kvalitativ
Sørensen, K.M.	Vidensdeling med henblik på faglig udvikling	2016	Dansk artikel	Kvalitativt
Moesby-Jensen, C.K. & Nielsen, H.S.	Emotional labor in social workers' practice	2015	International artikel	Kvalitativt
Moesby-Jensen, C.K. & Nielsen, H.S.	Følelser og magt i socialt arbejde med udsatte unge	2013	Antologikapitel	Kvalitativ
Antczak, H.B., Mackrill, T., Steensbæk, S. & Ebsen, F.	What works in video-based youth statutory caseworker supervision—caseworker and supervisor perspectives	2019	International artikel	Kvalitativ
Magnussen, J.	Supervision in Denmark – an empirical account of experiences and practices	2018	International artikel	Mixed
Mathiasen, S.H.	Samarbejde på tværs: et eksempel fra praksis	2017	Dansk artikel	Kvalitativ
Møller, S.Ø., Schmidt, F., Kloppenborg, H.S. & Pedersen, H.S.	Sverigesmodellen i praksis: erfaringer fra Herning Kommune efter to år	2015	Rapport	Kvalitativ
Socialstyrelsen	Evaluering af Partnerskab om omlægning af indsatsen for udsatte børn og unge	2018	Rapport	Mixed
Iversen, K., Strandby, M.W., Schmidt, A. & Kloppenborg, H.S.	Kommunernes omlægning til en tidligere forebyggende indsats på børn og ungeområdet: Erfaringsopsamling	2020	Rapport	Mixed
Matthiessen, A., Zeeberg, B. & Haack, M.N.	Specialisering - et tveægget sværd?: En undersøgelse af organisering i børne- og ungeafdelinger set fra et sagsbehandler- og et familieperspektiv	2017	Rapport	Kvalitativ
Hjelmar, U. & Christiansen, A.M.	Helhedsorienteret indsats for udsatte familier – En analyse med udgangspunkt i erfaringer fra Furesø Kommune	2017	Rapport	Kvantitativ
Oxford Research	Evaluering af 'Sammen om Familien' en helhedsorienteret indsats for familier i Rødovre Kommune	2018	Rapport	Kvalitativ
Villumsen, A.M.	Familiernes stemme om helhedsorienteret socialt arbejde	2018	Antologikapitel	kvalitativ
Haack, M.N., Matthiessen, A. & Zeeberg, B.	Det bøjelige helhedssyn - Når organiseringen former det sociale arbejde	2018	Antologikapitel	Kvalitativ

Note: Publikationerne er opgivet i den rækkefølge, som de gennemgås i kapitlet.

4.2.1 Faglig ledelse og vidensdeling

Socialstyrelsen 2015, *Faglig ledelse og ledelsesinformation på området børn og unge med særlige behov. Resumé: Hovedresultater fra kortlægningen, Socialstyrelsen, Odense.*

Socialstyrelsen, Deloitte & KL konsulentvirksomhed 2014a, *Faglig ledelse og ledelsesinformation på området børn og unge med særlige behov. Delrapport 1: Kortlægning af viden, Socialstyrelsen, Odense.*

Socialstyrelsen, Deloitte & KL konsulentvirksomhed 2014b, *Faglig ledelse og ledelsesinformation på området børn og unge med særlige behov. Delrapport 2: Landsdækkende kortlægning, Socialstyrelsen, Odense.*

Socialstyrelsen, Deloitte & KL konsulentvirksomhed 2014c, *Faglig ledelse og ledelsesinformation på området børn og unge med særlige behov. Delrapport 3: Dybdekortlægning af praksis og behov, Socialstyrelsen, Odense.*

Socialstyrelsen igangsatte i 2013 en større kortlægning af praksis og behov i relation til faglig ledelse og ledelsesinformation på området børn og unge med særlige behov, hvilket resulterede i 3 delrapporter og et resume.

Delrapport 1: Sammenfatning af kortlægning af viden. Delrapporten indeholder en sammenfatning af en omfattende kortlægning af viden om faglig ledelse og ledelsesinformation. Videnskortlægningen bygger på en gennemgang af den tilgængelige litteratur på området samt interview med forskere og eksperter.

Delrapport 2: Landsdækkende kortlægning af praksis og behov. Delrapporten indeholder en afrapportering og analyse af en landsdækkende kortlægning af praksis og behov på området børn og unge med særlige behov. Den landsdækkende kortlægning bygger på et omfattende selvevalueringsskema, som er udsendt til alle landets kommuner, samt fire spørgeskemaer, som er udsendt til henholdsvis fagudvalgsformænd, børne- og ungechefer og lignende, ledere og sagsbehandlere.

Delrapport 3: Dybdekortlægning af praksis og behov. Delrapporten indeholder en afrapportering og analyse af dybdekortlægning af praksis og behov i ni udvalgte kommuner. Dybdekortlægningen er gennemført som heldagsbesøg i kommunerne med inddragelse af fagudvalgsformænd, direktører, børne- og ungechefer og lignende, ledere og sagsbehandlere. Formålet med projektet er at udarbejde en sammenhængende model med kerneelementer, der skal være til stede for at understøtte faglig ledelse og ledelsesinformation af god kvalitet, samt udviklingen af redskaber og eksempler fra praksis. I denne gennemgang er der alene fokus på den empiriske viden, særligt sagsbehandlernes vurderinger, som rapporterne tilvejebringer om kvalitet i sagsbehandlingen og ikke de konkrete modeller eller teoretiske pointer omkring ledelse. I undersøgelsen har sagsbehandlerne identificeret en række områder, hvor der henholdsvis er størst tilfredshed og størst behov for at understøtte praksis. Sagsbehandlerne er mest positive overfor, at kommunen har klare retningslinjer for håndteringen af underretninger, samt i forhold til muligheden for at få faglig støtte og sparring, herunder, hvem man kan spørge, hvis der opstår tvivl. Der er desuden en positiv vurdering af, at det ofte er klart, hvilke beslutninger sagsbehandlerne selv kan træffe i en sag. Ligesom sagsbehandlerne angiver, at de er positive i forhold til, at kommunerne har klare retningslinjer for gennemførelsen af en børnefaglig undersøgelse. De forhold, som sagsbehandlerne er mindst positive overfor, er vilkårene for overdragelse af sager, og

at der ikke er en systematisk understøttelse ved overdragelse af sager. Enkelte peger også på, at det er en betydelig udfordring, når sagerne skifter sagsbehandlere.

Derudover er sagsbehandlere mindre positive i forhold til spørgsmålet om, hvorvidt de tilgængelige it-systemer gør sagsbehandlingen mere effektiv, samt om opfølgningen på området effektivt bruges til læring og udvikling af kvaliteten i sagsbehandlingen. Desuden er sagsbehandlere mindre positive i forbindelse med spørgsmålene om oplæring af nye medarbejdere.

Samlet set peger sagsbehandlere på tværs af temaer på en række udfordringer, og de efterspørger mere tydelige rammer og ledelse. I det fremadrettede arbejde med ledelsesinformation understreges det, at der særligt bør fokuseres på understøttelsen af ledelsen af sagsbehandlere, herunder at redskaber og procedurer udvikles, så de aktivt understøtter salgsarbejdet, eksempelvis ved at opfølgning systematisk anvendes til læring og udvikling af kvalitet.

Undersøgelsen peger desuden på, at det kun er de færreste kommuner, som har ledelsesinformation, der understøtter, at fagudvalgene kan prioritere og træffe beslutninger. Der er derfor fremadrettet behov for at arbejde med at gøre ledelsesinformationen overskuelig, pædagogisk og anvendelsesorienteret. Kvaliteten af ledelsesinformation afhænger af kvaliteten af de data, den bygger på. Upålidelige data kan i værste fald føre til forkerte konklusioner og ledelsesmæssige beslutninger. Generelt viser rapporterne, at der kun er begrænset fokus på anvendelsen af redskaber, systematik og opfølgning på indsatser.

Michelsen, R.R. 2013, "Faglig ledelse i socialt arbejde – et praksisperspektiv" i *Socialfaglig ledelse: børne- og ungeområdet*, eds. K. Kildedal, E. Laursen & R.R. Michelsen, 1. udgave edn, Samfundslitteratur, Frederiksberg, pp. 25-45.

Antologikapitlet *Faglig ledelse i socialt arbejde – et praksisperspektiv* fra antologien "Socialfaglig ledelse. Børne og ungeområdet" (Kildedal, Laursen & Michelsen, 2013) belyser, hvilke udfordringer som faglige ledere og fagudviklere oplever i deres arbejde. Igennem 22 interview med faglige ledere, medarbejdere og faglige konsulenter, der arbejder i kommunale myndighedsafdelinger, beskrives det, hvordan lederne oplever at være i et krydspres mellem forskellige interesser og dilemmaer. Det kræver "faglig indsigt" at navigere i den kompleksitet, som lederne oplever, hvilket skaber behov for skærpet bevidsthed om hensigtsmæssige positioner i konkrete situationer.

Moesby-Jensen, C.K. 2013, "Socialfaglig ledelse og social læring på arbejdspladsen" i *Socialfaglig ledelse: børne- og ungeområdet*, eds. K. Kildedal, E. Laursen & R.R. Michelsen, 1. udgave edn, Samfundslitteratur, Frederiksberg.

I antologikapitlet *Socialfaglig ledelse og social læring på arbejdspladsen* fra antologien "Socialfaglig ledelse. Børne og ungeområdet" (Kildedal, Laursen & Michelsen, 2013) belyses det, hvordan faglige ledere forsøger at skabe læring blandt deres medarbejdere. Kapitlet trækker på 24 interview med faglige ledere, medarbejdere og faglige konsulenter, der arbejder i kommunale myndighedsafdelinger, og 4 måneders observation i en familieafdeling. Faglige ledere så det som deres opgave at stimulere den faglige diskussion og fælles faglige refleksion blandt medarbejderne. Der var et udtalt behov for, at lederne kunne improvisere både på de faglige møder og i sparring med medarbejderne. Improvisation var desuden en måde at håndtere uforudsete og akutte situationer. Det bliver en balancegang for lederen at passe det unikke ved hver sag ind i organisationens rutiner og skematikker, eksempelvis som de kommer til udtryk i de socialfaglige metoder (ofte ICS og SoS). Balancegangen mellem socialfaglige metoder og improvisation aktualiserer et fokus på at udvikle ledelseskompetencer, som skaber forbindelse mellem praksis fællesskabet, sociallæring og improvisation

Nissen, M.A. 2013, "Lederen som udforsker af socialfagligt myndighedsarbejde – Vidensformer og kompetencer" i *Socialfaglig ledelse: børne- og ungeområdet*, eds. K. Kildedal, E. Laursen & R.R. Michelsen, 1. udgave edn, Samfundslitteratur, Frederiksberg, pp. 161-177.

I antologikapitlet *Lederen som udforsker af socialfagligt myndighedsarbejde – Vidensformer og kompetence* fra antologien "Socialfaglig ledelse. Børne og ungeområdet" (Kildedal, Laursen & Michelsen, 2013) trækkes der på 22 interview med faglige ledere, medarbejdere og faglige konsulenter, der arbejder i kommunale myndighedsafdelinger. Igennem en empirisk analyse af vidensformer i socialt arbejde vises det:

- at der indgår mange forskellige former for viden i den socialfaglige ledelsesopgave
- at disse vidensformer samlet set er tæt knyttet til den socialfaglige opgaveløsning og udviklingen af kvalitet i arbejdet
- at anvendelsen af viden har karakter af, at den faglige leder udforsker socialfagligt arbejde på en måde, der er forbundet med og forudsætter forskningsakademiske kompetencer.

Det vil sige, at lederen skal besidde kompetencer til at udforske, analysere og kommunikere om relevant viden på forskellige niveauer, herunder evnen til at omsætte det socialfaglige vidensgrundlag, så det fremmer den enkelte og gruppen af sagsbehandlernes faglige refleksioner.

Møller, A.M. 2018, *Organizing Knowledge and Decision-making in Street Level Professional Practice: A Practice-based Study of Danish Child Protection Services*, SL Grafik, Frederiksberg.

I ph.d.-afhandlingen (se afsnit 4.6.1 for en nærmere beskrivelse) belyses, hvordan bestemte organisatoriske rutiner understøtter vidensdeling på forskellig vis. Selvom forskellige former for viden fremhæves som vigtige af ledere og koordinatore, så bliver nogle former for viden privilegeret i de organisatoriske rutiner, som er med til at skabe og fastholde bestemte hierarkier mellem medarbejderne. Dette kan skabe rutiner, hvor uenighed og konflikt er det, som driver den faglige forandring. Konflikten kan således være produktiv i at skabe fagligt forankrede forandringer, men den kan også være opslidende og besværliggøre organisatoriske forandringer.

Sørensen, K.M. 2016c, "Vidensdeling med henblik på faglig udvikling", *Uden for nummer*, vol. 2016, no. 33, pp. 36-47.

Artiklen, som er en udløber af afhandlingen 'Metoder til den børnefaglige undersøgelse', diskuterer de udfordringer, der eksisterer i forhold til faglig udvikling i det kollegiale samarbejde om den børnefaglige undersøgelse i et komparativt perspektiv' (se afsnit 3.2 om faglig udredning i kapitel 3 for beskrivelse af metode). I analyserne tages der teoretisk udgangspunkt i et street level-perspektiv og et empirisk materiale, der består af kvalitative interview med 10 afdelingsledere og 11 socialarbejdere i seks kommuner. På den baggrund beskrives det, hvordan de enkelte kommuner har valgt at strukturere vidensdelingen i forhold til socialarbejdernes udarbejdelse af den faglige vurdering til den børnefaglige undersøgelse. Resultaterne peger på, at den faglige vidensdeling sker på meget forskellige måder i de seks kommuner, og at både de formelle og uformelle tilgange til faglige drøftelser er udfordret. På trods af at mange kommuner opererer med muligheden for fælles drøftelse, sker dette ikke altid. I stedet udarbejdes de socialfaglige analyser ofte af den enkelte socialarbejder alene – i nogle tilfælde drøftes problemstillingerne med en kollega i døren.

4.2.2 Følelsers rolle i sagsbehandlingen

Bjerre, L.S. 2017, *Fortællinger om og konstruktioner af børn i socialt myndighedsarbejde. En kulturpsykologisk undersøgelse af, hvordan børn bliver til i socialfaglig praksis, og hvordan socialrådgivere navigerer i børnesager*, Aalborg Universitet.

Ph.d.-afhandlingen (se afsnit 3.1 Sagsforløbets processer for yderligere beskrivelse) viser, at følelser spiller en vigtig rolle for, hvordan de observerede socialrådgivere navigerede i praksis på deres teammøder. På møderne fik det emotionelle mening og betydning som en del af den fagkulturelle virkelighed. Følelserne blev brugt til en evaluering af sagen, en – ”er vi på rette vej”-test, som stopklodser og som et opråb om eftertænkksomhed – ”gør vi noget, der giver os ondt i maven”. Følelserne blev derved brugt af socialrådgiverne både som betegnelser for af-fektive og kropsligt oplevede tilstande, og de blev brugt symbolsk. Kropslighed, emotionalitet og følelsesudtryk i praksis ses som evaluering af en situation på baggrund af rådgivernes erfaringer. Det følelsesmæssige foregik ikke løsrevet og ufagligt, men i den fagkultur og på den måde, sagsbehandlerne taler fagligt om sagerne.

Moesby-Jensen, C.K. & Nielsen, H.S. 2013a, ”Følelser og magt i socialt arbejde” i *Socialt arbejde med udsatte unge*, ed. B. Lihme, Akademisk Forlag, København, pp. 78-103.

Moesby-Jensen, C.K. & Nielsen, H.S. 2015, ”Emotional labor in social workers' practice”, *European Journal of Social Work*, vol. 18, no. 5, pp. 690-702.

Antologikapitlet *Følelser og magt i socialt arbejde* fra antologien ”Socialt arbejde med udsatte unge” (Lihme, 2013) og artiklen ’Emotional labor in social workers' practice’ omhandler sagsbehandlerne følelsesarbejde i mødet med unge. Data består af 8 måneders feltarbejde i to kommuner, individuelle interview med 23 sagsbehandlere, fire fokusgruppeinterview med sagsbehandlere, fem individuelle interview med unge, og seks individuelle interview med ledere. Begge tekster belyser den balancegang mellem myndighed og følelser, som sagsbehandlerne skal håndtere i deres arbejde, og hvordan mødet mellem borgere og sagsbehandlere er følelsesfuldt, da det er centeret omkring væsentlige udfordringer og forandringer i borgerens liv. Tre former for følelsesarbejde identificeres som de mest fremtrædende:

1. At lukke af for følelserne, hvor sagsbehandleren opretholder en vis distance til den unge for ikke at blive uhensigtsmæssigt engageret eller berørt i situationen.
2. At arbejde med følelserne efterfølgende og dermed regulere sine følelser i selve situationen for at arbejde med disse efterfølgende, eksempelvis sammen med kollegaer eller i privatsfæren.
3. Når en sag kommer ind under huden, bliver sagsbehandleren følelsesmæssigt berørt af sagen, som kommer til at fylde uforholdsmæssigt meget.

En række forskellige forhold indvirker på sagsbehandlerne følelsesarbejde og gør, at socialarbejderes professionalisme udfordres, fordi der altid vil være følelser til stede i deres arbejde. Forfatterne peger derfor på, at der er brug for en øget bevidsthed om, at det sociale arbejde balancerer mellem det private, personlige og det professionelle. De eksplicite beskrivelser af 3 typer af følelsesarbejde kan afhjælpe den følelsesmæssige udmattelse og udbrændthed, som for nogle sagsbehandlere bliver konsekvensen af det følelsesfulde arbejde. Beskrivelsen af de 3 typer af følelsesarbejde kan desuden motivere til at udtrykke håndteringen af følelser som et professionelt emne og initiere en diskussion om følelser på arbejdspladsen såvel som deres psykosociale arbejdsmiljø, som kan bidrage til at udvikle praksis, herunder kollegial

støtte. En fælles forståelse af følelsesarbejdet, hvordan socialarbejdere udfører det på forskellig vis, og hvad det betyder for deres praksis og de borgere, som er modtagerne, kan bidrage til læring både for socialarbejderne, men også praksisfællesskabet på arbejdspladsen. Ikke mindst kan en bevidst diskussion af følelsesarbejdet i sidste ende givetvis være med til at forbedre praksis.

Rask, L. 2011, *Børnesamtalen: Inddragelse af barnets perspektiver – dilemmaer i myndighedssagsbehandlerens arbejde*, Professionshøjskolen Metropol, Institut for Socialt Arbejde, København.

I bogen (metode beskrevet i afsnit 4.1.1 om inddragelse) peger Rask på, at mødet med udsatte børn også gør indtryk på sagsbehandlerne på et personligt plan. Sagsbehandlerne i undersøgelsen giver i nogle tilfælde udtryk for oplevelsen af afmagt og belastninger i den forbindelse: afmagt over for ikke at kunne yde barnet den hjælp, det beder om, og belastning på baggrund af indlevelse i barnets vilkår. Samtidig udtrykker de glæde ved samværet, og at det giver energi, når samtalen vurderes som vellykket. Bestemte emner og opgaver kan efterlade faglig usikkerhed, fx incest, forældre med misbrug, og børn, der fremstår afvisende. Disse fund peger på, at det kan være vigtigt at afklare, hvilken plads samtaler med børnene og de afledte indtryk – fagligt og personligt – har i forskellige fora: sparring (med kollegaer og ledelse), gruppemøder, supervision, således at sagsbehandlerne får den nødvendige og relevante støtte og inspiration.

4.2.3 Supervision

Antczak, H.B., Mackrill, T., Steensbæk, S. & Ebsen, F.C. 2019, "What works in video-based youth statutory caseworker supervision—caseworker and supervisor perspectives", *Social Work Education*, vol. 38, no. 8, pp. 1025-1040.

I artiklen undersøges supervision af myndighedssagsbehandlere. 16 sagsbehandlere og 6 supervisorer fra tre forskellige kommuner deltog i semistrukturerede interview om deres erfaringer med at bruge videosupervision. Sagsbehandlerne optog deres samtaler med unge på video og sendte dem til supervisorerne, som udvælger klip fra videoerne og efterfølgende holder et online feedback møde med sagsbehandleren baseret på bestemte standarder. Sagsbehandleren skal derefter anvende feedbacken i sine samtaler, som igen optages og sendes til supervisoren. I interviewene blev det fremhævet som vigtigt, at supervisorerne gav konkrete og opnåelige råd, og at de selv havde erfaring med myndighedssagsbehandling. Det blev fremhævet som vigtigt at se ens praksis via videoklippene og vigtigheden af, at videoklippene var velvalgte og korte. Ligesom det var vigtigt, at teknologien virkede, at infrastrukturen var i orden, og at ledelsen støttede op om supervisionen.

Magnussen, J. 2018, "Supervision in Denmark – an empirical account of experiences and practices", *European journal of social work*, vol. 21, no. 3, pp. 359-373.

I denne artikel undersøges effekterne af supervision inden for det sociale arbejde med børn og unge. Studiets empiriske analyser baserer sig på et litteraturstudie af både internationale og skandinaviske studier af supervision inden for socialt arbejde med børn og unge, en spørgeskemaundersøgelse til alle 98 danske kommuner og et kvalitativt studie om brugen af supervision i 3 udvalgte kommuner i Danmark. Her blev både observationer og interview anvendt. Studiet blev gennemført i 2013–2014 og er udgivet i en dansksproget rapport i 2015.

Formålet med supervision inden for socialt arbejde med børn og unge med særlige behov er at støtte og skabe læring for socialrådgiverne, der ofte har et presset og udfordrende arbejde. Flere internationale studier peger på, at særligt relationen mellem supervisor og supervisanden

er afgørende for, at formålet med supervisionen indfries, men de selvsamme studier fremhæver, at dette sjældent lykkes. En forklaring er, at supervisor i mange lande også er supervisans daglige leder, hvorfor de ledelsesmæssige og administrative hensyn dominerer på bekostning af læringen og støtten. Her kan erfaringerne fra Danmark og de øvrige skandinaviske lande være en inspiration. Her er den dominerende supervisionsform den gruppebaserede supervision med ekstern supervisor. I dette første danske studie om supervisionens effekt inden for det sociale arbejde med børn og unge har supervisionen en høj oplevet effekt i form af støtte og læring. En lille gruppe af især nyuddannede og ældre socialrådgivere synes dog at få mindre ud af supervisionen, end hvad flertallet får. For de nyuddannede skyldes det mindre udbytte muligvis deres manglende erfaring og faglige identitet, og for dem vil et individuelt forløb givetvis være mere udbytterigt.

4.2.4 Helhedstænkning og specialisering

Matthiessen, A., Zeeberg, B. & Haack, M.N. 2017, *Specialisering – et tveægget sværd?: En undersøgelse af organisering i børne- og ungeafdelinger set fra et sagsbehandlers- og et familieperspektiv, Professionshøjskolen Metropol, København.*

I rapporten undersøges det, hvordan specialisering påvirker sagsbehandlers opgavevaretagelse i børne- og ungeafdelinger. Den empiriske undersøgelse, der består af feltarbejde i to kommuner, bygger på en forskningsoversigt og en kortlægning af organiseringen i børne- og ungeafdelinger i alle østdanske kommuner. De to udvalgte kommuner ligner hinanden så meget som muligt på de variable, som har betydning for specialisering, samtidig er de udvalgt til at være så forskellige som muligt, når det gælder graden og typen af specialisering. Målet med dette design er at komme tæt på handlerummet i den enkelte kommune i forhold til, hvordan man organiserer sig.

I hver af de to kommuner blev der udvalgt tre børne- og ungesager, som blev undersøgt retrospektivt et år tilbage og prospektivt et år frem. Sagerne blev udvalgt ved, at sagsbehandlerne valgte sager fra det psykosociale og børnehandicapområdet, sager med drenge og piger, sager med børn og unge, sager i forskellige dele af sagsforløbet (underretning/henvendelse, undersøgelse, indsats, opfølgning) og mindst en anbringelsessag, samt sager, hvor de havde en forventning om, at barnet, den unge og forældre også ville deltage. En familie sprang fra i forløbet, og to unge ønskede ikke at blive interviewet. På baggrund af at sagsbehandler og ledere har været gatekeepere, er det sandsynligt, at de seks sager er særlige på den måde, at forholdet mellem sagsbehandler og barnet, den unge og familien er mere positivt end i mange andre sager.

Feltarbejdet viser, at sagsbehandlerne bruger forskellige koordineringsformer, herunder gensidig tilpasning gennem sparring og standardisering af viden og færdigheder gennem ansættelse af socialrådgivere eller socialformidlere. Standardiserede koordineringsformer som regler og skriftlige procedurer kan ikke stå alene, hvorfor det er nødvendigt at anvende mangeartede og kombinerede koordineringsformer for at løse opgavernes kompleksitet. Koblingen mellem de politiske, de forvaltningsmæssige og de fagprofessionelles opgaver har betydning for den logik, som præger opgavevaretagelse. Et højt specialiseringsniveau trækker mod en socialadministrativ logik, og et lavere specialiseringsniveau giver mere plads til en professionsorienteret logik. Forskydning fra professionsorienteret til socialadministrativ logik sikrer måske i højere grad specifikke retskrav, men gør gabet til familiernes livsverden større og forstærker asymmetrien i samarbejdet. Den organisatoriske specialisering har desuden betydning for børn, unge og forældre, når den afstedkommer sagsbehandlerskift, hvilket forældrene er enige om er uønsket.

Undersøgelsen peger i retning af, at organisatorisk specialisering og medarbejdermobilitet forstærker hinanden med det resultat, at børn, unge og familier får flere sagsbehandlerskift i deres sagsforløb. Snitfladeproblemer som følge af opdelingen i psykosociale teams og handicapteams er en udfordring i begge feltarbejdskommuner. Et stigende antal børn med udviklingsforstyrrelser og psykiatriske diagnoser har ikke et klart tilhørsforhold, hvilket giver anledning til uenigheder om placeringen af sager mellem teamene. Forskel på kultur og indsatser mellem de to typer af teams betyder, at det kan få vidtrækkende konsekvenser for familierne, hvorvidt deres sag ender i det psykosociale team eller børnehandicapteamet.

Hjelmar, U. & Christiansen, A.M. 2017, *Helhedsorienteret indsats for udsatte familier. analyse med udgangspunkt i erfaringer fra Furesø Kommune*. KORA – Det Nationale Institut for Kommuners og Regioners Analyse og Forskning, København.

I rapporten evalueres en helhedsindsats målrettet udsatte familier, hvor én eller begge forældre i familien modtog offentlig forsørgelse, og hvor familien havde minimum én børnesag, eller der var underrettelse om én eller flere af familiens børn og unge. Der blev udvalgt 23 familier, som blev sammenlignet med to kontrolgrupper med lignende karakteristika fra Furesø og Hørsholm Kommuner. Evalueringens kvantitative analyser baserer sig på udtræk fra kommunernes økonomisystemer og spørgeskemaer til de 23 familier. Formålet med evalueringen af erfaringerne fra Furesø Kommune er at belyse, hvordan Furesø Kommune har udviklet og implementeret en helhedsorienteret indsats over for udsatte familier. Centralt for indsatsen i Furesø Kommune var etablering af nogle fælles funktioner og redskaber for at understøtte en helhedsorienteret indsats med et tværsektorielt samarbejde, herunder navnlig en familiekoordinatorfunktion og en fælles familieplan.

Evalueringens resultater peger på, at der ikke er opnået kortsigtede effektivitetsgevinster for familierne. Der er dog opnået nogle konkrete resultater, navnlig i forhold til børnene. Fald i børnefaglige undersøgelser, fald i skolefravær, en faldende tendens i emotionelle vanskeligheder og hyperaktiv uopmærksomhed for børnene og en positiv udvikling i fritidsforhold og venskaber, som på længere sigt vil kunne bringe børnene i disse familier ind i mere positive livsbaner, end de ellers ville have været. Der er således potentielt en økonomisk gevinst for kommunen på længere sigt. Der må dog tages forbehold for, at evalueringen ikke er en effektmåling.

Oxford Research 2017, *Evaluering af 'Sammen om Familien' – en helhedsorienteret indsats for familier i Rødovre Kommune*, Oxford Research A/S, Frederiksberg.

Evaluering er en kvalitativ undersøgelse af 10 udvalgte familiers udbytte af indsatsen, baseret på interview med medarbejdere i projektet og familierne selv. Undersøgelsen er suppleret med en omkostningsanalyse baseret på Rødovre Kommunes udgifter til 9 af disse familier. Evalueringen viser overordnet, at samtlige af de udvalgte familier har haft gavn af den helhedsorienterede indsats. Konklusionen baseres både på teamets vurderinger af familierne og på udsagn fra familierne selv. Evalueringen peger på, at en helhedsorienteret indsats hjælper de udsatte familier i projektet på stort set alle de områder, som evalueringen har haft fokus på, herunder beskæftigelse, sociale forhold, børnenes trivsel og fremtidsmuligheder m.m.

Analysen viser overordnet set, at projektet medvirker til en lettelse af udgifterne til forsørgelse af familierne. Virkningen af projektet viser sig først og fremmest på udgifter forbundet med de voksne i projektet, og virkningen forventes at blive styrket fremover. En af de afgørende forskelle mellem den helhedsorienterede indsats og den indsats, som familierne har modtaget fra kommunen tidligere, er den relation, som familierne har til medarbejderne i teamet. En relation, som er kendetegnet ved en gensidig tillid mellem familierne og teamet.

Villumsen, A.M. 2018a, "Familiernes stemme om helhedsorienteret socialt arbejde" i *Helhedsorienteret socialt arbejde med udsatte familier*, ed. A.M. Villumsen, Akademisk Forlag, København, pp. 175-190.

I antologikapitlet *Familiernes stemme om helhedsorienteret socialt arbejde*, der indgår i antologien "Helhedsorienteret socialt arbejde med udsatte familier" (Villumsen, 2018b), er der fokus på de elementer ved en helhedsorienteret indsats, som familier selv peger på som centrale og betydningsfulde. Kapitlets empiri bygger på følgeforskning af 35 familier, som har været en del af en helhedsorienteret indsats "Familien i Fokus" i en kommune. 14 familier blev interviewet fem gange, og 12 familier blev interviewet fire gange (9 familier blev interviewet tre eller færre gange, men indgår ikke i datagrundlaget for kapitlet).

Familierne har en oplevelse af, at den helhedsorienterede indsats med kun en socialrådgiver gør, at der bliver lyttet til dem, og at de bliver forstået i deres særlige sammenhæng, og at de selv får mulighed for selv at sætte mål og retning for både deres familieliv og beskæftigelse. Det er ikke selve organiseringen med kun en socialrådgiver, som gør forskellen, men at socialrådgiveren forstår familierne som bestående af unikke individer i konkrete kontekster. Socialrådgiveren deler definitionsmagten med familierne, som selv får indflydelse på, hvordan deres udfordringer skal forstås og løses. Det afgørende er, at familierne oplever hjælpen som relevant, at hjælpen er tilgængelig, og at familien oplever sig som en del af hjælpen. Villumsen (2018a) uddrager fire centrale læringspunkter:

1. Det er væsentligt, at der er få professionelle med tætte bånd til familien
2. Når hjælpen er tilgængelig og meningsfuld, så bliver det lettere at handle og skabe mening og værdighed for familierne
3. Når socialrådgiveren deler definitionsmagten med familierne, bliver det lettere for familierne at deltage i løsningerne (modtage hjælp)
4. Der skal være fokus på, hvad kvalitet i socialt arbejde er, og for hvilke målgrupper.

Haack, M.N., Matthiessen, A. & Zeeberg, B. 2018, "Det bøjelige helhedssyn – Når organiseringen former det sociale arbejde" i *Helhedsorienteret socialt arbejde med udsatte familier*, ed. A.M. Villumsen, Akademisk Forlag, København, pp. 73-93.

I antologikapitlet *Det bøjelige helhedssyn – Når organiseringen former det sociale arbejde* fra antologien "Helhedsorienteret socialt arbejde med udsatte familier" (Villumsen, 2018b) undersøges det, hvordan kommunernes organisering påvirker sagsbehandlerne arbejde med helhedssyn. Fundene er baseret på et feltarbejde i to kommuner, hvor en har en lav grad, og den anden en høj grad af organisatorisk specialisering. Helhedssynet er undersøgt ved at følge seks børnesager over 2 år, hvor der er gennemført journalstudier, personlige interview, fokusgruppeinterview og observationer og afdækker både sagsbehandler og familiens perspektiver.

Forfatterne finder, at helhedssynet er en identitetsmarkør og et professionsideal for sagsbehandlerne, men det er ikke en fælles opfattelse af, hvad helhedssynet er. Nogle sagsbehandlere fremhæver tidsaspekter, som at føre en sag fra stat til slut, mens andre kobler helhedssynet til samarbejdet med familien og andre fagprofessionelle, og andre igen fremhæver helhedssynet som en del af den børnefaglige undersøgelse, handleplanen og anvendelse af ICS (Integrated Children's System).

I begge kommuner udgør opdelingen i forvaltningerne arbejdet med et helhedssyn, særligt opdelingen mellem det psykosociale område og handicapområdet. Der har i begge kommuner udviklet sig kulturforskelle mellem psykosociale teams og børnehandicapteams, hvilket har be-

tydning for, hvordan sagsbehandlerne forstår og definerer familiernes problemer. På børnehandicapområdet fylder lovgivningen meget, mens socialpsykologiske forklaringer fylder hos de psykosociale teams. Ligeledes betyder graden af specialisering noget for, om det er familien, barnet eller den unge, som fremhæves i sagsarbejdet, hvor en familieorienteret tilgang var mere fremtrædende i den lavt specialiserede kommune. Forfatterne finder således, at selvom sagsbehandlerne arbejder ud fra et fælles lovgrundlag, så kan forskelle i problemforståelse og referenceramme fører til, at barnet eller den unge og familien i en sag mødes forskelligt og får varierende tilbud om indsatser afhængigt af, om sagen er placeret i det psykosociale team eller i børnehandicapteamet.

En væsentlig barriere for helhedssyn i den enkelte sag er sagsbehandlerskift. Disse skift kan skyldes forskellige forhold, opsigelser, nyansættelser, omorganiseringer og horisontal specialisering, hvor sager overdrages mellem organisatoriske enheder. Familierne ønsker imidlertid at undgå sagsbehandlerskift, og ledere, sagsbehandlere og familier peger samstemmende på, at konsekvenserne ved skiftene er forringede muligheder for relationskabelse og videnstab i sagerne.

Forfatterne finder, at der i den lavt specialiserede kommunes psykosociale team er et større fortolknings- og handlerum for sagsbehandlerne, end det er tilfældet i den specialiserede kommune, men også større end i samme kommunes børnehandicapteam. Dette skaber mulighed for, at sagsbehandlerne følger sagerne fra start til slut, og at der er en større accept af, at sagsbehandlerne afprøver forskellige ting i sagsarbejdet. Den uformelle koordinering på tværs og særligt erfarne sagsbehandlers handlinger kan kompensere for de organisatoriske benspænd for realiseringen af et helhedssyn. En pointe i undersøgelsen er således, at arbejdet med helhedssyn formes af den formelle organisering, men at den uformelle organisering til en vis grad kan kompensere for barrierer i den formelle organisering af sagsarbejdet i specialiserede enheder. Den højt specialiserede organisering understøttede kun i ringe grad sagsbehandlernes arbejde med helhedssyn på det psykosociale område, og på børnehandicapområdet er organiseringen karakteriseret ved en omfattende orientering mod lovgivningen. En stærk professions- og arbejdspladskultur kan kompensere for organisatoriske barrierer ved at understøtte uformel organisering, da sagsbehandlernes handlerum er afgørende for arbejdet med helhedssyn. Organiseringen former handlegrundlaget, som igen former helhedssyn.

4.2.5 Organisering via Herning-/Sverigesmodellen

Mathiasen, S.H. 2017, "Samarbejde på tværs: et eksempel fra praksis", *Kognition & pædagogik*, vol. 27, no. 105, pp. 20-29.

I artiklen fremhæves de greb, som har vist sig virkningsfulde i Hernings implementering af en ny organisationsmodel inspireret af svenske erfaringer. Samtidig peges der også på særlige opmærksomhedspunkter og udfordringer, som der har vist sig ved at arbejde mere på tværs og helhedsorienteret, samt hvordan man har forsøgt at håndtere disse. Forfatteren Mathiasen har i samarbejde med praksis været med til at udvikle Herning-modellen og fulgt dens implementering. Det er disse erfaringer, som der trækkes på i artiklen, der dog primært har fokus på en beskrivelse af modellen. Det konstateres, at erfaringerne fra Herning er, at modellen er bedre til at lave forebyggende og helhedsorienterede indsatser, men primært går i dybden med de udfordringer, der også er med modellen. Disse er: at tværfagligheden ikke sker på bekostning af stærke monofagligheder, at der gives plads til alle fagligheder, og at de forskellige fagligheder deler fælles mål.

I artiklen peges der på en række greb, som kan iværksættes for at imødekomme udfordringerne, her peges der på: nedbrydning af den "siloopdelte" driftsorganisation, investering i, at sagsbehandlere har mere tid til at arbejde tværprofessionelt og med familierne, et fælles fagligt mål på tværs af fagligheder, god ledelse med respekt for alle fagligheder, forskellige fagligheder skal have kendskab til hinanden, og rammerne herfor skal være til stede. Herning-modellen skal ikke ses som en færdig model, men udvikles løbende i samarbejde med eksterne partnere.

Møller, S.Ø, Schmidt, F., Kloppenborg, H.S. & Pedersen, H.S. 2015, *Sverigesmodellen i praksis: erfaringer fra Herning Kommune efter to år*, KORA – Det Nationale Institut for Kommuners og Regioners Analyse og Forskning, København.

I KORA-rapporten er en eksplorativ undersøgelse i Herning Kommune, der beskriver, hvordan Sverigesteamet er organiseret, og hvordan de vurderer, at deres nuværende praksis adskiller sig fra tidligere. Herning Kommune igangsatte i 2013 deres såkaldte Sverigesprogram. Formålet med programmet er at opnå en mere effektiv ressourceudnyttelse på det specialiserede område for udsatte børn, unge og familier. Dette mål skal bl.a. indfries gennem en omlægning af kommunens myndighedsarbejde, hvor der som et forsøg blev etableret et tværfagligt Sverigesteam i fire af kommunens skoledistrikter. Sverigesteamet, som består af myndighedsrådgivere, PPR-psykologer og sundhedsplejersker, er særligt kendetegnet ved, at hver rådgiver har langt færre sager end normalt, samt at den tværfaglige organisering er styrket. Formålet med undersøgelsen er således at tilvejebringe viden om, hvordan Sverigesteamets praksis konkret folder sig ud med henblik på at øge forståelsen af, hvad det i en dansk kommunal kontekst vil sige at arbejde efter principperne i "Den Svenske Model".

Undersøgelsen er baseret på dokumentstudier af Herning Kommunes materiale samt en interviewundersøgelse, der er gennemført af Metodecentret og KORA. Interviewene fordelte sig på: tre fokusgruppeinterview med socialrådgivere fra Sverigesteamet, interview med teamleder for Sverigesteamet, interview med chefen for Center for Børn og Forebyggelse, interview med afdelingsleder for Børne- og Familierådgivningen, interview med programleder for Sverigesprojektet, fokusgruppeinterview med PPR-psykologer fra Sverigesteamet, fokusgruppeinterview med sundhedsplejersker fra Sverigesteamet, interview med tre børn/unge/familier og interview med leverandører fra Børne- og Familiecenter Herning og Hedeboencentret i Herning Kommune.

Rapporten peger på, at følgende faktorer er centrale i den ændrede praksis, som Sverigesprojektet har medført: tidlig indgang i sagerne (sagerne går direkte fra underretning til sagsbehandler), at der ikke skiftes sagsbehandler, bedre mulighed for tværfaglighed, at rådgiverne (og de andre faggrupper) er mere tilgængelige end tidligere, og mere dialog med familier og leverandører. Samlet peger særligt rådgiverne på, at de fire ovenstående faktorer medfører, at de har "fået myndigheden tilbage" – dvs. at de oplever, at de er bedre i stand til at handle ud fra deres faglige vurderinger. De undgår at være nødsaget til at producere akutte løsninger, men oplever, at de bedre kan træffe de fagligt bedste beslutninger i alle deres sager.

Socialstyrelsen 2018a, *Evaluering af omlægning af indsatsen for udsatte børn og unge*, Socialstyrelsen, Odense.

I rapporten undersøges det, i hvilken udstrækning det er lykkedes for Haderslev, Herning og Hvidovre Kommune at ændre brugen af foranstaltninger og indsatser med det formål at sætte tidligere ind over for børn og unge i problemudvikling. Data til evalueringen er indsamlet i slutningen af den 2-årige periode og består både af kvalitative og kvantitative indsamlinger. Det fremgår, at mellem 56 og 91 ledere, myndighedssagsbehandlere og medarbejdere ved indsatser har besvaret en survey med tre tidsligt forskudte nedslag. Det fremgår ikke, hvor mange der har besvaret for hver medarbejdergruppe. Det fremgår, at der er gennemført kvalitative

semistrukturerede interview med ledere på direktør- eller chefniveau, faglige ledere hos myndighed og tilbud, fokusgrupper med faglig ledelse og medarbejdere i myndighed og tilbud, semistrukturerede gruppeinterview af ledelse hos aktører på almenområdet, dialog og validering af fortolkninger med de tre partnerskabskommuner på to udviklingsseminarer, men der fremgår ikke en samlet beskrivelse af, hvor mange medarbejdere, som indgår i dataindsamlingen og i hvilket omfang. Der indgår ikke beskrivelser af hverken kvalitative eller kvantitative metoders anvendelse eller begrænsninger.

På baggrund af en forandringsteoretisk ramme viser evalueringen, at det i vid udstrækning er lykkedes for de tre kommuner at ændre brugen af foranstaltninger og indsatser. Eksempelvis ses ændringen ved øget brug af forebyggende forløb eller hjemmebaserede foranstaltninger, og at det er en lille andel af børnene og de unge i de tre kommuner, som efter en forebyggende indsats modtager mere indgribende foranstaltninger. Den faglige retning i omlægningen har stor opbakning blandt de centrale aktører, som har udmøntet omlægningens princip om, at det så vidt muligt er i hverdagslivet, at barnets trivsel, mestringsevne og relationer skal styrkes. Efterlevelse af princippet viser sig også anbringelsesområdet, hvor der i to af kommunerne ses en øget andel af anbragte i netværkspleje. Det er de tre kommuners erfaring, at det kræver et længerevarende fokus og tæt faglig ledelse at indarbejde den forebyggende tilgang i organisationen, hvilket opnås ved et styrket samarbejde mellem myndighed, udførere og fagfolk i almenområdet, som finder fleksible løsninger for barnet med udgangspunkt i dets hverdagsmiljø. Sagsbehandlernes hyppigere opfølgning i sagerne har medvirket til en tættere kontakt til både børnene og de unge, deres familier og de fagfolk, der leverer indsatsen. Det har givet mulighed for løbende justeringer af indsatsen efter barnets behov og tidligere opsporing.

4.2.6 Reorganisering og omlægning

Iversen, K., Strandby, M.W., Schmidt, A. & Kloppenborg, H.S. 2020, *Kommunernes omlægning til en tidligere forebyggende indsats på børn og unge-området: Erfaringsopsamling*, VIVE – Det Nationale Forsknings- og Analysecenter for Velfærd, København.

I VIVE-rapporten samles der op på erfaringer fra 18 af 24 kommuners arbejde med omlægning til en tidligere forebyggende indsats. Erfaringsopsamlingen undersøger, hvilke elementer i omlægningen de 18 kommunerne har arbejdet med, samt deres konkrete erfaringer med at arbejde med de enkelte delelementer. Fokus i erfaringsopsamlingen har været at undersøge:

1. Hvordan er udviklingen i kommunerne forløbet, og hvad er der arbejdet med?
2. Hvad har udfordret, og hvad udfordrer fortsat?
3. Hvilke resultater har kommunerne opnået?

Erfaringsopsamlingen er foretaget på baggrund af en interviewundersøgelse med ledere og tovholdere i de 18 rådgivningskommuner gennemført i august og september 2019 samt en nøgletalsanalyse af 10 af rådgivningskommunernes nøgletal på området for udsatte børn og unge fra perioden 2016-2019. Omlægningen til en tidligere forebyggende indsats er en kompleks opgave for kommunerne, idet den både involverer myndighedsområdet, almenområdet og udførerområdet og forudsætter et tæt samarbejde både internt på de enkelte områder og på tværs af områderne.

Overordnet set viser erfaringsopsamlingen, at der er indikationer på, at flere kommuner opsporer flere børn og unge i mistrivsel på et tidligere tidspunkt i problemudviklingen; at børnene, de unge og familierne modtager en mere koordineret og helhedsorienteret indsats; og at der er et

styrket fokus på forebyggelse af anbringelse uden for hjemmet. I forhold til omlægningens strategiske og organisatoriske plan viser erfaringsopsamlingen, at det er understøttende for omlægningen, at der er politisk fokus på og opbakning til omlægningen, fx i form af investeringer i omlægningen, at der udvikles en strategi for omlægningen på tværs af de involverede fagområder, og at lederne på tværs af fagområderne står sammen om omlægningen.

Imidlertid kan det være vanskeligt at tilbagebetale eventuelle investeringer i omlægningen inden for den fastsatte tidsramme, som ofte er kort (typisk 2-4 år), og udviklingen af tværgående strategier udfordres af lovgivning, økonomi og forskelle i de faglige perspektiver. Derudover er erfaringen, at omlægningen kræver et kontinuerligt og vedvarende ledelsesfokus med tydelighed om omlægningen som en kulturforandring. Arbejdet med tværgående samarbejde og koordinering i forhold til omlægningen viser, at det tværfaglige samarbejde er en stor opgave, som tager tid at implementere. Derudover er opbygningen af tværfaglige relationer mellem medarbejderne afgørende for samarbejdet.

Erfaringsopsamlingen viser også, at det tværfaglige samarbejde understøtter en bedre kvalitet i underretningerne, og at der etableres mere individuelle specialiserede indsatser, samt at samarbejdet kvalificerer medarbejdernes individuelle kompetencer. Erfaringerne med at arbejde med omlægningen til en tidligere forebyggende indsats på myndighedsområdet viser, at de faglige ledere er vigtige for implementeringen af omlægningen på medarbejderniveauet. Opnormeringer på myndighedsområdet indvirker positivt på medarbejdernes motivation, men på trods af opnormeringer er flere kommuner ikke lykkedes med at nedbringe sagsantallet til det ønskede, fx fordi et øget fokus på opsporing har ført til en stigning i antallet af sager. Erfaringen er, at en tættere opfølgning i sagerne, som forventet, gør det muligt for rådgiverne at komme tættere på børnene eller de unge og at tilpasse indsatsen i takt med barnets eller den unges udvikling.

Tilsvarende er det erfaringen, at forældreinddragelse kan foranledige, at rådgiverne opnår en bedre kontakt til familierne, men at det at arbejde inddragende i mange tilfælde kræver kompetenceudvikling af medarbejderne. I forhold til udførerområdet og tilbudsviften finder erfaringsopsamlingen, at arbejdet med indsatsstrappen er vigtigt i forhold til det tværgående samarbejde internt i kommunen, da det kan være vanskeligt at samarbejde på tværs af kommunen, hvis ledere og medarbejdere ikke ved, hvilke indsatser der kan tilbydes.

Derudover er erfaringen, at nogle kommuner – på trods af arbejdet med udvikling af tidligere forebyggende indsatser – fortsat oplever at mangle indsatser til konkrete målgrupper. I nogle kommuner er erfaringen desuden, at det i højere grad er muligt at arbejde i retning af bestemte anbringelsestyper i nye anbringelsessager end i sager, hvor børnene eller de unge allerede er anbragt. Erfaringerne med omlægningen på almenområdet er, at det er centralt at involvere almenområdet tidligt i omlægningen for at understøtte ejerskabet til omlægningen og tydeliggøre vigtigheden af almenområdets rolle i forhold til tidlig opsporing. Derudover gør det en positiv forskel, hvis omlægningen er fælles forankret på tværs af almenområdet og det specialiserede område.

Erfaringsopsamlingen viser endvidere, at en bred inddragelse af almenområdet i arbejdet omkring omlægningen vanskeliggøres af, at medarbejdergruppen på almenområdet er meget stor. Samarbejdet med almenområdet involverer desuden flere ledelseslag, medarbejdergrupper, budgetter og prioriteringer og kræver derfor mange ressourcer og et vedvarende ledelsesfokus.

4.2.7 Opsamling på ledelse og organisering

Publikationerne viser, at velfungerende organisering og ledelse af sagsbehandlingen er afgørende for kvaliteten af selve sagsbehandlingen. Organisering og ledelse er imidlertid komplekse størrelser, som er afhængige af en lang række faktorer ud over selve sagsbehandlingen som praksis. Det viser sig vigtigt at have fokus på tæt faglig sparring med en faglig kompetent ledelse, supervision og smidige organisatoriske rammer, som fremmer tværprofessionelt samarbejde og helhedsorientering (Antczak et al., 2019; Baviskar et al., 2016; Haack, Matthiessen & Zeeberg, 2018; Magnussen, 2018; Michelsen, 2013; Moesby-Jensen, 2013; Moesby-Jensen & Nielsen, 2013a; Moesby-Jensen & Nielsen, 2015; Nissen, 2013; Socialstyrelsen, 2015; Vilumsen, 2018a).

4.2.7.1 Ledelse

Kvalitet i sagsbehandlingen er afhængig af, at ledelsen har den "faglige indsigt" til at navigere i den socialfaglige kompleksitet, og at lederen har en bevidsthed om, hvilke ledelsespositioner der er hensigtsmæssige. Samtidig er det også nødvendigt, at ledelsen sikrer, at der er det nødvendige videns- og beslutningsgrundlag i forhold til anvendelsen af nye lovregler. Ledelsen skal stimulere de faglige diskussioner og den fælles faglige refleksion og formå at finde en balancegang mellem det unikke ved hver sag og opretholdelse af organisationens rutiner og skematikker. Balancegangen mellem socialfaglige metoder og improvisation kræver udvikling af ledelseskompetencer, som aktivt skaber forbindelser mellem praksisfællesskabet, social læring og improvisation (Baviskar et al., 2016; Michelsen, 2013).

Et opmærksomhedspunkt for at højne kvaliteten i sagsbehandlingen er et fokus på at udvikle ledelseskompetencer, som skaber forbindelse mellem praksisfællesskabet, sociallæring og improvisation, men også sikrer, at anvendelsen af viden har karakter af, at den faglige leder har kompetencer til at udforske det socialfaglige arbejde på en måde, der er forbundet med og forudsætter forskningsakademiske kompetencer (Moesby-Jensen, 2013, Nissen, 2013; Socialstyrelsen, 2015). I forlængelse heraf er det også afgørende at have fokus på den faglige vidensdeling, idet den aktuelt sker på meget forskellige måder i kommunerne, og at både de formelle og uformelle tilgange til faglige drøftelser er udfordret (Sørensen, 2016c). Det er vigtigt at have en forståelse for de organisatoriske rutiner, som skabes omkring vidensdelingen, og hvordan en kritisk tilgang kan understøtte forandringer, men også være en hindring for udvikling og læring (Møller, 2018).

4.2.7.2 Følelser og supervision

Publikationerne omhandlende følelser og følelsesarbejde viser, at dette spiller en vigtig rolle i sagsbehandlernes arbejde, og at håndteringen, også ledelsesmæssigt, af følelser er vigtig for kvaliteten af det socialfaglige arbejde (Antczak et al., 2019; Magnussen, 2018; Moesby-Jensen & Nielsen, 2013a; Moesby-Jensen & Nielsen, 2015). Sagsbehandlerne kan opleve, at deres professionalisme, og dermed kvaliteten af deres arbejde, udfordres, fordi følelser er til stede i deres arbejde og ikke automatisk kan tilsidesættes. Håndteres og tydeliggøres disse følelser løbende, så de ikke får en negativ indvirkning på samarbejde og sagsforløb, vil det givetvis bidrage til en højnet kvalitet i sagsbehandlingen. De følelser, som kommer i spil i sagsbehandlingen, kan have en positiv funktion i selve arbejdet og eksempelvis aktivt bruges til en evaluering af sagen ("*er vi på rette vej*"-test), som stopklodser og som et opråb om eftertænkning ("*gør vi noget, der giver os ondt i maven*") (Bjerre, 2017). Følelshåndtering kan dermed bidrage til at sikre kvaliteten i sagsbehandling ved at gøre følelser til et professionelt emne og initiere diskussioner om følelsers rolle på arbejdspladsen (Moesby-Jensen & Nielsen, 2015).

Supervision fremhæves i flere publikationer som helt centralt for, at sagsbehandlerne får den nødvendige støtte og inspiration til at kunne varetage deres arbejde, herunder håndtere følelser. Mødet med udsatte børn og unge kan ofte gøre indtryk på sagsbehandlerne på et personligt plan, og i nogle tilfælde kan det føre til oplevelser af afmagt og belastninger, hvilket også hænger sammen med de generelle arbejdsvilkår, eksempelvis sagsmængden. Supervision er således vigtig for at forebygge mistrivsel, stress og udbrændthed blandt sagsbehandlere og dermed afværge, at de ikke varetager sagsforløbene bedst muligt, eller at de stopper.

Den gruppebaserede supervision med ekstern supervisor ser ud til at resultere i en høj oplevet effekt i form af støtte og læring i det sociale arbejde med børn og unge (Magnussen, 2018). Videosupervision er en ny form for supervision, hvor sagsbehandlere modtager supervision på konkrete videoer, som viser positive tendenser i forhold til, at supervisionen bliver knyttet til faktiske situationer, og det er en fordel, når at supervisorerne giver konkrete og opnåelige råd og selv har erfaring med myndighedssagsbehandling. For at supervisionen understøtter den faglige kvalitet af sagsbehandlingen, er det vigtigt, at ledelsen støtter op om supervisionen (Antczak et al., 2019). Supervision kan således også bidrage til at sikre kvaliteten i sagsbehandlingen.

4.2.7.3 Helhedsorientering

De kortlagte publikationer viser, at helhedsorientering i både sagsbehandling og indsats gennemgående ser ud til at have lovende perspektiver. Samlet set tegner der sig et billede af, at en højere grad af helhedsorientering vil skabe en højere kvalitet i sagsbehandlingen i flere henseender, fx et fald i børnefaglige undersøgelser, et fald i skolefravær, en faldende tendens i emotionelle vanskeligheder og hyperaktiv uopmærksomhed for børnene og en positiv udvikling i fritidsforhold og venskaber (Hjelmar & Christiansen, 2017). I vellykkede helhedsorienterede indsatser oplever familierne, at der bliver lyttet til dem, og at de selv får mulighed for at sætte mål og retning for både deres familieliv og beskæftigelse. Det er væsentligt:

- at der er få professionelle med tætte bånd til familien
- at hjælpen er tilgængelig og meningsfuld, så bliver det lettere at handle og skabe mening og værdighed for familierne
- at socialrådgiverne deler definitionsmagten med familierne, da det gør det lettere for familierne at deltage i løsningerne (modtage hjælp)
- at der er fokus på, hvad kvalitet i socialt arbejde er, og for hvilke målgrupper (Hjelmar & Christiansen, 2017; Oxford Research, 2017; Villumsen, 2018a).

Der er imidlertid ikke nødvendigvis enighed om, hvad et helhedssyn konkret indebærer, særligt når der ikke er tale om en konkret helhedsorienteret indsats. Opdelingen i forvaltningerne mellem det psykosociale område og handicapområdet påvirker eksempelvis mulighederne for at arbejde ud fra et helhedssyn, da der udvikler sig kulturforskelle mellem psykosociale teams og børnehandicapteams og for, hvordan sagsbehandlerne forstår og definerer familiernes problemer (Haack, Matthiessen & Zeeberg, 2018). Selvom sagsbehandlerne i de specialiserede teams arbejder ud fra et fælles lovgrundlag, så kan forskelle i problemforståelse og referenceramme føre til, at barnet, den unge eller familien i en sag mødes forskelligt og får varierende tilbud om indsatser, afhængigt af om sagen er placeret i det psykosociale team eller i børnehandicapteamet. Enighed om, hvad en helhedsorientering konkret indebærer i forvaltning og i de professionelle arbejder, er således væsentligt at italesætte. Uenighed om helhedssynet kan således være en udfordring i forhold til implementeringen af helhedsorienteret sagsbehandling.

En anden væsentlig barriere for et helhedssyn er sagsbehandlerskift. Ledere, sagsbehandlere og familier peger samstemmende på, at konsekvenserne ved skiftene er forringede muligheder for relationsskabelse og videnstab i sagerne (Haack, Matthiessen & Zeeberg, 2018; Matthiessen, Zeeberg & Haack, 2017; Moesby-Jensen, 2019a). Fastholdelse af sagsbehandlere og forebyggelse af stor udskiftning i sagsbehandlergruppen er således et afgørende opmærksomhedspunkt, da stabilitet og tillid er vigtige forudsætninger for den gode helhedsorienterede indsats og dermed højnet kvalitet i sagsbehandlingen.

Implementeringen af Hering-/Sverigesmodellen har netop til formål at styrke den forebyggende og helhedsorienterede indsats. Vigtigt for implementeringen af modellen og dermed kvalitet er bl.a., at tværfagligheden ikke sker på bekostning af stærke monofagligheder, at der gives plads til alle fagligheder, og at de forskellige fagligheder deler fælles mål. For at imødekomme disse udfordringer og sikre kvalitet kan der med fordel anvendes forskellige greb, eksempelvis nedbrydning af den "siloopdelte" driftsorganisation og investering i, at sagsbehandlere har mere tid til at arbejde tværprofessionelt og med familierne (Mathiasen, 2017; Møller et al., 2015). Brugen af Sverigesprogrammet ser ud til at ændre praksis således, at der bliver en tidligere indgang i sagerne (sagerne går direkte fra underretning til sagsbehandler), at der ikke skiftes sagsbehandler, at der er bedre mulighed for tværfaglighed, at sagsbehandlere (og de andre faggrupper) er mere tilgængelige end tidligere, og at der er mere dialog med familier og leverandører. Sagsbehandlere oplever, at ændringerne gør dem bedre i stand til at handle ud fra deres faglige vurderinger, således at de undgår akutte løsninger og bedre kan træffe de fagligt bedste beslutninger. Der er endog lovende indikationer på, at en omlægning til tidligere forebyggende indsats kan betale sig, da flere kommuner opsporer flere børn og unge i mistrivsel på et tidligere tidspunkt i problemudviklingen; at børnene, de unge og familierne modtager en mere koordineret og helhedsorienteret indsats; og at der kommer et styrket fokus på forebyggelse af anbringelse uden for hjemmet (Møller et al., 2015; Socialstyrelsen, 2018a). Brugen af Hering-/Sverigesmodellen ser således ud fra de inkluderede publikationer ud til at højne kvaliteten i sagsbehandlingen.

4.3 Tværfagligt samarbejde

Det tværfaglige samarbejde, som sagsbehandlere indgår i med andre professionelle, er afgørende for kvaliteten i sagsbehandlingen. Publikationer om tværfagligt samarbejde, der bidrager til sagsbehandlingen og beslutningsprocessen i forbindelse med børn- og ungesager, falder ind under to temaer: helhedstænkningen i det tværprofessionelle samarbejde er udfordret og tværprofessionelt samarbejde i et hierarkisk system. Vi har identificeret 11 publikationer, som omhandler det tværfaglige samarbejde.

Tablet over publikationer primært omhandlende tværfagligt samarbejde

Forfatter	Titel	Årstal	Type	Metode
Larsen, M.R.	Konflikt og konsensus i tværfagligt samarbejde omkring børn	2012	Dansk artikel	Kvalitativt
Larsen, M.R.	Hverdagslivets anekdotiske betydning: Når børnelivet falder ud af helhedstænkningen	2012	Dansk artikel	Kvalitativt
Schwartz, I., Hansen, A.B. & Stokholm, G.	Tværprofessionelt samarbejde om børneliv i vanskeligheder	2015	Dansk artikel	Kvalitativt
Moesby-Jensen, C.K. & Moesby-Jensen, T.	Lydhedsetik og bureaukratisk grusomhed: Refleksioner over det tværprofessionelle samarbejde mellem myndighedssocialrådgivere og PPR-ansatte	2017	Antologi-kapitel	Kvalitativ

Forfatter	Titel	Årstal	Type	Metode
Possing, D.H.	Jeg har bare brug for sådan en rød knap, man trykker på, og så bliver alt godt	2016	Artikel	Kvalitativ
Nielsen, H.S.	Skolesocialrådgiverordningen: Tidlig indsats i forhold til børn, der vækker bekymring	2017	Antologi-kapitel	Kvalitativ
Søbjerg, L.M.	The Establishment of Barnahus in Denmark: Dilemmas for Child Welfare Case-workers	2017	Antologi-kapitel	Kvalitativ
Ankestyrelsen	Kommunernes brug af de danske børnehuse	2017	Rapport	Kvalitativ
Mehlbye, J., Berger, N.P. & Larsen, B.Ø.	SSP-samarbejdet i det kriminalitetsforebyggende arbejde	2019	Rapport	Mixed
Juhl, M., Friis, S., Lind, M.S., de Lichtenstein, V. & Rod, M.H.	Bedre sundhedspleje til udsatte familier i barnets første 1.000 dage – hvordan kan arbejdet styrkes?	2018	Rapport	Kvantitativ
Stegeager, N., Kildedal, K., Laursen, E. & Verwohlt, B.	En særlig indsats: Socialt udsatte børn og unge på Lolland-Falster	2015	Rapport	Mixed

Note: Publikationerne er opgivet i den rækkefølge, som de gennemgås i kapitlet.

4.3.1 Helhedstænkningen i det tværprofessionelle samarbejde er udfordret

Larsen, M.R. 2012b, "Konflikt og konsensus i tværfagligt samarbejde omkring børn i vanskeligheder", *Nordiske Udkast*, vol. 40, no. 1, pp. 52-72.

I artiklen undersøges den tværfaglige samarbejdspraksis og spændingsfeltet mellem mangfoldighed og konflikt på den ene side over for entydighed af konsensus på den anden side. Det tværfaglige samarbejde er afgørende for at skabe den nødvendige sammensatte viden om børn i vanskeligheder, fordi børn jo lever deres liv på tværs af institutionelt adskilte sammenhænge. Udfordringen for det tværfaglige samarbejde er, at de forskellige voksne omkring børn i vanskeligheder har hver deres ansvarsområder, opgaver og faglige baggrunde. De er positioneret forskelligt og har forskellige adgange til viden om børnene. Konkret analyserer Larsen observationer og interview med forskellige deltagere fra specialundervisning, visitation og tværfaglige møder omkring to børn, der udviser vanskeligheder i skolen. Blandt andet er forvaltningschefer interviewet, og i denne gennemgang fremhæves netop forvaltningsaspektet, da de andre aktører er mindre relevante for selve sagsbehandlingen. Forvaltningscheferne beskriver bl.a., hvordan de økonomiske hensyn har konkrete betydninger i beslutningsprocesserne. For eksempel, at det er økonomisk fordelagtigt at undgå at sende børnene uden for kommunen [i et specialtilbud], hvilket indirekte kan få den betydning, at man hæfter sig mere ved de dele af de forskellige parters beskrivelser af børnenes situation, der kan underbygge en placering inden for kommunen. I artiklen påpeges det, at fordi indsatserne ofte er beskrevet i forhold til målgrupper af enkeltbørns vanskeligheder (fx diagnoser), så tillægges de individuelle kendetegn ved børnene ofte mere vægt. Centrale aspekter for børnene, som deres deltagelsesmulighed i børnefællesskabet, falder således nemt ud i sagsgangen i visitationspraksis.

På baggrund af hele det empiriske materiale peges der på en sideløbende eksistens af to forståelsesfigurer for børns udvikling: en figur med rødder i positivismen rettet mod afklaring af individuelle årsager til vanskeligheder og en anden situeret figur, der peger i retning af identifikation af kontekstuelle betingelser for vanskeligheder. Den situerede forståelse vanskeliggøres af de institutionelle betingelser, der primært ser ud til at befordre de positivistiske forståelsesfigur, grundet det forvaltningsmæssige behov for at sikre ensartethed i sagsgangen og træffe entydige beslutninger på "sikker viden". Kravet om entydig "sikker viden" for at beslutte forstærker tendensen til individualisering og bliver samtidigt en væsentlig betingelse for, hvordan

"ordentlig faglighed" kan forstås i det tværfaglige samarbejde. En væsentlig pointe i artiklen bliver, at den politiske ambition om både at skabe inklusion med plads til forskellighed gennem et arbejde med børns betingelser i skolen og at udvikle tidlig indsats gennem udpegning af børns individuelle dysfunktioner stiller modsætningsfyldte krav til forskellige deltagere med forskellige fagligheder og forskellige institutionelle betingelser.

Larsen, M.R. 2012b, "Konflikt og konsensus i tværfagligt samarbejde omkring børn i vanskeligheder", *Nordiske Udkast*, vol. 40, no. 1, pp. 52-72.

Denne pointe udfoldes yderligere i denne artikel af samme forfatter, hvor analyser af en konkret case viser, at trods bestræbelserne på at "tænke rundt om barnet" i de tværprofessionelle samarbejdsrelationer bliver viden om barnets hverdagsliv nemt tildelt en anekdotisk betydning. Det vil sige en viden, der opleves som svær eller meningsløs at inddrage i beslutningsprocesserne omkring barnet. Larsen pointerer, at i den sammensatte sociale praksis omkring håndteringen af et barns skolevanskeligheder, er der ingen, der er ansvarlige for sammenhængen og helheden i barnets hverdagsliv. Når barnets hverdagsliv ikke hænger sammen – i den givne case, hvor barnets samvær med venner og barnets mulighed for at gøre det, han er bedst til (matematik), begrænses grundet indsatsene – sker det altså ikke på grund af manglende ambitioner om tværfaglighed og helhedstænkning. Derimod ser det ud til, at det sker, fordi strukturerne omkring samarbejde, problemudpegning og visitation ikke er gearret til inklusion og helhedstænkning, men i stedet tilskynder til individualiserende kategoriseringer og kausalitet i forklaringen af vanskeligheder, som inklusionsbestræbelserne i udgangspunktet sigter på at overskride.

Artiklen udfolder således, hvordan en række professionelt velbegrundede blikke tilsyneladende fører til indsatser, der begrænser barnets muligheder for at skabe sammenhæng i sit liv. Barnets perspektiv og den viden om barnets hverdagsliv, der er væsentlig for at forstå og afhjælpe situationen forsvinder upåagtet ud af det tværfaglige samarbejde, journalføringen og beslutningsprocesserne omkring barnet. Dette får den konsekvens, at indsatserne ser ud til at bidrage til at vanskeliggøre barnets liv og de vanskeligheder, barnet oplever at have, yderligere.

Schwartz, I., Hansen, A.B. & Stokholm, G. 2015, "Tværprofessionelt samarbejde om børneliv i vanskeligheder", *Nordiske Udkast*, vol. 43, no. 1, pp. 37-61.

I artiklen sættes der fokus på, hvordan professionelle koordinerer børns hverdagsliv og livsforløb, når ansvaret for omsorgen er uddelegeret til mange forskellige parter, og hvordan kommunen understøtter det tværprofessionelle samarbejde organisatorisk. Artiklen præsenterer analyser af professionelles samarbejde om to børns konkrete hverdagsliv på tværs af kontekster. Den anvendte empiri er en del af et større forskningsprojekt kaldet "Skolegang og fritidsliv for børn og unge bosat uden for eget hjem".

Der er blevet foretaget deltagende observationer i børnenes hverdagsliv på tværs af døgninstitutioner, skoler og fritidsaktiviteter i 22 dage i et forløb på 5 måneder. Centrale nøglepersoner, som kontaktpædagoger på døgninstitutionerne, lærere, sagsbehandlere og forældre, er blevet interviewet om deres syn på vanskeligheder i børnenes skolegang og fritidsliv og om det tværprofessionelle arbejde. Børnene er blevet interviewet i form af samtaler i hverdagen og ved egentlige interview. Forskerne har desuden deltaget i møder om børnenes forløb.

Forskningsprocessen har taget udgangspunkt i at udforske det tværprofessionelle samarbejde som en del af børnenes livsbetingelser. I det tværprofessionelle samarbejde om børnenes livssituation er det vigtigt at bemærke, at den part, der besidder den største myndighed, befinder

sig længst væk fra børnenes hverdagsliv. Forfatterne anfører, at de professionelle handlemuligheder i børnenes hverdagsliv er knyttet til dilemmaer i kommunale organiseringer af det tværprofessionelle arbejde.

BUM-modellen – med det bærende princip, at Bestiller (kommunen), Udfører (leverandører) og Modtager (børn og forældre) skal betragtes som skarpt adskilte enheder – lægger op til at formulere klare mål for på forhånd veldefinerede ydelser. Denne tænkning står i kontrast til en forståelse af, at børns hverdagsliv er komplekst og skiftende, og at dilemmaer i hverdagslivets problematikker kalder på, at professionelle tilpasser forventninger, hensyn og krav på fleksible måder.

Artiklens analyser peger på, at sagsbehandlerne ser sig selv som ledere af børnenes sag, mens de forventer, at omsorgen for børnenes hverdagsliv koordineres og organiseres andre steder. I disse organisatoriske opdelinger er der risiko for, at børnenes "sag" og deres sociale deltagelsesmuligheder i hverdagslivet skilles ad som to forskellige ting. Artiklens hovedpointe bliver således at sætte spørgsmålstejn ved, om det er muligt at ordne og styre børns liv således, som det er tænkt i BUM-modellen. Denne model står i skærende kontrast til de lovgivningsmæssige og faglige bestræbelser på at skabe sammenhæng og helhedstænkning på børneområdet.

Artiklens empiri peger på, at børnenes hverdagsliv er vævet ind i konflikter mellem de voksne – både professionelle og forældre. Det handler fx om, hvorvidt børnene har brug for mere hensyn eller derimod, at der skal stilles større krav. Eller diskussioner om, hvordan børnene skal fordele deres tid mellem skole, fritid, venner og familie. Derudover følger konflikter fra børnenes tidligere familieliv med ind i deres nuværende hverdagsliv, hvilket også bidrager til usikkerhed og splid i børnenes selvforståelse. De professionelle manglede fælles udforskning af, hvordan konflikter og følelser, der er knyttet til børnenes livssituation, spiller ind på tværs af børnenes hverdagsliv, ser ud til at bidrage til, at deres vanskeligheder fremstår som uomgængelige realiteter, der kun kan kompenseres for og ikke øves indflydelse på. Endvidere peges der på, at sagsbehandlerne er så langt væk fra børnenes hverdagsliv, at de ikke har adgang til en indsigt i et børneliv i stadig forandring, hvilket peger på, at der er brug for en koordinering, der gør det muligt for forskellige parter at inddrage hinandens viden og i samarbejde med børn og forældre udvikle fleksible og situerede handlemuligheder.

4.3.2 Tværfagligt samarbejde i formelle organisatoriske rammer

Moesby-Jensen, C.K. & Moesby-Jensen, T. 2017, "Lydighedsetik og bureaukratisk grusomhed: Refleksioner over det tværprofessionelle samarbejde mellem myndighedssocialrådgivere og PPR-ansatte" i *Når professioner samarbejder*, ed. C.K. Moesby-Jensen, Samfundslitteratur, København, pp. 213-242.

I antologikapitlet *Lydighedsetik og bureaukratisk grusomhed: Refleksioner over det tværprofessionelle samarbejde mellem myndighedssocialrådgivere og PPR-ansatte* fra antologien "Når Professioner Samarbejder" (Moesby-Jensen, 2017) viser, hvordan samarbejdet udfolder sig fra myndighedssocialrådgivernes perspektiv. Teoretisk anskues lydighedsetikken at være et vilkår for det socialfaglige samarbejde, men også en optik, som forfatterne benytter til empirisk at belyse særlige træk ved samarbejdet.

Lydighedsetik handler, forenklet beskrevet, om, at professionelle indgår i et hierarkisk bureaukratisk system og derfor skal gøre deres pligt, overholde regler og legitimere deres praksis med henvisning til disse. Empirien i kapitlet er baseret på et 4 måneder langt feltarbejde i en stor kommune, herunder 16 semi-strukturerede interview med myndighedssocialrådgivere. Både

myndighedssocialrådgiverne og PPR oplevede videnstræghed i samarbejdet som en barriere, hvor kommunikationen på tværs vanskeliggøres, hvilket kan give grundlag for interne konflikter, og at der etableres et mindre tilfredsstillende beslutningsgrundlag. Samtidig kan udfordringerne i samarbejdet føre til, at beslutninger forsinkes og forhales, og at afgørelser dermed bliver mere usikre og mindre saglige. Alt dette kan medvirke til at skabe øget stress og mistrivsel i familierne. Fagpersonerne, både myndighedssocialrådgivere og PPR, var generelt engagerede og interesserede i at finde gode løsninger, men de interne bureaukratiske logikker (lydighedsetik) kunne føre til langtrukne processer, som i nogle situationer kunne føre til en accept af, at barnet blev fastholdt i en ulykkelig situation.

Generelt er samarbejdet karakteriseret ved, at de involverede fagpersoner er professionelle og specialiserede. De skal løbende forholde sig til et omfattende regelsystem, som binder dem til at handle på særlige måder, men også løbende kombinere dette med deres engagement og en bred moral- og omsorgsforståelse, uden at der etableres vilkårlighed. Der er risiko for, at når alle i det tværfaglige samarbejde alene følger deres interne lydighedsetik, så bliver ansvaret for sagen diffust med fare for langsommelighed, ansvarsopløsning og vidensimmobilitet til skade for børn og familier. Der skal derfor løbende i det tværprofessionelle samarbejde tages højde for, at sager og situationer ofte er enestående, og at her kan der være brug for praktisk dømmekraft frem for tom formalisme.

Possing, D.H. 2016, ””Jeg har bare brug for sådan en rød knap, man trykker på, og så bliver alt godt”: tid har afgørende betydning i samarbejdet mellem sagsbehandler og socialpædagog”, *Vera*, no. 74, pp. 22-28.

I artiklen vises det, hvordan socialpædagogers og socialrådgiveres opfattelser af tid og dens betydning for målopfyldelse spiller sammen. Possing har igennem et år fulgt de to professioners arbejde med unge i udsatte positioner i en dansk kommune. Artiklen viser, hvordan sociale forandringer sker langsomt og næsten ubemærket og ikke altid afspejler de mål, som er formuleret i handleplanen. Det kan derfor være svært og langsommeligt for socialpædagerne at sandsynliggøre og måle på den positive udvikling af deres arbejde over for socialrådgiverne. Det betyder dog ikke nødvendigvis, at der opstår uenighed om selve formålet med den sociale indsats, men det stiller krav til socialpædagerne om, at de i højere grad end tidligere skal have fokus på at dokumentere selv små skridt på vejen mod målopfyldelsen. En mulig måde at opnå dette på er igennem dialog med både de unge og socialrådgiverne omkring de opfattelser af tid og sociale forandringer, som ligger til grund for deres arbejde. Både socialpædager og socialrådgivere oplever imidlertid, at de øgede krav om tidsfrister og målopfyldelse er en udfordring for samarbejdet, fordi det positionerer dem så tydeligt i forhold til hinanden, som hhv. relationsarbejder og myndighed.

Nielsen, H.S. 2017, ”Skolesocialrådgiverordningen: Tidlig indsats i forhold til børn, der vækker bekymring” i *Når professioner samarbejder: praksis med udsatte børn og unge*, ed. C.K. Moesby-Jensen, Samfundslitteratur, Frederiksberg, pp. 189-211.

Antologikapitlet *Skolesocialrådgiverordningen: Tidlig indsats i forhold til børn, der vækker bekymring* fra antologien ”Når professioner samarbejder” (Moesby-Jensen, 2017) diskuterer muligheder og udfordringer ved den formaliserede samarbejdsordning ”skolesocialrådgiverordningen”. Empirien bygger fra et forskningsprojekt gennemført i en stor kommune og med fokus på professionelles praksis i arbejdet med børn og unge. Der er gennemført 4 måneders observationer på seks skoler af tre skolesocialrådgiveres arbejdspraksis med forskerens deltagelse på fællesmøder, kursusdage, samt semi-strukturerede interview (også med skoleledere).

Skolesocialrådgiverordningen er en formaliseret samarbejdsordning, som har til sigte at tage hånd om sociale problemer så tidligt som muligt. Den er ikke udbredt til alle landets kommuner, og der er forskelle i organiseringen af ordningen i de kommuner, som har den. Generelt er alle parter, som indgår i undersøgelsen, tilfredse med skolesocialrådgiverordningen, hvilket er befordrende for udviklingen af det tværprofessionelle og tværsektionelle samarbejde omkring børn, der vækker bekymring. Skolerådgiverne oplever at være tættere på barnets hverdagsliv og kendskabet til de andre professionelle (fx lærerne og inklusionspædagogen), hvilket er med til at styrke den tidlige indsats.

De peger dog også på en række udfordringer ved arbejdet, herunder at have flere forskellige arbejdspladser (fx skolen og socialforvaltningen). Skolesocialrådgiverne ønsker dog at arbejde mere forebyggende, end det er muligt i praksis. Det er især organiseringen, som vanskeliggør det forebyggende arbejde, da de primært fungerer som konsulenter, som rådgiver lærer, forældre og børn, samt en stor arbejdsmængde, der handler om børn, der har behov for særlig støtte (fx i forhold til fravær og kvalificering af underretninger).

Søbjerg, L.M. 2017, "The Establishment of Barnahus in Denmark: Dilemmas for Child Welfare Caseworkers" i *Collaborating Against Child Abuse*, ed. Johansson, S., Stefansen, K., Bakketeig, E., Kaldal, A., Palgrave Macmillan, pp. 293-309.

Bogkapitlet *The Establishment of Barnahus in Denmark: Dilemmas for Child Welfare Caseworkers* fra antologien "Collaborating against child abuse" undersøger etableringen af børnehuse i Danmark. I 2013 blev fem børnehuse oprettet i Danmark med det formål at kvalificere og koordinere den indsats, der tilbydes børn og unge, der har været udsat for overgreb. Hensigten var at give børn og unge en helhedsorienteret indsats ved at samle flere offentlige instanser i et fælles hus.

Kapitlets data er indsamlet i et af de fem børnehuse et år efter etableringen og inkluderer en survey blandt de 19 (17 besvarede) kommuner, som er tilknyttet Børnehuset, og semi-strukturerede interview med 12 sagsbehandlere fra otte forskellige kommuner af varierende størrelse og med forskellig sagsmængde. I kapitlet trækkes der primært på det kvalitative data. Kapitlet tager udgangspunkt i betydningen af helhedsperspektivet i sager om seksuelle overgreb og diskuterer, hvorvidt dette helhedsperspektiv er set fra barnets side eller fra de offentlige instansers side, og det diskuteres, hvilke dilemmaer det har for socialrådgivere, at de to perspektiver ikke nødvendigvis er identiske.

Børnehusene kan ses som understøttende for helhedsperspektivet, fordi barnets sag bliver belyst fra forskellige faglige vinkler og giver sagsbehandleren mulighed for tæt samarbejde med andre offentlige myndigheder, fx politiet eller sundhedspersonale. Centraliseringen af viden i Børnehusene har imidlertid også nogle svagheder, da viden om seksuelle overgreb mod børn fjernes fra den øvrige sagsbehandling, hvilket kan føre til fragmenteret behandling af sager med seksuelle overgreb. Det kan være et dilemma for sagsbehandlerne, at politiet skal involveres, hvis Børnehuset inddrages, fordi det ikke altid kan anses for barnets bedste, at politiet involveres. Samtidig er det ikke muligt at arbejde med familien samlet og helhedsorienteret, da fokus i Børnehuset alene er på barnet.

Søbjerg konkluderer, at selvom både Børnehuset og de kommunale sagsbehandlere arbejder helhedsorienteret, så er der tale om forskellige tilgange. Børnehusene har et organisatorisk helhedsperspektiv, hvor der er fokus på selve overgrebene, mens de kommunale sagsbehand-

lere har et mere børnecentreret helhedsperspektiv, hvor der er fokus på flere aspekter af barnets liv. Der er derfor risiko for, at Børnehusene i deres arbejde kommer til at overse eller minimere de problematikker i børnenes liv, som ikke direkte relaterer til seksuelle overgreb.

Ankestyrelsen 2017, *Kommunernes brug af de danske børnehuse*, Ankestyrelsen, København.

Ankestyrelsens rapport er baseret på en undersøgelse, hvis primære formål er at give et indblik i kommunernes sagsbehandling og samarbejde med børnehusene i forbindelse med udarbejdelse af den børnefaglige undersøgelse, iværksættelse af indsatser over for barnet eller den unge samt opfølgning på den iværksatte indsats. Ankestyrelsen har foretaget en juridisk gennemgang af 18 sagsforløb fra 12 kommuner og suppleret gennemgangen med en vurdering fra Ankestyrelsens børnesagkyndige konsulent i ni af sagerne. Dertil er der foretaget en række opfølgende interview med tre af de deltagende kommuner.

Sagsgennemgangen viser, at kommunerne inddrager børnehuset i varierende omfang. I sager, hvor der er et tæt samarbejde, inddrages børnehuset tidligt i sagsforløbet. Det bidrager til faglig sparring om de nødvendige sagsskridt. I sager med mindre tæt samarbejde bærer sagerne præg af utilstrækkelig kommunikation mellem kommunen og børnehuset og en mangelfuld inddragelse af oplysninger fra børnehuset. I sager, hvor der er et mangelfuldt og usammenhængende samarbejde mellem kommunen og børnehuset, foregår sagsforløbet i to separate spor.

Den børnesagkyndiges vurdering viser, at i sager, hvor samarbejdet mellem børnehus og kommune har understøttet kommunens indsats, bidrager det til at sikre en koordineret og skånsom tværfaglig indsats for barnet. I sager, hvor børnehuset ikke i tilstrækkelig grad får mulighed for at understøtte kommunens indsats, er det vanskeligere at fastholde et fokus på barnet i indsatsen. Det betyder, at barnets problemstillinger tilsidesættes i mængden af familiens øvrige problemstillinger. Derudover fremhæver den børnesagkyndige konsulent, at kommunikationen mellem kommunen og børnehuset angående kapacitet er central, da kommunerne i nogle tilfælde fejlagtigt tror, at der er iværksat støtte til barnet eller den unge i børnehus-regi, hvilket kan resultere i negativ indvirkning for barnet eller den unge. Hensigten med børnehusene er at styrke kvaliteten af indsatsen over for barnet eller den unge og kvalificere indholdet i den børnefaglige undersøgelse, og det er derfor problematisk, at der i nogle sager ses en utilstrækkelig brug og inddragelse af børnehusene.

Mehlbye, J., Berger, N.P., Hjelmar, U. & Rieper, O. 2016, *Forældre- og ungeinddragende tiltag til forebyggelse af ungdomskriminalitet*, KORA – Det Nationale Institut for Kommuners og Regioners Analyse og Forskning, København.

I VIVE-rapporten undersøges SSP-samarbejdet. Undersøgelsen består af casestudier i fem kommuner med kvalitative interview af 65 ledere og medarbejdere i SSP-samarbejdet og en spørgeskemaundersøgelse stilet til en SSP-konsulent og en lokalbetjent i alle landets kommuner. De fleste kommuner (73) har et SSP-udvalg med en bred repræsentation af samarbejdspartnere på ledelsesniveau og på tværs af sektorer. En fjerdedel af landets kommuner har ifølge undersøgelsen således ikke et SSP-udvalg og angiver heller ikke, at de anvender lokalrådet som SSP-udvalg. Imidlertid har stort set alle kommuner i dag en SSP-konsulent eller en SSP-kontaktperson. Det gælder også kommuner uden et SSP-udvalg.

Undersøgelsen finder, at SSP-udvalget i praksis har et gensidigt informerende og godkendende sigte, men også, at der gennem udvalgsarbejdet opstår en række uformelle kontakter, der understøtter det løbende daglige tværsektorielle samarbejde. SSP-samarbejdet er således i dag en central ramme i kommunernes arbejde med at forebygge kriminalitet blandt børn og unge.

Undersøgelsen viser, at forskellige organisatoriske forankringer af SSP-samarbejdet i kommunerne har forskellige fordele og ulemper. Det gælder særligt koordineringen af samarbejdet mellem sektorer, afdelinger og eksterne institutioner og adgangen til ressourcer til iværksættelsen af indsatser og udviklingen af SSP-samarbejdet. En central placering direkte under en forvaltningschef tegner til at give de bedste handlemuligheder – især for den koordinerende og igangsættende SSP-konsulent. Myndighedssagsbehandleren deltager ifølge spørgeskemaundersøgelsen stort set altid i overleveringsmøderne (87 % af kommunerne) og i SSP-lokalgruppemøderne i halvdelen (53 %) af undersøgelsens kommuner. Både på overleveringsmøder og SSP-lokalgruppemøder samt andre møder, hvor socialrådgiverne deltager i drøftelser af bekymringer for bestemte børn og unge, spiller socialforvaltningens socialrådgivere en vigtig rolle. De indgår som sparringspartnere og rådgivere med hensyn til vurdering af, om der er behov for, at de deltager i en bekymrings samtale med den unge og dennes forældre sammen med politiet, og om der er behov for støtte til de unge. Der kan opstå misforståelser omkring underretninger, og hvornår videregivelse af oplysninger fra politiet er en underretning, et barn, man skal gøre opmærksom på, det er en underretning. Det konkluderes, at de enkelte dele i SSP-organiseringen kan styrkes, og arbejdsdelingen kan være mere klar. Selvom samarbejdet på tværs er stærkt, så kan arbejdsdelingen være mere klar, sådan at alle i samarbejdet får et fælles og tydeligt overblik over, hvilke opgaver og funktioner alle led og hver aktører har.

Juhl, M., Friis, S., Lind, M.S., de Lichtenstein, V. & Rod, M.H. 2018, *Bedre sundhedspleje til udsatte familier i barnets første 1000 dage: hvordan kan arbejdet styrkes?* Nationalt Videncenter om Udsatte Børn og Unge, Frederiksberg.

I rapporten belyses det, hvordan sundhedsplejersker i samarbejde med andre faggrupper (fx jordemødre, pædagoger og socialrådgivere) og gennem inddragelse af private og frivillige aktører kan styrke indsatsen for at mindske læringsulighed. Projektet blev indledt med en systematisk gennemgang af en række kortlægninger fra de seneste år vedrørende tidlig indsats. Dernæst gennemførtes en rundspørge via Dansk Selskab for Ledende Sundhedsplejersker, der videresendte et kort spørgeskema til samtlige landets kommuner. 35 kommuner svarede, og analyserne af besvarelserne havde til hensigt at identificere, hvilke typer af indsatser respondenterne fremhævede som særligt lovende og relevante i forhold til at mindske læringsulighed. På den baggrund blev der lavet yderligere 10 interview med repræsentanter for den kommunale sundhedspleje, regionerne, Sundhedsstyrelsen, forskning og civilsamfund. Hovedfokus i interviewene var at afdække informanternes viden om indsatser og deres vurdering af behov for nye initiativer på området.

Resultaterne peger på tre centrale områder, hvor der er behov for ny viden og nye initiativer. Det drejer sig om tidlig opsporing allerede fra graviditeten, styrkelse af arbejdet med overgang til dagtilbud og styrkelse af forældres kompetencer. I rapporten gives konkrete forslag til, hvordan aktører på feltet kan målrette deres arbejde med henblik på styrkede indsatser for udsatte familier. Af relevans for kvaliteten i sagsbehandlingen er det en central pointe, at der på tværs af de tre indsatsområder er behov for et styrket tværfagligt og tværsektorielt samarbejde og en større grad af koordinering og sammenhæng – og dette gælder ikke blot internt i kommunerne, men også mellem de nationale myndigheder på social- og sundhedsområderne, mellem kommuner og regioner og mellem den offentlige og den frivillige sektor.

En central prioritet for fremtidige udviklingsinitiativer må derfor være at etablere en fælles faglig referenceramme omkring arbejdet med udsatte familier. Dette kan eksempelvis opnås gennem fælles kompetenceudviklingsforløb, der gennemføres på tværs af organisatoriske og faglige skel, ligesom der kan være behov for at arbejde med nye former for tværgående

organiseringer og/eller den fysiske placering af medarbejdere med henblik på at skabe et øget kendskab til andre faggruppers kompetencer og handlemuligheder.

Herudover fremhæves det også, at der er behov for systematik og vidensbasering i de eksisterende aktiviteter – og der er i mindre grad brug for at udvikle helt nye metoder og indsatser. Fremtidige udviklingsinitiativer bør derfor tage afsæt i den eksisterende praksis, ligesom det bør prioriteres at skabe et mere sikkert vidensgrundlag for det arbejde, der allerede foregår, ved at styrke dokumentationen vedrørende de eksisterende tiltags effekt og implementering. Dette bør ske i et tæt samarbejde mellem forskning og praksis – og med inddragelse af international forskningslitteratur på området.

Stegeager, N., Kildedal, K., Laursen, E. & Verwohlt, B. 2015, *En særlig indsats: Socialt udsatte børn og unge på Lolland-Falster*, Institut for Sociologi og Socialt Arbejde, Aalborg Universitet, Aalborg.

Rapporten undersøger kommunernes bestræbelser på at mindske ulighed i sundhed for børn og unge. Analyserne baserer sig på en undersøgelse, der indeholder såvel kvantitative som kvalitative elementer. Således indgår der en større spørgeskemaundersøgelse af medarbejdere og de alment praktiserende læger i Guldborgsund og Lolland Kommuner. Endvidere er der foretaget en række kvalitative fokusgruppeinterview med centrale aktører i kommunerne og i Region Sjælland. Endelig er der foretaget en litteraturanalyse af eksisterende officielle politikker og instrukser fra de to kommuner. De indsamlede data bruges til at beskrive seks forskellige fokusområder med betydning for kommunernes bestræbelse på at mindske ulighed i sundhed for børn og unge:

1. Politikker og instrukser
2. Samarbejde mellem kommunernes myndighedsafdelinger og frontmedarbejdere
3. Fokus på sundhed – medarbejdernes sundhedsforståelse
4. Almen praksis
5. Tværfaglige grupper
6. De eksisterende virksomme tiltag i de to kommuner.

Analysen peger på, at kendskabet til de eksisterende politikker blandt medarbejderne befinder sig på et noget overordnet niveau. Af samme grund oplever de fleste ikke, at politikkerne er integrerede i det daglige arbejde. Derimod er de konkrete redskaber i højere grad blevet integreret i medarbejdernes praksis. Særligt Guldborgsund Kommune har tilsyneladende haft succes med at brede deres bekymringsredskab GUSA ud blandt kommunens medarbejdere. Flere peger dog på, at redskaberne bruges meget forskelligt i de lokale kontekster, hvorfor der i høj grad er behov for yderligere standardisering.

I forhold til det konkrete sundhedsarbejde peger undersøgelsen på, at mange medarbejdere oplever, at deres viden og kompetencer ikke er tilstrækkelige, hvilket gør dem usikre på, hvordan man bedst arbejder med forebyggelse og sundhedsfremme. Medarbejderne arbejder ud fra et svagt funderet sundhedsbegreb, som primært tager udgangspunkt i sociale trivselsproblematikker. Dette medfører, at det sundhedsfremmende arbejde i mange sammenhænge mere eller mindre overlades til sundhedsplejerskerne fremfor at være en fælles, tværfaglig opgave. De alment praktiserende læger fortæller, at børn fra socialt dårligt stillede hjem i mindre grad deltager i de forebyggende børneundersøgelser. Dette på trods af, at lægerne er ganske aktive i deres forsøg på at øge frekvensen blandt denne patientgruppe. Et øget samarbejde med

kommunen kunne eventuelt øge fremmødefrekvensen, men såvel læger som kommunale medarbejdere påpeger, at samarbejdet mellem de to systemer er meget svagt. Begge parter giver dog udtryk for, at de ville være yderst interesserede i et forbedret samarbejde.

De tværfaglige grupper, der (jf. sundhedsloven) er et centralt lokalt organ i kommunens forebyggende og sundhedsfremmende arbejde, er organiseret forskelligt i de to kommuner. Grupperne i Lolland Kommune er organiseret med udgangspunkt i den samlede børnegruppe, mens grupperne i Guldborgsund Kommune er opdelt i førskole- (0-6 år) og skoleområdet (6-18 år). Begge måder at organisere sig på medfører forskellige fordele og ulemper. I Lolland Kommune sikrer sammensætningen, at koordinering og overgange mellem institutioner er emner, der kan tages op i grupperne. Til gengæld medfører den massive repræsentation af medarbejdere med skolebaggrund, at daginstitutionsområdet til tider glemmes.

I Guldborgsund medfører opdelingen, at hver gruppe kan beskæftige sig med sit særlige segment, hvilket giver mere tid og plads til småbørnsområdet. Til gengæld er det sværere at koordinere på tværs af institutionelle grænseflader.

Fælles for begge kommuner gælder, at grupperne er kendetegnet ved manglende funktionsbeskrivelse såvel som teoretisk fundament. Endvidere mangler de fleste grupper en klar systematik i forbindelse med deres vidensopsamlende og vidensgenererende funktion. Kommunernes medarbejdere involverer sig i en række projekter og initiativer målrettet socialt udsatte børn og familier. I langt de fleste tilfælde fokuserer projekterne på sociale og trivselsorienterede problemstillinger. Kendetegnende for begge kommuner er, at ingen har overblik over det væld af projekter, der kendetegner arbejdet, hvilket medfører, at mange projekter "opfindes" parallelt. Endvidere er de fleste projekter karakteriserede ved at være opstået ad hoc. Derfor mangler der i langt de fleste tilfælde en projektbeskrivelse, ligesom man kun i få tilfælde forsøger at dokumentere effekten af projektindsatsen gennem en struktureret evaluering. På baggrund af analysen peges der på følgende indsatsområder, der har relevans for kvalitet i sagsbehandlingen:

1. Implementering af lovgivning og instrukser i daglige praksis
2. Skabelse af overblik og systematik i det lokalt forankrede sundhedsfremmende arbejde
3. Styrkelse af de tværfaglige grupper: faglighed og retning
4. Styrkelse af samarbejdet mellem kommunerne og almen praksis
5. Tidlig indsats, fokus på de yngste
6. Udbygning af samarbejde mellem myndighedsafdelingen og frontmedarbejdere.

4.3.3 Opsamling på tværfagligt samarbejde

De kortlagte publikationer viser, at det tværfaglige samarbejde er afgørende for kvaliteten i sagsbehandlingen. Det tværfaglige samarbejde er en forudsætning for at skabe den nødvendige sammensatte viden om børn og unge i vanskeligheder, fordi børn lever deres liv på tværs af institutionelt adskilte sammenhænge. På tværs af publikationerne tegner der sig et billede af, at der kan opnås kvalitet i det tværfaglige samarbejde, når koordineringen af det tværfaglige samarbejde sikrer, at viden fra de forskellige professionelle kobles, at de forskellige parter omkring barnet og den unge kan inddrage hinandens viden i samarbejdet med barnet, den unge og forældrene, og at der skabes tidligt og tæt samarbejde og inddragelse af forskellige professionelle for at sikre en koordineret og tværfaglig indsats for barnet eller den unge.

Imidlertid kan helhedstænkningen i det tværprofessionelle samarbejde i flere henseender blive udfordret (se også afsnit 4.2.4 om helhedsstænkning). Udfordringen for det tværfaglige samarbejde er bl.a., at de forskellige voksne omkring børn i vanskeligheder har hver deres ansvarsområder, opgaver og faglige baggrunde. De er positioneret forskelligt og har forskellige adgange til viden om børnene. En række professionelt velbegrundede blikke fører tilsyneladende til indsatser, der begrænser barnets muligheder for at skabe sammenhæng i sit liv. Barnets perspektiv og den viden om barnets hverdagsliv, der er væsentlig for at forstå og afhjælpe situationen, forsvinder upåagtet ud af det tværfaglige samarbejde, journalføringen og beslutningsprocesserne omkring barnet (Larsen, 2012a, 2012b). En anden udfordring er, at anvendelsen af BUM-modellen i børnesager kan stå i kontrast til de lovgivningsmæssige og faglige bestræbelser på at skabe sammenhæng og helhedstænkning på børneområdet. Det kan netop blive problematisk, fordi sagsbehandlerne – der besidder den største myndighed i det tværprofessionelle samarbejde – er så langt væk fra børnenes hverdagsliv, at de ikke har adgang til en indsigt i et børneliv i stadig forandring. Der er derfor brug for en koordinering, der gør det muligt for forskellige parter at inddrage hinandens viden og i samarbejde med børn og forældre udvikle fleksible og situerede handlemuligheder (Schwartz, Hansen & Stokholm, 2015).

Det tværprofessionelle samarbejde er ofte formelt organiseret i et hierarkisk system, hvilket også kan skabe udfordringer for sagsbehandlingen. De involverede fagpersoner skal løbende forholde sig til et omfattende regelsystem, som binder dem til at handle på særlige måder, men også løbende kombinerer dette med deres engagement og en bred moral- og omsorgsforståelse, uden at der etableres vilkårlighed. Der er risiko for, at når alle i det tværfaglige samarbejde alene følger deres interne regelsæt, så bliver ansvaret for børnesagen diffus med fare for langsommelighed, ansvarsopløsning og vidensimmobilitet til skade for børn og familier. Der skal derfor løbende i det tværprofessionelle samarbejde tages højde for, at sager og situationer ofte er enestående, og at her kan der være brug for praktisk dømmekraft frem for tom formalisme (Moesby-Jensen & Moesby-Jensen, 2017). I samarbejdet mellem socialpædagoger og sagsbehandlere kan det fx være svært for socialpædagogerne at måle på en langsom og positiv udvikling for et barn, som det kræves i samarbejdet med socialrådgiverne.

Både socialpædagoger og socialrådgivere oplever, at øgede krav om tidsfrister og målopfyldeelse er en udfordring for samarbejdet, fordi det positionerer dem så tydeligt i forhold til hinanden, som hhv. relationsarbejder og myndighed (Possing, 2016). Et andet eksempel er skole-socialrådgiverordningen, der dog som udgangspunkt opleves som befordrende for udviklingen af det tværprofessionelle og tværsektorielle samarbejde. Skolerådgiverne oplever at være tættere på barnets hverdagsliv og de andre skoleprofessionelle (fx lærerne og inklusionspædagogen), hvilket er med til at styrke den tidlige indsats. Der er dog også en række udfordringer ved samarbejdet, herunder at sagsbehandlerne primært fungerer som konsulenter, der rådgiver lærer, forældre og børn, samt en stor arbejdsmængde omhandlende børn, der har behov for særlig støtte, fx i forhold til fravær og kvalificering af underretninger (Nielsen, 2017).

Sagsbehandleres samarbejde med andre professionelle kan både udfordre og understøtte helhedsperspektivet på barnet. Helhedsperspektivet står centralt i erfaringerne fra det tværprofessionelle samarbejde med børnehusene, men sagsbehandlerens helhedsperspektiv er ofte mere holistisk og rettet mod hele familien, end det tværfaglige samarbejde lægger op til (Søjbjerg, 2017). Kommunerne inddrager børnehuset i varierende omfang. I sager, hvor der er et tæt samarbejde og tidlig inddragelse, bidrager samarbejdet til faglig sparring om de nødvendige sagskridt og til at sikre en koordineret og skånsom tværfaglig indsats for barnet. I sager med mindre

tæt samarbejde bærer sagerne præg af utilstrækkelig kommunikation og en mangelfuld inddragelse af oplysninger fra børnehuset, sagsforløbet foregår i to separate spor, og det er vanskeligt at fastholde et fokus på barnet i indsatsen (Ankestyrelsen, 2017; Søbjerg, 2017).

Myndighedssagsbehandler er central i SSP-samarbejdet, særligt i forhold til sager omhandlende specifikke børn og unge, hvor der er behov for særlig støtte. De indgår desuden som sparringspartnere og rådgivere og med konkrete vurderinger. SSP-samarbejdet vurderes at fungere godt, men arbejdsdelingen mellem de forskellige parter kan gøres mere klar (Mehlbye, Berger & Larsen, 2019). En central pointe er også, at der på tværs af indsatsområder er behov for et styrket tværfagligt og tværsektorielt samarbejde og en større grad af koordinering og sammenhæng i forhold til mange problematikker, fx udsatte børn og unges sundhed (Stegeager et al., 2015) – og dette gælder ikke blot internt i kommunerne, men også mellem de nationale myndigheder på social- og sundhedsområderne, mellem kommuner og regioner og mellem den offentlige og den frivillige sektor. En prioritet for fremtidige udviklingsinitiativer må derfor være at bidrage til at etablere en fælles faglig referenceramme omkring arbejdet med udsatte familier (Juhl et al., 2018).

4.4 Lovgivning og beslutningsprocesser

I dette afsnit er der fokus på publikationer, der empirisk belyser de grundlæggende juridiske love og regler, der regulerer sagsbehandlingsprocessen, herunder hvad sagsbehandlerne lovmæssigt skal indbefatte i en given sag, hvilket i sidste ende har betydning for de beslutninger, der bliver truffet. Ligeledes gennemgår vi publikationer, der har fokus på selve beslutningsprocessen, og hvordan forskellige afgørelsestyper træffes i praksis – eksempelvis afgørelser uden samtykke. Der er ikke søgt i juridiske databaser, og de juridiske publikationer, som indgår, belyser, hvordan reglerne virker i praksis. Det vil sige, at andre typer af juridiske publikationer, eksempelvis omhandlende regelfortolkninger og domstolspraksis, ikke indgår.

Vi har identificeret 9 publikationer omhandlende lovgivning og beslutningsprocesser. Publikationerne falder ind under og gennemgås under tre overordnede tematikker: kompleksitet i love og regler; skøn og ufuldstændig viden som et grundvilkår for sagsbehandlingen; og deskriptive beskrivelser af kommunernes praksis og erfaringer med afgørelser uden samtykke.

Tablet over publikationer primært omhandlende lovgivning og beslutningsprocesser

Forfatter	Titel	Årstal	Type	Metode
Svendsen, I.L.	"Der er faresignaler her ..." Om ret og heuristik i det almindelige kommunale tilsyn med børn og unge	2015	Ph.d.-afhandling	Kvalitativt
Svendsen, I.L.	Managing complex child law – social workers' decision making under Danish legal regulation	2016	International artikel	Kvalitativt
Svendsen, I.L., Ebsen, F.C., Jørgensen, S.S. & Thomsen, L.P.	Børns rettigheder: krav og udfordringer i kommunal praksis	2020	Antologikapitel	Kvalitativ
Svendsen, I.L. & Nielsen, S.	Anbringelsesgrundlag: i et praktikerperspektiv	2017	Antologikapitel	Kvalitativ
MindLab; Ministeriet for Børn, Ligestilling, Integration og Sociale Forhold	Realisering af kvalitet i sagsbehandlingen	2015	Rapport	Kvalitativ
Bengtsson, T.T.	Tid som faktor i komplekse børne- og ungesager	2017	Antologikapitel	Kvalitativ

Forfatter	Titel	Årstal	Type	Metode
Ankestyrelsen	Anbringelser uden samtykke – Kommunernes praksis og perspektiver på stigningen	2019	Rapport	Kvalitativ
Ankestyrelsen	Anbringelser uden samtykke af børn og unge med funktionsnedsættelse	2020	Rapport	Kvalitativ
Ankestyrelsen	Adoption uden samtykke. Kommunernes brug af og kendskab til reglerne og mulighederne for råd og vejledning	2018	Rapport	Mixed

Note: Publikationerne er opgivet i den rækkefølge, som de gennemgås i kapitlet.

4.4.1 Komplexitet i love og regler

Svendsen, I.L. 2015, "Der er faresignaler her ...": om ret og heuristik i det almindelige kommunale tilsyn med børn og unge, Roskilde Universitet, Roskilde.

I afhandlingen undersøges de love og regler, der regulerer kommunernes aktive og opsøgende tilsyn med børn og unge. Motivationen for undersøgelsen var en undren over afstanden mellem på den ene side de retlige, processuelle krav til kommunerne i forbindelse med det almindelige tilsyn med børn og unge, og på den anden side kommunal praksis på dette område. Den retlige regulering af området er ofte blevet lavet om, men sjældent problematiseret i sig selv (det er normalt alene den kommunale praksis, der problematiseres). Med afsæt i denne undren er afhandlingens overordnede forskningsspørgsmål: *Hvordan er de processuelle regler om kommunernes almindelige tilsyn med børn og unge udformet, særligt med henblik på kompleksitet, og hvilken betydning kan det have i kommunal beslutningstagning?* Det overordnede sigte med undersøgelsen er at bidrage til en bedre forståelse af, hvilken betydning retlig kompleksitet kan have for beslutninger i praksis.

Første del af afhandlingen er en dokumentanalyse af reglernes samlede udformning og viser kort sagt, at reglerne er meget komplekse. Ser man på regelsættets enkelte dele, kan disse godt fremstå meningsfyldte og sammenhængende, men ser man på regelsættet som et samlet hele, kommer en række forskelligheder, manglende sammenhænge, inkonsistens, spørgsmål og uklarheder til syne som følge af den retlige kompleksitet, der ligger i reglernes udformning.

Anden del af afhandlingen undersøger i forlængelse heraf, hvordan den samlede udformning af reglerne kan have betydning i den kommunale kontekst. Her er tilgangen operationel rets-sociologisk, idet metoden er kvalitative, vignet-baserede interview med syv kommunale medlemledere og faglige konsulenter i fem kommuner. Vi forholder os primært til denne anden del af afhandlingen, da det er denne del, der bidrager med viden om, hvordan kompleksiteten i reglerne får betydning for kvaliteten i det konkrete sociale arbejde. Resultaterne peger her på, at reglerne i et vist omfang er forbundet med tvivl og forskellige opfattelser hos informanterne i forhold til, hvordan nogle dele af reglerne skal forstås. For eksempel håndteres reglerne om børnesamtale med forskellig vægtning af alder og forskelligt i forhold til, om det foregår uden forældres deltagelse og samtykke, og der er forskellig praksis ved lukning af en tilsynssag.

Derudover er der tvivl om andre dele af reglerne, fx hvad partsstatus indebærer, og hvor lang tilsyns- eller afklaringsfasen må være. I de konkrete beslutningsprocesser aktiveres derfor også en række beslutningsmønstre til håndtering af retlig kompleksitet. Disse mønstre kan ses som hurtige, praktiske beslutningsmønstre, og analyserne peger her på, at informanterne har en umiddelbar præference for de mest tilgængelige dele af reglerne gennem brug af tommelfingerregler. Disse mønstre afspejler ikke nødvendigvis egentlige handlinger i praksis, idet de kan være forbundet med en interesse i at udtrykke bestemte holdninger. De ser imidlertid ud

til at være forbundet med en række andre handlemønstre, herunder at der ses bort fra visse ikke-så-tilgængelige dele af regelsættet. For eksempel ses der bort fra regler om behandling af persondata og vejledningsforpligtelser, og de forskellige retlige former forenkles, fx partsbegrebet og afgørelsesbegrebet, forældremyndighed, barnets rettigheder, samtykkekrav og underretnings- og ansøgningsbegreberne. Afhængigt af, hvordan de udfoldes i praksis, kan sådanne strategier vurderes juridisk som forkerte, ligesom de i et vurderende blik i øvrigt kan ses som irrationelle. Men Svendsen anfører, at de netop er forventelige og på sin vis fornuftige strategier i den kommunale kontekst, hvor der er krav om hurtige vurderinger, afvejning af hensyn og forskellige former for handling. Heuristiske mønstre i form af at spørge bopælsforælder, notere mindst muligt, forenkling af partsbegrebet og udeladelse af persondatalov og internationale regler gør reglerne håndterbare. Det betyder imidlertid ikke, at disse handlingsmønstre er ønskværdige. Som Svendsen pointerer:

Retlig kompleksitet er ikke en undskyldning – for at handle i strid med regler, værdier og rettigheder eller for slet ikke at handle. Det er imidlertid et afgørende fænomen at tage udgangspunkt i, hvis man vil forstå og forholde sig til området. Dette er vigtigt af to grunde. For det første er en forståelse af reglerne i forhold til den kontekst, de skal anvendes i, vigtig ikke bare for beslutningstagerne selv, men naturligvis i særlig grad for de mennesker, som i sidste ende er målet for reglerne og de konkrete beslutningsprocesser; dvs. de børn og familier, det hele handler om. [...] For det andet kan retlig kompleksitet medvirke til, at konkrete afvejn timer og rationaler bliver uigennemsigtige og dermed unddrages fra samfundsmæssig diskussion. Svendsen, 2015, s. 238.

Afhandlingen rejser således en række retspolitiske spørgsmål, der handler om udformningen af retlig regulering; herom hvilken betydning kompleks udformning har for forståelsen af reglerne i praksis, og om reglerne kan udformes på en mere hensigtsmæssig måde.

Svendsen, I.L. 2016, "Managing complex child law – social workers' decision making under Danish legal regulation", *Social Work & Society*, vol. 14, no. 2.

I denne artikel, som ligger i forlængelse af afhandlingen (Svendsen, 2015), undersøger Svendsen, *hvordan og hvor klart forskellige værdier og normer er udtrykt i lovgivningen [der regulerer tilsynet med børn og unge], og hvordan de kommer til udtryk i praksis*. Artiklen bygger på vignetempirien fra afhandlingen (Svendsen, 2015), og resultaterne viser i lighed med afhandlingen, at der er nogle dele af reglerne, som er nemt tilgængelige og omsættelige, mens andre dele ikke er det. Svendsen fremhæver, at der fx er en klar præference for fokus på samarbejde med forældre, aldersafgrænsninger, små børn og at påpege andre sektorer's ansvar. Mens der modsat fx ikke er et skarpt fokus på nuancerne i de retlige principper, begreber og regler, retlige rationaler, afgrænsninger og hierarkier.

De mindst tilgængelige regler, fx reglerne i persondataloven, forpligter myndighederne til at give specifikke informationer til børn og familier for at sikre eksplicit samtykke, blev nedtonet af beslutningstagerne. Dette illustrerer igen, at tommelfingerregler anvendes til at reducere den retlige kompleksitet med henblik på, at beslutningstagningen bliver hurtig og effektiv. Den enkelte regel tolkes således ikke kun ud fra, hvordan den er udtrykt i loven eller i samspillet med andre regler, men også i forhold til, hvordan den kommunikeres og bliver gjort synlig og tilgængelig i den praktiske kontekst. Svendsen argumenterer for, at det er afgørende, at når ny lovgivning vedtages, skal retningslinjer og præcedens, der er relevant i det praktiske sociale arbejde, overvejes mere systematisk i forhold til, hvordan forskellige regler, på tværs af sektorer

og niveauer, kan passe sammen og således understøtte den konkrete beslutningstagning. Dette kræver et øget fokus – både inden for det juridiske felt og det sociale arbejdsfelt – på, hvordan man regulerer socialarbejderens adfærd.

Svendsen, I.L., Ebsen, F.C., Jørgensen, S.S. & Thomsen, L.P. 2020, "Børns rettigheder: krav og udfordringer i kommunal praksis" i *Børns Rettigheder: i socialfagligt og pædagogisk perspektiv*, Akademisk Forlag, København, pp. 171-184.

I kapitlet *Børns rettigheder: krav og udfordringer i kommunal praksis*, som indgår i antologien "Børns rettigheder – i socialfagligt og pædagogisk perspektiv" (Hestbæk & Jacobsen, 2020) belyses det, hvordan de retlige krav til kommunernes indsatser bliver stadig mere detaljeret og har ført til forandringer i praksis og et øget fokus på børns rettigheder. Reglerne har adfærdregulering for øje og er i stigende grad obligatoriske og fastsætter bestemte standarder, som påvirker kommunernes interne retningslinjer, organisering og økonomi.

Via et projekt i to kommuner med observationer af interne møder, sagsakter fra 14 anbringelsessager og interview med sagsbehandlere og ledere, viser forfatterne, at reglerne direkte påvirker mønstrene i sagsbehandlernes beslutninger. Forfatterne identificerer tre beslutningsmønstre, men går i kapitlet alene i dybden med det første mønster: Første indtryk vejer tungt.

Dette mønster handler om, at nye oplysninger i en sag ofte bliver vurderet i lyset af de første oplysninger i sagen, og hvad der i afdelingen og for den enkelte sagsbehandler vurderes som normalt (forældreskab), eksempelvis arbejde og parforhold, men også ved mor som omsorgsperson, eventuelle diagnoser og familiens kulturelle baggrund. Negative førstehåndsindtryk kan fastholdes over tid, selvom der senere kommer positive oplysninger til. Alvorlige nye oplysninger kan dog føre til revidering af det første indtryk og indsatsen, eller når sagsbehandlere flytter mellem teams, eksempelvis fra et socialt team til et handicapteam. Mønsteret er tæt indlejret i alle niveauer af praksis, både retlig og organisatorisk, og kommer til udtryk i eksempelvis den børnefaglige undersøgelse og handleplanen, men også i journalen og den måde, it-systemerne fungerer på. Sagsbehandlerne må løbende sortere i de mange informationer, en journal kan indeholde, og på møder gentages og bekræftes de udvalgte oplysninger. Mønsteret bidrager via forenklinger til at indramme, hvad der lægges vægt på, således at fagpersoner kan håndtere dilemmaer og forenkler beslutninger. Samtidig kan mønsteret omfatte blinde pletter, eksempelvis i forhold til børns rettigheder. Forfatterne anbefaler, at rettighedsperpektivet sættes på dagsordenen hos både myndigheder, fagprofessioner og lovgiver med fokus på at forstå sammenhængen med de organisatoriske vilkår, herunder lokale og økonomiske vilkår, der er for såvel udsatte børn og for de fagpersoner, som skal forvalte reglerne.

Svendsen, I.L. & Nielsen, S. 2017, "Anbringelsesgrundlag: i et praktikerperspektiv" i *Den svære beslutning: En antologi om beslutninger om anbringelse af børn og unge – hvornår, hvorfor og hvordan*, ed. I.L. Svendsen, Professionshøjskolen Metropol, Frederiksberg, pp. 167-185.

Kapitlet *Anbringelsesgrundlag: i et praktikerperspektiv* indgår i antologien "Den svære beslutning" (Svendsen, 2017b) og viser, hvordan begrebet udtrykker en socialfaglig norm, der bl.a. henviser til retsgrundlaget, både indholdsmæssigt og formelt. Kapitlet er baseret på tre fokusgrupper med 4 til 10 medarbejdere og ledere, som alle træffer anbringelsesrelevante beslutninger i forhold til børn og unge. Analyserne viser, at begrebet anbringelsesgrundlag indgår som et praktisk dialogredskab i drøftelser både mellem myndighedspersoner og i forhold til familierne. Denne brug af begrebet giver mening i forhold til retsgrundlagets udformning. Kapitlet peger på, at der er væsentlig viden at hente om beslutningspraksis ved at undersøge ikke

alene, hvilke retlige krav der stilles, og hvilke faktorer der lægges vægt på i praksis, men også interaktionen mellem de to elementer, dvs. hvordan retsgrundlaget gives mening i praksis.

MindLab & Ministeriet for Børn, Ligestilling, Integration og Sociale Forhold 2015, *Realisering af kvalitet i sagsbehandlingen*, Ministeriet for Børn, Ligestilling, Integration og Sociale Forhold, København.

Undersøgelsen har til formål at belyse, hvordan sagsbehandlingen mest effektivt sikrer, at lovgivningen og understøttende aktiviteter skaber en smidig sagsbehandling af høj kvalitet med fokus på familiernes trivsel, sundhed og udvikling. Konteksten for undersøgelsen er vedtagelsen af lovændringerne i Barnets reform i 2011 og Overgrebspakken i 2013.

Undersøgelsen bygger på et etnografisk feltarbejde i fire kommuner, som både omfatter kvalitative interview af bl.a. borgere og sagsbehandlere og feltobservationer af sagsbehandlersituationer med borgere og koordinerende møder blandt medarbejderne. Hertil kommer, at rapportens analyser også bygger på information fra to fieldshops med deltagelse af forskellige faggrupper i to af kommunerne.

Undersøgelsen peger på, at opmærksomhed på særligt fire principper kan være med til at realisere god faglig og ledelsesmæssig kvalitet i sagsbehandlingen. Principperne er:

1. Et rammesættende narrativ, som skal være en hjælp til at vide, hvorfor og hvornår regler bør tages i anvendelse
2. Oplevet retssikkerhed, hvilket indebærer, at sagsbehandleren skaber en fælles forståelse af formålet med at iværksætte foranstaltninger samt en tillidsfuld relation til borgeren
3. Investering i progression, som hidrører, at sagsbehandleren sammen med borgeren arbejder med at udforme og anvende konkrete mål og delmål for borgerens udvikling
4. En relationel myndighedsrolle, hvor sagsbehandleren opbygger et stærkt kendskab og et fleksibelt udgangspunkt for varetagelsen af borgerens/familiens sag.

Det er imidlertid en dynamisk vekselvirkning mellem de fire principper, der er afgørende for at højne kvaliteten i sagsbehandlingen.

4.4.2 Skøn og ufuldstændig viden

Bengtsson, T.T. 2017, "Tid som faktor i komplekse børne- og ungesager" i *Den svære beslutning: En antologi om beslutninger om anbringelse af børn og unge – hvornår, hvorfor og hvordan* Professionshøjskolen Metropol, Frederiksberg.

I kapitlet *Tid som faktor i komplekse børne- og ungesager*, der indgår i antologien "Den svære beslutning" (Svendsen, 2017b), belyses tid som faktor i behandlingen af komplekse børne- og ungesager. Igennem en etnografisk case, der er baseret på 3 måneders feltarbejde i en kommunes interne sagsmøder og interview med sagsbehandlere og ledere, beskrives det, hvordan tid er en central faktor i sagsbehandlings beslutningsprocesser. Det analyseres, hvordan organisationers beslutninger er bundet op på en tidlig logik, der tilsiger en bestemt rækkefølge, hvor nogle beslutninger (sidstevalgs-beslutning) alene giver mening inden for organisationen, hvis andre beslutninger er gået forud (førstevalgs-beslutning). Sagsbehandlerne kan således ikke træffe en "sidstevalgs-beslutning" i en sag, fx indstille til anvendelse af tvang, hvis de ikke inden har forholdt sig til og evt. afprøvet, om en "førstevalgs-beslutning", fx en frivillig foranstaltning, er mulig. Samtidig vises det, hvordan den konkrete viden, som skal danne

grundlag for en beslutning, er afhængig af det foregående forløb i sagen, og af hvor længe og grundigt sagen er kendt blandt sagsbehandlerne.

Det er således på baggrund af deres viden på et givet tidspunkt, at det vurderes, hvilken beslutning der fremstår meningsfuld. Ny viden, der kommer til senere i sagen, kan fjerne den tidligere beslutnings meningsfuldhed og må derfor erstattes med en ny beslutning, der tager højde for den nye viden og så videre. Hermed bliver viden en central faktor i sagsbehandlingen af komplekse sager, hvor informationer og viden om problematikker oparbejdes løbende og oftest fremstår som mangelfulde eller tvetydige. Dette medfører, at beslutninger løbende må tilpasses og justeres i forhold til ny viden i sagen, fx at den unge også har et stofmisbrug. Løbende at kunne tilpasse beslutninger ud fra ny og hidtil ukendt viden bliver således et grundvilkår for sagsbehandlerne arbejde. Et grundvilkår, som kan have stor betydning for, hvordan og hvilke beslutninger de meningsfuldt kan træffe på hvilke tidspunkter. Bestemte beslutninger kan således fremstå både meningsfulde og logiske, men kort tid efter fremstå irrelevante eller ugyldige.

Matthiessen, A., Zeeberg, B. & Haack, M.N. 2017, *Specialisering – et tveægget sværd?: En undersøgelse af organisering i børne- og ungeafdelinger set fra et sagsbehandler- og et familieperspektiv, Professionshøjskolen Metropol, København.*

Rapporten (se afsnit 4.2 om Ledelse og organisering for beskrivelse af metode) finder, at sagsbehandlerne har et begrænset beslutningsrum baseret på de tilgængelige indsatser. Sagsbehandlerne har således et begrænset handlerum i sagsbehandlingen i relation til at iværksætte indsatser, særligt begrænset er iværksættelse af indsatser, som retter sig mod familiernes socio-økonomiske vilkår. Helhedssynet som professionsideal tilpasses det, som i praksis er muligt.

Analysen afdækker betydelig forskel på, hvordan love, regler og skøn omsættes i sagsbehandlingen i de psykosociale team og handicapteamene. I børnehandicapteamene er store dele af sagsbehandlingen baseret på et materielt retsgrundlag, som handler om at give den rette ydelse. I det psykosociale team er sagsbehandlingen mere baseret på skønsudøvelse med relativt brede skønsmatikker. I takt med en udvikling af flere kvalitetsstandarder ser det ud til, at sagsbehandlingen i stigende grad målrettes mod bestemte grupper.

4.4.3 Kommunernes praksis og erfaringer med afgørelser uden samtykke

Ankestyrelsen 2019a, *Anbringelser uden samtykke – Kommunernes praksis og perspektiver på stigningen, Ankestyrelsen, København.*

Ankestyrelsen undersøger i rapporten kommunernes praksis for at anbringe børn og unge fra 0-17 år uden for hjemmet uden samtykke. Baggrunden for undersøgelsen er, at anbringelser uden samtykke fra forældremyndighedsindehavere eller barnet, der er fyldt 15 år, er stigende, til trods for at antallet af anbringelser uden for hjemmet i Danmark generelt er faldet de seneste år.

Rapporten har derfor til formål at belyse årsagerne til denne stigning og er baseret på interview med faglige ledere, sagsbehandlere og forældre til tvangsanbragte børn samt en sagsgennemgang af 25 sager om anbringelse uden samtykke. De fire adspurgte kommuner vurderer flere mulige årsager til stigningen af anbringelser: skærpet fagligt fokus på anbringelser; at familierne er dårligere, når kommunerne får kendskab til dem; skærpet praksis i informeringen af forældrenes rettigheder; kommunernes skærpede vurdering af, hvornår der er tale om informeret samtykke; kommunerne anbringer yngre børn; ændring i praksis af forældrebetaling og ændringer i lovgivning på børneområdet.

En fordel fra kommunernes side ved at anbringe uden samtykke er, at det kan skabe ro for barnet, samt at kommunerne har mulighed for at give barnet den støtte, der er behov for, uden at skulle sikre forældrenes samtykke undervejs. En ulempe er omvendt, at det kan gøre samarbejdet med forældrene vanskeligt og i sidste ende påvirke barnet negativt. Forældrene oplever generelt, at støtteforanstaltninger, som typisk indsættes inden anbringelsen, er utilstrækkelige, og de ser ikke foranstaltningerne som en reel hjælp. Der ses forskellige årsager til, hvorfor forældre ikke vælger at samtykke. Samlet set peger undersøgelsens resultater på, at der er behov for at have et særligt fokus på inddragelse i denne type sager, da dette i sidste ende spiller en afgørende rolle i barnets trivsel. Undersøgelsen viser, at der er potentiale for at udvikle og forbedre vejledningen og inddragelsen af forældrene. Derudover viser undersøgelsen, at bisidderne kan være en fordel for både forældre og kommune, men at forældrene oplever, at de ikke bliver oplyst om retten til bisidder og advokat.

Ankestyrelsen 2020a, *Anbringelser uden samtykke af børn og unge med funktionsnedsættelse*, Ankestyrelsen, København.

Rapporten ser på kommunernes praksis for at træffe afgørelser om anbringelse uden samtykke af børn med funktionsnedsættelse. Formålet med undersøgelsen er at belyse, hvad der gør sig gældende i sager, hvor børn og unge med funktionsnedsættelse bliver anbragt uden samtykke. Undersøgelsen bygger på interview med faglige ledere, sagsbehandlere og forældre til børn og unge med funktionsnedsættelser, der er anbragt uden samtykke. Derudover er den baseret på sagsgennemgang af 18 sager og registerdataanalyse. Sager med anbringelse uden samtykke af børn og unge med funktionsnedsættelser er præget af stor kompleksitet og forskellighed. Der identificeres tre overordnede typer af forløb op til en anbringelse:

- Type 1: Anbringelse inden funktionsnedsættelsen konstateres, hvor anbringelsen og støtte inden anbringelsen bunder i sociale forhold
- Type 2: Anbringelse efter at funktionsnedsættelsen er konstateret, hvor anbringelsen og støtte inden anbringelsen primært bunder i sociale forhold
- Type 3: Anbringelse efter at funktionsnedsættelse er konstateret, hvor anbringelsen og støtte inden anbringelsen hænger tæt sammen med funktionsnedsættelsen og ikke sociale forhold.

Undersøgelsen kommer frem til, at barnet og familien typisk har modtaget flere typer af støtteforanstaltninger inden anbringelsen. Anbringelsen knytter sig enten til forældrenes manglende forældreevne, barnets eller den unges udfordringer, hvilket ofte knytter sig til deres funktionsnedsættelse, eller en kombination af begge. Anbringelsen bliver uden samtykke på grund af uenighed om anbringelsesgrundlaget, uenighed om omstændighederne ved anbringelsen, såsom sted og samvær, eller fordi signalværdien ved at samtykke til en anbringelse er uønsket. Endelig vurderer kommunen i nogle sager, at forældrene og/eller den unge ikke er i stand til at give et informeret samtykke, eller samtykket er tvivlsomt og omskifteligt.

Ankestyrelsen 2018a, *Adoption uden samtykke. Kommunernes brug af og kendskab til reglerne og mulighederne for råd og vejledning*, Ankestyrelsen, København.

Rapporten er bygget på en undersøgelse omhandlende kommunernes brug af reglerne om adoption uden samtykke, efter at de er blev lempet i 2015, samt kommunernes brug af mulighederne for råd og vejledning. Undersøgelsen bygger på en spørgeskemaundersøgelse blandt 86 af landets kommuner samt interview med de statslige aktører på området; Ankestyrelsen, Statsforvaltningen og den nationale videns- og specialrådgivningsorganisation (VISO). Efter ændringerne af reglerne i 2015, er der sket en stigning i antallet af indstillinger til adoption uden

samtykke, samt flere henvendelser om råd og vejledning på området. Kommunerne vurderer selv, at de i nogen grad har kendskab til reglerne om adoption uden samtykke, men at de i mindre grad er klædt på til at anvende reglerne i praksis og generelt mangler praksiserfaring. Kommunerne møder udfordringer ved brug af reglerne på enkelte områder, særligt i forbindelse med tilknytningsundersøgelsen og dermed at få udarbejdet undersøgelser med tilstrækkelig kvalitet. Derudover er lange sagsforløb en barriere, der kan betyde, at sagerne ikke indstilles, samt at der både blandt kommuner og statslige aktører opleves uklarheder bl.a. om muligheden for at anbringe med henblik på adoption, hvornår i sagsforløbet henholdsvis serviceloven og adoptionsloven gælder, og beskikkelse af advokater.

Der identificeres et behov for fortsat at udbrede kendskabet til reglerne og til mulighederne for råd og vejledning, da kommunernes kendskab varierer meget. Rådgivning og vejledning opleves af kommunerne at øge kendskabet til reglerne, og at man i højere grad overvejer muligheden af adoption uden samtykke.

4.4.4 Opsamling på lovgivning og beslutningsprocesser

Kompleksiteten i de regler og love, der regulerer det kommunale tilsyn med børn og unge, medfører, at det er kompliceret at efterleve dem i praksis. I de kortlagte publikationer peges der primært på en række aspekter, hvor der er et forbedringspotentiale i forhold til at opnå en bedre inddragelse af lovgivningen i sagsarbejdet for derved at forbedre den retslige kvalitet af sagsbehandlingen.

I flere henseender handles der i strid med regler og rettigheder, fordi der i højere grad anvendes tommelfingerregler, der er lettere at handle ud fra. Svendsen (2015) påpeger i sin ph.d.-afhandling, at dette giver anledning til at overveje, om reglerne kan udformes på en mere hensigtsmæssig måde, så de bliver nemmere at forstå og dermed efterleve. Det er afgørende, at når ny lovgivning vedtages, at retningslinjer og præcedens, der er relevant i det praktiske sociale arbejde, overvejes mere systematisk i forhold til, hvordan forskellige regler, på tværs af sektorer og niveauer, kan passe sammen og således understøtte den konkrete beslutningstagning. Dette kræver et øget fokus – både inden for det juridiske felt og det sociale arbejdsfelt – på, hvordan man regulerer socialarbejderens adfærd (MindLab & Ministeriet for Børn, Ligestilling, Integration og Sociale Forhold, 2015; Svendsen, 2016).

Rettighedsperspektivet er et centralt fokusområde, som bør sættes på dagsordenen hos både myndigheder, fagprofessioner og lovgiver med fokus på at forstå sammenhængen med de organisatoriske vilkår, herunder lokale og økonomiske vilkår, der er for såvel udsatte børn og for de fagpersoner, som skal forvalte reglerne (Svendsen et al., 2020). Børns rettigheder kan ikke sikres uden forståelse for de regler, der indvirker på kommunernes interne retningslinjer, organisering og økonomi. Beslutningsmønstre bidrager til at afgrænse, hvad der lægges vægt på i sagerne, således at fagpersoner kan håndtere dilemmaer og forenkle beslutninger. Mønstrene kan omfatte blinde pletter, eksempelvis i forhold til børns rettigheder, som ikke kan forstås uafhængig af de organisatoriske vilkår, herunder lokale og økonomiske vilkår, der er for såvel udsatte børn og for de fagpersoner, som skal forvalte reglerne (Svendsen et al., 2020).

Et vigtigt eksempel er viden om, at begrebet anbringelsesgrundlag udtrykker en socialfaglig norm, der bl.a. henviser til retsgrundlaget, både indholdsmæssigt og formelt. Anbringelsesgrundlaget er således et praktisk dialogredskab i drøftelser både mellem myndighedspersoner og i forhold til familierne. Det er derfor en selvstændig pointe, at der er væsentlig viden at hente om beslutningspraksis ved at undersøge, hvilke retlige krav der stilles, og hvilke faktorer der lægges vægt på i praksis, og interaktionen mellem de to elementer, for at få viden om, hvordan

retsgrundlaget gives mening i praksis (Svendsen & Nielsen, 2017). En undersøgelse fra Ankestyrelsen (2019a) om stigningen i anbringelser uden samtykke viser bl.a., at forældrene oplever, at de ikke bliver oplyst om retten til bisidder og advokat. Andre af Ankestyrelsens undersøgelser viser desuden, at kommunerne efterlyser større viden om reglerne, fx om mulighederne for adoption uden samtykke (Ankestyrelsen, 2018a).

Ud over at kompleksiteten i love og regler påvirker både sagsbehandlingen og modtagerne – både under sagsbehandlingen og ikke mindst i forhold til sagsudfaldet – så viser Bengtsson (2017) og til dels også Svendsen et al. (2020), at ufuldstændig viden er et grundvilkår for sagsbehandlingen. Tid og viden er centrale faktorer i sagsbehandlingen af komplekse sager, hvor informationer og viden om problematikker oparbejdes løbende og oftest fremstår som mangelfulde eller tvetydige. Løbende at kunne tilpasse beslutninger ud fra ny og hidtil ukendt viden bliver således et grundvilkår for sagsbehandlerens arbejde, som kan have stor betydning for, hvordan og hvilke beslutninger der meningsfuldt kan træffes på hvilke tidspunkter. Bestemte beslutninger kan således på et tidspunkt fremstå både meningsfulde og logiske, men kort tid efter fremstå irrelevante eller ugyldige, når sagen udvikler sig, og ny viden bliver tilvejebragt (Bengtsson, 2017).

4.5 Økonomi

Økonomien er i lighed med ledelse, organisering, love og regler rammesættende for det handle- og afgørelsesrum, sagsbehandlerne har, og har dermed også en betydning for kvaliteten af sagsbehandlingen. I vores søgning har vi identificeret relativt få publikationer, som omhandler forskellige aspekter af økonomiens rolle i sagsbehandlingen. Hovedparten af publikationerne er udarbejdet af lektor Ida Schrøder og omhandler, hvordan økonomi og hensynet til barnets behov indgår til dels i et sammenspil i sagsbehandlingen, mens at én undersøgelse mere eksplicit omhandler økonomistyringspraksis. Andre aspekter af økonomiens rolle i sagsbehandlingen er således ikke belyst. Vi har identificeret 7 publikationer, som omhandler økonomi.

Tablet over publikationer primært omhandlende økonomi

Forfatter	Titel	Årstal	Type	Metode
Schrøder, I.	Hybridising accounting and caring: a symmetrical study of how costs and needs are connected in Danish child protection work	2018	Ph.d.-afhandling	Kvalitativ
Schrøder, I.	Making professional decisions account-able	2019	International artikel	Kvalitativ
Schrøder, I.	Modes of timing and spacing professional decisions: On the relationship between costing and caring in child protection work	2019	International artikel	Kvalitativ
Schrøder, I. & Hansen, S.J.	Økonomi og rettigheder	2020	Antologikapitel	Kvalitativ
Schrøder, I.	Økonomiske rammer i beslutninger om udsatte børn og unge	2019	Antologikapitel	Kvalitativ
Schrøder, I.	Når budgettet skrider: en sporing af økonomiske hensyn i myndighedssagsbehandleres beslutningsprocesser	2019	Dansk artikel	Kvalitativ
Nørgaard, E., Kollin, M.S., Panduro, B., Kloppeborg, H.S. & Hansen, M.B.	Inspiration til økonomisk og faglig styring på det specialiserede børn og unge-område	2018	Rapport	Kvalitativ

Note: Publikationerne er opgivet i den rækkefølge, som de gennemgås i kapitlet.

4.5.1 Balancerings mellem økonomiske omkostninger og hensynet til barnet

Schrøder, I. 2018, *Hybridising accounting and caring: a symmetrical study of how costs and needs are connected in Danish child protection work*, Copenhagen Business School (CBS), Frederiksberg.

Ph.d.-afhandlingen omhandler, hvordan det er muligt for sagsbehandlere at tage beslutninger, der både baseres på hensyn til børns behov og til omkostningerne for indsatsen. Afhandlingen undersøger, hvordan det er muligt at beregne omkostninger og fornemme barnets behov på samme tid, og hvordan hybridiseringen mellem økonomistyring og omsorgen for barnet foregår i den daglige praksis. Som koncept afspejler "hybriditet" en proces, hvor elementer, der normalt eksisterer som adskilte, bliver bragt sammen – "hybridisering" – og resultatet af processen kaldes en "hybrid". Det vil sige, at økonomistyring ses som værende blandet sammen med og eksistere sammen med de praksisser, den bliver brugt i.

Den eksisterende forskning viser ikke fyldestgørende, hvordan, hvornår og hvor hybridisering foregår i den daglige praksis. Det vides eksempelvis ikke, om der bliver taget hensyn til omkostninger før, under eller efter en beslutning, eller om hensynet til omkostninger pågår gennem hele processen. Ligesom der mangler viden om, hvordan beregninger af omkostningerne for indsatser helt lavpraktisk er involveret i beslutninger om, hvordan ressourcer skal fordeles til individuelle børn og familier. Afhandlingen trækker på Aktør-Netværks Teori (ANT) for at indfange detaljerne i det praktiske arbejde med at skabe forbindelser mellem omkostninger og behov.

Data er indsamlet som en etnografi i over et år i økonomi- og familieafdelingerne i en dansk kommune og består bl.a. af observationer fra 46 møder og 33 planlagte interview med sagsbehandlere, som gjorde det muligt at følge, hvordan omkostninger bevægede sig fra sted til sted, hvordan de optrådte på forskellig vis, og hvordan de blev organiseret på en måde, så de kunne sameksistere med de udsatte børns behov.

Schrøder konkluderer, at praktikere – sagsbehandlere såvel som administrative medarbejdere og økonomiske konsulenter – på forunderlig vis væver ind og ud af forskellige praksisser, vedligeholder forskelligheder og skaber forbindelser mellem dem. Det betyder ikke, at alt sker samtidigt: omkostninger bliver ikke beregnet, samtidig med at et barns behov bliver følt. De to aktiviteter har hver sin tid og sted, og deres roller ændrer sig alt efter, hvor og hvordan de bevæger sig rundt. Det indebærer også, at omkostninger ikke er endimensionelle: Nogle gange bliver omkostninger gjort til stabile tal, der gør det muligt for beslutninger at blive videreført. Andre gange bliver omkostninger gjort til repræsentationer af niveauer for behandling. Vigtigst er det, at omkostninger aldrig bliver gjort til en absolut grænse for, hvad der kan lade sig gøre. Så, frem for at være handlingslammede over for et eksternt pres om at kontrollere omkostninger, viser afhandlingen, at professionelle i socialt arbejde med udsatte børn og unge er i stand til at tilpasse omkostningernes roller, alt afhængigt af, hvad der er på spil i den konkrete beslutning. Schrøder ønsker at bidrage til et nyt sprog, hvor vi taler om omkostninger som mangefacetterede og om økonomistyring som noget, der tilgodeser en mængde forskellige hensyn, og som noget, socialrådgiverne med rette kan være stolte af. Der indgår tre forskningsartikler, hvoraf to er publiceret.

Schrøder, I. 2019d, "Making professional decisions accountable", *Journal of Organizational Ethnography*, vol. 9, pp. 110-124.

Den første publicerede artikel beskriver, hvordan dokumentationen af professionelle beslutninger bliver skabt i formater, der gør det muligt at registrere hensyn til omkostninger såvel som

hensyn til det enkelte barns behov. Her finder Schrøder, at det ikke er den individuelle socialrådgiver, som skaber beregninger, der vægter omkostning og behov, men at disse i stedet skabes af mange forskellige "agenter", fx regnskabssystemer, lovgivningen, retningslinjer, regnskabsmedarbejdere.

Der er to forskellige måder, som beregninger af omkostninger og behov konkret skabes på. Den første er, når omkostningerne blev beregnet i form af udregninger, hvor det er nødvendigt med få præcise informationer, fx om priser. Den anden er, når beregningen af behov, hvor mange informationer er nødvendige, fx om barnets familieliv. Begge beregninger finder sted samtidig, men bliver også i sagsbehandlingen adskilt, når de konkrete omkostninger beregnes. Der sker således en proces, hvor omkostninger og behov løbende adskilles og samtænkes, og ikke en proces, hvor barnets behov bliver omsat til omkostninger. Budgettet bliver hermed også en opgørelse over de aktiviteter (foranstaltninger), som er nødvendige for at imødekomme barnets behov. Hermed kan omkostningerne, hvis rigtige, også give et overblik over aktiviteter og beslutninger truffet i en sag. Ansvarlig registrering af omkostninger og behov er essentielt for, at der skabes faglige handlerum, hvilket ikke sker gennem rationalisering af beregningerne, men ved at anerkende og udvikle samarbejdet mellem socialrådgivere og økonomiske medarbejdere.

Schrøder, I. 2019a, "Modes of timing and spacing professional decisions: On the relationship between costing and caring in child protection work", *Financial Accountability & Management*, vol. 35, no. 4, pp. 319-336.

I den anden publicerede artikel i Schrøders afhandling viser Schrøder, at økonomi og omsorg ikke som udgangspunkt er modsatrettede og adskilte praksisser, men netop kombineres i konkrete beslutninger. Det undersøges hvordan, hvornår og hvor distinktioner i et barns situation bliver lavet og gjort relevant for valget og afgrænsningen af sociale indsatser. Tre tilgange (modes), som kan bevæge beslutninger i tid og rum, identificeres: 1) Beskyttelse, 2) Vedligeholdelse og 3) Forebyggelse. Disse tilgange viser, at forholdet mellem omkostninger og omsorg er forskelligt, og at omkostninger ikke automatisk omsættes til omsorg (eller omvendt), men i stedet bliver løbende skabt som resultat af de praktiske muligheder. Forholdet mellem omkostninger og omsorg varierer, således ikke alene som følge af den konkrete situation og kontekst, men også som følge af praktiske og regnskabsmæssige forhold. Beslutninger træffes således ikke af individuelle sagsbehandlere, men er processuelle forløb, hvor tid og rum er med til at definere valget af indsatser.

Schrøder, I. & Hansen, S.J. 2020, "Økonomi og rettigheder" i *Børns Rettigheder: i socialfagligt og pædagogisk perspektiv*, eds. A.F. Jacobsen & A.-D. Hestbæk, Akademisk Forlag, København, pp. 55-69.

I kapitlet *Økonomi og rettigheder* fra antologien "Børns rettigheder – i socialfagligt og pædagogisk perspektiv" (Hestbæk & Jacobsen, 2020) vises det, hvordan socialrådgivere i det daglige balancerer mellem to krav; på den ene side skal de som kommunale medarbejdere sikre, at de økonomiske rammer overholdes, og på den anden side skal de sikre, at alle udsatte børn får den hjælp, de har ret til.

Via interview med sagsbehandlere og observationer fra beslutningsmøder i børne- og ungeforvaltninger beskrives tre typer af afvejninger mellem udgifter og behov. Den første er hensynet til udgifter, når et barn skal beskyttes akut, og her finder forfatterne, at der spiller spørgsmål om, hvad de nødvendige foranstaltninger koster, ikke en stor rolle, men udskydes til senere. Den anden type afvejning er, når sociale problemer skal forebygges, og her finder forfatterne, at vurderingen af barnets behov går hånd i hånd med vurderingen af, hvilken type hjælp kom-

munen vil tilbyde barnet. Det fremhæves, at i det perspektiv kan socialfaglige undersøgelsesmetoder (eksempelvis § 50-undersøgelsen, psykologisk udredning, Signs of Safety (SoS) og Integrated Children's System (ICS)) ses som redskaber til at styre udgifter. Den tredje type af afvejning omhandler sager, hvor en foranstaltning skal videreføres, når en bevilling udløber. Selvom der ikke nødvendigvis er betydelige socialfaglige vurderinger involveret i at forlænge en foranstaltning, så er det budgetteknisk en vigtig opgave, som gør det muligt at følge med i udgiftsudviklingen. Schrøder og Hansen (2020) påpeger, at mange af de nuancer, som indgår i socialfagligt at afbalancere økonomien og børns rettigheder, er svære at begribe, når økonomi oftest omtales som et sparehensyn og som modsætning til barnets tarv.

Schrøder, I. 2019c, "Økonomiske rammer i beslutninger om udsatte børn og unge" i *Styring og ledelse af professionelle i den offentlige sektor*, eds. S.J. Hansen & M. Høybye-Mortensen, Hans Reitzels Forlag, København, pp. 211-232.

Schrøder, I. 2019b, "Når budgettet skrider: en sporing af økonomiske hensyn i myndighedssagsbehandleres beslutningsprocesser", *Uden for nummer: Tidsskrift for forskning og praksis i socialt arbejde*, no. 38, pp. 4-15.

I antologikapitlet *Økonomiske rammer i beslutninger om udsatte børn og unge* fra antologien *Styring og Ledelse* (Hansen & Høybye-Mortensen, 2019) og artiklen *Når budgettet skrider: en sporing af økonomiske hensyn i myndighedssagsbehandleres beslutningsprocesser* belyses det, hvordan de økonomiske rammer og hensyn bliver håndteret i praksis, som tilpasses efter den ramme, som de indgår i.

Via nedslagspunkter i et etnografisk materiale indsamlet over et år og ANT finder Schrøder, at i hver beslutningsproces om individuelle børn er der forskellige økonomiske hensyn, som afhænger af den konkrete situation og derfor også er forbundet med en fase i beslutningen. Der udvikler sig fem forskellige økonomiske hensyn, som er forbundet med faser i beslutningen om valg af foranstaltning.

1. Finde den rette løsning på baggrund af indsigt i barnets behov
2. Forhandle indsatsens indhold i forhold til barnets behov
3. Oversætte mellem behov og kontoplan
4. Lave præcise bevillinger
5. Skabe et tættere samarbejde mellem regnskabsprocesser og beslutningsprocesser.

De fem forskellige former for økonomiske hensyn bidrager på hver sin måde til at ændre økonomien i sagen. Hvor det i starten af en beslutningsproces handler om at undersøge og forstå barnets behov, handler det senere i beslutningsprocessen om at opretholde forbindelsen mellem justeringer i indsatsen og regnskabsprocessen. På den måde følger de økonomiske hensyn faser i beslutningsprocessen, hvilket dog ikke betyder, at økonomiske hensyn er på en måde om foråret og en anden om efteråret. Tværtimod skal den enkelte sagsbehandler jonglere med alle typer af økonomiske hensyn samtidigt, alt efter hvor i processen de forskellige sager befinder sig. Det er økonomisk hensynsfuldt at lave et grundigt fagligt stykke arbejde, der gør det muligt at vide præcis, hvad barnet eller den unge har brug for. Netop fordi de økonomiske hensyn er så tæt knyttede til barnets behov, er det mest skrøbelige led i økonomistyringen dér, hvor udgifterne skal oversættes til regnskabstal. Hvilket kræver, at dem, der laver bevillingen, er i stand til at tage hensyn til økonomi på to måder samtidigt, 1) som udgiftsniveauet for at hjælpe det enkelte barn og 2) som udgiftsniveauet for en type af foranstaltninger. Schrøder anbefaler derfor at anerkende opgaven med at bevilge foranstaltninger som et stykke

fagligt arbejde, der kræver kompetencer til at tage hensyn til processer, der er langt fra det enkelte barn, og at ansvaret ikke alene er sagsbehandlerens.

Socialstyrelsen igangsatte i 2013 en større kortlægning af praksis og behov i relation til faglig ledelse og ledelsesinformation på området børn og unge med særlige behov, hvilket resulterede i 3 delrapporter og et resume (Socialstyrelsen, 2015, Socialstyrelsen, Deloitte & KL konsulentvirksomhed, 2014a, 2014b, 2014c) (se afsnit 4.2 om Ledelse og organisering for præsentation af metode). Undersøgelsen pegede på, at ledelsesinformationen til økonomisk styring omfatter overblik over disponeret forbrug og udviklingen i kommunens samlede udgifter på området, hvilket er det generelle hovedfokus i forbindelse med den økonomiske styring og afrapportering på området. I undersøgelsen ses et begrænset antal eksempler på opfølgning på udgifter til konkrete målgrupper, mens der ofte ses eksempler på opgørelser af udgifterne til indsatser på paragrafniveau samt, at der kun er få kommuner, som har redskaber til at understøtte estimeringen af omkostningerne ved iværksættelse af nye tiltag. Formidlingen af ledelsesinformation til økonomisk styring består ofte i tabeller, og der ses en begrænset anvendelse af grafisk eller anden pædagogisk understøttelse af formidlingen.

4.5.2 Økonomistyring

Nørgaard, E., Kollin, M.S., Panduro, B., Kloppenborg, H.S. & Hansen, M.B. 2018, *Inspiration til økonomisk og faglig styring på det specialiserede børn og unge-område, VIVE – Det Nationale Forsknings- og Analysecenter for Velfærd, København.*

VIVE-rapporten har til formål at inspirere kommunerne til, hvordan de kan videreudvikle deres nuværende økonomistyring på det specialiserede børn og unge-område. Rapportens analyser af kommunernes økonomistyringspraksis på det specialiserede børn og unge-område er baseret på data fra 6 kommuner med relativt gode økonomistyringsresultater i form af budgetoverholdelse og budgetpræcision på det specialiserede børn og ungeområde. Hensigten med analysen er at lære af deres erfaringer.

Konkret består data af centrale kommunale dokumenter, interview med en række aktører i den kommunale styringskæde og drøftelser fra en fælles workshop afholdt med deltagerkommunerne. Analyserne peger på seks centrale fokuspunkter, når kommunerne skal videreudvikle økonomistyringen på det specialiserede børn og unge-område:

1. Det er afgørende for økonomistyringen på det specialiserede børn og unge-område, at der er en tydelig faglig strategi på området, som samtidig understøtter god ressourceudnyttelse på såvel kort som langt sigt.
2. Retningslinjer, der understøtter effektiv sagsbehandling, er væsentlige for den faglige og økonomiske styring på det specialiserede børn og unge-område, når de håndhæves i praksis. For eksempel retningslinjer, der præciserer, hvilke aktiviteter rådgiveren skal udføre hvornår ved udarbejdelse af handleplaner og børnefaglige undersøgelser, understøtter et hurtigere og bedre flow i sagsbehandlingen og en rettidig indsats i sagerne. Samtidig reduceres ressourceanvendelsen på administrativt arbejde, fordi procedurer ikke skal gentages på grund af fejl og mangler i første forsøg.
3. En håndfast rammestyring vurderes at være en afgørende forudsætning for økonomistyringen på det specialiserede børn og unge-område.
4. Styringsforudsætninger om antal indsatser og deres gennemsnitsudgifter i det administrative budget kan understøtte den faglige og økonomiske styring på det specialiserede børn og unge-område.

5. Det er nødvendigt med en tæt økonomisk opfølgning på enkelt-sagsniveau, både i forhold til opfølgningens detaljeringsniveau og hyppighed. I forhold til detaljeringsniveauet betyder enkelt-sagernes økonomiske tyngde, at det er nødvendigt med disponering af budgettet på enkelt-sagsniveau (cpr-nr.-niveau). Med andre ord skal der i alle sager opstilles forventninger til omfanget af og prisen på indsatser.
6. Faglige og økonomiske styringsnøgletal med sammenhæng til den faglige strategis målsætninger kan understøtte den faglige og økonomiske styring på det specialiserede børn og unge-område.

4.5.3 Opsamling på økonomi

Økonomiens betydning for kvaliteten i sagsbehandlingen er relativt underbelyst i den kortlagte litteratur, og der er kun få empiriske fingerpeg i forhold til, hvordan økonomien og økonomistyringen konkret kan bidrage til kvalitet i sagsbehandlingen. Dette på trods af at økonomistyring er grundvilkår i sagsbehandlingen, hvor der skal balanceres mellem de økonomiske omkostninger og hensynet til barnet eller den unge. De publikationer, som indgår i vores kortlægning, viser, at økonomi ofte omtales som et sparehensyn og som i modsætning til barnets tarv. På den ene side skal de som kommunale medarbejdere sikre, at de økonomiske rammer overholdes, og på den anden side skal de sikre, at alle udsatte børn får den hjælp, de har ret til. En sådan dikotomisk forståelse tilsidesætter imidlertid, at økonomi er et grundvilkår ved sagsbehandlingen, og at der indgår vigtige nuancer i den socialfaglige afbalancering af økonomi og børns rettigheder (Schrøder & Hansen, 2020). Det er vigtigt for den socialfaglige kvalitet, at disse afbalanceringer tydeliggøres, og at de bliver en integreret og tydelig del af både de socialfaglige og ledelsesmæssige vurderinger i sagsbehandlingen.

Schrøder (2018) viser i sin ph.d.-afhandling, at omkostningers rolle i sagsbehandlingen ikke er endimensionelle: Nogle gange bliver omkostninger gjort til stabile tal, der gør det muligt for beslutninger at blive videreformidlet. Andre gange bliver omkostninger gjort til repræsentationer af niveauer for behandling. Det er vigtigt, at omkostninger bliver ikke gjort til en absolut grænse for, hvad der kan lade sig gøre, og hun finder, at sagsbehandlerne oftest ikke er handlingslammede over for et eksternt pres om at kontrollere omkostninger. Schrøder (2018) vurderer, at der er behov for et nyt sprog om økonomistyring, hvor omkostninger italesættes som mangefacetterede og økonomistyring som noget, der tilgodeser en mængde forskellige (også socialfaglige) hensyn. Økonomisk hensynsfuldhed og kvalitet handler om at lave et grundigt fagligt stykke arbejde, der gør det muligt at vide præcis, hvad barnet eller den unge har brug for, fordi de økonomiske hensyn er tæt knyttede til barnets behov. Det anbefales af Schrøder (2018), at det anerkendes, at opgaven med at bevilge foranstaltninger er et stykke fagligt arbejde, der kræver kompetencer til at tage hensyn til processer, der er langt fra det enkelte barn, og at ansvaret ikke alene er sagsbehandlerens. De økonomiske rammer er supplerende til den socialfaglige faglighed, og dermed er økonomi og faglighed ikke adskilt i den daglige praksis (Schrøder, 2019b, 2019c).

Økonomisk styring kræver ledelsesoverblik over disponeret forbrug og udviklingen i kommunens samlede udgifter på området, hvilket er det generelle hovedfokus i kommunerne i forbindelse med den økonomiske styring af området. Det økonomiske overblik er vigtigt og bør understøttes af en tydelig faglige strategi på det specialiserede børn og unge-område. En sådan strategi kan være med til at sikre kvaliteten af den økonomiske styring, hvis den indebærer løbende opfølgning, estimering af omkostninger, håndhævelse af retningslinjer, der understøtter effektiv sagsbehandling, en håndfast rammestyring, budgetforudsætninger om antal og

gennemsnitsudgifter, individbaserede disponeringsregnskaber og faglige og økonomiske styringsnøgletal (Nørgaard et al., 2018; Socialstyrelsen, 2015).

4.6 Viden og evidens

Som det fremgår af indledningen (kapitel 2, afsnit 2.1), så er det en central ambition, at det sociale arbejde og sagsbehandlingen på børne- og ungeområdet så vidt muligt skal være videns- og evidensbaseret samt opdateret i forhold til den nyeste relevante viden. Denne tendens til øget vidensbaseret indgår i en række af de kortlagte publikationer som en form for baggrundstæppe for mange af de empiriske og praksisnære analyser. Vi har alene identificeret tre publikationer, som primært omhandler udviklingen, og som stiller skarpt på to tematikker: øget krav til vidensgrundlaget for praksis og de forskellige vidensformer, der anvendes i praksis. Andre publikationer med fokus på den socialpolitiske udvikling belyser også vidensområdets betydning, men er ikke medtaget her, da de ikke lever op til kortlægningens inklusionskriterie om empirisk data (se Ebsen, 2020, 2017, 2011). Til trods for, at der findes dansk viden om udviklingen, så er der ikke i arbejdet med denne kortlægning identificeret et egentlig forskningsfelt omhandlerende viden og evidens i socialt arbejde, sådan som man eksempelvis finder det i Sverige (se bl.a. Bergmark & Lundström, 2006; Bergmark, Bergmark & Lundström, 2012; Ryding et al., 2020).

Tablet over primær publikationer omhandlerende evidens og viden

Forfatter	Titel	Årstal	Type	Metode
Møller, A.M.	Organizing Knowledge and Decision-making in Street Level Professional Practice: A Practice-based Study of Danish Child Protection Services	2018	Ph.d.-afhandling	Kvalitativ
Møller, A.M.	Explicit professionalism. A cross-level study of institutional change in the wake of evidence-based practice	2019	International artikel	Kvalitativ
Ejrnæs, M., Michelsen, R.R., Jakobsen, I.S., Lyngholm, L.T.M. & Monrad, M.	Professionelles praktikers risikovurderinger og de faktiske risici	2020	Dansk artikel	Kvantitativ

Note: Publikationerne er opgivet i den rækkefølge, som de gennemgås i kapitlet.

4.6.1 Øget krav til vidensgrundlaget for praksis

Møller, A.M. 2018, *Organizing Knowledge and Decision-making in Street Level Professional Practice: A Practice-based Study of Danish Child Protection Services*, SL Grafik, Frederiksberg.

I ph.d.-afhandlingen undersøger Møller, hvordan viden mobiliseres i forbindelse med udøvelsen af fagligt skøn og beslutningstagning i offentlige frontlinjeorganisationer med børne- og ungeområdet som case. Afhandlingen tager afsæt i debatten om evidensbaseret praksis på det sociale område og er teoretisk forankret i en praksisbaseret tilgang. Afhandlingen er baseret på etnografisk feltarbejde i tre forskellige børne-/familieafdelinger i to kommuner samt interview med relevante politiske aktører på socialområdet.

Afhandlingen viser evidensdagsordenens transformation på området for udsatte børn og unge, fra primært at omhandle evidensbaserede metoder til et bredere fokus på vidensbaseret praksis. Samlet set indebærer udviklingen et opgør med "privatpraktiserende" fagprofessionelle (se beskrivelse i tabel 4.1). Begrebet "eksplicit professionalisme" står i modsætning til "tavs" professionalisme og bruges til at beskrive kravet om, at fagprofessionelle i stigende grad skal

synliggøre, at de agerer professionelt. Det vil sige, at de skal udvise bevidsthed om og skabe transparens omkring vidensgrundlaget for praksis, de skal evne at udtrykke de ræsonnementer, der ligger til grund for deres beslutninger, og både ræsonnementer, beslutninger og handlinger skal dokumenteres. Som led i denne udvikling har de to kommuner dels implementeret en lang række evidensbaserede metoder, dels udviklet organisatoriske mindsets, der med udgangspunkt i bl.a. forskningsbaseret viden udpeger bestemte tilgange til og mål med det sociale arbejde, som alle medarbejdere forventes at efterleve. Samtidig understøttes lovgivningens øgede proces- og dokumentationskrav af standardiserede dokumenter og it-systemer, mens kompleksiteten i arbejdet søges reduceret ved hjælp af redskaber og tjeklister. Mobiliseringen af viden sker som en integreret del af hverdagens drøftelser, og ikke blot i formaliserede beslutningsrum, og forskellige former for viden spiller en central rolle i forhold til at træffe beslutninger og skabe retning i sagerne.

Begrebet "deliberative organisatoriske rutiner" (drøfterutiner) udvikles i afhandlingen til at beskrive, hvordan rutinerede hverdagsdrøftelser skaber rum for en kollektiv skønsudøvelse. Ved at belyse sagerne i fællesskab på møderne tilstræber socialfaglige koordinatore og teamledere at tydeliggøre forskellige deltageres viden. Den kollektive skønsudøvelse medvirker desuden til at dele ansvar for beslutninger, anerkende og granske følelsesmæssige reaktioner og yde mental og følelsesmæssig støtte til medarbejderne i tunge og komplekse sager. Realiseringen af den kollektive skønsudøvelse er imidlertid ofte truet i praksis, da den er afhængig af socialfaglige koordinatore eller teamledere. Deres rolle er ofte forbundet med store ambitioner og et overload af forventninger.

Den løbende udskiftning af medarbejdere udfordrer også den kollektive skønsudøvelse, så fokus trækkes hen på mobilisering af grundlæggende viden og færdigheder frem for mere reflektive drøftelser. Udskiftning af medarbejdere vanskeliggør opbygningen af stærke praksisfællesskaber, som ellers ville kunne understøtte oplæringen af nyttilkomne. Rutinerne er således ofte ustabile, idet de er genstand for konflikt og forhandlinger, som fører til jævnlige ændringer. Det konkluderes, at viden ikke blot skal være tilgængelig, men skal udøves for at gøre en forskel i praksis. Yderligere viser afhandlingen, at der sker en professionalisering af det professionelle arbejde, som indebærer en sammensmeltning af organisatoriske og professionelle hensyn. Bevægelsen er ambivalent, idet den både understøtter og udvikler professionel praksis og samtidig begrænser de fagprofessionelles muligheder for at stille spørgsmål ved det organisatoriske mindset.

Møller, A.M. 2019, "Explicit professionalism. A cross-level study of institutional change in the wake of evidence-based practice", *Journal of Professions and Organization*, vol. 6, no. 2, pp. 179-195.

I artiklen trækker Møller på sin afhandling og undersøger, hvordan professionaliseringen har forandret sig på børne- og ungeområdet. Igennem begrebet "teoretiseringen" belyses udviklingen omkring evidensbølgen som værende gående fra første generations teoretiseringen til anden generations teoretiseringen. Ændringerne blev udløst af et ønske om at professionalisere professionen væk fra socialrådgiveren som "privatpraktiserende".

I første generation var fokus på implementeringen af evidensbaserede metoder, der ofte blev importeret fra USA og understøttet af Socialstyrelsen. Programmerne blev hilst velkommen i en række kommuner, men blev også mødt med kritik, særligt fra professionelle, som oplevede, at deres faglige skøn blev tilsidesat.

I anden generation er programmerne implementeret i en lang række kommuner, men der er også opstået behov for at tilpasse programmerne og gøre dem mere fleksible. Samtidig har de mere generelt ændret kravene til socialrådgivernes praksis, bl.a. tidsbegrænsning af interventioner, klare målsætninger med igangsættelse af interventioner og systematisk tilgang. Disse elementer var relativt fraværende tidligere, men har nu genereret et eksplicit krav om, at socialrådgiverne retfærdiggør deres tilgang, uanset om denne er evidensbaseret eller ej. Brugen af "evidence" forsvandt langsomt ud af vidensinstitutionerne og blev erstattet med "dokumenterede metoder", "vidensbaserede metoder" og "what works?".

Møller foreslår brugen af "eksplicit professionalisme" for at beskrive den socialfaglige professionalisme, som er opstået på baggrund af evidensbølgen. For det første, så må professionelle være gennemsigtige omkring, hvilke vidensformer, som informerer deres praksis. For det andet må de tydeliggøre deres professionelle vurderinger. For det tredje, så må deres beslutninger og handlinger kunne dokumenteres.

Nedenstående skema viser udviklingens betydning inden for forskellige områder, og hvordan de har ændret sig i takt med udviklingen.

Table 4.1 Anne-Mette Møllers skema over vidensudviklingen

Aktører	Staten	Forskningsinstitutioner	Kommuner	Fagprofessionelle
<i>Diagnose: Privatpraktiserende professionelle</i>				
Problematiske roller og praksisser	Fjerne principaler Giver frihed til lokal metodeudvikling ("lader de tusind blomster blomstre")	Traditionelle forskere Producerer forskning med stort F – begrænset praktisk relevans og anvendelighed	Uengagerede ledere Armslængde styring, lavt ambitionsniveau og manglende kontrol	Enmandshære Leverer indsatser fundet på erfaringer, væner og maveførmelser
<i>Førstegenerations løsning: Evidensbaserede programmer</i>				
Idealiserede roller og praksisser	Fyrtårn Identificerer og vurderer relevant evidens Udbreder evidensbaserede programmer og værktøjer	Evidensproducenter Producerer og formidler evidens ("hvad virker") baseret på lodtrækningsforsøg og systematiske reviews	Implementeringsledere Investerer i certificering og implementering af evidensbaserede programmer	Implementeringsagenter Leverer evidensbaserede programmer/indsatser i overensstemmelse med manual (fidelitet)
<i>Andengenerations løsning: Vidensbaseret praksis</i>				
Nye idealiserede roller og praksisser	Brobygger Identificerer og vurderer relevant viden Identificerer "lovede praksis" Indgår i partnerskaber med kommuner	Forskningspartnere Producerer og formidler evidens om, hvad der virker, hvorfor, hvordan og for hvem Indgår i forskningspartnerskaber med praksis Udvikler nye former for evaluering	Proaktive udviklere Påtager sig ansvaret for faglig udvikling Bidrager til produktionen af praksisbaseret evidens	Udtrykte fagpersoner Tydeliggør vidensgrundlaget for indsatser Artikulerer faglige ræsonnementer Dokumenterer beslutninger, handlinger og virkninger

Kilde: Skema (Møller, 2019) oversat af forfatteren.

4.6.2 Forskellige vidensformer i praksis

Bjerre, L.S. 2017, *Fortællinger om og konstruktioner af børn i socialt myndighedsarbejde. En kulturpsykologisk undersøgelse af, hvordan børn bliver til i socialfaglig praksis, og hvordan socialrådgivere navigerer i børnesager*, Aalborg Universitet.

I ph.d.-afhandlingen (se afsnit 3.1, Sagsforløbets processer for yderligere beskrivelse) undersøges det bl.a., hvordan viden og dens anvendelse får forskellige udtryk i forhandlingsprocesserne i de observerede socialrådgiverteams. Der er en magtfuld diskurs om, at teori og forskning er nødvendigt og er med til at legitimere rådgivernes handlen, samtidig med at der også er en diskurs, som trækker på en mere erfaringsbaseret vidensform. I praksis var der forskellige måder at tale om teori og forskning på, hvilket inddeles i tre strategier:

1. Autoritetsstrategien: Forskning og teori positioneres som det, der kan give særlig indsigt og afklaring. Anvendelse af forskning og teori er dog upræcis. Men diskursen er, at det er essentielt for arbejdets udførelse. Samtidig anvendes erfaringsbaseret viden, der tilpasses det, man tror, forskningen siger.
2. Eksklusionsstrategien: Forskning og teori marginaliseres og ekskluderes, idet det strider imod den konsensus, som er ved at blive etableret i gruppen. Kritikker af begreber hives frem, og derved taber begrebet legitimitet i forhandlingerne mellem rådgiverne.
3. Både-og-strategien: Rådgiverne anvender teoretisk og forskningsbaseret viden, men det bliver ikke italesat, det sker i analyserne uden en opmærksomhed på, at det er viden, der anvendes. Det indgår dog i forhandlinger om mening sammen med erfaringsbaseret viden – og i nogle tilfælde også borgernes viden og rådgivernes mere personlige og kropsliggjorte viden.

Man kan derfor ikke tale om, at socialrådgiverne kun anvender viden på én måde. Der er diskurserne om, hvad viden er, og der er, hvordan de så anvender viden, idet de gør deres praksis og laver deres analyser med et særligt kulturelt og fagkulturelt blik på sagen.

Ejrnæs, M., Michelsen, R.R., Jakobsen, I.S., Lyngholm, L.T.M. & Monrad, M. 2020, "Professionelles praktikers risikovurderinger og de faktiske risici", *Uden for nummer*, vol. 40, no. 20, pp. 34-47.

I artiklen anvendes vignette-metoden kvantitativt ved at præsentere professionelle for en række korte risikoscenarier (vignetter) og bede dem "gætte på", hvor stor sandsynligheden er for, at den skitserede person pådrager sig et bestemt problem. Vignetterne blev konstrueret, så forfatterne – på baggrund af registerforskning, i nogle tilfælde suppleret med survey-undersøgelser – kan beregne eller opstille statistiske modeller for, hvad sandsynligheden er for, at et bestemt socialt problem opstår (den faktiske risiko). Det giver mulighed for at sammenligne respondenternes svar med den faktiske risiko, fx risikoen for at modtage kontanthjælp. 100 respondenter med forskellige professioner (lærere, pædagoger, socialrådgivere og sundhedsplejersker) fra 3 mellemstore kommuner deltog.

Analyserne i artiklen illustrerer følgende generelle tendenser: Professionelle overvurderer betragteligt risikoen for at blive kontanthjælpsmodtager og for at få en depression, men det gælder også risikoen for at begå kriminalitet. Derimod undervurderes risikoen for, at mænd fra uddannelsesfremmede hjem står uden ungdomsuddannelse, når de fylder 25 år. De professionelle kommer samtidig til at overvurdere risikoen endnu mere ved flere samtidige risikofaktorer, end de gør, når der kun er en enkelt risikofaktor til stede. Endvidere vurderer professionelle risikoen for fremkomsten af nøjagtig samme problem meget forskelligt. Det gælder også for

medarbejderne inden for den enkelte professionsgruppe. De professionelle anvender de samme sproglige størrelsesangivelser for forskellige risikostørrelser udtrykt i procent. Nogle kan nemlig kalde en risiko høj, når den er 35 procent, mens en høj risiko for andre er 85 procent. Det betyder, at det er svært at afgøre, om der overhovedet er enighed om risikoen størrelse. Overvurderingen af risikoen kan bl.a. blive problematisk, hvis den indebærer en uberettiget negativ forhåndsindstilling og et manglende blik for resiliens hos børn og unge. Det er desuden problematisk i et forebyggelsesperspektiv, fordi man opprioriterer arbejdet med såkaldte højrisikogrupper og nedprioriterer det brede ikke-stigmatiserende forebyggende arbejde. Hovedproblemet består i, at formidlingsartikler til praktikere ofte angiver den relative risiko for et negativt udfald og ikke den absolutte eller de bagvedliggende sandsynligheder, der ligger bag det relative mål. Dette gør det meget vanskeligt for praktikere at vurdere de reelle risikoscenarier. Der er derfor behov for viden om, at den absolutte risiko forbundet med alvorlige belastninger oftest er lav, således at prognosen som udgangspunkt er god, selv når et barn er udsat for alvorlige risikofaktorer.

Professionelle skal også vide, at det ikke er muligt at lave bare nogenlunde sikre prognoser for, om en bestemt person bliver fx arbejdsløs, psykisk syg eller begår kriminalitet. Praktikere kan primært bruge viden om risiko og risikoen størrelse til at få en fornemmelse af proportioner: hvilke problemer er hyppige (fx manglende ungdomsuddannelse), hvilke problemer er sjældne (fx kriminalitet, depression), og som grund til optimisme i det forebyggende arbejde: med den rette hjælp og støtte vil langt de fleste udsatte børn og unge undgå alvorlige sociale problemer. Desuden kan denne viden støtte praktikere i at fastholde et fokus på børn og unges behov her og nu og ikke lade sig rive med af den samfundsmæssige bekymring for fremtiden og konstruktionen af børn og unge som "risikable". Men en faglig brug af viden om risikofaktorer kræver også opmærksomhed omkring variationen i de faglige vurderinger af risikoen størrelse, et mere præcist sprog omkring risiko, og endelig at viden om risikofaktorer ikke marginaliserer andre former for viden, som de professionelles kendskab til børns, unges og familiens egne oplevelser, ønsker og behov samt deres kendskab til den lokale kontekst og til familien.

4.6.3 Opsamling på viden og evidens

Overordnet er vidensudviklingen på området for udsatte børn og unge transformeret fra primært at omhandle evidensbaserede metoder til et bredere fokus på og øget krav til evidensbaseret praksis. Dette sætter sig også i gennem i forhold til de forståelser af kvalitet, som gør sig gældende på området, og Møller (2018) viser i sin ph.d.-afhandling, at udviklingen indebærer, at fagprofessionelle i stigende grad skal synliggøre, at de agerer professionelt. Det vil sige, at de skal udvise bevidsthed om og skabe transparens omkring vidensgrundlaget for praksis, de skal evne at udtrykke de ræsonnementer, der ligger til grund for deres beslutninger, og både ræsonnementer, beslutninger og handlinger skal dokumenteres.

Implementeringen af en lang række evidensbaserede metoder er en del af udviklingen, der med udgangspunkt i bl.a. forskningsbaseret viden udpeger bestemte tilgange til og mål med det sociale arbejde, som alle medarbejdere forventes at efterleve. Mobilisering af viden sker som en integreret del af hverdagens drøftelser og en kollektiv skønsudøvelse, som medvirker til at dele ansvar for beslutninger, anerkende og granske følelsesmæssige reaktioner og yde mental og følelsesmæssig støtte til medarbejderne i tunge og komplekse sager. Realiseringen af den kollektive skønsudøvelse er imidlertid ofte truet i praksis, bl.a. den løbende udskiftning af medarbejdere, som gør, at fokus trækkes hen på mobilisering af grundlæggende viden og færdigheder frem for mere refleksive drøftelser. Stor udskiftning af medarbejdere vanskeliggør

opbygningen af stærke praksisfællesskaber, og hverdagens rutiner er ofte ustabile, idet de er genstand for konflikt og forhandlinger, som fører til jævnlige ændringer (Møller, 2018).

I det sociale arbejdes praksis trækkes på flere forskellige vidensformer. På trods af at der er en magtfuld diskurs om, at teori og forskning er nødvendigt og er med til at legitimere socialrådgivernes handlen, er der samtidig også en diskurs, som trækker på en mere erfaringsbaseret vidensform. Som Bjerre (2017) viser i sin afhandling, så anvender sagsbehandlerne viden på mange forskellige måder og anvender forskellige strategier i deres tilgang til viden. I nogle henseender er der behov for, at socialarbejderne bliver bedre til at forstå og dermed anvende den foreliggende forskningsbaserede viden korrekt. I forlængelse heraf ville det også være givtigt, at en større del af den foreliggende forskning i socialt arbejde bliver formidlet på en måde, så socialarbejderne nemmere kan tilgå og omsætte denne viden til praksis. Eksempelvis er der behov for større viden om den faglige brug af risikovurderinger i sagsbehandlingen, så de risikovurderinger, der foretages, bliver mere realistiske og ensartet både inden for og mellem professionerne i det sociale arbejde. Sagsbehandlere skal således have større faglig viden og eksempelvis vide, at det ikke er muligt at lave bare nogenlunde sikre prognoser, og at man primært kan bruge viden om risiko og risikoens størrelse til at få en fornemmelse af, hvilke problemer der er hyppige eller sjældne (Ejrnæs et al., 2020).

Det øgede fokus på evidens og viden har endvidere medført ændrede krav til sagsbehandlerens praksis, bl.a. i form af et fokus på tidsbegrænsning af interventioner, klare målsætninger med igangsættelse af interventioner og systematisk tilgang. Disse elementer var relativt fraværende tidligere, men har nu genereret et eksplicit krav om, at sagsbehandlerne retfærdiggør og dokumenterer deres tilgang, uanset om denne er evidensbaseret eller ej. For at opnå kvalitet må den professionelle sagsbehandler i dag være gennemsigtig omkring, hvilke vidensformer, som informerer praksis, og de skal i højere grad tydeliggøre og dokumentere deres professionelle vurderinger, beslutninger og handlinger (Møller, 2019).

Litteratur

- Andersen, D. & Bengtsson, T.T. 2019, "Timely care: Rhythms of bureaucracy and everyday life in cases involving youths with complex needs", *Time & Society*, vol. 28, no. 4, pp. 1509-1531.
- Andersen, S.H. & Fallesen, P. 2013, *Når man anbringer et barn II. Årsager, effekter af anbringelsesforanstaltninger og konsekvenser*, Rockwool Fondens Forskningsenhed og Syddansk Universitetsforlag, København og Odense.
- Ankestyrelsen 2020a, *Anbringelser uden samtykke af børn og unge med funktionsnedsættelse*, Ankestyrelsen, København.
- Ankestyrelsen 2020b, *Børnesagsbarometret 2020*, Ankestyrelsen, København.
- Ankestyrelsen 2020c, *Samarbejdet mellem kommuner og forældre til børn med handicap*, Ankestyrelsen, København.
- Ankestyrelsen 2019a, *Anbringelser uden samtykke – Kommunernes praksis og perspektiver på stigningen*, Ankestyrelsen, København.
- Ankestyrelsen 2019b, *Kommunernes brug af handleplaner til anbragte børn og unge*, Ankestyrelsen, København.
- Ankestyrelsen 2018a, *Adoption uden samtykke. Kommunernes brug af og kendskab til reglerne og mulighederne for råd og vejledning*, Ankestyrelsen, København.
- Ankestyrelsen 2018b, *Afdækning af forståelse af kvalitet i sagsbehandlingen på udsatte børn- og ungeområdet*, Ankestyrelsen, København.
- Ankestyrelsen 2018c, *Kontinuitet i anbringelser*, Ankestyrelsen, København.
- Ankestyrelsen 2017, *Kommunernes brug af de danske børnehuse*, Ankestyrelsen, København.
- Ankestyrelsen 2013, *Underretninger om børn og unge – kommunernes gode erfaringer*, Ankestyrelsen, København.
- Ankestyrelsen 2012, *Kulegravning af sager om overgreb mod børn og unge*, Ankestyrelsen, København.
- Antczak, H.B., Mackrill, T., Lange, M.P. & Ebsen, F.C. 2018, "Communicating the law in statutory youth protection settings", *Nordic Social Work Research*, vol. 8, no. 3, pp. 262-272.
- Antczak, H.B., Mackrill, T., Steensbæk, S. & Ebsen, F.C. 2019, "What works in video-based youth statutory caseworker supervision—caseworker and supervisor perspectives", *Social Work Education*, vol. 38, no. 8, pp. 1025-1040.
- Antczak, H.B., Steensbæk, S., Ebsen, F.C. & Mackrill, F. 2018, "Socialrådgiveres samtaler med unge – et praksisfelt i udvikling", *Uden for nummer*, vol. 19, no. 37, pp. 30-41.

- Ballegaard, S.A., Andersen, L.B., Olsen, L., Danholt, P. & Lauritsen, P. 2018, *Digital kommunikation mellem anbragte børn og unge og deres sagsbehandlere: Evaluering af udviklings- og forskningsprojektet Teledialog*, VIVE – Det Nationale Forsknings- og Analysecenter for Velfærd, København.
- Baviskar, S., Christoffersen, M., Karmsteen, K., Brauner, J., Hansen, H., Leth-Espensen, M. & Christensen, A. 2016, *Kontinuitet i anbringelser: Evaluering af lovændringer under Børns reform. Delrapport 1*, SFI – Det Nationale Forskningscenter for Velfærd, København.
- Bengtsson, T.T. 2020, "At hjælpe socialt udsatte børn" i *Børns rettigheder - i socialfagligt og pædagogisk perspektiv*, eds. A.F. Jacobsen & A.-D. Hestbæk, Akademisk Forlag, København.
- Bengtsson, T.T. 2017, "Tid som faktor i komplekse børne og ungesager" i *Den svære beslutning: En antologi om beslutninger om anbringelse af børn og unge – hvornår, hvorfor og hvordan* Professionshøjskolen Metropol, Frederiksberg.
- Bengtsson, T.T. & Karmsteen, K. 2020, "Recognition of Parental Love: Birth Parents' Experiences with Cooperation When Having a Child Placed in Family Foster Care in Denmark", *British Journal of Social Work*, vol. Published: 02 September, no. bcaa127.
- Bengtsson, T.T. & Andersen, D. 2019, "Rettidighed og synkronisering af indsatser i komplekse ungesager" i *Rusmiddelbrugere - I krydsfeltet mellem sektorer og fagligheder*, eds. B. Bjerger & E. Houborg, Aarhus Universitetsforlag, Aarhus, pp. 45-64.
- Bergmark, A. & Lundström, T. 2006, "Mot en evidensbaserad praktik? Om färdriktningen i socialt arbete", *Socialvetenskaplig tidskrift*, vol. 13, no. 2, pp. 99-113.
- Bergmark, A., Bergmark, Å & Lundstrom, T. 2012, "The mismatch between the map and the terrain-evidence-based social work in Sweden", *European Journal of Social Work*, vol. 15, no. 4, pp. 598-609.
- Bjerre, L.S. 2017, *Fortællinger om og konstruktioner af børn i socialt myndighedsarbejde. En kulturpsykologisk undersøgelse af, hvordan børn bliver til i socialfaglig praksis, og hvordan socialrådgivere navigerer i børnesager*, Aalborg Universitet.
- Bressendorff, S. & Klyvø, L. 2018, *Det gode match: erfaringer fra et projekt om inddragelse af børn og forældre i matchet til en plejefamilie*, Københavns Kommune, Videnscenter for Anbragte Børn og Unge, København.
- Carlstedt, E. & Jacobsson, K. 2017, "Indications of Quality or Quality as a Matter of Fact?: "Open Comparisons" within the Social Work Sector", *Statsvetenskaplig tidskrift*, vol. 119, no. 1, pp. 47-69.
- Christensen, M. & Madsen, M.A. 2018, "Metodelygten: når standardiseret ledelsesinformation forandrer socialarbejderens handle- og refleksionsrum", *Tidsskrift for arbejdsliv*, vol. 20, no. 4, pp. 72-86.
- Dahler-Larsen, P. 2008, *Kvalitetens beskaffenhed*, 1. udgave, 1. oplag edn, Syddansk Universitetsforlag, Odense.
- Deloitte 2014, *Evaluering af ICS – Integrated children's system*, Socialstyrelsen.

- Ebsen, F.C. 2020, "Anbringelser i socialpolitikken", *Uden for nummer*, vol. 20, no. 40, pp. 4-13.
- Ebsen, F.C. 2017, "Socialpolitiske linjer og københavnske strategier" i *Den svære beslutning: en antologi om beslutninger om anbringelse af børn og unge – hvornår, hvorfor og hvordan?*, ed. I.L. Svendsen, Professionshøjskolen Metropol, København, pp. 46-61.
- Ebsen, F.C. 2011, "Kommuner i Socialpolitikken" i *Socialpolitik*, ed. Larsen, J.E., Møller, I.H., Hans Reitzels Forlag, København.
- Ebsen, F.C., Hansen, B.R. & Justesen, D. 2004, *Dialog til forandring*, Socialministeriet, København.
- Egelund, T. 1997, *Beskyttelse af barndommen: socialforvaltningers risikovurdering og indgreb*, Hans Reitzels Forlag, København.
- Egelund, T. & Hestbæk, A.-D. 2003, *Anbringelse af børn og unge uden for hjemmet: en forskningsoversigt*, SFI – Det Nationale Forskningscenter for Velfærd, København.
- Egelund, T. & Thomsen, S.A. 2002, *Tærskler for anbringelser: En vignetundersøgelse om socialforvaltningernes vurderinger i børnesager*, SFI – Det Nationale Forskningscenter for Velfærd, København.
- Ejrnæs, M. & Christoffersen, B.J. 2017, "Skal et barn med handicap inddrages, når forældrene oplever behov for døgnaflastning?", *Uden for nummer*, vol. 18, no. 35, pp. 34-43.
- Ejrnæs, M. & Gørtz, M. 2017, "Hvilke risikofaktorer er afgørende for beslutningen om anbringelse?" i *Den svære beslutning: En antologi om beslutninger om anbringelse af børn og unge – hvornår, hvorfor og hvordan*. Professionshøjskolen Metropol, Frederiksberg.
- Ejrnæs, M., Michelsen, R.R., Jakobsen, I.S., Lyngholm, L.T.M. & Monrad, M. 2020, "Professionelles praktikers risikovurderinger og de faktiske risici", *Uden for nummer*, vol. 40, no. 20, pp. 34-47.
- Fahnøe, K. 2015, "Konstruktionen af it-systemet "Digitalisering – Udsatte Børn og Unge" som løsningen på problemer i den socialfaglige sagsbehandling", *Nordisk Administrativt Tidsskrift*, vol. 2015, no. 2, pp. 37-54.
- Gjedde, C.A., Villumsen, A.M., Klitbjerg-Nielsen, C. & Søbjerg, L.M. 2017, *Projekt Beslutningsstøtte ved underretninger: et kort over det kvalitative landskab med vurdering af underretninger*, Danske Professionshøjskoler, København.
- Haack, M.N., Matthiessen, A. & Zeeberg, B. 2018, "Det bøjelige helhedssyn – Når organisationen former det sociale arbejde" i *Helhedsorienteret socialt arbejde med udsatte familier*, ed. A.M. Villumsen, Akademisk Forlag, København, pp. 73-93.
- Henriksen, A.E. & Refsgård, R.C.B. 2020, *Sidste Udvej – om at anbringe og blive anbragt på sikret institution*. Akademisk Forlag, København.
- Hestbæk, A.-D. & Jacobsen, A.F. 2020, *Børns rettigheder: i socialfagligt og pædagogisk perspektiv*, Akademisk Forlag, København.

- Hjelmar, U. & Christiansen, A.M. 2017, *Helhedsorienteret indsats for udsatte familier. analyse med udgangspunkt i erfaringer fra Furesø Kommune*. KORA – Det Nationale Institut for Kommuners og Regioners Analyse og Forskning, København.
- Hultman, E., Forkby, T. & Höjer, S. 2018, "Professionalised, hybrid, and layperson models in Nordic child protection - actors in decision-making in out of home placements", *Nordic social work research*, vol. 10, no. 3, pp. 1-15.
- Høvids, D. 2016, "Forhandlinger af handleplanens status i arbejdet med unge i udsatte positioner", *Social kritik*, vol. 28, no. 145, pp. 26-37.
- Iversen, K., Thau, M. & Kloppenborg, H.S. 2019, *Kommunernes perspektiver på centrale udfordringer på børne- og ungeområdet: Kortlægning af området for udsatte børn og unge samt børn og unge med handicap*, VIVE – Det Nationale Forsknings- og Analysecenter for Velfærd, København.
- Iversen, K., Strandby, M.W., Schmidt, A. & Kloppenborg, H.S. 2020, *Kommunernes omlægning til en tidligere forebyggende indsats på børn og unge-området: Erfaringsopsamling*, VIVE – Det Nationale Forsknings- og Analysecenter for Velfærd, København.
- Jensen, B.S. 2014, *Inddragelse af udsatte børn og unge i socialt arbejde – reel inddragelse eller symbolsk retorik?* Aalborg University Press, Aalborg.
- Jensen, D.C., Pedersen, M.J., Pejtersen, J.H. & Amilon, A. 2016, *Indkredsning af lovende praksis på det specialiserede socialområde (SFI 16:26)*, SFI – Det Nationale Forskningscenter for Velfærd, København.
- Jensen, J.B., Brix, J. & Studstrup, J. 2019, *Trivsel i hverdagslivet: En forskningsinformeret kortlægning af K-møder i Favrskov Kommune*, Aalborg Universitet.
- Juhl, M., Friis, S., Lind, M.S., de Lichtenstein, V. & Rod, M.H. 2018, *Bedre sundhedspleje til udsatte familier i barnets første 1000 dage: hvordan kan arbejdet styrkes?* Nationalt Videncenter om Udsatte Børn og Unge, Frederiksberg.
- Jørgensen, S. 2019, "Exploring emotional aspects of care and control in social work with children and families – a single case analysis of conversation", *Journal of Social Work Practice*, vol. 33, no. 4, pp. 385-402.
- Hansen, S.J. & Høybye-Mortensen, M. (eds) 2019, *Styring og ledelse af professionelle i den offentlige sektor*, 1. udgave edn, Hans Reitzels Forlag, København.
- Karmsten, K., Frederiksen, S., Mørch, F.H. & Hestbæk, A.-D. 2018, *Kontinuitet i anbringelser: Delrapport II: Når forældre og forvaltning mødes*, VIVE – Det Nationale Forsknings- og Analysecenter for Velfærd, København.
- Kildedal, K., Laursen, E. & Michelsen, R.R. (eds) 2013, *Socialfaglig ledelse: børne- og ungeområdet*, 1. udgave edn, Samfundslitteratur, Frederiksberg.
- Kildedal, K., Uggerhøj, L., Nordstoga, S. & Sagatun, S. 2011, *Å bli undersøkt: norske og danske foreldres erfaringer med barnevernsundersøkelsen*, Universitetsforlaget, Oslo.

- Kloppenborg, H.S., Ladekjær, E. & Pedersen, H.S. 2018, *Evaluering af projekt Bedre børneinddragelse*, VIVE – Det Nationale Forsknings- og Analysecenter for Velfærd, København.
- Kloppenborg, H.S. & Lausten, M. 2020, *Udsatte unges inddragelse i kommunernes sagsbehandling*, VIVE – Det Nationale Forsknings- og Analysecenter for Velfærd, København.
- Kombit 2019, *Tilsluttede kommuner – DUBU*. Available: <https://kombit.dk/indhold/tilsluttede-kommuner-dubu> [2020, 12/12].
- Larsen, M.R. 2012a, "Hverdagslivets anekdotiske betydning: Når børnelivet falder ud af helhedstænkningen", *Pædagogisk Psykologisk Tidsskrift*, vol. 49, no. 6, pp. 400-412.
- Larsen, M.R. 2012b, "Konflikt og konsensus i tværfagligt samarbejde omkring børn i vanskeligheder", *Nordiske Udkast*, vol. 40, no. 1, pp. 52-72.
- Laugesen, L.L. & Thiele, S. 2017, "Skalering af bekymringer i komplekse sager" i *Den svære beslutning: En antologi om beslutninger om anbringelse af børn og unge – hvornår, hvorfor og hvordan*, Professionshøjskolen Metropol, Frederiksberg.
- Lausten, M. & Jørgensen, T. 2017, *Anbragte børn og unges trivsel 2016*, SFI – Det Nationale Forskningscenter for Velfærd, København.
- Lausten, M., Frederiksen, S. & Olsen, R.F. 2020, *Tidligere anbragte unge – 18 år og på vej mod voksenlivet: Forløbsundersøgelse af tidligere anbragte unge født i 1995*, VIVE – Det Nationale Forsknings- og Analysecenter for Velfærd, København.
- Lihme, B. (ed) 2013, *Socialt arbejde med udsatte unge*, Akademisk Forlag, København.
- Lindeberg, N.H., Bjørnholt, B., Kloppenborg, H.S. & Strandby, M.W. 2018, *Progressionsmålinger på det specialiserede børn og unge-område: Kommunernes anvendelse af progressionsmålinger i sagsbehandlingen og i den kommunale styring*, VIVE – Det Nationale Forsknings- og Analysecenter for Velfærd, København.
- Loehr, G.M. & Bengtsson, T.T. 2017, "Samarbejde og afmagt" i *Den svære beslutning: En antologi om beslutninger om anbringelse af børn og unge – hvornår, hvorfor og hvordan*, Professionshøjskolen Metropol, Frederiksberg.
- Mackrill, T. & Steensbæk, S. 2020, "What can the use of Feedback Informed Treatment teach us about involving children, young people and caregivers in statutory casework?", *European Journal of Social Work*, , pp. 1-12.
- Magnussen, J. 2018, "Supervision in Denmark – an empirical account of experiences and practices", *European journal of social work*, vol. 21, no. 3, pp. 359-373.
- Mathiasen, S.H. 2017, "Samarbejde på tværs: et eksempel fra praksis", *Kognition & pædagogik*, vol. 27, no. 105, pp. 20-29.
- Matthiessen, A., Zeeberg, B. & Haack, M.N. 2017, *Specialisering – et tveægget sværd?: En undersøgelse af organisering i børne- og ungeafdelinger set fra et sagsbehandler- og et familieperspektiv*, Professionshøjskolen Metropol, København.

- Mehlbye, J., Berger, N.P. & Larsen, B.Ø. 2019, *SSP-samarbejdet i det kriminalitetsforebyggende arbejde*, VIVE – Det Nationale Forsknings- og Analysecenter for Velfærd, København.
- Mehlbye, J., Bolvig, I. & Kloppenborg, H.S. 2018, *Børn og unge anbragt i familiepleje: Anbringelsesgrundlag, støtte under anbringelsen og børnenes trivsel*, VIVE – Det Nationale Forsknings- og Analysecenter for Velfærd, København.
- Mehlbye, J., Berger, N.P., Hjelmar, U. & Rieper, O. 2016, *Forældre- og ungeinddragende tiltag til forebyggelse af ungdomskriminalitet*, KORA – Det Nationale Institut for Kommuners og Regioners Analyse og Forskning, København.
- Michelsen, R.R. 2013, "Faglig ledelse i socialt arbejde – et praksisperspektiv" i *Socialfaglig ledelse: børne- og ungeområdet*, eds. K. Kildedal, E. Laursen & R.R. Michelsen, 1. udgave edn, Samfundslitteratur, Frederiksberg, pp. 25-45.
- MindLab & Ministeriet for Børn, Ligestilling, Integration og Sociale Forhold 2015, *Realisering af kvalitet i sagsbehandlingen*, Ministeriet for Børn, Ligestilling, Integration og Sociale Forhold, København.
- Moesby-Jensen, C.K. 2019a, *Diagnoser i myndighedsarbejde: Børn og unge med autisme eller ADHD*, Samfundslitteratur, København.
- Moesby-Jensen, C.K. 2019b, *Diagnoser i myndighedsarbejde: børn og unge med autisme eller ADHD*. Samfundslitteratur, København.
- Moesby-Jensen, C.K. (ed) 2017, *Når professioner samarbejder: Praksis med udsatte børn og unge*, Samfundslitteratur, København.
- Moesby-Jensen, C.K. 2014, "Myten om de ressourcestærke forældre", *Uden for nummer*, no. 29, pp. 14-25.
- Moesby-Jensen, C.K. 2013, "Socialfaglig ledelse og social læring på arbejdspladsen" i *Socialfaglig ledelse: børne- og ungeområdet*, eds. K. Kildedal, E. Laursen & R.R. Michelsen, 1. udgave edn, Samfundslitteratur, Frederiksberg.
- Moesby-Jensen, C.K. & Moesby-Jensen, T. 2019a, "Forældre til børn med autismespektrumforstyrrelser eller ADHD og deres oplevelser af samarbejdet med myndighedsrådgivere" i *Diagnoser i myndighedsarbejde: Børn og unge med autisme og ADHD*, Samfundslitteratur, København, pp. 177-204.
- Moesby-Jensen, C.K. & Moesby-Jensen, T. 2019b, "Vilkår og praksis i det socialfaglige myndighedsarbejde omkring børn med autismespektrumforstyrrelser eller ADHD" i *Diagnoser i myndighedsarbejde*, Samfundslitteratur, Frederiksberg, pp. 137-176.
- Moesby-Jensen, C.K. & Moesby-Jensen, T. 2017, "Lydighedsetik og bureaukratisk grusomhed: Refleksioner over det tværprofessionelle samarbejde mellem myndighedssocialrådgivere og PPR-ansatte" i *Når professioner samarbejder*, ed. C.K. Moesby-Jensen, Samfundslitteratur, København, pp. 213-242.
- Moesby-Jensen, C.K. & Moesby-Jensen, T. 2016, "Om kategorisering og symbolsk magtudøvelse i det sociale arbejde: Myten om de ressourcestærke forældre til børn med neuropsykiatriske diagnoser", *Sociologisk Forskning*, vol. 53, pp. 371-395.

- Moesby-Jensen, C.K. & Nielsen, H.S. 2015, "Emotional labor in social workers' practice", *European Journal of Social Work*, vol. 18, no. 5, pp. 690-702.
- Moesby-Jensen, C.K. & Nielsen, H.S. 2013a, "Følelser og magt i socialt arbejde" i *Socialt arbejde med udsatte unge*, ed. B. Lihme, Akademisk Forlag, København, pp. 78-103.
- Moesby-Jensen, C.K. & Nielsen, H.S. 2013b, "Praksiserfaringer med to socialfaglige metoder" i *Socialt arbejde med udsatte unge*, ed. B. Lihme, Akademisk Forlag, København.
- Møller, A.M. 2019, "Explicit professionalism. A cross-level study of institutional change in the wake of evidence-based practice", *Journal of Professions and Organization*, vol. 6, no. 2, pp. 179-195.
- Møller, A.M. 2018, *Organizing Knowledge and Decision-making in Street Level Professional Practice: A Practice-based Study of Danish Child Protection Services*, SL Grafik, Frederiksberg.
- Møller, S.Ø, Schmidt, F., Kloppenborg, H.S. & Pedersen, H.S. 2015, *Sverigesmodellen i praksis: erfaringer fra Herning Kommune efter to år*, KORA – Det Nationale Institut for Kommuners og Regioners Analyse og Forskning, København.
- Nielsen, H.S. 2017, "Skolesocialrådgiverordningen: Tidlig indsats i forhold til børn, der vækker bekymring" i *Når professioner samarbejder: praksis med udsatte børn og unge*, ed. C.K. Moesby-Jensen, Samfundslitteratur, Frederiksberg, pp. 189-211.
- Nissen, M.A. 2013, "Lederen som udforsker af socialfagligt myndighedsarbejde – Vidensformer og kompetencer" i *Socialfaglig ledelse: børne- og ungeområdet*, eds. K. Kildedal, E. Laurson & R.R. Michelsen, 1. udgave edn, Samfundslitteratur, Frederiksberg, pp. 161-177.
- Nørgaard, E., Kollin, M.S., Panduro, B., Kloppenborg, H.S. & Hansen, M.B. 2018, *Inspiration til økonomisk og faglig styring på det specialiserede børn og unge-område*, VIVE – Det Nationale Forsknings- og Analysecenter for Velfærd, København.
- Oldrup, H., Korzen, S., Lindstrøm, M. & Christoffersen, M. 2011, *Vold mod børn og unge: Hovedrapport*, SFI – Det Nationale Forskningscenter for Velfærd, København.
- Ottosen, M.H., Lausten, M., Frederiksen, S. & Andersen, D. 2015, *Anbragte børn og unges trivsel 2014*, SFI – Det Nationale Forskningscenter for Velfærd.
- Oxford Research 2017, *Evaluering af 'Sammen om Familien' – en helhedsorienteret indsats for familier i Rødovre Kommune*, Oxford Research A/S, Frederiksberg.
- Posing, D.H. 2016, "'Jeg har bare brug for sådan en rød knap, man trykker på, og så bliver alt godt': tid har afgørende betydning i samarbejdet mellem sagsbehandler og socialpædagog", *Vera*, , no. 74, pp. 22-28.
- Rask, L. 2011, *Børnesamtalen: Inddragelse af barnets perspektiver – dilemmaer i myndighedssagsbehandlerens arbejde*, Professionshøjskolen Metropol, Institut for Socialt Arbejde, København.
- Rasmussen, P.S., Hestbæk, A.-D. & Røgeskov, M. 2020, *Svære anbringelsessager. Erfaringer fra VISO-rådgivningsforløb*, VIVE – Det Nationale Forsknings- og Analysecenter for Velfærd, København.

- Rasmussen, P.S., Olsen, L. & Heinemeier, A.B. 2019, *Udfordringer i samarbejdet omkring børn og unge med handicap: En forundersøgelse baseret på 29 VISO-rådgivningsforløb*, VIVE – Det Nationale Forsknings- og Analysecenter for Velfærd, København.
- Ryding, J., Sorbring, E., Wernersson, I. & Bolin, A. 2020, *Mellan evidens och reflektion. Om professionellt lärande i socialtjänstens familjebehandlande arbete*, Högskolan Väst, Trollhättan.
- Schrøder, I. 2019a, "Modes of timing and spacing professional decisions: On the relationship between costing and caring in child protection work", *Financial Accountability & Management*, vol. 35, no. 4, pp. 319-336.
- Schrøder, I. 2019b, "Når budgettet skrider: en sporing af økonomiske hensyn i myndigheds-sagsbehandleres beslutningsprocesser", *Uden for nummer: Tidsskrift for forskning og praksis i socialt arbejde*, no. 38, pp. 4-15.
- Schrøder, I. 2019c, "Økonomiske rammer i beslutninger om udsatte børn og unge" i *Styring og ledelse af professionelle i den offentlige sektor*, eds. S.J. Hansen & M. Høybye-Mortensen, Hans Reitzels Forlag, København, pp. 211-232.
- Schrøder, I. 2019d, "Making professional decisions accountable", *Journal of Organizational Ethnography*, vol. 9, pp. 110-124.
- Schrøder, I. 2018, *Hybridising accounting and caring: a symmetrical study of how costs and needs are connected in Danish child protection work*, Copenhagen Business School (CBS), Frederiksberg.
- Schrøder, I. & Hansen, S.J. 2020, "Økonomi og rettigheder" i *Børns Rettigheder: i socialfagligt og pædagogisk perspektiv*, eds. A.F. Jacobsen & A.-D. Hestbæk, Akademisk Forlag, København, pp. 55-69.
- Schwartz, I., Hansen, A.B. & Stokholm, G. 2015, "Tværprofessionelt samarbejde om børneliv i vanskeligheder", *Nordiske Udkast*, vol. 43, no. 1, pp. 37-61.
- Serviceoven 28/08/2020, *LBK nr. 1287. Bekendtgørelse af lov om social service*, Social- og Indenrigsministeriet; edn.
- Skårhøj, A., Højen-Sørensen, A., Karmsteen, K., Oldrup, H. & Pejtersen, J.H. 2016, *Anbragte unges overgang til voksenlivet: Evaluering af fire efterværnsinitiativer under efterværns-pakken*, SFI – Det Nationale Forskningscenter for Velfærd, København.
- Skytte, M. 2002, *Anbringelse af etniske minoritetsbørn. Om socialarbejderes vurderinger og handlinger*, Lund University, Lund.
- Social- og integrationsministeriet 2012, *Rapport fra ekspertpanel om overgreb mod børn*, Social- og integrationsministeriet, København.
- Socialstyrelsen 2020, , *Hvad er lovende praksis?*. Available: <https://socialstyrelsen.dk/tvaergaende-omrader/socialstyrelsens-viden/redskaber-til-styring-og-udvikling/lovende-praksis-1> [2020, 12/12].
- Socialstyrelsen 2018a, *Evaluering af omlægning af indsatsen for udsatte børn og unge*, Socialstyrelsen, Odense.

- Socialstyrelsen 2018b, *Kvalitet i sagsbehandlingen – en håndbog i anvendelse af ICS og udredningsværktøjet*, Socialstyrelsen, Odense.
- Socialstyrelsen 2015, *Faglig ledelse og ledelsesinformation på området børn og unge med særlige behov. Resumé: Hovedresultater fra kortlægningen*, Socialstyrelsen, Odense.
- Socialstyrelsen 2011, *Håndbog om Barnets Reform*, Socialstyrelsen, Odense.
- Socialstyrelsen, Deloitte & KL konsulentvirksomhed 2014a, *Faglig ledelse og ledelsesinformation på området børn og unge med særlige behov. Delrapport 1: Kortlægning af viden*, Socialstyrelsen, Odense.
- Socialstyrelsen, Deloitte & KL konsulentvirksomhed 2014b, *Faglig ledelse og ledelsesinformation på området børn og unge med særlige behov. Delrapport 2: Landsdækkende kortlægning*, Socialstyrelsen, Odense.
- Socialstyrelsen, Deloitte & KL konsulentvirksomhed 2014c, *Faglig ledelse og ledelsesinformation på området børn og unge med særlige behov. Delrapport 3: Dybdekortlægning af praksis og behov*, Socialstyrelsen, Odense.
- Stegeager, N., Kildedal, K., Laursen, E. & Verwohlt, B. 2015, *En særlig indsats: Socialt udsatte børn og unge på Lolland-Falster*, Institut for Sociologi og Socialt Arbejde, Aalborg Universitet, Aalborg.
- Svendsen, I.L. 2017a, "Anbringelse – Hvad siger reglerne?" i *Den Svære Beslutning: En antologi om beslutninger om anbringelse af børn og unge – hvornår, hvorfor og hvordan*, ed. I.L. Svendsen, Professionshøjskolen Metropol, Frederiksberg.
- Svendsen, I.L. (ed) 2017b, *Den svære beslutning: En antologi om beslutninger om anbringelse af børn og unge – hvornår, hvorfor og hvordan*, Professionshøjskolen Metropol, Frederiksberg.
- Svendsen, I.L. 2016, "Managing complex child law – social workers' decision making under Danish legal regulation", *Social Work & Society*, vol. 14, no. 2.
- Svendsen, I.L. 2015, *"Der er faresignaler her ...": om ret og heuristik i det almindelige kommunale tilsyn med børn og unge*, Roskilde Universitet, Roskilde.
- Svendsen, I.L. & Nielsen, S. 2017, "Anbringelsesgrundlag: i et praktikerperspektiv" i *Den svære beslutning: En antologi om beslutninger om anbringelse af børn og unge – hvornår, hvorfor og hvordan*, ed. I.L. Svendsen, Professionshøjskolen Metropol, Frederiksberg, pp. 167-185.
- Svendsen, I.L., Ebsen, F.C., Jørgensen, S.S. & Thomsen, L.P. 2020, "Børns rettigheder: krav og udfordringer i kommunal praksis" i *Børns Rettigheder: i socialfagligt og pædagogisk perspektiv*, Akademisk Forlag, København, pp. 171-184.
- Søbjerg, L.M. 2017, "The Establishment of Barnahus in Denmark: Dilemmas for Child Welfare Caseworkers" i *Collaborating Against Child Abuse*, ed. Johansson, S., Stefansen, K., Bakketeig, E., Kaldal, A., Palgrave Macmillan, pp. 293-309.

- Sørensen, K.M. 2019, "The impact of political guidelines on participation of children and families' network in the risk assessment process", *Nordic Social Work Research*, vol. 9, no. 3, pp. 250-261.
- Sørensen, K.M. 2018, "A comparative study of the use of different risk-assessment models in Danish municipalities", *British Journal of Social Work*, vol. 48, no. 1, pp. 195-214.
- Sørensen, K.M. 2016a, *Metoder til den børnefaglige undersøgelse. I et komparativt perspektiv*. Aalborg Universitetsforlag, Aalborg.
- Sørensen, K.M. 2016b, "Skemaernes betydning for den børnefaglige undersøgelse", *Fontene Forskning*, no. 2, pp. 4-15.
- Sørensen, K.M. 2016c, "Vidensdeling med henblik på faglig udvikling", *Uden for nummer*, vol. 2016, no. 33, pp. 36-47.
- Sørensen, T.H. 2013, *Når forældre og netværk skaber sikkerhed for barnet. En evaluering af "Sikkerhedsplaner" i arbejdet med udsatte børn og familier i Københavns Kommune*. Socialforvaltningen, Københavns Kommune, København.
- Villumsen, A.M. 2018a, "Familiernes stemme om helhedsorienteret socialt arbejde" i *Helhedsorienteret socialt arbejde med udsatte familier*, ed. A.M. Villumsen, Akademisk Forlag, København, pp. 175-190.
- Villumsen, A.M. (ed) 2018b, *Helhedsorienteret socialt arbejde med udsatte familier*, 1st edn, Akademisk Forlag, København.
- Warming, H., Fjordside, S. & Lavaud, M. 2017, *Det dobbelte blik: Se styrkerne i det særlige hos børn og unge i udsatte positioner*, Akademisk Forlag, København.

Bilag 1 Søgedokumentation for den strategiske litteratursøgning

Nordiske databaser

Bibliotek.dk:

(" herningmodellen" or " herning-modellen" or " sverigesmodellen" or " sveriges-modellen") 21 gennemset, **heraf 10 fund til Refworks.**

(" inddragelse af forældre*" or " inddragelse af børn*" or " inddragelse af barnet" or " inddragelse af netværk*" or " inddragelse af familie*" or " inddragelse af pårørende" or " forældresamarbejde" or " forældreinddragelse") 320 gennemset, **heraf 98 fund til Refworks.**

(" sagsbehandling" or " sagsbehandler*" or " udredning" or " § 50 undersøgelse" or " børneforsorg" or " socialrådgivning" or " indsats*" or " børnefaglig undersøgelse" and " handicappede børn" or " handicappede unge" or " udsatte børn" or " udsatte unge" or " psykisk udviklingshæmmede børn" or " psykisk udviklingshæmmede unge" and " ledelse*" or " ledelsesinformation" or " sagsgang*" or " afslutning af sag" or " kvalitet i sagsbehandling*") 251 gennemset, **heraf 93 fund til Refworks.**

Søgeperiode: 21.10.2020-22.10.2020

Tidsafgrænsning: 2010-2020.

Materialetype begrænset til: Bog, e-bog, tidsskriftartikel, artikel.

Niveau: fagligt niveau, forskningsniveau.

I alt 201 fund.

Dubletter frasorteret, derefter 189 fund til Refworks.

ORIA:

#1 Tittel inneholder: (barn ELLER unge ELLER tenåring ELLER sosiale problemer ELLER mistriivsel ELLER utsett ELLER sårbarhet ELLER sårbar ELLER psykisk sårbar ELLER barnevernsklienter) OG Tittel inneholder: (arbeidsmetode ELLER sosialsak ELLER redegjørelse ELLER gjennomgang av sak ELLER innsats ELLER plassering av barn ELLER tiltak ELLER forebyggingsarbeid ELLER opfølging ELLER bekymringsmelding) OG Tittel inneholder: (" involvering av barn*" ELLER " involvering av unge" ELLER " barns deltakelse" ELLER " unges deltakelse") 2010-2020: (58) gjennomset, **heraf 28 fund til Refworks.**

#2 Tittel inneholder: (organisering av saksbehandling ELLER administrativ prosess ELLER " den svenske modellen") OG Tittel inneholder: (arbeidsmetode ELLER sosialsak ELLER redegjørelse ELLER gjennomgang av sak ELLER innsats ELLER plassering av barn ELLER tiltak ELLER forebyggingsarbeid ELLER opfølging ELLER bekymringsmelding) OG Tittel inneholder: (barn ELLER unge ELLER tenåring ELLER sosiale problemer ELLER mistriivsel ELLER sårbarhet ELLER sårbar ELLER psykisk sårbar ELLER barnevernsklienter) 2010-2020: (32) gjennomset, **heraf 10 fund til Refworks.**

#3 Emne inneholder: (barn ELLER unge ELLER tenåring ELLER funksjonshem* ELLER funksjonsnedsett* ELLER handikap ELLER handikappede ELLER handikappede ELLER uførhet ELLER "kronisk sykdom") OG Emne inneholder: (Saksbehandling ELLER saksbehandlingssystem ELLER saksbehandlere ELLER sakkyndige ELLER handlingsplaner ELLER "sosialt arbeid" ELLER beslutningsprosesser ELLER avgjørelse ELLER avgjørelsesprosesser ELLER tilsyn ELLER "forebyggende tiltak" ELLER barnevern ELLER barnevernstjenesten ELLER ettervern ELLER lovgivning ELLER foreldredeltakelse ELLER foreldredeltaking ELLER foreldreinnflytelse ELLER foreldremedvirkning ELLER foreldresamarbeid ELLER brukermedvirkning ELLER omsorgspersoner) OG Emne inneholder: ("Tverrfaglig samarbeid" ELLER ressurser ELLER verdie* ELLER koordinering ELLER tilsyn ELLER kvalitetssikring ELLER kompetanseutvikling) 2010-2020: (45) gjennomset, **heraf 33 fund til Refworks.**

Søgeperiode: 12.10.2020

Tidsafgrænsning: 2010-2020

I alt 71 fund.

Dubletter frasortert, derefter 62 fund til Refworks.

LIBRIS:

#1: Sökning: (barn med speciella behov OR ungdomar med speciella behov OR barn med särskilda behov OR ungdomar med särskilda behov OR psykiskt handikappade barn OR psykiskt handikappade ungdomar OR barn med psykisk funktionsnedsättning OR ungdomar med psykisk funktionsnedsättning OR barn med funktionsvariation OR ungdomar med funktionsvariation OR barn med funktionshinder OR ungdomar med funktionshinder OR barns välfärd OR ungdomars välfärd OR Särskilt utsatt barn OR särskilt utsatt ungdomar OR barn med funktionsnedsättning* OR ungdomar med funktionsnedsättning* OR barn på institution* OR ungdomar på institution OR familjehemsplacerade barn OR familjehemsplacerade ungdomar OR sårbara barn OR sårbara ungdomar OR barn med beteendeproblematik* OR ungdomar med beteendeproblematik* OR barn med intellektuell funktionsnedsättning OR ungdomar med intellektuell funktionsnedsättning OR socialt utsatta barn OR socialt utsatta ungdomar) **AND** (styrning OR ledning OR beslutsfattande OR hjälpinsats* OR handläggningsprocess* OR familjestödande samtal OR särskild stöd OR bedömningsstöd OR umgängesstöd OR barnavårdsutredning* OR omvårdnadsansvar OR bedömningsmetoder OR samordnat stöd till barn och föräldrar OR samordnat föräldrarstöd OR samverkan- och samproduktion OR mälardalsmodellen OR den svenska modellen): 2010-2020, (46) gjennomset, **heraf 27 fund til Refworks.**

#2: Sökning: (Välfärdsprofessionella OR socialtjänst* OR individ- och familjeomsorgen OR familjehemsvården OR den sociala barn- och ungdomsvården OR handlägg* OR den sociala barnavården OR socialtjänstens barnavård OR familjehemssekreterare OR socialarbet* OR socialsekreterare OR barnavård OR barnavern OR barnhälsovård) **AND** (föräldramedverkan OR medverkan av andra anhöriga OR medverkan av närstående OR involvering av föräldrar OR föräldrar inflytande OR föräldrarnas engagement OR barns deltagande OR ungdomars deltagande) 2010-2020, 5 gjennomset, **heraf 0 fund til Refworks**

#3: Sökning: (Välfärdsprofessionella OR socialtjänst* OR individ- och familjeomsorgen OR familjehemsvården OR den sociala barn- och ungdomsvården OR handlägg* OR den sociala

barnavården OR socialtjänstens barnavård OR familjehemssekreterare OR socialarbet* OR socialsekreterare OR barnavård OR barnavern OR barnhälsovård) **AND** (barn med speciella behov OR ungdomar med speciella behov OR barn med särskilda behov OR ungdomar med särskilda behov OR psykiskt handikappade barn OR psykiskt handikappade ungdomar OR barn med psykisk funktionsnedsättning OR ungdomar med psykisk funktionsnedsättning OR barn med funktionsvariation OR ungdomar med funktionsvariation OR barn med funktionshinder OR ungdomar med funktionshinder OR barns välfärd OR ungdomars välfärd OR Särskilt utsatt barn OR särskilt utsatt ungdomar OR barn med funktionsnedsättning* OR ungdomar med funktionsnedsättning* OR barn på institution* OR ungdomar på institution OR familjehemsplacerade barn OR familjehemsplacerade ungdomar OR sårbara barn OR sårbara ungdomar OR barn med beteendeproblematik* OR ungdomar med beteendeproblematik* OR barn med intellektuell funktionsnedsättning OR ungdomar med intellektuell funktionsnedsättning OR socialt utsatta barn OR socialt utsatta ungdomar): 211 gennemset, **heraf 68 fund til Refworks.**

Søgeperiode: 26.10.2020

Tidsafgrænsning: 2010-2020,

I alt 95 fund.

Dubletter frasorteret, derefter 82 fund til Refworks.

Nordiske, nationale forskningsdatabaser

Den Danske Forskningsdatabase:

("børn" OR "barn" OR "ung" OR "unge" OR "børne- og ungeområdet" or "udsat*" or "omsorgs-svigt*" or "forældrekompetencer" OR "handicappede børn" OR "handicappede unge" or "børn med funktionsnedsættelse*" OR "unge med funktionsnedsættelse*" or "kronisk* lidelse*" or "langvarig* lidelse*" or "mistrivsel" or "psykisk mistrivsel" or "handicapområdet" or "børneområdet" or "sårbarhed" OR "sårbare børn" OR "sårbare unge" OR "anbragte børn" OR "anbragte unge") **AND** ("Sagsbehandling*" OR "socialt myndighedsarbejde" OR "underretning*" OR "socialfaglig udredning" OR "socialfaglig praksis" OR "socialfaglig* metode*" OR "socialfaglig* værktøj*" or "udredningsværktøj*" OR "sagsgennemgang*" OR "socialfaglig* indsats*" OR "socialfaglig* tiltag" OR "indsatstrappe" OR "anbringelse*" OR "forebyggende foranstaltning*" OR "forebyggende indsats*" OR "justering af indsats*" OR "justering af foranstaltning*" OR "særlig støtte" OR "børnefaglig undersøgelse" OR "myndighedssamtale" OR "§ 50 undersøgelse*" OR "§50 undersøgelse*" OR "afslutning af sag" OR "inddragelse af børn*" OR "inddragelse af barnet" OR "barnets perspektiv" OR "inddragelse af de unge" OR "udsatte unges inddragelse" OR "inddragelse af forældre*" OR "inddragelse af netværk*" OR "inddragelse af familie*" OR "forældresamarbejde" OR "forældreinvolvering" OR "inddragelse af skolen" OR "inddragelse af anbringelsessted*" OR "børnesamtale" OR "netværksmøde*" OR "familierådslagning" OR "dialogmøde*" OR "sagsgang*" OR "sagsforløb*" OR "tilsyn" OR "Sverigesmodellen" OR "Sverigesmodellen" OR "Herningmodellen" OR "Herning-modellen" OR "tæt på familien" OR "professionelle omsorgspersoner" OR "socialfaglig* leder*" OR "faglig sparring" OR "kvalitetssikring" OR "ledelsesinformation" OR "tværfagligt samarbejde" OR "koordinering" OR "helhedsorienteret indsats" OR "koordineret indsats" OR "beslutningstagning*" OR "beslutningsproces*" OR "afgørelse" OR "opfølgning" OR "handleplan*")

Søgeperiode 26.10.2020

Tidsafgrænsning: 2010-2020

Niveau: videnskabeligt

I alt 363 fund.

Dubletter frasortet, derefter 330 fund til Refworks.

SwePub:

("barn med specielle behov" OR "ungdomar med specielle behov" OR "barn med særskilda behov" OR "ungdomar med særskilda behov" OR "barn med funktionsvariation*" OR "ungdomar med funktionsvariation*" OR "sociala problemer" OR vanvård OR "barns välfärd" OR "ungdomars välfärd" OR "barn med funktionsnedsättning*" OR "ungdomar med funktionsnedsättning*" OR barnmisshandel OR "barn på institution*" OR "ungdomar på institution" OR "sårbara barn" OR "sårbara ungdomar" OR "psykisk handikappade barn" OR "psykisk handikappada ungdomar") (handläggning OR "socialt arbete" OR socialtjänst OR socialarbetare OR Socialsekreterare OR delgivning OR socialvård OR process OR barnavård OR Handläggare OR barnevern OR utredning OR beslutsprocess OR beslut OR insats OR åtgärder OR barnhälsovård) (föräldrar OR familj OR nätverk OR trygghetsperson* OR föräldrakooperativa OR Föräldramedverkan OR medverkan OR involvering OR "föräldrar inflytande" OR Familjestödsprojektet OR förvaltning OR yrkesetik OR värderingar OR uppföljning OR Resurs OR intersektoriell OR samordning OR den svenska modellen")

Søgeperiode: 23.10.2020

Tidsafgrænsning: 2010-2020

I alt 130 fund.

Dubletter frasortet, derefter 128 fund til Refworks.

NORA:

(barn OR unge OR teenager OR "sosiale problemer" OR mistrivsel OR utsett OR sårbarhet OR sårbar OR "psykisk sårbar" OR barnevernsklienter OR funksjonshem* OR funksjonsnedsett* OR handicap OR handikappede OR handikappete OR uførhet OR "kronisk sykdom") AND (sosi sak OR redegjørelse OR "gjennomgang av sak" OR innsats OR "plassering av barn" OR tiltak OR forebyggingsarbeid OR opfølging OR bekymringsmelding OR Saksbehandling OR saksbehandlingssystem OR saksbehandlere OR sakkyndige OR handlingsplan* OR "socialt arbeid" OR beslutningsprosess* OR avgjørelsesprosesser OR tilsyn OR "forebyggende tiltak" OR barnevern OR barnevernstjenesten OR ettervern OR lovgivning)

Søgeperiode: 19.10.2020

Tidsafgrænsning: 2010-2020

Materialetyper: 242 rapporter gennemset, 451 artikler gennemset.

I alt 49 fund til Refworks.

Internationale databaser

PsycInfo:

#1 DE "Offspring" OR DE "Social Issues" OR DE "Multiple Disabilities" OR DE "Chronic Mental Illness" OR DE "Deprivation" OR DE "Child Abuse" OR DE "Child Neglect" OR DE "Emotional Abuse" OR DE "Failure to Thrive" OR DE "Physical Abuse" OR DE "Sexual Abuse" OR DE "Child Health" OR DE "Life Satisfaction" OR DE "Physical Disorders" OR DE "Chronically Ill Children" OR DE "Chronic Illness" OR DE "Disabilities" OR DE "Exposure" (129.923)

#2 KW children & youth OR KW child OR KW children OR KW adolescen* OR KW teenager* OR KW young adults OR KW high risk OR KW chronic illness* OR KW physical* handicap* OR KW disabled OR KW vulnerab* OR KW child neglect (395.576)

#3 TI child OR TI children OR TI adolescen* OR teenager* (416.491)

#4 (#1 OR #2 OR #3): (643.695)

#5 DE "Legal Decisions" OR DE "Social Casework" OR DE "Group Decision Making" OR DE "Decision Making" OR DE "Outreach Programs" OR DE "Child Welfare" OR DE "Prevention" OR DE "Measurement" OR DE "Needs Assessment" OR DE "Strategies" OR DE "Case Management" OR DE "Case Report" OR DE "Goal Setting" OR DE "Goal Orientation" OR DE "Child Guidance" OR DE "Child Custody" OR DE "Legal Processes" OR DE "Protective Services" OR DE "Social Services" OR DE "Social Workers" (294.563)

#6 KW professional practice* OR KW planning OR KW coordiation OR KW supervision OR KW child placement OR KW prevention OR KW child protection OR KW safeguarding children OR KW child welfare agenc* OR KW child welfare service* OR KW action plan* OR KW case review OR KW child placement OR KW precaution* (84.497)

#7 (#5 OR #6): (347.344)

#11 DE "Collaboration" OR DE "Monitoring" OR DE "Values" OR DE "Management Decision Making" OR DE "Decision Making" OR DE "Management Planning" OR DE "Work Teams" OR DE "Teams" OR DE "Management" OR DE "Organizational Structure" OR DE "Teamwork" OR DE "Cooperation" OR DE "Organizational Effectiveness" OR DE "Quality of Services" OR DE "Quality Control" OR DE "Empowerment" OR DE "Employee Skills" OR DE "Case Management" (198.922)

#12 KW administration OR KW administrative procedure* OR KW interprofessional cooperation OR KW values OR KW teamwork OR KW teams OR KW planning OR KW coordination OR KW control OR KW inspections OR KW supervision OR KW quality standards OR KW quality control OR KW case closure OR KW inspection (154.491)

#13 (#11 OR #12): (327.786)

#14 (#4 AND #7 AND #10 AND #13): 871

Limiters - Publication Year: 2010-2020: (403)

Narrow by Language: - English: (391)

NOT ((Taiwan OR Haiti OR Australia* OR UK OR Korea* OR Israel* OR Canad* OR Arab* OR Africa* OR Mexic* OR Ireland OR United States OR China* OR Portugal)

Søgeperiode: 8.10.2020

Tidsafgrænsning: 2010-2020

I alt 260 fund.

Dubletter frasorteret, derefter 241 fund til Refworks.

Social Services Abstract:

((MAINSUBJECT.EXACT("Teams") OR MAINSUBJECT.EXACT("Qualifications") OR MAINSUBJECT.EXACT("Supervision") OR MAINSUBJECT.EXACT("Coordination") OR MAINSUBJECT.EXACT("Interdisciplinary Approach") OR MAINSUBJECT.EXACT("Values") OR MAINSUBJECT.EXACT("Management") OR MAINSUBJECT.EXACT("Planning") OR MAINSUBJECT.EXACT("Professional Training") OR MAINSUBJECT.EXACT("Cultural Values") OR MAINSUBJECT.EXACT("Cooperation") OR MAINSUBJECT.EXACT("Interprofessional Approach") OR MAINSUBJECT.EXACT("Teamwork") OR MAINSUBJECT.EXACT("Task Oriented Groups") OR MAINSUBJECT.EXACT("Skills") OR MAINSUBJECT.EXACT("Control") OR MAINSUBJECT.EXACT("Group Decision Making") OR MAINSUBJECT.EXACT("Organizational Structure")) AND ((MAINSUBJECT.EXACT("Parent Child Relations") OR MAINSUBJECT.EXACT("Cooperation") OR MAINSUBJECT.EXACT("Participation") OR MAINSUBJECT.EXACT("Parents") OR MAINSUBJECT.EXACT("Interaction") OR MAINSUBJECT.EXACT("Interpersonal Relations")) AND ((MAINSUBJECT.EXACT("Adolescents") OR MAINSUBJECT.EXACT("Emotional Abuse") OR MAINSUBJECT.EXACT("Well Being") OR MAINSUBJECT.EXACT("Young Adults") OR MAINSUBJECT.EXACT("Child Neglect") OR MAINSUBJECT.EXACT("Child Abuse") OR MAINSUBJECT.EXACT("Congenitally Handicapped") OR MAINSUBJECT.EXACT("Chronic Illness") OR MAINSUBJECT.EXACT("Congenital Illness") OR MAINSUBJECT.EXACT("Social Problems") OR MAINSUBJECT.EXACT("Psychological Distress") OR MAINSUBJECT.EXACT("Children") OR MAINSUBJECT.EXACT("Physically Handicapped") OR MAINSUBJECT.EXACT("Quality of Life") OR MAINSUBJECT.EXACT("Social Conditions") OR MAINSUBJECT.EXACT("Vulnerability")) AND (MAINSUBJECT.EXACT("Strategies") OR MAINSUBJECT.EXACT("Work Organization") OR MAINSUBJECT.EXACT("Supervision") OR MAINSUBJECT.EXACT("Foster Care") OR MAINSUBJECT.EXACT("Priorities") OR MAINSUBJECT.EXACT("Case Management") OR MAINSUBJECT.EXACT("Social Services") OR MAINSUBJECT.EXACT("Needs Assessment") OR MAINSUBJECT.EXACT("Planning") OR MAINSUBJECT.EXACT("Social Work Cases") OR MAINSUBJECT.EXACT("Visitation") OR MAINSUBJECT.EXACT("Goals") OR MAINSUBJECT.EXACT("Foster Children") OR MAINSUBJECT.EXACT("Child Welfare Services") OR MAINSUBJECT.EXACT("Prevention") OR MAINSUBJECT.EXACT("Decision Making") OR MAINSUBJECT.EXACT("Child Custody") OR MAINSUBJECT.EXACT("Placement") OR MAINSUBJECT.EXACT("Social Workers")))) OR ((ti(management) ti(charge AND child*) OR ti(child care program director) OR ti(child care centre director*) OR ti(child welfare services director*) OR ti(director) OR ti(resource) OR ti(co-ordination) OR ti(coordination) OR ti(teams) OR ti(teamwork) OR ti(cooperation) OR ti(co-operation) OR ti(planning) NEAR/4 ti(child*) OR ti(planning) NEAR/4 ti(young*) OR ti(inspection) OR ti(control) NEAR/4 ti(child*) OR ti("quality assurance") OR ti("quality control") OR ti(quality standard*) OR ti(empowerment) OR ti(competence* development) OR ti(development of skills)) AND ((ti("child* involvement") OR ti("parent* involvement") OR ti("network involvement") OR ti("family involvement") OR ti("parental cooperation") OR ti("involvement of relat*") OR ti(follow-up) OR ti(control) OR ti("follow through"))

OR ti(monitoring) OR ti(collaborat*) **AND** ((ti(children) OR ti(child) OR ti("young people") OR ti(adolescents) OR ti(teenager*) OR ti(children youth) OR ti("at risk") OR ti(neglect) OR ti("care-giver neglect") OR ti("child neglect") OR ti("child abuse") OR ti(adolescents neglect) OR ti("pa-
rental compet*") OR ti("social issues") OR ti("chronic illness*") OR ti("chronic condition*") OR ti("social deprivation") OR ti(exposed) OR ti(vulnerable) OR ti(child maltreatment)) **AND** (ti(so-
cial service* center*) OR ti("social service* agenc*") OR ti(case worker*) OR ti(social worker*)
OR ti("contact person") OR ti("contact famil*") OR ti("case manager*") OR ti("social case work")
OR ti("action plan") OR ti("professional practice") OR ti(process) OR ti("child protecting pro-
cess") OR ti(tools) OR ti(implement) OR ti("case review") OR ti(case management) OR ti(decision-making) OR ti(decision-making proces*) OR ti(case closure*) OR ti(mentoring) OR ti(su-
pervision) OR ti(findings) OR ti(approach*) OR ti(placement) OR ti(placement of children) OR
ti(child placement) OR ti("placement of adoles*") OR ti(precaution) OR ti(prevent* measures)
OR ti(prevention) OR ti(special support) OR ti("well being") OR ti(thriving) OR ti(progression)
OR ti(measurability) OR ti(control adjustment) OR ti("target setting") OR ti("setting targets") OR
ti("child protection") OR ti("child welfare agenc*") OR ti(child welfare))))))

Søgeperiode: 1.10.2020

Tidsafgrænsning: 2010-2020

I alt 419 fund.

Dubletter frasortet, derefter 342 fund til Refworks.

SocIndex:

#1 DE "CHILDREN" OR DE "TEENAGERS" OR DE "ADOLESCENCE" OR DE "ABUSED teen-
agers" OR DE "YOUTH" OR DE "MENTALLY ill" OR DE "SOCIAL problems" OR DE "DISA-
BILITIES" OR DE "MENTAL illness" OR DE "CHRONIC diseases" OR DE "DEPRIVATION
(Psychology)" OR DE "EMOTIONAL deprivation" OR DE "AT-risk youth" OR DE "CHILD
abuse" OR DE "CRIMES against children" OR DE "CRIMES against youth" OR DE "ABUSED
children" OR DE "QUALITY of life" OR DE "WELL-being" (113.401)

#2 KW (children and youth) OR KW children OR KW child OR KW adoles* OR KW teenager*
OR KW young adults OR KW at risk youth OR KW high risk youth OR KW chronic illness* OR
KW chronic disease* OR KW chronic condition* OR KW social deprivation OR KW disabled
children OR KW disabled youth OR KW child abuse OR KW child neglect OR KW maltreatment
OR KW emotional abuse OR KW vulnerable children (70.055)

#3 TI (TI child OR TI children OR TI adolescen*) (136.492)

#4 (#1 OR #2 OR #3): (233.921)

#5 DE "TOOLS -- Social aspects" OR DE "IMPLEMENTATION (Social action programs)" OR
DE "SOCIAL action" OR DE "SOCIAL case work with children" OR DE "SOCIAL case work
with teenagers" OR DE "SOCIAL case work with youth" OR DE "MENTORING -- Social as-
pects" OR DE "DECISION making in child welfare" OR DE "GROUP decision making" OR DE
"CHILD care services" OR DE "CHILD welfare" OR DE "INSTITUTIONAL care of children" OR
DE "FOSTER children" OR DE "PERMANENCY planning" OR DE "PARENT-child legal rela-
tionship" OR DE "CUSTODY of children" OR DE "CHILD welfare workers" OR DE "YOUTH

workers (Social services)" OR DE "COUNSELORS" OR DE "INTERVENTION (Social services)" OR DE "SOCIAL workers" OR DE "NEEDS assessment" OR DE "SOCIAL services case management" (48.194)

#6 KW professional practice* OR KW planning OR KW coordination OR KW decision making OR KW supervision OR KW child placement OR KW prevention OR KW child protection OR KW safeguarding children OR KW child welfare OR KW child welfare agenc* OR KW child welfare service* (37.484)

#7 TI social worker* OR TI "social case work*" OR TI case management OR TI decision making process OR TI child protection OR TI child welfare agenc*) (10.408)

#8 (#5 OR #6 OR #7): (86.872)

#9 DE "PARENT-child relationships" OR DE "PARENT-teenager relationships" OR DE "FAMILY relations" OR DE "PARENTS" (30.396)

#10 KW parent participation OR KW parent involvement OR KW cooperation OR KW co-operation OR KW relatives involvement OR KW child involvement (4.447)

#11 TI parent* participation OR TI parent* involvement OR TI parent* cooperation) OR TI "contact person") (235)

#12 (#9 OR #10 OR #11): 34.898

#13 DE "COOPERATION" OR DE "CULTURAL values" OR DE "VALUES (Ethics)" OR DE "SOCIAL values" OR DE "DECISION making" OR DE "GROUP decision making" OR DE "INTERORGANIZATIONAL relations" OR DE "TEAMS in the workplace" (36.280)

#14 KW management OR KW administration OR KW administrative procedure* OR KW inter-professional cooperation OR KW interdisciplinary cooperation OR KW cross-functional cooperation OR KW values OR KW organisational structure OR KW teamwork OR KW cooperation OR KW teams OR KW planning OR KW coordination OR KW control OR KW inspections OR KW supervision OR KW quality standards OR KW quality control OR KW employee empowerment (49.990)

#15 TI quality standard* OR TI quality assurance OR TI teams OR TI teamwork (5.128)

#16 (#13 OR #14 OR #15): (86.141)

#17 (#4 AND #8 AND #12 AND #16): 499

#18 ((#4 AND #8 AND #12 AND #16) + Limiters - Date of Publication: 20100101-20201231

Søgeperiode: 7.10.2020

Tidsafgrænsning: 2010-2020

I alt 141 fund.

Dubletter frasortet, derefter 131 fund til Refworks.

Sociological Abstracts:

(MAINSUBJECT.EXACT("Teams") OR MAINSUBJECT.EXACT("Qualifications") OR MAINSUBJECT.EXACT("Supervision") OR MAINSUBJECT.EXACT("Regulation") OR MAINSUBJECT.EXACT("Interdisciplinary Approach") OR MAINSUBJECT.EXACT("Values") OR MAINSUBJECT.EXACT("Management") OR MAINSUBJECT.EXACT("Planning") OR MAINSUBJECT.EXACT("Empowerment") OR MAINSUBJECT.EXACT("Professional Training") OR MAINSUBJECT.EXACT("Cultural Values") OR MAINSUBJECT.EXACT("Cooperation") OR MAINSUBJECT.EXACT("Interprofessional Approach") OR MAINSUBJECT.EXACT("Teamwork") OR MAINSUBJECT.EXACT("Task Oriented Groups") OR MAINSUBJECT.EXACT("Skills") OR MAINSUBJECT.EXACT("Control") OR MAINSUBJECT.EXACT("Group Decision Making") OR MAINSUBJECT.EXACT("Organizational Structure")) **AND** ((MAINSUBJECT.EXACT("Parent Child Relations") OR MAINSUBJECT.EXACT("Participation") OR MAINSUBJECT.EXACT("Parents")) **AND** ((MAINSUBJECT.EXACT("Adolescents") OR MAINSUBJECT.EXACT("Emotional Abuse") OR MAINSUBJECT.EXACT("Well Being") OR MAINSUBJECT.EXACT("Young Adults") OR MAINSUBJECT.EXACT("Child Neglect") OR MAINSUBJECT.EXACT("Child Abuse") OR MAINSUBJECT.EXACT("Chronic Illness") OR MAINSUBJECT.EXACT("Congenital Illness") OR MAINSUBJECT.EXACT("Social Problems") OR MAINSUBJECT.EXACT("Children") OR MAINSUBJECT.EXACT("Physically Handicapped") OR MAINSUBJECT.EXACT("Quality of Life") OR MAINSUBJECT.EXACT("Social Conditions")) **AND** (MAINSUBJECT.EXACT("Strategies") OR MAINSUBJECT.EXACT("Supervision") OR MAINSUBJECT.EXACT("Coordination") OR MAINSUBJECT.EXACT("Priorities") OR MAINSUBJECT.EXACT("Planning") OR MAINSUBJECT.EXACT("Goals") OR MAINSUBJECT.EXACT("Foster Children") OR MAINSUBJECT.EXACT("Prevention") OR MAINSUBJECT.EXACT("Decision Making") OR MAINSUBJECT.EXACT("Child Custody") OR MAINSUBJECT.EXACT("Placement")))) **178**

OR

(su(management) OR su(administration) OR su("interprofessional cooperation") OR su(values) OR su("cultural values") OR su("organizational structure") OR su(teamwork) OR su(cooperation NEAR child*) OR su(cooperation NEAR family) OR su(planning) OR su(teams) OR su(coordination) OR su(control) OR su(inspections) OR su(supervision) OR su("quality standards") OR su("quality control") OR su("employee empowerment") OR su("practice exercises") OR su(empowerment) OR su("continuing education") OR su("skill development") OR su("professional development") OR su("professional education")) **AND** ((su("parent participation") OR su(cooperation) OR su(collaboration) OR su("parent child relationship") OR su("parent child interaction")) **AND** ((su("children & youth") OR su(children) OR su(child) OR su("young adults") OR su(teenagers) OR su(adolescents) OR su("at-risk youth") OR su("high risk youth") OR su("chronic illnesses") OR su("disabled children") OR su("disabled youth") OR su("quality of life") OR su("social condition") OR su("child abuse & neglect") OR su("child neglect") OR su("child abuse") OR su("maltreated children") OR su("child maltreatment") OR su("caregiver neglect") OR su("emotional abuse") OR su("adolescents neglect")) **AND** (su(planning) OR su(coordination) OR su("professional practice") OR su("decision making") OR su(supervision) OR su("child placement") OR su(prevention) OR su("child protection") OR su("child welfare") OR su("child welfare agency") OR su("child welfare services") OR su("health care services policy") OR su("child custody") OR su("foster care") OR su("foster children")))) **116**

OR

(ti(management) OR ti(charge) OR ti(director) OR ti(resource) OR ti(values) OR ti(moral values) OR ti(culture) OR ti(cultural values) OR ti(set-up) OR ti(co-ordination) OR ti(coordination) OR ti(teamwork) OR ti(cooperation) OR ti(planning) OR ti(teams) OR ti(inspection) OR ti(control) OR ti(rearrangement) OR ti(administrative procedure) OR ti(interdisciplinary co-operation) OR ti(quality assurance) OR ti(quality control) OR ti(quality standards) OR ti(empowerment) OR ti(competenc* development) OR ti(development of skills)) **AND** ((ti(child involvement) OR ti(parent involvement) OR ti(network involvement) OR ti(family involvement) OR ti(involvement of relatives) OR ti(involvement of relations) OR ti(parental cooperation) OR ti(follow-up) OR ti(control) OR ti(follow-through) OR ti(monitors) OR (collaborat*)) **AND** ((ti(child) OR ti(children) OR ti(young people) OR ti(adolescents) OR ti(teenagers) OR ti(children youth) OR ti(at-risk) OR ti(at risk) OR ti(neglect) OR ti(caregiver neglect) OR ti(child neglect) OR ti(parental neglect) OR ti(child abuse) OR ti(adolescents neglect) OR ti(parental competenc*) OR ti(social issues) OR ti(chronic illness*) OR ti(chronic condition*) OR ti(social deprivation) OR ti(exposed) OR ti(vulnerable)) **AND** (ti(social service center) OR ti(social service agency) OR ti(center for social welfare) OR ti(case worker) OR ti(social worker) OR ti(contact person) OR ti(case-worker) OR ti(case manager) OR ti(social case work) OR ti(notificaton) OR ti(professional report) OR ti(social progress) OR ti(plan of action) OR ti(action plan) OR ti(planning NEAR/4 child) OR ti(coordination) OR ti(professional practice) OR ti(procedure) OR ti(process) OR ti(tools) OR ti(implement) OR ti(case review) OR ti(evaluate) OR ti(procedural) OR ti(examination) OR ti(administrative procedures) OR ti(case management) OR ti(decision-making) OR ti(decision-making process) OR ti(mentoring) OR ti(supervision) OR ti(legislation) OR ti(laws NEAR/4 child) OR ti(laws NEAR/4 adolescents) OR ti(lawful) OR ti(legal NEAR/4 child) OR ti(legal NEAR/4 adolescents) OR ti(decision) OR ti(settlement) OR ti(ruling) OR ti(findings) OR ti(approach) OR ti(placement) OR ti(placement of children) OR ti(child placement) OR ti(precaution) OR ti(precautionary measures) OR ti(preventive measures) OR ti(preventative measures) OR ti(prevention) OR ti(special support) OR ti(support) OR ti(well being) OR ti(well-being) OR ti(thriving) OR ti(progression) OR ti(measureability) OR ti(control adjustment) OR ti(target setting) OR ti(setting targets) OR ti(child protection) OR ti(child welfare) OR ti(child welfare agency)))) **174**

Søgeperiode: 25.9.2020-28.9.2020

Tidsafgrænsning: 2010-2020

I alt 316 fund.

Dubletter frasortet, derefter 290 fund til Refworks.

International Bibliography of the Social Sciences (IBSS):

((MAINSUBJECT.EXACT("Management") OR MAINSUBJECT.EXACT("Administration") OR MAINSUBJECT.EXACT("Interprofessional cooperation") OR MAINSUBJECT.EXACT("Values") OR MAINSUBJECT.EXACT("Cultural values") OR MAINSUBJECT.EXACT("Organizational structure") OR MAINSUBJECT.EXACT("Teamwork") OR MAINSUBJECT.EXACT("Cooperation") OR MAINSUBJECT.EXACT("Planning") OR MAINSUBJECT.EXACT("Teams") OR MAINSUBJECT.EXACT("Coordination") OR MAINSUBJECT.EXACT("Control") OR MAINSUBJECT.EXACT("Inspections") OR MAINSUBJECT.EXACT("Supervision") OR MAINSUB-

JECT.EXACT("Quality standards") OR MAINSUBJECT.EXACT("Quality control") OR MAINSUBJECT.EXACT("Employee empowerment") OR MAINSUBJECT.EXACT("Practice exercises") OR MAINSUBJECT.EXACT("Empowerment") OR MAINSUBJECT.EXACT("Continuing education") OR MAINSUBJECT.EXACT("Skill development") OR MAINSUBJECT.EXACT("Professional development") OR MAINSUBJECT.EXACT("Professional education")) **AND** ((MAINSUBJECT.EXACT("Parent participation") OR MAINSUBJECT.EXACT("Cooperation"))) **AND** ((MAINSUBJECT.EXACT("Young adults") OR MAINSUBJECT.EXACT("Children & youth") OR MAINSUBJECT.EXACT("Teenagers") OR MAINSUBJECT.EXACT("At risk youth") OR MAINSUBJECT.EXACT("Chronic illnesses") OR MAINSUBJECT.EXACT("Child abuse & neglect") OR MAINSUBJECT.EXACT("Emotional abuse") OR MAINSUBJECT.EXACT("Quality of life") OR MAINSUBJECT.EXACT("Social conditions & trends") OR MAINSUBJECT.EXACT("Chronic illnesses") OR MAINSUBJECT.EXACT("Disabled children"))) **AND** (MAINSUBJECT.EXACT("Planning") OR MAINSUBJECT.EXACT("Coordination") OR MAINSUBJECT.EXACT("Professional practice") OR MAINSUBJECT.EXACT("Decision making") OR MAINSUBJECT.EXACT("Supervision") OR MAINSUBJECT.EXACT("Child placement") OR MAINSUBJECT.EXACT("Prevention") OR MAINSUBJECT.EXACT("Child welfare")))) **OR** (su("Management" OR "Administration" OR "Interprofessional cooperation" OR "Values" OR "Cultural values" OR "Organizational structure" OR "Teamwork" OR "Cooperation" OR "Planning" OR "Teams" OR "Coordination" OR "Control" OR "Inspections" OR "Supervision" OR "Quality standards" OR "Quality control" OR "Employee empowerment" OR "Practice exercises" OR "Empowerment" OR "Continuing education" OR "Skill development" OR "Professional development" OR "Professional education") **AND** (su("Parent participation" OR "Cooperation" OR collaboration) **AND** (su("Young adults" OR "Children & youth" OR "Teenagers" OR "adolescents" OR "At risk youth" OR "Chronic illnesses" OR "Child abuse & neglect" OR "child neglect" OR "child abuse" OR "maltreated children" OR "child maltreatment" OR "Emotional abuse" OR "Quality of life" OR "Social conditions & trends" OR "Chronic illnesses" OR "Disabled children") **AND** su(Planning OR Coordination OR "Professional practice" OR "Decision making" OR Supervision OR "Child placement" OR Prevention OR "child protection" OR "child welfare" OR "child welfare agency" OR "child welfare services" OR "health care services policy" OR "child custody" OR "foster care" OR "foster children")))) **OR** ((ti(management) OR ti(charge) OR ti(charge AND child*) OR ti(director) OR ti(resource) OR ti(co-ordination) OR ti(coordination) OR ti(teamwork) OR ti(cooperation) OR ti(co-operation) OR ti(planning NEAR/4 child) OR ti(planning) NEAR/4 ti(young*) OR ti(teams) OR ti(inspection* NEAR/4 child*) OR ti("administrative procedures") OR ti("quality assurance") OR ti("quality control") OR ti(quality standard*) OR ti(empowerment) OR ti("competenc* development") OR ti(development of skills)) **AND** ((ti("parent* involvement") OR ti("family involvement") OR ti("child* involvement") OR ti("network involvement") OR ti("parental cooperation") OR ti("involvement of relat**") OR ti(follow-up) OR ti(control) OR ti("follow through") OR ti(monitoring) OR ti(collaborat*)) **AND** ((ti(child) OR ti(children) OR ti("young people") OR ti(Adolescen*) OR ti(young adults) OR (teenager*) OR ti("children and youth") OR ti("chronic illnesses") OR ti("chronic conditions") OR ti("social deprivation") OR ti(vulnerable) OR ti("At Risk") OR ti(caregiver neglect) OR ti("child neglect") OR ti(neglect) OR ti(child abuse) OR ti(adolescents neglect) OR ti("parental compet**") OR ti("social issues") OR ti("chronic illness**") OR ti("chronic condition**") OR ti("social deprivation") OR ti(exposed) OR ti(vulnerab*) OR ti(child maltreatment) OR ti(physically handicapped)) **AND** (ti(social services center*) OR ti(social service* agenc*) OR ti(("case worker" OR "case workers")) OR ti(("social worker" OR "social workers")) OR ti("contact person") OR ti(social case work) OR ti(professional report) OR ti("action plan") OR ti(coordination) OR ti("professional practice") OR ti(procedure) OR ti(process) OR ti(tools) OR ti(implement) OR ti(case review) OR ti(evaluat*) OR ti(procedural) OR ti("case management") OR ti("decision-making") OR ti(supervision) OR

ti(decision) OR ti(settlement) OR ti(findings) OR ti(approach) OR ti(placement) OR ti("placement of children") OR ti("child placement") OR ti(prevention) OR ti(progression) OR ti(measurability) OR ti(control adjustment) OR ti("child protection") OR ti(child welfare agenc*))))))

Søgeperiode: 6.10.2020

Tidsafgrænsning: 2010-2020

I alt 135 fund.

Dubletter frasortet, derefter 90 fund til Refworks.

Campbell Collaboration:

#1: Browse by subject/coordinating group: Disability, 4 gennemset, **heraf 1 fund til Refworks.**

#2: Browse by subject/coordinating group: Social welfare, 50 gennemset, **heraf 15 fund til Refworks.**

Søgeperiode: 26.10.2020

Tidsafgrænsning: 2010-2020

I alt 16 fund til Refworks.

Hjemmesider

Socialstyrelsen, Danmark <https://socialstyrelsen.dk/>

Søgeperiode: 29.10.2020

Tidsafgrænsning: 2010-2020

Område: Børn, Unge, Handicap

Type: Analyser & Rapporter, Evaluering, Artikler & Pjecer

I alt 20 fund til Refworks.

Socialstyrelsen, Sverige <https://www.socialstyrelsen.se/>

Søgeperiode: 29.10.2020

Verksamhetsområde: Socialtjänst

Område: Barn och Familj, Funktionshinder

Tidsafgrænsning: 2010-2020

I alt 11 fund til Refworks.

Socialt Udviklingscenter, SUS <https://www.sus.dk/>

Søgeperiode: 29.10.2020

Tidsafgrænsning: 2010-2020

Område: Alle udgivelser

I alt 3 fund til Refworks.

Nationalt Videnscenter om Børn og Unge, NUBU <https://www.nubu.dk/>

Søgeperiode: 30.10.2020

Tidsafgrænsning: 2010-2020

Projekter og tilhørende publikationer gennemset.

I alt 9 fund til Refworks.

Barne-, ungdoms- og familiedirektoratet, Bufdir <https://bufdir.no/>

Søgeperiode: 30.10.2020

Tidsafgrænsning: 2010-2020

Bufdirs egne publikationer gennemset.

Område: Barn, Barn & Unge, Barnevern, Familie, Foreldre, Nedsatt funksjonsevne, Overgrep, Tiltak, Ungdom, Vold & Overgrep.

Type: Rapport, Bok

I alt 8 fund til Refworks

Centre on Law and Social Transformation, LawTransform <https://www.lawtransform.no/>

Søgeperiode: 30.10.2020

Tidsafgrænsning: 2010-2020

Område: Child rights

I alt 5 fund til Refworks.

VIDEN
VELFÆRD

DET NATIONALE FORSKNINGS-
OG ANALYSECENTER FOR VELFÆRD